

T.C.
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANA BİLİM DALI

H. 1319 (M. 1901) TARİHLİ YANVA VİLAYETİ SALNAMESİNİN
TRANSKRİPSİYONU VE DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Alpaslan Fuat ERDEM

DANIŞMAN

PROF. DR. HACI ÖMER BUDAK

HAZİRAN 2018

KIRIKKALE

T.C.
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANA BİLİM DALI

H. 1319 (M. 1901) TARİHLİ YANVA VİLAYETİ SALNAMESİNİN
TRANSKRİPSİYONU VE DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Alpaslan Fuat ERDEM

DANIŞMAN

PROF. DR. HACI ÖMER BUDAK

HAZİRAN 2018

KIRIKKALE

KABUL-ONAY

Prof. Dr. Hacı Ömer Budak danışmanlığında Alpaslan Fuat Erdem tarafından hazırlanan ‘‘H. 1319 (M. 1901) Tarihli Yanya Vilayeti Salnamesinin Transkripsiyonu Ve Değerlendirilmesi’’ adlı bu çalışma jürimiz tarafından Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim dalında Yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

.../.../2018

(İmza)

[Unvanı, Adı ve Soyadı] (Başkan)

.....

[İmza]

[Unvanı, Adı ve Soyadı]

.....

[İmza]

[Unvanı, Adı ve Soyadı]

.....

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.../.../2018

Prof. Dr. İsmail AYDOĞAN

Enstitü Müdürü

KİŞİSEL KABUL/AÇIKLAMA

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum ‘‘H. 1319 (M. 1901) Tarihli Yanya Vilayeti Salnamesinin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi’’ adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve faydalandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak faydalanılmış olduğunu beyan ederim.

26/06/2018

Alpaslan Fuat ERDEM

ÖNSÖZ

Bu çalışma, H. 1319 (M. 1901) tarihli Yanya Vilayet Salnamesinin transkripsiyonu ve değerlendirilmesini konu edinmektedir. Osmanlı Vilayet Salnameleri ile ilgili çeşitli kitap, yüksek lisans ve doktora tez çalışmaları yapılmış olmasına karşın Yanya Vilayet Salnameleri ile ilgili hiçbir transkripsiyon çalışması yapılmamıştır. Bu nedenle tezin hem Osmanlı Vilayet Salnameleri hem de Yanya Vilayeti ile ilgili daha sonra yapılacak olan çalışmalara ışık tutacağı düşünülmektedir.

Çalışmada, transkripsiyonu yapılan H. 1319 (M. 1901) Yanya Vilayeti Salnamesi İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı'ndan temin edilmiş, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi'nin (İSAM) elektronik ortamda yayınladığı Osmanlı Salnamelerinden ve TBMM Kütüphanesi Açık Erişim Sisteminden yararlanılmıştır. Ayrıca kitaplar, makaleler, ansiklopedi ve sözlüklerden de faydalanılmıştır. Transkripsiyonu yapılan Yanya Vilayeti Salnamesinin bazı kelimelerinin silik halde olması tezin hazırlanması sürecinde karşılaşılan olumsuzluklar arasında gösterilebilir.

Tezin 'GİRİŞ' bölümünde salnamelerin özelliklerine ve içerdiği bilgilere değinilmiş, Osmanlı Salname çeşitleri ve Osmanlı Salnameleri ile ilgili günümüze kadar yapılmış olan çalışmalar hakkında bilgiler verilmiştir. 'BİRİNCİ BÖLÜM' de Osmanlı Devleti'nin on dokuzuncu yüzyılın ikinci yarısında ki siyasi durumu Balkan uluslarının Osmanlı Devleti'nden kopuş süreçleri çerçevesinde değerlendirilmiş; Osmanlı Devleti'nin idari ve sosyo-ekonomik yapısı ele alınmıştır. Yine bu bölümde Yanya şehrinin coğrafi konumu, Osmanlı egemenliğinden önceki tarihi ve Osmanlı egemenliğinde ki durumuna değinilmiştir. İKİNCİ BÖLÜM' de ise H. 1319 Yanya Vilayeti Salnamesinin değerlendirilmesi yapılmış, salnameden edinilen bilgiler tetkike tabi tutulmuştur. 'SONUÇ' bölümünde Osmanlı Salnameleri ve Yanya Vilayeti Salnamesi ana hatlarıyla değerlendirilmiştir. H. 1319 Yanya Vilayeti Salnamesinin transkripsiyonuna ise 'EKLER'' kısmında yer verilmiştir.

Çalışmanın hazırlanmasındaki katkılarından dolayı tez danışmanım Prof. Dr. Hacı Ömer BUDAK'a teşekkür ederim.

26.06.2018

Alpaslan Fuat ERDEM

ÖZET

Erdem, Alpaslan Fuat, ‘‘H. 1319 (M.1901) Tarihli Yanya Vilayeti Salnamesinin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi’’ Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale 2018

Salname; geçmiş yıllara ait veya bir yılın bütün icraatını topluca göstermek amacıyla hazırlanan eserlere verilen isimdir. Osmanlı Devleti’nde ilk resmi salname 1847 yılında Salname-i Devlet-i Osmaniye adıyla çıkmaya başlamıştır. Daha sonraki yıllarda devlet salnamelerinin yanı sıra nezaretlere ve vilayetlere ait salnamelerde neşredilmiştir. 1866 yılından itibaren birçok Osmanlı vilayeti her seneye mahsus olmasa da aralıklarla salnameler neşretmiştir. Yanya Vilayetine ait ilk salname ise H.1288 (M. 1871) tarihine aittir. Tezde transkripsiyonu ve değerlendirilmesi yapılan Yanya Vilayeti Salnamesi, H. 1319 (M. 1901) tarihli olup; Yanya Vilayeti Salnamelerinin sonuncusudur.

Anahtar Kelimeler: Salname, Vilayet Salnameleri, Yanya Vilayeti, Yanya Vilayeti Salnamesi, Osmanlı Devleti

ABSTRACT

Erdem, Alpaslan Fuat, ‘‘Transcription and Evaluation of H.1319 (AD. 1901) Yearbook of İoannina Province’’, Master Thesis, Kırıkkale 2018

Yearbook (salname) is the name which is given to the prepared with the purpose of demonstrating the activities belong to the past years or all activities of a year all together. The first official yearbook of Ottoman Empire had started to be published in 1847 with the name of Salname-i Devlet-i Osmaniye. In the later years, besides the state’s yearbooks, yearbooks which are belong to ministries and provinces have also been published. Since 1866, lots of Ottoman provinces have published yearbooks at intervals, though not each year. The first yearbook of İoannina Province is belong to date of H. 1288 (AD. 1871). The Yearbook of İoannina Province whose transcription and assessment are done in thesis, is belong to the date of H. 1319 (AD. 1901), is the last of Yearbooks of İoannina Province.

Keywords: Yearbook, Yearbook’s of Province, İoannina Province, Yearbook of İoannina Province, Ottoman Empire

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
KISALTMALAR.....	xii
GİRİŞ.....	1

1. BÖLÜM

XIX. YÜZYIL SONLARINDA OSMANLI DEVLETİ'NİN GENEL DURUMU VE YANYA VİLAYETİ

I. SİYASİ.....	20
II. İDARİ.....	31
III. SOSYO-EKONOMİK.....	39
VI. YANYA VİLAYETİ.....	46
A. Yanya'nın Coğrafi Konumu.....	46
B. Osmanlı Egemenliğinden Önceki Yanya Tarihi.....	46
C. Osmanlı Egemenliğinde Yanya.....	49

2. BÖLÜM

H. 1319 (M.1901) TARİHLİ YANYA VİLAYETİ SALNAMESİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

I. VİLAYETİN MERKEZ TEŞKİLATI.....	55
A. Meclis-i İdare-i Vilayet.....	55
B. Umûr-ı Mülkiye Müfettişliği.....	55

C. Meclis-i İdare Kalemi.....	55
Ç. Mektûbi Kalemi.....	56
D. Evrak Kalemi.....	56
E. Tercüme Kalemi.....	56
F. Matbaa-i Vilayet.....	56
G. Nüfus Nezareti.....	56
Ğ. Devair ve Memuriyn-i Maliye.....	56
1. Umûr-ı Maliye Müfettişliği.....	56
2. Muhasebe-i Vilayet.....	56
3. Vergi İdaresi.....	57
4. Defter-i Hakani İdaresi.....	57
5. Evkaf Muhasebeciliği.....	57
6. Mahkeme-i Şer'iyye.....	57
7. Adliye Müfettişliği.....	57
8. Mahkeme-i İstinaf-ı Hukuk Dairesi.....	57
9. Mahkeme-i İstinaf-ı Ceza Dairesi.....	57
10. Mahkeme-i İstinaf Müdde-i Umûmiliği.....	57
11. Mahkeme-i İstinaf Kalemi.....	57
12. Mahkeme-i Bidâyet-i Hukuk Dairesi.....	57
13. Mahkeme-i Bidâyet-i Ceza Dairesi.....	58
14. Mahkeme-i Bidâyet Müdde-i Umûmi Muavinliği.....	58
15. Mahkeme-i Bidâyet-i Hukuk ve Ceza Kalemi.....	58
16. İstintak Dairesi.....	58
17. Ticaret Mahkemesi.....	58

18. Mahkeme-i Ticaret Klemi.....	58
H. Maarif İdaresi.....	58
1. Maarif Mufettişliği.....	58
2. Maarif Mfduriyeti.....	58
3. Maarif Meclisi.....	58
I. Vesâit-i Nakliye Komisyonu.....	58
İ. Ticaret ve Ziraat ve Sanat Odası.....	58
J. Nafia İdaresi.....	59
K. Ziraat Banka Şubesi Meclisi.....	59
L. Telgraf ve Posta Baş Mfduriyeti.....	59
1. Telgraf İdaresi.....	59
2. Posta İdaresi.....	59
M. Jandarma Dairesi.....	59
N. Polis İdaresi ve Polis Meclisi.....	59
O. Umûr-ı Sıhhiye Mufettişliği.....	60
Ö. Daire-i Belediye.....	60
P. Hamidiye Gureba Hastanesi Komisyonu ve Memuriyn.....	60
R. Düyûn-ı Umûmiye İdaresi.....	60
S. Reji Nezareti.....	60
Ş. Üçüncü Ordu-yu Hümâyun Altıncı Nizamiye Fırkasının Yanya ve Havalisinde Bulunan On Birinci Liva Ümera ve Zâbitanı.....	60
1. Erkân-ı Harbiye Dairesi.....	61
2. Divan-ı Harp Heyeti.....	61
3. Merkez Dairesi.....	61
4. Heyet-i Sıhhiye.....	61

5. Nizamiye Yirmi Birinci ve Yirmi İkinci Alayı.....	61
T. Seyyar Üçüncü Topçu Fırkasının Dokuzuncu Livası.....	61
1. Seyyar On yedinci Alayı.....	61
U. Preveze ve Tevabi' Kala'-i Hakanisi Topçu Ümera ve Zâbitanı.....	62
Ü. Üçüncü Ordu-yu Hümâyuna Mensub Otuz Üçüncü Yanya Redif Alayının Ümera ve Zâbitanı.....	62
V. Üçüncü Ordu-yu Hümâyuna Mensub Otuz Üçüncü Yanya İlave Alayının Ümera ve Zâbitanı.....	62
Y. Mekâtib-i Resmîyye-i Vilayet, Mekâtib-i İdadi-i Mülki.....	62
1. Heyet-i İdare.....	62
2. Heyet-i Tedrisiye.....	62
3. Dar'ül-Muallimin-i İbtidaiye Şubesi.....	62
4. Dar'ül-Feyzi Osmani Mekteb-i İbtidaiyesi.....	62
5. Hamidiye İnas Mekteb-i Rüşdiyyesi.....	63
6. Kal'a-i Sıbyan Mektebi.....	63
7. Mekâtib-i Sıbyaniyye.....	63
Z. Merkez Vilayette Bulunan Düvel-i Ecnebiye Konsolosları İle Maiyyet Memurları.....	63
II. VİLAYETİN TAŞRA TEŞKİLATI.....	63
A. Yanya Sancağı (Merkez Sancak).....	63
1. Merkez Kazasına Merbut Nevahi.....	63
2. Aydonat Kazası.....	63
3. Filat Kazası.....	63
4. Koniçe Kazası.....	64
5. Leskovik Kazası.....	64

6. Maçova Kazası.....	64
B. Ergiri Sancağı Teşkilatı.....	64
1. Meclis-i İdare-i Liva.....	64
2. Tahrirat Kalemi.....	64
3. Muhasebe Kalemi.....	64
4. Vergi Kalemi.....	65
5. Defter-i Hakani Kalemi.....	65
6. Nüfus Kalemi.....	65
7. Ziraat Banka Şubesi.....	65
8. Maarif Komisyonu.....	65
9. Telgraf ve Posta İdaresi.....	65
10. Adliye Dairesi.....	65
11. Belediye Dairesi.....	65
12. Ergiri Jandarma Taburu	65
13. Reji İdaresi.....	65
14. Memuriyn-i Müteferrika.....	66
15. Mekâtib.....	66
16. Merkez Kazasına Merbut Koroleş Nâhiyesi.....	66
17. Üçüncü Ordu-yu Hümâyuna Mensub Otuz Üçüncü Yanya Redif Alayının Üçüncü Ergiri Taburu.....	66
C. Ergiri Sancağının Kazaları ve Teşkilatı.....	66
1. Premedi Kazası.....	66
2. Pogun Kazası.....	67
3. Tepedelen Kazası.....	67
4. Himara Kazası.....	67

5. Delvine Kazası.....	67
Ç. Berat Sancağı Teşkilatı.....	67
1. Meclis-i İdare-i Liva.....	67
2. Tahrirat Kalemî.....	68
3. Muhasebe Kalemî.....	68
4. Vergi Dairesi.....	68
5. Defter-i Hakani Dairesi.....	68
6. Nüfus Kalemî.....	68
7. Ziraat Banka Sandığı.....	68
8. Ziraat Banka Meclisi.....	68
9. Maarif Komisyonu.....	68
10. Telgraf ve Posta İdaresi.....	68
11. Adliye Dairesi.....	68
12. Belediye Dairesi.....	68
13. Berat Jandarma Taburu.....	69
14. Polis Dairesi.....	69
15. Memuriyn-i Müteferrika.....	69
16. Mekâtib.....	69
17. Üçüncü Ordu-yu Hümâyuna Mensub Otuz Beşinci Berat Redif Alayının Ümera ve Zâbitanı.....	69
18. Berat İlave Alayının Ümera ve Zâbitanı.....	69
D. Berat Sancağının Kazaları ve Teşkilatı.....	70
1. Avlonya Kazası.....	70
2. İskorapar Kazası.....	70
3. Luşna Kazası.....	71

E. Preveze Sancağı Teşkilatı.....	71
1. Meclis-i İdare-i Liva.....	71
2. Tahrirat Kalemi.....	71
3. Muhasebe Kalemi.....	71
4. Vergi Kalemi.....	71
5. Defter-i Hakani Kalemi.....	71
6. Nüfus Kalemi.....	71
7. Ziraat Banka Sandığı.....	71
8. Maarif Komisyonu.....	71
9. Adliye Dairesi.....	72
10. Telgraf ve Posta İdaresi.....	72
11. Belediye Dairesi.....	72
12. Rüsûmat Nezareti.....	72
13. Düyûn-ı Umûmiye İdaresi.....	72
14. Reji İdaresi.....	72
15. Vesâit-i Nakliye Komisyonu.....	72
16. Preveze Jandarma Taburu.....	72
17. Polis İdaresi.....	73
18. Karantina Dairesi.....	73
19. Liman Dairesi.....	73
20. Memuriyn-i Mütferrika.....	73
21. Memuriyn-i Bahriye.....	73
22. Mekâtib.....	73
23. Memuriyn-i Ecnebiyye.....	73

F. Preveze Sancağının Kazaları ve Teşkilatı.....	73
1. Loros Kazası.....	73
2. Margiliç Kazası.....	75
III. YANYA VİLAYETİNİN SOSYO-EKONOMİK DURUMU.....	75
A. Nüfus.....	75
B. Eğitim.....	76
C. İmar Faaliyetleri.....	77
Ç. Tarım ve Hayvancılık.....	78
D. Maliye.....	78
SONUÇ.....	80
KAYNAKLAR.....	82
EKLER.....	87
A. H. 1319 (M. 1901) Tarihli Yanya Vilayeti Salnamesinin Transkripsiyonu.....	87
B. Harita.....	310

KISALTMALAR

age	Adı Geçen Eser
agm	Adı Geçen Makale
ags	Adı Geçen Salname
Bkz.	Bakınız
DİA	Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
H.	Hicri
Haz.	Hazırlayan
M.	Miladi
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
OTAM	Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi
s.	Sayfa
TTK	Türk Tarih Kurumu
Y.y.	Yayın Yeri Yok
ع	Osmani
م	Mecidi

GİRİŞ

SALNAME

I- TARİHSEL BİR KAYNAK OLARAK SALNAMELER

Farsça yıl anlamına gelen ‘sal’ ile mektup, kitap manasına gelen ‘name’den oluşan salname kelimesinin tam karşılığı yıllıktır.¹ Aynı anlamda ‘nevsal’ kelimesi de kullanılmaktadır. Batı toplumlarında Latince ‘annus’ Fransızca ‘annale’, ‘annuaire’ ve ‘almanach’, İngilizce ‘year-book’ bu tabiri ifade eden kelimeler olarak karşımıza çıkmaktadır.²

Türkçeye Tanzimat’tan sonra girmiş olan salname bir senelik olayları topluca göstermek için hazırlanmış eserlere verilen genel isim olmuştur.³ Bu eserler genel olarak geçmiş yılların veya bir yılın bütün olaylarını ve her çeşit icraatını, ticaret, istatistik, sanayi, iktisat, fen, tarih ve biyografi bilgilerini içermektedir.⁴

Osmanlılarda ilk resmi salname (devlet salnamesi) H. 1263 (M. 1847) yılında sadrazam Koca Reşid Paşa’nın çabasıyla neşredilmiştir. Ahmet Vefik Paşa’ya yaptırılan bu salnamenin ardından, Cevdet Paşa, Meclis-i Maarif Başkâtibi Behçet ve Meclis azasından Rüştü Beyler tarafından yapılmıştır. Daha sonraları ise bu işle irade-i seniyye ile Maarif Nezareti Mektubi Kalemî Heyeti ve H. 1306 (M. 1888) senesinden itibaren de Memurin-i Mülkiyye Komisyonu’na bağlı Sicil-i Ahval İdaresi görevlendirilmiştir. Çıkarılan devlet salnamesinden sonra yine resmi kurumlara ve vilayetlere ait salnameler neşredilmiş, bunun yanı sıra özel kişi ve kuruluşlara ait salnamelerde çıkarılmıştır.⁵

Kabaca resmi ve özel olarak iki temel başlık altında ele alınabilecek olan salnameler ihtiva ettikleri bilgiler bakımından Tanzimat sonrası Osmanlı tarihi,

---

¹ Mehmet Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, III, MEB, İstanbul, 1993, s. 105.

² Tefik Sütçü, ‘‘Sosyal Bilimlerde Araştırma Kaynağı Olarak Almanaklar, Salnameler ve Yıllıklar’’, *İlmi Araştırmalar*, Sayı 18, 2004, s. 80.

³ Hasan Duman, *Osmanlı Salnameleri ve Nevsalleri Bibliyografyası ve Toplu Katoloğu*, I, Enformasyon ve Dökümantasyon Hizmetleri Vakfı, Ankara, 2000, s. 1.

⁴ Midhat Sertoğlu, *Osmanlı Tarih Lügatı*, Kurtuba Kitap, İstanbul, 2015, s. 464.

⁵ Pakalın, *age*, s. 106.

vilayetleri ve kurum ve kuruluşları üzerine araştırma yapmak isteyen araştırmacılar için önemli birer sosyal bilimler kaynağıdır.⁶

II- RESMİ SALNAMELER

A. Devlet Salnameleri

Osmanlı Devleti'nde ilk salname yukarıda da kısaca değinildiği üzere H. 1263 (M. 1847) yılında neşredilmiştir. Sadrazam Koca Reşid Paşa 1763 yılından itibaren Almanya'da Gotha'da Almanca daha sonra Fransızca olarak, jeneolojik tablolar ve diplomatik şahıs adları yıllığı şeklinde yayınlanmakta olan Almanach de Gotha'ları görüp bunun Türkçe olarak da neşredilmesini istemiştir. Böylece, Salname-i Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye adıyla ilk devlet salnamesi yayımlanmıştır. Bu salnameler 1263 hicri (1847) – 1328 mali (1912) yılları arasında düzenli bir şekilde yayımlanmıştır. En son cilt, defa 68'dir ve 1334 mali (M. 1918) tarihini taşımaktadır. En mükemmellerine II. Abdülhamid devrinde rastlanan devlet salnameleri başlangıçta yüz sayfa civarında olup daha sonraları bin sayfaya kadar çıkmıştır. Cumhuriyetin ilanından sonra da Türkiye Cumhuriyeti Devlet Salnamesi adıyla 1925-1926, 1926-1927, 1927-1928 yıllarına mahsus olarak üç kez neşredilmiştir.⁷

Devlet Salnamelerinde devletin idari yapısı, teşkilat ve kadroları hakkında malumat verilmiş, bununla birlikte resmi kurumlarda görev yapan devlet ricalinin ve memurların isimleri, tayin tarihleri, rütbeleri ve nişanları gösterilmiştir.⁸

B. Nezaret Salnameleri

Resmi salnamelerin bir bölümünü oluşturan nezaretler ve askeri kurumlar tarafından çıkarılan salnameler devlet salnameleri kadar düzenli bir şekilde yayımlanmamış olsa da önemli bir bilgi kaynağı olmuşlardır.

Osmanlı kara ve deniz ordularının teşkilat yapısını, personel ve asker sayısını içeren Salname-i Askeriler, Seraskerlik ve Harbiye Nezareti tarafından on dört defa olmak üzere basılmıştır.⁹ Bahriye Salnamesi neşredilinceye kadar deniz ordusuna dair bilgileri de içermekte olan Salname-i Askerilerin ilki H. 1282'de (M. 1865) yayınlanmış, H. 1283 (M. 1866), H. 1286 (M. 1869), H. 1291 (M. 1874), H. 1293 (M.

⁶ Bilgin Aydın, "Salname", *DİA*, XXXVI, İstanbul, 2009, s. 52.

⁷ Duman, *age*, s. 3-5.

⁸ Sertoğlu, *age*, s. 465.

⁹ Aydın, "Salname", s. 52.

1876) H. 1304 (M. 1887), H. 1306 (M. 1889), H. 1307 (M. 1890), H. 1308 (M. 1891), H. 1309 (M. 1892), H. 1310 (M. 1892), H.1313 (M. 1895), H. 1324 (M. 1906) ve son olarak da H. 1326 (M. 1908) yılına ait olmak üzere neşredilmiştir.

Askeri nitelikteki Bahriye Salnameleri ise ait olduğu nezaretin teşkilatı, kadroları ve görev alanların isimleri ile rütbelerinin haricinde donanmayı oluşturan gemiler ve bunların vasıfları ile ilgili de bilgiler içermektedir. İlki H. 1307 (M. 1890) yılında neşredilen Bahriye Salnameleri H. 1308 (M. 1891), H. 1309 (M. 1892), H. 1310 (M. 1892), H. 1311 (M. 1893), H. 1313 (M. 1895), H. 1314 (M. 1896), H. 1315 (M. 1897), H. 1317 (M. 1899), H. 1318 (M. 1900), H. 1319 (M. 1901), H. 1320 (M. 1902), H. 1321 (M. 1903), H. 1322 (M. 1904), H. 1323 (M. 1905), H. 1326 (M. 1908) ve son olarak H. 1330 (M. 1912) yılında yayımlanmıştır. Bahriye Nezareti bunun haricinde İngiltere Rasathanesi tarafından yayınlanan ilmi bir almanağı her yıl Takvim-i Bahri adıyla tercüme ettirerek yayımlatmıştır.¹⁰

Ticaret ve Nafia Nezaretine bağlı Rasathane İdaresi tarafından çıkartılan Rasathane-i Amire Salnamesi ise sadece H. 1288 (M. 1872) yılında neşredilmiştir. O zaman ki müdür Kombari Efendi tarafından tertip edilen salnamede takvime ait bilgiler saatlerin tahvili ve çeşitli bilimsel konular yer almaktadır.¹¹

Hariciye Nezareti Sicil-i Ahval Müdüriyeti tarafından Salname-i Nezaret-i Hariciyye adıyla neşredilen salname ise Hariciye Nezaretinin tarihçesi, nazırları, teşkilatı, reisülküttablar, antlaşmalar, elçiler ve benzeri hususlarda bilgiler ihtiva etmektedir. Hariciyye Salnamesi H. 1302 (M. 1885), H. 1306 (M. 1889), H. 1318 (M. 1900) ve H. 1320 (M. 1902) yıllarına ait olmak üzere dört kez çıkmıştır.¹²

Maarif Nezareti tarafından çıkartılan Maarif Salnamesi ise Nezaretin teşkilatı, kadroları, tarihçesi, nazırları, bütün okullar ve Maarifi ilgilendiren birçok hususu içermektedir.¹³ Bununla birlikte askeri okullar, öğrencilerinin genel imtihan cetvelleri, Mekteb-i Sultani ve Mülkiye Mektebi'nin mükafat dağıtım cetvellerini de ihtiva etmektedir. Maarif Salnamesinin H. 1316-1321 (M. 1898-1903) yılları arasında 6 kez

---

¹⁰ Sertoğlu, *age*, s. 465.

¹¹ Duman, *age*, s. 8.

¹² Aydın, "Salname", s. 52-53.

¹³ Sertoğlu, *age*, s. 466.

çıkartılmış olduğu kayıtlarda olmasına karşın H. 1320 (M. 1902) yılına ait olanına rastlanılamamıştır. ¹⁴

Maliye Nezaretine bağlı Rüsumat Emaneti'nin son zamanlardaki adıyla Rüsumat Müdüriyet-i Umumisi'nin Umur-ı Tahririye dairesince hazırlanan Rüsumat Salnamesi; idarenin tarihçesini, kadrolarını, devletin rüsüm işlerini ve gümrüklerin hasılatlarını içermektedir. Rüsumat Salnamesi H. 1332 (M. 1914) yılına mahsus olmak üzere bir kez çıkartılmıştır. ¹⁵

Meşihat Makamı tarafından Ebu'l-ula Mardin ve Ahmet Refik Beylerin içerisinde bulunduğu bir heyet tarafından çıkartılan İlmiyye Salnamesi ise teşkilat ve bütün şeyhülislamın biyografilerini içermesinin yanı sıra fetvalardan da örnekler barındırması hasebiyle tarihi değeri yüksektir. Bir defaya mahsus olmak üzere H. 1334 (M. 1916) yılında neşredilmiştir. ¹⁶

Doğrudan devlet kurumu olmayıp yarı resmi niteliğe sahip olan Osmanlı Hilal-i Ahmer Cemiyeti'nin ¹⁷ çıkartmış olduğu salname resimli olup cemiyetin tarih ve çalışmaları hakkında bilgiler vermektedir. H. 1329-1331 yılları için H. 1329 (M. 1913) yılında neşredilmiştir. Yarı resmi niteliğe sahip olan bir başka salname ise Darüşşafaka'yı idare eden dernek tarafından yayınlanan Cemiyet-i Tedrisiyye-i İslamiyye Salnamesidir. Bu salname ise H. 1332 (M. 1916) yılında neşredilmiştir. ¹⁸

C. Vilayet Ve Bazı Eyalet-i Mümtaze Salnameleri

Devlet ve nezaret salnamelerinin hazırlanmasından sonra vilayetlerde oldukça önemli salnameler hazırlamışlardır. Vilayet Salnameleri ait oldukları yerin resmi ve hususi bütün teşkilat ve kurumlarından, buraların başında bulunan görevlilerden bahsettikleri gibi o yerin tarihini, coğrafyasını önemli sanat eserlerini ve abidelerini, ticaretini, nüfus durumlarını, madenlerini ve geçim kaynaklarını da içermektedir. ¹⁹

İlk Osmanlı Vilayet Salnamesi H. 1283 (M. 1866) yılında neşredilen Bosna Vilayeti Salnamesidir. Sonuncusu ise H. 1337-1338 (M. 1921-1922) senesi Bolu Livası Salnamesi olup H. 1337-1341'de (M. 1921-1922) yayımlanmıştır. Bazı

---

¹⁴ Duman, *age*, s. 8.

¹⁵ Sertoğlu, *age*, s. 466-467.

¹⁶ Duman, *age*, s. 9.

¹⁷ Aydın, "Salname", s. 53.

¹⁸ Duman, *age*, s. 9.

¹⁹ Sütçü, *agm*, s. 87.

vilayetlerin bir defa salname yayımlamasının yanında otuz beş civarında Salname yayımlayan vilayetlerde bulunmaktadır. 1867 Vilayet Nizamnamesi'nin yayımlanmasından sonra vilayet salnamelerinde artış olmuştur. Vilayet Salnameleri içinde Türkçe-Arapça, Türkçe-Boşnakça, Türkçe-Rumca ve sadece Arapça olanları da bulunmaktadır.²⁰ Osmanlı Vilayet Salnameleri ve yayınlanma tarihleri şu şekildedir:

1-) Adana: H. 1289 ile 1294 (M. 1872-1877) yılları arası tamdır. H. 1296 (M. 1879), H. 1297 (M. 1880), H. 1308-1309 (M. 1891-1892), H. 1312 (M. 1894), H. 1316 (M. 1898), H. 1318 (M. 1900) ile H. 1320 (M. 1902) yılları arası tamdır.

2-) Ankara: H. 1289 ile 1291 (M. 1872-1874) yılları arası tamdır. H. 1293 (M. 1876), H. 1295 (M. 1878), H. 1299 (1882), H. 1300 (M. 1883), H. 1307 (M. 1890), H. 1308 (M. 1891), H. 1311 (M. 1893), H. 1318 (M. 1900), H. 1321 (M. 1903), H. 1323 (1905), H. 1325 (M. 1907) yıllarında yayımlanmıştır.

3-) Aydın: H. 1296 ile 1308 (M. 1879-1891) ve H. 1311 ile 1317 (M. 1893-1899) ve H. 1319 ile 1321 (M. 1901-1903) yılları araları tamdır. H. 1323 (M. 1905) ve H. 1326 (M. 1908) tarihlerinde de neşredilmiştir.

4-) Bağdat: H. 1292, 1299 (M. 1875-1882) ile H. 1303 (M. 1886) ve H. 1309 ile 1313 (M. 1892-1895) ve H. 1315 ile 1319 (1897-1902) yılları araları tamdır. H. 1321 (M.1903), H. 1323 ile 1325 (M. 1905-1907) yılları arası tamdır. Sonuncusu ise H. 1329 (M. 1913) yılına aittir.

5-) Basra: H. 1307 ile 1309 (M. 1890-1892) yılları arası tamdır. Diğer salnameler ise H.1310 (M. 1892), H. 1311 (M.1893), H. 1314 (M. 1897), H. 1317 (M.1899) , H. 1318 (M. 1900) ve H. 1320 (M. 1902) yıllarına aittir.

6-) Beyrut: H. 1310 (M. 1892), H. 1311 (M. 1893), H. 1318 (M. 1900), H. 1319 (M. 1901), H. 1322 (M. 1904), H. 1324 (M. 1906), H. 1326 (M. 1908), H. 1335 (M. 1916) ve H. 1336 (M.1917) yıllarında çıkmıştır.

7-) Bitlis: H. 1310 (M. 1893), H. 1316 (M. 1898), H. 1317 (M. 1899) ve H. 1318 (M. 1900) tarihlerinde çıkmıştır.

8-) Bolu: H. 1324 (M. 1906) ve H. 1334 (M. 1915) yıllarına mahsustur.

---

²⁰ Duman, *age*, s. 5.

9-) Bosna: H. 1283 ile 1286 (M. 1866-1869) yılları arası tamdır. H. 1288 (M. 1871), H. 1290 ile 1295 (M. 1873-1878) yılları arası tamdır. H. 1301 (M. 1884), H. 1302 (M. 1885) ve H. 1308 (M. 1891) yıllarına aittir.

10-) Cebel-i Lübnan²¹: H. 1304 ile 1309 (M. 1887-1892) yılları arasında tam olarak neşredilmiştir.

11-) Cezayir-i Bahr-i Sefid²²: H. 1287 ile 1293 (M. 1870-1876) ve H. 1301 ile 1304 (M. 1884-1887) ve H. 1310 ile 1313 (M. 1892-1895) yılları araları tamdır. H. 1316 (M. 1898), H. 1318 (M. 1900), H. 1319 (M. 1901) ve son olarak da H. 1321 (M. 1903) yılında neşredilmiştir.

12-) Diyarbakır: H. 1286 ile 1294 (M. 1869-1877) yılları arası tamdır. H. 1297 (M. 1880), H. 1300 ile 1302 (M. 1883-1885) yılları arası tamdır, H. 1306 (M. 1889), H. 1308 (M. 1891), H. 1312 (M.1894), H. 1316 ile 1319 (M. 1898-1901) yılları arası tamdır. H. 1321 (M. 1903) ve son olarak da H. 1323 (M. 1905) yılında neşredilmiştir.

13-) Edirne: H. 1287 ile 1294 (M. 1870-1877) ve H. 1300 ile 1317 (M. 1883-1899) yılları araları tamdır. Son olarak H. 1319 (M. 1901) yılında yayınlanmıştır.

14-) Erzurum: H. 1287 ile 1294 (M. 1870-1877) yılları arası tamdır. H. 1299 (M. 1882), H. 1304 (M. 1887), H. 1310 (M. 1892), H. 1312 (M. 1894) , H. 1313 (M. 1895), H. 1315 ile 1318 (M. 1897-1900) yılları arası tamdır.

15-) Girit: H. 1292 ve 1310 (M. 1875 ve 1892) yıllarına mahsus olarak iki defa yayımlanmıştır.

16-) Halep: H. 1284 ile 1290 (M. 1867-1873) yılları arası tamdır. H. 1295 (M. 1878), H. 1299 (M. 1882), H. 1300 ile 1303 (M. 1883-1886) ve H. 1305 ile 1310 (M. 1888-1893) ve H. 1312 ile 1324 (M. 1894-1906) yılları araları tamdır. H. 1326 (M.1908) ve sonuncusu H. 1328 (M. 1910) tarihine aittir.

17-) Hicaz: H. 1301 (M. 1884), H. 1303 (M. 1886), H. 1305 (M. 1888), H. 1306 (M. 1889) ve H. 1309'da (M. 1892) neşredilmiştir.

---

²¹ Cebel-i Lübnan vilayet olmayıp sancaktır. Beyrut ve Suriye vilayetlerinden ayrılmıştır. Ancak özel statüye sahip bir bölge olması nedeniyle Vilayet Salnamesi neşretmiştir. Duman, *age*, s. 6.

²² Cezayir-i Bahr-i Sefid adı altında Ege Denizi'nde ve Anadolu kıyılarına yakın sulardaki adalar vilayet halinde toplanmıştır. Duman, *age*, s. 6.

18-) Hüdavendigâr: H. 1287 ile 1293 (M. 1870-1876) ve H. 1295 ile 1297 (M. 1878-1880) ve H. 1301 ile 1307 (M. 1884-1890) ve H. 1310 ile 1325 (M. 1892-1907) yılları araları tamdır.

19-) İşkodra: H. 1299 (M. 1882), H. 1310 (M. 1892), H. 1312 (M. 1894), H.1313 (M. 1895) ve sonuncusu H. 1315 (M. 1897) yılında yayımlanmıştır.

20-) Karasi: H. 1305 (M. 1888) yılına ait tek bir salnamesi bulunmaktadır.

21-) Kastamonu: H. 1286 ile 1299 (M. 1869-1882) yılları arası tamdır, H. 1306 (M. 1889), H. 1310 ile 1312 (M. 1892-1894) yılları arası tamdır. H. 1314 (M. 1896), H. 1317 (M. 1899) ve son olarak H. 1321 (M. 1903) yılında neşredilmiştir.

22-) Konya: H. 1286 ile 1287 (M. 1869-1870) ve H. 1289 ile 1292 (M. 1872-1875) ve H. 1294 ile 1296 (M. 1877-1879) ve H. 1298 ile 1307 (M. 1881-1890) yılları araları tamdır. H. 1309 (M. 1892), H. 1310 (M. 1892), H. 1312 (M. 1894), H. 1314 (M. 1896), H. 1317 (M. 1899), H. 1322 (M. 1904) ve H. 1330 (M. 1914) da çıkarılmıştır.

23-) Kosova: H. 1296 (M. 1879), H. 1300 (M. 1883), H. 1302-1304 (M. 1885-1887), H. 1305 (M. 1888), H. 1311 (M. 1893), H. 1314 (M. 1896) ve H. 1318 (M. 1900) yıllarında neşredilmiştir.

24-) Ma'muretül'l-Aziz: H. 1298 (M. 1881), H. 1300 ile 1302 (M. 1883-1885) yılları arası tamdır. H. 1305 (M. 1888), H. 1307 (M. 1890), H. 1308 (M. 1891), H. 1310 (M. 1893), H. 1312 (M. 1895) ve H. 1325 (M. 1907) yıllarında çıkarılmıştır.

25-) Manastır: H. 1292 (M. 1875), H. 1293 (M. 1876), H. 1305 (M. 1888), H. 1308 (M. 1891), H. 1310 ile 1314 (M. 1892-1896) yılları arası tamdır.

26-) Mısır²³: H. 1288 (M. 1871).

27-) Musul: H. 1308 (M.1891), H. 1310 (M. 1893), H. 1312 (M. 1895), H. 1325 (M. 1907) ve sonuncusu H. 1330 (M. 1914) yılına aittir.

28-) Prizren: Bu vilayetin tek salnamesi H. 1290 (M. 1873) tarihine aittir.

29-) Selanik: H. 1287 (M. 1870), H. 1288 (M. 1871), H. 1291 ile 1294 (M. 1874-1877) yılları arası tamdır. H. 1299 (M. 1882), H. 1303 (M. 1886), H. 1307 (M. 1890), H. 1310 ile 1313 (M. 1892-1895) yılları arası tamdır. H. 1315 (M. 1897), H. 1318 (M.

---

²³ Mısır: Osmanlı vilayeti olmayıp özel statü ile Osmanlı Devleti'ne tabidir. Duman, *age*, s. 6.

1898), M. 1320 (M. 1902), H. 1322 (M. 1904), H. 1324 (M. 1906) ve sonuncusu H. 1325 (M. 1907) tarihine aittir.

30-) Sivas: H. 1287 ile 1289 (M. 1870-1872) yılları arası tamdır, H. 1292 (M. 1875), H. 1298 (M. 1881), H. 1300 ile 1302 (M. 1883-1885) yılları arası tamdır, H. 1304 (M. 1887), H. 1306 (M. 1889), H. 1308 (M. 1891), H. 1321 (M. 1903) ve sonuncusu H. 1325 (M. 1907) yılına aittir.

31-) Suriye: H. 1285 (M. 1868), H. 1286 (M. 1869), H. 1288 (M. 1871), H. 1289 (M. 1872), H. 1291 (M. 1874), H. 1292 ile 1294 (M. 1875-1877), H. 1306 ve 1308 (M. 1889-1891) ile H. 1313 ve 1315 ile 1318 (M. 1895-1897-1900) yılları araları tamdır.

32-) Trablusgarp: H. 1286 (M. 1869), H. 1287 (M. 1870), H. 1289 (M. 1872), H. 1292 ile 1295 (M. 1875-1878) yılları arası tamdır, H. 1301 (M. 1884), H. 1302 (M. 1885), H. 1305 (M. 1888) son olarak H. 1312 (M. 1894) yılında neşredilmiştir.

33-) Trabzon: H. 1282 (M. 1865), H. 1286 ile 1296 (M. 1869-1879) yılları arası tamdır. H. 1298 (M. 1881), H. 1305 (M. 1888), H. 1306 (M. 1889), H. 1309 (M. 1892), H. 1311 (M. 1893), H. 1313 (M. 1895), H. 1316 (M. 1898), H. 1318 ile 1322 (M. 1900-1904) yılları arası tamdır.

34-) Tuna: H. 1285 ile 1294 (M. 1868-1877) yılları arası tamdır.

35-) Van: Bu vilayetin tek salnamesi H. 1315 (M. 1897) yılına aittir.

36-) Yanya: H. 1288 (M. 1871), H. 1292 ile 1294 (M. 1875-1877) yılları arası tamdır, H. 1306 (M. 1889), H. 1308 (M. 1891), H. 1311 (M. 1893), H. 1317 (M. 1899) ve son olarak H. 1319 (M. 1901) yılına mahsus olarak neşredilmiştir.

37-) Yemen: H. 1298 (M.1881), H. 1299 (M. 1882), H. 1302 (M. 1885), H. 1304 (M. 1887), H. 1305 ile 1308 (M. 1888-1891) yılları arası tamdır. H. 1311 (M. 1893), H. 1313 (M. 1895) ve son olarak H. 1314 (M. 1896) yılında yayımlanmıştır.²⁴

III- ÖZEL SALNAMELER

Osmanlı Devleti'nde bazı özel kişi ve kurumlarda salnameler yayımlamışlardır. İlk özel salname Ali Suavi tarafından "Türkiye fi Sene 1288" adıyla Paris'te çıkarılmıştır. Daha sonra 1872 ve 1873 yıllarında da çıkarılan

---

²⁴ Sertoğlu, *age*, s. 467-468.

salnamelerden 1872 yılında neşredilenine ulaşılammıştır. Ali Suavi bu salnamelerde Osmanlı Devleti'nin coğrafi konumu, ulaşım ağı, geçim kaynakları, şirketleri ve nüfusu gibi konularda bilgiler vermiştir. Özel salnameler arasında Ebuzziya Mehmed Tevfik tarafından çıkarılanlar içerik kalitesi ve geniş kitlelere ulaşması nedeniyle diğerlerinden ayrılmaktadır. İlki H. 1290 (M. 1873) yılında Salname-i Hadika adıyla çıkmıştır. Avrupa'da çıkan dergi ve gazetelerde ki yazılardan yapılan derlemelerin yanı sıra; sağlık, sanat ve mesleklere dair yazılara da yer verilmiştir.²⁵ Ebuzziya'nın çıkartmış olduğu ikinci salname ise H. 1294 (M. 1877) tarihli Salname-i Ebuzziya'dır. 50 sayfalık mukaddimesinde Maarif-i Umumiye eleştirilmiş, kronolojisinde o zamana göre aykırı bazı notlar olduğu için II. Abdülhamid tarafından tüm nüshaları toplatılmıştır. Daha sonra ise Ebuzziya tarafından Salname-i Kameri, Rebi-i Marifet, Nevsal-i Marifet, Zamime-i Rebi-i Marifet ve Takvim-i Ebuzziya neşredilmiştir.²⁶

Özel salnamelerden bir kısmı ise bazı gazete ve dergi yayıncıları tarafından 'nevsal' adı altında çıkarılmıştır. H. 1311 (M. 1895) tarihinden itibaren Ahmed İhsan'ın çıkardığı Musavver Nevsal-i Servet-i Fünun türün mühim örneklerinden biridir. Bu isimle beş yıl boyunca yayımlanmış, daha sonra uzunca bir müddet ara verilmiştir. H. 1326 (M. 1910) ve H. 1327 (M. 1911) yıllarında Salname-i Servet-i Fünun adıyla iki kez daha neşredilmiştir. Yine siyasi olaylara en çok yer verilen salname olarak değerlendirilen Milli Nevsal ise H. 1338-1341 (M. 1922-1925) yılları arasında yayımlanmıştır. Besim Ömer Paşa'nın Türk Tıp Tarihi açısından önemli olan H. 1315-1322 (M. 1899-1906) yılları arasında dört defaya mahsus olmak üzere çıkarttığı Nevsal-i Afiyet ve Salname-i Tıbbi'de özel salnameler arasında önemli olarak nitelendirilebilir.²⁷ Bunların dışında Nevsal-i Atai (H. 1321, M. 1903), Nevsal-i Ziraat ve Ticaret (H. 1330, M. 1914), Musavver Nevsal-i Fenni (H. 1315, M. 1897), Şirket-i Hayriye Salnamesi (H. 1330, M. 1914) ve Takvimü'n-Nisa (H. 1317, M. 1899) özel salnamelere örnek teşkil ederler.²⁸

---

²⁵ Aydın, "Salname", s. 53.

²⁶ Duman, *age*, s. 11.

²⁷ Aydın, "Salname", s. 53.

²⁸ Sertoğlu, *age*, s. 469.

IV- OSMANLI SALNAMELERİ İLE İLGİLİ YAPILMIŞ OLAN ÇALIŞMALAR

A. Kitaplar

Osmanlı salnameleri ile ilgili basımı yapılmış olan kitapların künyeleri şu şekildedir:

- 1-) Ahmet Recep Tekcan, Refik Turan, *Ankara Vilayeti Salnamesi (Ankara, Kayseri, Kırşehir, Yozgat)* Ankara Büyükşehir Belediyesi, 2014.
- 2-)Ahmed Nezih Galitekin, *Salname-i Nezaret-i Umur-ı Hariciyye 4 Cilt*, İşaret Yayınları, İstanbul, 2000.
- 3-) Hüseyin Dağ, *Salname-i Vilayet-i Adana*, TTK, Ankara, 2014.
- 4-) Hatice Oruç, *1320 Sene-i Hicriyyesine Mahsus Selanik Vilayet Salnamesi*, TTK, Ankara, 2014.
- 5-) Hamit Pehlivanlı, *Salname-i Vilayet-i Bosna 1287 Hicri / 1870*, TTK, Ankara, 2014.
- 6-) İbrahim Cavid, *Aydın Vilâyet Sâlnâmesi R. 1307 / H.1308*, TTK, Ankara, 2010.
- 7-) Ebubekir Sıddık Yücel, *Salname-i Vilayet-i Sivas (4 Cilt)*, Buruciye Yayınları, Sivas, 2011.
- 8-) Fikri Kahraman, *Salname-i Vilayet-i Sivas (Sivas, Amasya, Tokat ve Karahisar-ı Şarki) (1308 / 1890)*, Sivashlılar Eğitim Kültür ve Araştırma Vakfı Yayınları, Sivas, 2001.
- 9-) Saadettin Yağmur Gömeç, Hamiyet Sezer Feyzioğlu, Tülay Ercoşkun, *Kastamonu Salnamesi*, Berikan Yayınevi, Ankara, 2016.
- 10-) Kudret Emiroğlu, *Trabzon Vilayeti Salnamesi 1869-1904 23 Cilt*, Trabzon İli ve İlçeleri Eğitim Kültür ve Sosyal Yardımlaşma Vakfı, Ankara, 1993.

B. Doktora Tezleri

Osmanlı salnameleri ile ilgili iki adet doktora tezi bulunmaktadır. Bunların ilki Selçuk Günay tarafından 1980 yılında Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde hazırlanmış olan '*Resmi Devlet Salnamelerine Göre (H.1263-1334)*

Osmanlı İmparatorluğu'nun Seneler İtibariyle Mülki Taksimatı'' isimli tezdır. İkincisi ise İlhan Palalı tarafından 1999 yılında İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde hazırlanan, '' *XIX. Yüzyılın İkinci Yarısında Diyarbakır: Vilayet Salnameleri ve Mahalli Kaynaklara Göre: 1869 – 1905*'' adlı tezdır.

C. Yüksek Lisans Tezleri

Günümüze kadar devlet, nezaret, vilayet ve özel salnamelerle ilgili birçok yüksek lisans tezi hazırlanmıştır. Bu çalışmaların künyesi ise şu şekildedir:

1-) Talat Karataş, *Sâlnâme-i Hadika ve Sâlnâme-i Ebüzzıya'nın Transliterasyonu*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep, 2010.

2-) Bilal Ruşid, *Salnamelere Göre XIX. asırda İştıip'te Sosyo-Ekonomik ve İdari Durum*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa, 2016.

3-) Meral Kartal, *Şkodra Vilayeti Salnamesi'nin Transkripsiyonu ve Değerlendirmesi*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep, 2014.

4-) Özgür Yücel, *Ana ve Çocuklara Salname Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep, 2014.

5-) Sinan Sevinç, *Zümrüd ü Anka Salnamesi*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep, 2014.

6-) Funda Duruksu, *1310 Sene-i Hicriyesine Mahsus Mamurat'ul Aziz*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ, 2013.

7-) Ayşe Amine Kızıltoprak, *1330 Tarihli Rüşumat Salnamesi'ne Göre Osmanlı Gümrükleri*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Ortadoğu Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul, 2012.

8-) Yıldırım Yıldırım, *Halep Vilayet Salnamelerine Göre (1867-1908) Ayıntab*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep, 2010.

- 9-) Adem Topkaya, *Salnâmelere Göre Konya Vilayeti (Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Yapı)*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2007.
- 10-) Mehmet Ali Talayhan, *Osmanlı Devlet Salnamelerine Göre Adana ve Konya Vilayetlerinin İdari Taksimatı 1851-1910*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde, 2001.
- 11-) İbrahim Bozkurt, *Salnamelerde Mersin*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin, 2001.
- 12-) İlyas Sözen, *H. 1310 (M.1892-1893) Tarihli Girit Vilayet Salnamesinin Transkripsiyonu ve Değerlendirmesi*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Aksaray Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aksaray, 2017.
- 13-) Yunus Kılıç, *H. 1332 (M. 1913) Tarihli Cemiyet-i Tedrisiye-i İslamiye Salnamesi; Transkripsiyonu ve Değerlendirmesi*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırklareli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırklareli, 2016.
- 14-) Hakverdi Güneş, *Salnamelere Göre Hariciye Nezareti Teşkilatı*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir, 2016.
- 15-) İsmail Çakır, *H. 1310 (M. 1892) tarihli Selanik Vilayeti Salnamesi'nin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir, 2016.
- 16-) Sema Doğru, *Maarif Salnamelerine Göre Canik Sancağı'nın Eğitim, Sosyal ve Kültürel Yapısı: 1313 – 1319*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun, 2015.
- 17-) Mehmet Ali Yılmaz, *Maarif Salnamelerine Göre Osmanlı Devleti Eğitim Sisteminde İdadiler: 1898 – 1903*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş, 2015.
- 18-) Senem Yılmaz, *H. 1293 (M. 1876) Tarihli Tuna Vilayeti Salnamesi'nin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep, 2015.

- 19-) Murat Gökçek, *Salık Veren Muhibban Salnamesi Transkripsiyonu ve Değerlendirmesi*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep, 2014.
- 20-) Emrah Akar, *Trabzon Vilayeti Salnamelerinde Giresun (1869-1904)*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Giresun Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Giresun, 2014.
- 21-) Mehmet Zahid Saraç, *H.1317 (M.1899- 1900) Tarihli Bahriye Salnamesinin Transkripsiyon ve Değerlendirmesi*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri, 2014.
- 22-) Asuman Koçak, *Salnamelere Göre Ankara Vilayeti: 1871-1907*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2013.
- 23-) Fadime Ceylan Cavcav, *Vilayet Salnamelerinde Yozgat (H. 1290-H. 1325) (M. 1873-M. 1907)*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon, 2013.
- 24-) Mehmet Cihan Özdemir, *Osmanlı Salnamelerine Göre Diyarbakır 1869/1905*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Harran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Şanlıurfa, 2011.
- 25-) Cemal Ersü, *Salnamelerde Bayezid Sancağı*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van, 2011.
- 26-) Ramazan Uyar, *Osmanlı Salnamelerinde Bergama*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır, 2011.
- 27-) Hürü Sağlam, *H.1287-1288-1290-1291-1293-1294 Tarihli Erzurum Salnamelerine Göre Kars Sancağı*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Kafkas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kars, 2011.
- 28-) Emre Gör, *Halep Vilayet Salnamelerine Göre (1886-1908) Rakka*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep, 2010.
- 29-) Tunç Ağaver, *Vilayet Salnamelerine Göre Erzurum Vilayeti (H.1310, 1317, 1318)*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, 2010.

30-) Hayriye Bayazidoğlu, *Salnamelere göre Beyrut (H.1310/M.1893- H. 1326/1908)*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2010.

31-) Filiz Özkan Aydemir, *Salnamelere Göre Balıkesir'de Eğitim ve Eğitim Kurumları (1876'dan 1908'e)*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir, 2009.

32-) Ayfer Akyüz, *Salnamelerde Eskişehir*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya, 2009.

33-) Abdullah Yüksel, *H. 1287 (M.1870) ? H. 1297 (M.1880) Yılları Arasında Hüdavendiğâr Vilayeti Salnamelerinde Kütahya Sancağı*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya, 2008.

34-) Filiz Ünal, *Maarif Salnamelerine Göre İstanbul'da Eğitim-Öğretim (1898-1903)*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2007.

35-) Zerrin İlter, *Salnamelere Göre Osmanlı Devleti'nin Son Dönemlerinde Bilecik*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir, 2007.

36-) Haşim Erdoğan, *H.1319 (m.1901) Tarihli Bahriye salnamesinin Transkripsiyon ve Değerlendirmesi*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri, 2007.

37-) Nilüfer Bakan, *Salnamelere Göre Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Kütahya Sancağı'nın Sosyo-Ekonomik Profili*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir, 2007.

38-) Coşkun Subaşı, *Hüdavendigâr Vilayeti Salnamelerine Göre Bursa Sancağı İdaresinde Bulunan Kurum, Çalışanlar ve Demografik (nüfus) Yapı*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya, 2007.

39-) Barış Arslan, *H.1265 (M.1849) Devlet Salnamesine Göre Osmanlı İdari Yapısı*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2007.

- 40-) Ebru Polat, *H.1310 (M. 1892) ve H. 1316.1317.1318 (M. 1898.1899.1900) Tarihli Bitlis Vilayeti Salnamelerinin Transkripsiyon ve Değerlendirmesi*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri, 2006.
- 41-) Faruk Çoban, *H. 1288 (M. 1871) ve H. 1371 (M. 1899) Tarihli Kastamonu Vilayeti Salnameleri'nin Transkripsiyon ve Değerlendirmesi*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri, 2006.
- 42-) Kasım Sözer, *1913 Tarihli Bahriye-yi Ticariye Salnamesi'ndeki Bilgiler Işığında Cumhuriyetin İlk Yıllarındaki Deniz Ticaret Yapısının Değerlendirilmesi*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, Ankara, 2006.
- 43-) Hayrettin Arıcı, *XIX. Yüzyılda Trabzon Vilayetinde Eğitim (Vilâyet Salnamelerine Göre)*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, 2006.
- 44-) Uğur İnan, *H. 1311 (M. 1893) Tarihli Kastamonu Vilayeti Salnamesi' nin Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri, 2005.
- 45-) Serkan Küçük, *Salnamelere Göre Kastamonu (Kastamoni) Vilayetinin Demografik Yapısı*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ, 2005.
- 46-) Ayten Seviltop, *Hicri 1288 (M.1871) ve Hicri 1306 (M.1888) Tarihli Sivas Vilayet Salnamelerinin Günümüz Harflerine Çevrilmesi ve Mukayeseli Değerlendirilmesi*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri, 2004.
- 47-) İlknur Aydın, *1303 H. (1887 M) Tarihli Konya Vilayeti Salnamesinin Yeni Harflere Çevrilmesi ve Değerlendirilmesi*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri, 2003.
- 48-) Gülçin İlhan, *1309 H. (1891 M.) Tarihli Adana Vilayeti Salnamesinin Yeni Harflere Çevrilmesi*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri, 2003.

- 49-) Ebru Eser, *Salnamelere Göre 19. Yüzyılın Son Çeyreğinde Trabzon Vilayeti*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2003.
- 50-) Neslihan Halıcioğlu, *Salnamelere Göre XIX. Yüzyılın Son Çeyreğinde Edirne Vilayeti*, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2003.
- 51-) Murathan Keha, *Salnamelere Göre Yemen Tarihi*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, 2002.
- 52-) Canan Çalışkan Orman, *Salnamelere Göre Kosova (1879-1900)*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2002.
- 53-) Zeynel Abidin Küççük, *Osmanlı Askeri Salnamelerine Göre Erkan-ı Harbiye-i Umumiye Riyaseti ve Harbiye Nezareti Teşkilatı*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- 54-) İdris Kapkara, *Salname-i Nezaret-i Hariciyye (1302)*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat, 2002.
- 55-) Cevat Birsoy, *Salname-i Vilayet-i Sivas Sene-i Hicri (1321)*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.
- 56-) Halil İbrahim Kaplan, *Salnamelere Göre Adana (1880-1900)*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta, 2001.
- 57-) Ömer Karakaş, *19. Yüzyılın Sonu ve 20. Yüzyılın Başlarında Kütahya (Germiyan) Sancağı Salnameleri*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya, 2000.
- 58-) Şengül Öztürk, *1300-1310 Yılları Arasında Hüdavendigâr Vilayetinde Kütahya Sancağı Salnamelerinin Transkribesi ve Değerlendirilmesi*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- 59-) Zabit Acer, *1311-1320 Yılları Arasında Hüdavendigâr Vilayetinde Kütahya Sancağı Salnamelerinin Transkribesi ve Değerlendirilmesi*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya, 2000.

- 60-) Bülent Murat Çelik, *Hicri 1286 (Miladi 1869) Tarihli Konya Vilayeti Salnamesi'ne Göre Konya Vilayeti'nin Siyasi, İdari, Adli, Sosyal, İktisadi ve Askeri Yapısı*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1999.
- 61-) Makbule Şahiner, *Trabzon Salnamesi (1295)*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.
- 62-) Ahmet Cengiz, *R. 1305, H. 1308, 1313, 1315, 1316, 1323, ve 1326 Tarihli Salnamelere Göre Aydın Sancağı*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van, 1999.
- 63-) Mustafa Ali Uysal, *Salnamelere Göre Burdur*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta, 1998.
- 64-) Tekin Ergül, *1293 H. (1876 M.) Tarihli Adana Vilayeti Salnamesinin Yeni Harflere Çevrilmesi ve Değerlendirilmesi*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1998.
- 65-) Osman Korkmaz, *Salnamelere Göre XIX. Yüzyılın Son Çeyreğinde Hamid Sancağı*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- 66-) Hülya Cantürk, *Osmanlı Salnamelerine Göre 19. Yüzyılda Menteşe Sancağı'nın Ekonomik ve Sosyal Durumu*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla, 1998.
- 67-) Önder Gülbahar, *Bitlis (1892, 1898, 1899, 1900 tarihli Vilayet Salnameleri'ne Göre Merkez Sancağı)*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van, 1997.
- 68-) Mestan Avlar, *XX. Yüzyıl Başlarında Aydın Vilayet Salnamelerinde Muğla Sancağı*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli, 1997.
- 69-) Nuri Şengül, *1291 (M. 1874) Senesi Osmanlı Devlet Salnamesine Göre Osmanlı Devlet Teşkilatı*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1997.

70-) Halil İbrahim Babaoğlu, *XX. Yüzyıl Başlarında Aydın Vilayeti Salnamelerinde Denizli Sancağı*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli, 1996.

71-) Aynur Önder, *1927 Tarihli Bursa Vilayeti Salnamesi'ne Göre Bursa'daki İdari Kuruluşlar*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa, 1995.

72-) Muharrem Dördüncü, *1326 (M.1910) Senesi Devlet Salnamesine Göre Osmanlı Devlet Teşkilatı*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1995.

73-) Ayfer Yılmaz, *H. 1287/M. 1870, H. 1288/M. 1871 ila H. 1317/M. 1899, H. 1318/M. 1900 tarihli Erzurum Vilayeti Salnameleri'ne göre Erzurum Vilayetinin Eğitim Durumu*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1993.

74-) Cengiz Dönmez, *1294 (M.1877) Senesi Devlet Salnamesine Göre Osmanlı Devlet Teşkilatı*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1991.

75-) Tefvik Büyük Sarıkulak, *II. Abdülhamid Dönemi Salnamelerine Göre Konya Vilayeti Merkez Sancağının İktisadi Durumu*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

76-) İrşat İldeniz, *Vilayet Salnamelerine Göre Trabzon'un İktisadi ve Ticari Hayatı (1869-1904)*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, Ankara, 1988.

77-) Zuhul Özaydın, *Osmanlı Hilal-i Ahmer Cemiyeti Salnamesi*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 1987.

78-) Osman Akandere, *Konya Vilayeti Salnamelerine Göre 1868-1904 Yılları Arasında Konya Sancağı'nın İdari ve Mülki Taksimatı*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 1987.

79-) İlhan Palalı, *Diyarbakır Vilayeti Salnamelerine Göre Maarif (1292-1323)*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, Ankara, 1987.

80-) Ramazan Boyacıoğlu, *Salnamelere Göre I. Meşrutiyetten I. Cihan Harbine kadar Aydın Vilayeti*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Türk nkılap Tarihi Enstitüsü, Ankara, 1987.

81-) Rahmi Doğanay, *Salnamelere Göre Ma'murat'l-Aziz Vilayetinde Maliye (1298-1325/1881-1907)*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Türk nkılap Tarihi Enstitüsü, Ankara, 1986.

1. BÖLÜM

XIX. YÜZYIL SONLARINDA OSMANLI DEVLETİ'NİN GENEL DURUMU VE YAN YA VİLAYETİ

I- SİYASİ

On dokuzuncu yüzyıl Osmanlı Devleti'nin değişim ve dönüşüm sürecini ifade eder. On sekizinci yüzyılda başlayan yenileşme hareketleri on dokuzuncu yüzyıla gelindiğinde Tanzimat ve Islahat Fermanları ile başka bir boyut kazanmıştır. Osmanlı Devleti, kötü giden durumunu iyiye çevirmek için yapmış olduğu yeniliklerin sancılarını yaşarken iç ayaklanmalar ve dış sorunlarla da uğraşmak zorunda kalmıştır.

Fransız İhtilalinden sonra tüm dünyaya yayılan milliyetçilik akımı, içerisinde çeşitli etnik unsurlar barındıran Osmanlı Devleti için kötü sonuçlar doğurmuştur. Devletin mali ve askeri açıdan sıkıntılar yaşaması ve Avrupalı devletlerin bu etnik grupları koruyucu rol üstlenerek her fırsatta kendi çıkarları doğrultusunda kullanmaları, on dokuzuncu yüzyılda Osmanlı Devleti'nden kopmalara yol açmıştır. Özellikle balkan coğrafyasında ki hareketlilik ve bunu kullanmak için hiçbir fırsatı kaçırmayan Rusya bölgede Osmanlı Devleti'ni çözümü mümkün olmayan bir sorunlar yumağıyla karşı karşıya bırakmıştır.

1821 yılında başlayan isyanın sonucunda Osmanlı Devleti'nden ayrılarak kurulan Yunanistan Devleti'nin ardından diğer gruplarda kendi ulus devletlerini kurma yolunda önemli adımlar atmaya başlamışlardır. Öyle ki bu unsurlar bağımsızlığa giden süreçlerinin ardından topraklarını genişletme çabasına da girmişlerdir. İmparatorluğun, birçok bölgede baş gösteren bu ayaklanmalar ve dış gailelerle başa çıkabilecek güçte olmaması ise parçalanma sürecine girdiğinin habercisi olmuştur.

On dokuzuncu yüzyılın ikinci yarısı Osmanlı siyasi tarihi açısından oldukça dramatik olarak değerlendirilebilir. Mehmed Ali Paşa isyanından sonra gerçekleşen Memleketeyn (Eflak ve Boğdan), Lübnan ve Suriye ayaklanmaları ile Macar mültecileri sorunu Osmanlı Devleti açısından sıkıntılara yol açsa da büyük bir bunalım olarak karşımıza çıkmamaktadır. Devlet, bu kısa süren dönemde 1839 yılında ilan edilen Tanzimat Fermanı ile başlatılan Islahat hareketleriyle meşgul olma fırsatı

bulmuştur. Ancak bu görece sıkıntılı olmayan yıllar (1841-1853) Rusya'nın harekete geçmesiyle son bulacak ve bir Avrupa Savaşı'nın vuku bulmasına neden olacaktır.²⁹

Ruslar, Yunan isyanını başarıya dönüştürerek İngiltere ve Fransa ile birlikte bağımsız Yunanistan'ın garantör devleti³⁰ olduktan sonra kendilerini Ortodoksların hamisi olarak görmüş; ayrıca Osmanlı Devleti'nin hamisi olma düşüncesine de kapılmışlardır. Nitekim Çar I. Nikola'nın, Osmanlı Devleti'nin Mehmed Ali Paşa ile yaptığı savaşa Osmanlı Devleti'ne yardım maksadıyla katılması ve Hünkar İskelesi Antlaşması'nın (1833) imzalanması Rusya'nın bu düşüncesinin somut hale gelmesidir. Ancak Osmanlı devlet adamlarının Fransa ve İngiltere'ye olan bağlılıkları I. Nikola'nın hoşnutsuzluğuna sebep olmuştur. Çarın bundan sonraki düşüncesi ise Osmanlı Devleti'nin taksim edilmesi olacaktır. Öyle ki Rusya'ya dur diyebilecek olan Fransa; 1848 Devrimi ile uğraşırken Prusya ve Avusturya-Macaristan milliyetçilik ve liberal ayaklanmalarla boğuşuyordu. Taksim edilme planı yapılan Osmanlı ise iç ayaklanmalarla meşguldü. Bu durumda geriye İngiltere kalıyordu. Rusya Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğünü savunan İngiltere'yi ikna etmek için birçok girişimde bulunmuştur. 9 Ocak 1853 tarihinde St. Petersburg'da verilen bir baloda Çar Nikola İngiliz elçisi Sir George Hamilton Seymour'a: Hasta adamın ölmekte olduğunu ve tedbir alınmazsa büyük devletlerin üzerine kalıp buhranlara neden olacağını söylemiştir. Elçi ise neden hasta adamı tedavi etmeyelim? Diyerek İngiltere'nin Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğünü savunduğunu açık bir şekilde ifade etmiştir.³¹

Rusya, İngiltere'nin bu katı tutumunu değiştiremeyince Osmanlı Devleti üzerindeki planlarını tek başına hayata geçirmek üzere harekete geçmiştir. Bunun için ise Kutsal Yerler Sorununu ortaya atmıştır.³²

Çar I. Nikola Osmanlı Devleti'ne karşı bir hareket gerçekleştirmeyi diğer devletlerin durumunu göz önünde bulundurarak makul görmüştür. Çar bu düşüncelerle Prens Mençikof'u olağanüstü elçi olarak İstanbul'a göndermiştir. Mençikof'un sözlü

²⁹ Fahir Armaoğlu, *19. Yüzyıl Siyasi Tarihi (1789-1914)*, Timaş Yayınları, İstanbul, 2016, s. 237.

³⁰ Richard Clogg, *Yunanistan'ın Kısa Tarihi*, (Çev.: Dilek Şendil), Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2015, s. 53.

³¹ Enver Ziya Karal, *Osmanlı Tarihi – Nizam-ı Cedid ve Tanzimat Devirleri- (1789-1856)*, V, TTK, Ankara, 2007, s. 219-222.

³² Kudüs ve çevresinde bulunan mezar, kilise gibi yerler Hristiyanlar tarafından kutsal sayılmaktadır. Osmanlı Devleti'nin toprağı olan Kudüs'teki bu yerlere hizmet etmek Hristiyan mezhepleri arasında bir şeref olarak görülmüş, bölgedeki kutsal yerlere hizmet etme hakkında üstünlük kurmak ise Ortodoks ve Katolikler arasında hep bir sorun teşkil etmiştir. Rifat Uçarol, *Siyasi Tarih (1789-1994)*, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1995, s. 195-196.

bir notada bildirdiği istekleri ile yapılmasını istediği antlaşma Osmanlı Devleti tarafından kabul edilebilir olarak görülmemiştir. Çünkü Rusya, Osmanlı topraklarında yaşayan on iki milyon Ortodoks'un hamiliğini istemiştir.³³ Rusya'nın bu istekleri Kutsal Yerler Sorununda uzlaştırıcı bir politika izleyen İngiltere'nin de harekete geçmesine sebep olmuştur. Öyle ki Osmanlı Devleti'nin parçalanması konusunda İngiltere'yi ikna edemeyen Rusya'nın bunu tek başına yapmak istemesi artık net bir şekilde görülmektedir. Rus istekleri Osmanlı Devleti tarafından resmi olarak reddedilmiştir.

Bundan sonra ise Rusya savaş ilan etmeden askerini Boğdan'a sokmuştur. Bu durum ise hem İngiltere'nin tutumunun sertleşmesine hem de Fransa'nın itidal politikasının son bulmasına sebep olmuştur. 13 Haziran'da İngiliz donanması ertesi günde Fransız donanması Çanakkale Boğazı'nın dışında bulunan Beşiğe Koyu'na gelmiştir. Çar Nikola ise Fransız-İngiliz ittifakına ihtimal vermemiştir.³⁴ Rusya'nın sert tutumunun devam etmesi üzerine ise Osmanlı Devleti 4 Ekim 1853'te Rusya'ya resmen savaş ilan etmiştir.³⁵

Osmanlı ve Rusya arasında başlayan savaş Batum'a savaş malzemesi ve erzak götürmekte olan Osman Paşa komutasındaki Türk filosunun hava muhalefeti sebebiyle Sinop Limanı'na sığınması ve Amiral Pavel Nahimov komutasındaki Rus filosunun bir baskınla Türk filosunu yakması ve şehri topa tutması ile farklı bir boyut kazanacaktır(30 Kasım 1853). Çünkü bu olayla birlikte İstanbul olası bir Rus işgaline karşı açık hale gelmiştir. İstanbul'un Rusların eline geçmesi ihtimalini göz önünde bulunduran İngiltere ve Fransa, Rusya ile diplomatik ilişkileri kesmiş böylelikle Rusya'ya karşı Osmanlı-İngiliz-Fransız ittifakı oluşmuştur.³⁶

Müttefikler, Rusya'nın boğazları zorlayabileceği, Akdeniz'e inmesini kolaylaştıracağı Kırım'a savaşı kaydırarak onların tersane ve donanmasını ortadan kaldırmayı düşündüler. Nitekim böyle olması Rusya'yı barışa zorlayacaktı. Müttefikler Kırım'a asker çıkararak Sivastopol'ü kuşattılar. İki tarafında bu kuşatmadan kesin sonuç alamaması üzerine müttefikler daha fazla askere ihtiyaç olduğuna kanaat getirerek Prusya ve Avusturya'dan yardım isteseler de bu iki devlet yardıma

---

³³ Karal, *age*, s. 227-229.

³⁴ Armaoğlu, *age*, s. 246-247.

³⁵ Uçarol, *age*, s. 199-200.

³⁶ F. Rezzan Ünalp, "İlklerin Savaşı: Kırım Savaşı (1853-1856)", *Askeri Tarih Araştırmaları Dergisi*, Sayı 22, 2013, s. 4.

yanaşmadı. Bu sırada İtalyan birliğini kurma hedefi olan Piyemonte hükümeti Avrupa siyasetinde yer edinmek için İngiltere ve Fransa ile 26 Ocak 1855 tarihinde ittifak antlaşması yaptı. Bu antlaşma ile 15000 İtalyan askeri Kırım'a gönderildi. Bunlara ek olarak müttefiklerde Kırım'a ek askeri kuvvetler gönderdiler. Bu sırada Çar I. Nikola ölmüş ve yerine II. Aleksandr Çar olmuştu. Bundan hemen sonra ise müttefikler Sivastopol'ü ele geçirdiler.³⁷ Sivastopol'ün müttefiklerin eline geçmesinden sonra 1855 Aralık'ta Hırvat Ömer Paşa Kafkaslar'da Eupatoria'da Rusları mağlup etti. Böylelikle, Rusya kesin olarak savaşın mağlup tarafı oldu. Rusya'nın savaşta ki başarısı ise Kars'ı alması olmuştu.³⁸

Savaştan sonra ise Osmanlı Devleti, İngiltere, Fransa, Prusya, Piyemonte ve Avusturya'nın katılımı ile devletler Paris'te barış antlaşması imzalamak üzere toplandılar. Kongrenin başkanlığını Fransa Dışişleri Bakanı Kont Valevski yaptı. Kongrenin en önemli özelliği ise Osmanlı İmparatorluğu'nun davet üzerine katılmasıyla Hıristiyan Devletlere dayandırılmış olan Avrupa sisteminin şeklen Hıristiyan topluluğun dışına çıkmış olmasıydı.³⁹ Kongrede İngiltere ve Osmanlı Devleti Rusya'ya ağır şartların kabul ettirilmesi hususunda birlikte hareket ediyorlardı. Avusturya ve Prusya'nın da ortak hareket etmesi III. Napolyon'un Rusya'ya yaklaşmasına neden oldu. III. Napolyon ileride bir Rus-Fransız anlaşmasının mümkün olabileceği sinyallerini veriyordu.⁴⁰

Devletler arasındaki çıkar çatışmaları ile süren Paris Kongresi 30 Mart 1856'da çıkarların kısmen uyuşturulmasıyla barış antlaşması olarak imza edildi. Paris Antlaşması'nın tamamı 34 maddeden oluşuyordu. Osmanlı Devleti açısından antlaşmanın görünüşte karlı olduğu söylenilebilir. Nitekim Memleketyn ve Sırbistan yönetimlerinin kongreye katılan devletlerin garantisi altına alınmaları, Karadeniz'in tarafsızlığı ve Boğazlar'ın yabancı savaş gemilerine kapalılığı ilkesinin devamı Rusya'nın Balkanlardaki nüfuzunun kırılması ve güneye inmesinin engellenmesi demektir. Böylelikle, Osmanlı Devleti geçici bir dönemde olsa Rus baskısından kurtulmuş oluyordu. Bununla beraber, Osmanlı Devleti'nin Avrupalı devlet sayılması toprak bütünlüğünün diğer devletlerin garantisi altına girmesi sonucunu doğuruyordu. Ancak ileri ki tarihlerde de görüleceği üzere bu prensip kağıt üzerinde kalmıştır. Aslına

---

³⁷ Uçarol, *age*, s. 202.

³⁸ Karal, *age*, s. 240.

³⁹ Uçarol, *age*, s. 204.

⁴⁰ Karal, *age*, s. 242.

bakılırsa kongreye katılan devletler Paris Antlaşması ile devletlerarası dengeyi bozan Rusya'yı durdurarak güçler dengesini yeniden kurmayı amaçlamışlardır. Güçler dengesini ise Osmanlı Devleti'ni Avrupa sistemine dahil ederek kurmak istemişlerdir. Nitekim Kırım Savaşı'nın galibi olan Osmanlı Devleti ve mağlubu olan Rusya Karadeniz ile ilgili maddede aynı hükümlere tabi olmuşlardır.

Paris Antlaşması'nın Osmanlı Devleti açısından önem arz eden bir diğer özelliği ise kongrenin toplantı halinde olduğu sırada ilan edilen Islahat Fermanı'nın antlaşma metninde yer almasıdır. Büyük Avrupa Devletleri Fermanın antlaşmada yer alması ile Osmanlı Devleti'nin iç işlerine müdahale etmemeyi taahhüt ettilerse de fermana yer alan maddelerin uygulanmamasını gerekçe göstererek Osmanlı Devleti'nin iç işlerine müdahale etmeyi sürdüreceklerdir. Antlaşmanın getirdiği barış ise uzun soluklu olmamıştır. Antlaşmanın akabinde Osmanlı Devleti ve diğer Avrupa Devletleri iç ve dış sorunlarla boğuşmak zorunda kalmışlardır.⁴¹

Yukarıda değindiğimiz üzere Paris Kongresi esnasında ilan edilen Islahat Fermanı ve bunun ilanından sonra geçen yirmi yıl (1856-1876) Osmanlı Devleti için Islahat Fermanı Dönemi olarak adlandırılabilir. Dış politika olaylarının bir sonucu olarak ilan edilen fermanın sonrasındaki büyük devletler Islahat Fermanı'na dayanarak Osmanlı Devleti'nin iç işlerine müdahale etmişlerdir. Bunun sonucunda ise İmparatorluğun çeşitli yerlerinde ayaklanmalar baş göstermiştir.⁴²

Osmanlı Devleti balkan coğrafyasında Eflak (Valaşya) ve Boğdan'ın (Moldovya) birleştirilmesi sorunu ile karşı karşıya kalmıştır. Rusya, Osmanlı Devleti'nin Memelekteyn olarak adlandırdığı bu iki eyaletin yönetimine 1774 Küçük Kaynarca Antlaşması ile el atmaya başlamıştı. Rusya ve Osmanlı Devleti arasında tampon haline gelen bu toprakların birleştirilmesi ve Romanya'nın kurulması için en fazla çaba gösteren ise milliyetçilik ve Katoliklik politikası izleyen III. Napolyon oldu. Paris Antlaşması'ndan sonra ilişkileri gelişen Fransa ve Rusya, Romanya birliğinin kurulması konusunda ortak hareket ettiler. Osmanlı Devleti ise doğal olarak böyle bir birleşmenin karşısındaydı. Çünkü bu hem toprak kaybı olacak hem de Türk olmayan diğer unsurlar için de örnek teşkil edecekti.

---

⁴¹ Uçarol, *age*, s. 204-208.

⁴² Armaoğlu, *age*, s. 268.

Paris Antlaşması'na göre özerklik kazanan Eflak ve Boğdan'ın mevcut durumlarını incelemek ve gelecekteki örgütlenmesinin esaslarını tespit etmek üzere bir komisyon kurulacaktı. Bu komisyon Eflak'ın merkezi olan Bükreş'te toplanacaktı. Komisyon 1857 yılına kadar bölgeye gidememiştir. Çünkü bölge 1854 yılında Avusturya tarafından işgal edilmişti. 1857 yılında Avusturya'nın burayı terk etmesi ile komisyon toplandı. İki eyalette yapılan seçimleri birleşmeyi istemeyenler kazanınca Rusya ve Fransa seçimlere hile karıştırıldığını ileri sürdü. Osmanlı Devleti seçimlerin tekrarlanması için diplomatik krizler çıkartan Fransa ve Rusya'nın baskısına dayanamadı. Osmanlı Devleti'nin kabule zorlanması ile yenilenen seçimleri bu kez birleşme taraftarları kazandı. İki eyaletin divanı Eflak ve Boğdan'ın birleşmesi (Romanya) bu birliğin başına da Avrupa hükümdar ailelerinden bir prensin getirilmesine karar verdiler; ancak bu kararlar Paris Antlaşması'na aykırı idi. Bunun üzerine 1858 yılında Paris Konvansiyonu toplandı ve iki eyaletin birleşmesi burada reddedildi. Ancak 17 Ocak 1859 yılında Fransa taraftarı Jean Couza hem Eflak hem de Boğdan meclisleri tarafından voyvoda seçildi. İki eyaletin birleşmesi demek olan bu hareket ilk etapta Osmanlı Devleti tarafından kabul edilmese de dış baskılar neticesinde Jean Couza'nın voyvodalığı kabul edildi.⁴³

Eflak ve Boğdan'ın ilk ortak meclisi 5 Şubat 1862'de toplanmış, böylece Romanya birliği fiilen gerçekleşmiştir.⁴⁴ Romanya'nın Osmanlı Devleti'ne şeklen bağıllığı ise 1878 yılına kadar sürmüştür.

Osmanlı Devleti'nin balkanlarda uğraşmak zorunda kaldığı bir diğer sorun ise Sırbistan'da vuku bulmuştu. Osmanlı Devleti 1829 Edirne Antlaşması ile Sırbistan'da nüfuzunu kaybetmeye başlamıştı. 1858 yılına gelindiğinde ise bağımsızlık taraftarı olan Miloş Obrenoviç iktidarı ele geçirdi. 1861 yılında Sırlar Türkleri Sırbistan'dan çıkarmak için hareketler düzenlemeye başladılar. 1862 yılında ise Belgrad'da Türklere karşı gerçekleştirilen saldırılar Osmanlı-Sırp münasebetlerinin iyice gerilmesine sebep oldu. Bu olayların hemen ardından İngiltere, Fransa, Prusya, Rusya, Piyemonte ve Osmanlı Devleti arasında İstanbul Protokolü imza edildi (8 Eylül 1862). Protokole göre Türkler birkaç kalenin dışında Sırbistan'dan çıkacaklardı. Bunun devamında ise büyük devletlerin desteklediği Sırlarla mücadele etmeyi istemeyen bir başka deyişle diğer

⁴³ Armaoğlu, *age*, s. 268-272.

⁴⁴ Enver Ziya Karal, *Osmanlı Tarihi – Islahat Fermanı Devri-(1856-1861)*, VI, TTK, Ankara, 2007, s. 63.

sorunlarla da uğraştığı için buna güç yetiremeyecek olan Osmanlı Devleti 1867 yılında Sırbistan'da bulunan tüm kalelerden çekilmeye karar verdi. Osmanlı Devleti fiilen kaybettiği Sırbistan'ı da Romanya gibi 1878 yılına kadar şeklen elinde tutacaktı.⁴⁵

Sırbistan'a yakın bir bölge olan Karadağ'da ise yerel yönetim Osmanlı Devleti'nin güçsüz olmasını fırsat bilip büyük devletleri de arkasına alarak bağımsızlık kazanmak için çeşitli isyan hareketlerine kalkıştı. 1852 yılından itibaren civar topraklara göz dikerek saldırıya geçen Karadağ'ın bu tavrı aralıklarla devam etti. Karadağ'ın Hersek ayaklanmasını körüklemeye çalışması ise Osmanlı Devleti için bardağı taşıran son damla olmuştu. Nitekim 1862 yılında bölgeye gönderilen Osmanlı kuvvetleri Karadağlıları net bir şekilde mağlup etti ve statükonun bir dönem korunmasına muvaffak oldu. Ancak 1875 Balkan krizine karışan Karadağ'da 1878 yılında bağımsızlığını kazandı.⁴⁶

1875 yılında meydana gelen Balkan Bunalımı ve sonun başlangıcı diyebileceğimiz 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşından önce görüleceği üzere siyasi konjonktür Osmanlı Devleti'nin aleyhine işliyordu.

Fransız İhtilalinden sonra 19. Yüzyılın başında edebi ve kültürel bir akım olarak ortaya çıkan Panslavizm bir süre sonra siyasi bir karaktere bürünmüştü. Panslavizm hareketi esasında Avusturya-Macaristan ve Osmanlı İmparatorlukları içerisinde yaşayan Slav halklarının birleşerek Rusya'nın önderliğinde Slav Devleti kurulması esasına dayanıyordu. Bundan ilk derecede etkilenecek olan ise Osmanlı Devleti idi. Rusya 19. Yüzyılın son çeyreğine gelindiğinde Osmanlı Devleti içerisinde bulunan Slav ve Ortodokslara yardımlarını arttırmaya ve bunlara özerklik verilmesi için büyük bir istekle çalışmaya başlamıştı. Rusya'nın balkanlara hakim olma idealini gerçekleştirmesi için Panslavizm akımı çok iyi bir fırsattı. Nitekim Rusya'nın bu tarihlerde bölge ile ilgili politikasının temelini Panslavizm oluşturacaktı.⁴⁷

Rusya'nın desteklediği Panslavizm politikasının etkisiyle Haziran 1875'te Hersek'te bulunan Nevesin kazasında bir grup Hıristiyan vergi vermemek amacıyla ayaklandı. Asiler daha sonra Karadağ'a sığındı ve Karadağ'ın işin içine Rusya'yı dahil

---

⁴⁵ Uçarol, *age*, s. 221-223.

⁴⁶ Armaoğlu, *age*, s. 283-284.

⁴⁷ Uçarol, *age*, s. 320-321.

etmesiyle Hersek'te meydana gelen ayaklanma bir süre sonra Avrupa sorunu haline geldi.⁴⁸

Karadağ, Sırbistan, Bosna ve Bulgaristan'da heyecan yaratan Hersek ayaklanması bu bölgelerden giden gönüllülerle içinden çıkılmaz bir hal almaya başlamıştı. Rusya'nın dahil olmasını ve bu toprakların Rus güdümüne girmesini istemeyen bir başka deyişle bölgede hakimiyet kurmak isteyen Avusturya ise statükonun korunması için diplomatik girişimlerde bulundu. Diğer Avrupa Devletleri'nin de Doğu Avrupa Sorunu adı altında müdahil olması ile büyüyen problem Osmanlı-Rus Savaşı'nın en önemli nedenlerinden biri olacaktı.

Hersek'te ki sorun devam ederken Bulgarlar tarafından hazırlanan ayaklanma hareketi ise Osmanlı Devleti'nin aldığı önlemler neticesinde gerçekleşmemişti.⁴⁹

Hersek'te başlayan ayaklanmanın ardından Sırbistan ve Karadağ'da bağımsızlık almak için harekete geçti. Osmanlı Devleti bu harekete kayıtsız kalmayıp savaş ilan etti. Balkanlarda kendilerini söz sahibi addeden Avusturya ve Rusya ise Reichstad'ta bir antlaşmaya vardılar. Buna göre Osmanlı Devleti savaştan galip gelirse bölgede ki durumun aynen muhafazası için iki devlet çalışacaklardı. Osmanlı Devleti'nin mağlubiyeti durumunda da ise Rusya Baserabya ve Batum'u, Karadağ, Sırbistan ve Avusturya ise Bosna ve Hersek'i alacaktı. Ayrıca İstanbul serbest şehir olup Yunanistan Teselya ve Epir'i alacaktı. Ancak Osmanlı Devleti'nin Sırbistan ve Karadağ karşısında önemli zaferler (özellikle Sırbistan) elde etmesinden sonra Belgrad'a girme ihtimali doğmuştu. Belgrad'ı savunmak için eli silah tutan herkesi savunmaya davet eden Sırp Prensi Milan, Osmanlı ordusu karşısında varlık gösteremeyeceğini anlamıştı. Nitekim Rus Çarına: *'Sırbistan'ı kurtarmak için Tanrıdan sonra size güveniyorum'* diye telgraf çekti. Balkanlardaki hakimiyetini kaybetmek istemeyen Rusya ise İstanbul'da bulunan elçisi vasıtasıyla Osmanlı Devleti'ne, savaşı sonlandırılıp Sırbistan ve Karadağ ile antlaşma yapılmazsa İstanbul'u terk edeceklerini bildirdi. Osmanlı Devleti ise Rusya ile savaşa girilmesinden zararlı çıkacağını bildiği için savaşı sonlandırdı.⁵⁰

---

⁴⁸ Armaoğlu, *age*, s. 480.

⁴⁹ Uçarol, *age*, s. 320-325.

⁵⁰ Enver Ziya Karal, *Osmanlı Tarihi – Birinci Meşrutiyet ve İstibdat Devirleri-(1876-1907)*, VIII, TTK, Ankara, 2011, s. 18-24.

Rusya'nın ultiyatomu ile sona eren savaşın ardından balkanlarda ki mevcut sorunu çözmek amacıyla İtalya, Almanya, İngiltere, Fransa, Avusturya ve Rusya'nın temsilcileri ile Osmanlı Devleti'nin temsilcisi bir araya gelerek İstanbul (Tersane) Konferansını gerçekleştirdiler (23 Aralık 1876). Konferans çalışmalarına başlamışken ilan edilen Meşrutiyet ile Osmanlı Devleti balkanlarda ki Hıristiyanların meclise temsilcilerini göndererek sorunlarını dile getirebilecekleri ve çözüme kavuşturulabileceği mesajını vermek istemesine rağmen diğer devletler bununla pek ilgilenmemiştir. İngiltere'nin Osmanlı Devleti'nin karşısında tutum sergilemesi konferansın İmparatorluk için sıkıntılı sonuçları olacağını neredeyse garanti etmiştir.

Büyük Devletler konferansın sonunda Bosna-Hersek ve Bulgaristan'a özerklik verilmesini, Sırbistan ve Karadağ'ın savaştan önceki durumlarının tanınmasını, Bulgaristan'ın memurlarının kendileri tarafından seğilmesini, Bulgarların milis kuvvet bulundurması ve bölgedeki kalelerden Osmanlı askerlerinin çekilmesi gibi isteklerini⁵¹ Osmanlı Devleti'ne sundular. Bu teklifler Osmanlı Devleti tarafından reddedildi. Konferans bu şekilde dağılmış bulunuyordu. Daha sonra Karadağ ile sınır görüşmeleri gerçekleştiren Osmanlı Devleti Karadağ'ın aşırı isteklerini de reddetti. Buradan anlaşma çıkmaması ise Büyük Devletlerin Londra'da bir araya gelerek protokol imzalamaları sonucunu doğurdu. Londra Protokolü ile büyük devletler balkanlarda Osmanlı Devleti'nin yapacağı ıslahatları takip etmeyi ve devletin, bölgede ki asker sayısını azaltmasını istediler. Bu teklifte Osmanlı Devleti tarafından şartları ağır bulunduğu için reddedildi.

Londra Protokolü ile büyük devletler Osmanlı Devleti'nin karşısında birleşmiş oluyordu. Bir başka deyişle Rusya'nın Osmanlı Devleti ile karşı karşıya kalma isteği gerçekleşmişti.⁵² Rusya'nın uzun yıllardan beri rüyası olan balkanlara hakim olma fikri büyük devletlerin kendi çıkarları doğrultusunda Osmanlı Devleti'nin yanında yer alması nedeniyle tam anlamıyla gerçekleşmemişti. Osmanlı Hükümetinin haklı sert tutumu ve yalnız kalması Rusya'nın harekete geçmemesi için hiçbir neden bırakmıyordu.

Nitekim Rusya Londra Protokolünün reddinden sonra seferberlik ilan etmiş ve Osmanlı hükümetine diplomatik ilişkileri kestiklerini bildirmişti. Bu gelişmelerden

---

⁵¹ Osman Selim Kocahanoğlu (Haz.), *Midhat Paşa'nın Hatıraları: Hayatım İbret Olsun*, I, Temel Yayınları, İstanbul, 1997, s. 208-209

⁵² Uçarol, *age*, s. 329-332.

sonra gerçekleşen Osmanlı-Rus Savaşı'nın ağırlık noktası balkanlardı. Rusların amacı balkan geçitlerini ele geçirmek ve Bulgarları isyana teşvik ederek Edirne-Sofya demir yoluna ulaşip Osmanlı Devleti'nin hatlarını kesmekti. Rus General Gurko, Tırnova, Hainköy (Hainboğaz), Kızanlık ve Şıpkayı çok büyük bir müdafaa görmeksizin ele geçirerek planının ilk aşamasını gerçekleştirmişti. Tuna'yı aşan bir diğer Rus birliği ise Niğbolu'yu zorda olsa almıştı.⁵³

Osmanlı ordusunun bu durumu Rusların hareket planına odaklanıp lojistiği ihmal etmelerine yol açmıştır. Öyle ki hızla ilerleyen Rus birliklerine mühimmat ve yiyecek sağlanamıyordu. Bu sıkıntıları fark eden cephe komutanı Grandük Nikola ilerleyişi durdurup geri hatları tehdit edebilecek olan Rusçuk ve Plevne'yi ele geçirmek için birliklerin buraya hareket etmesini emretti. Plevne'nin önemini fark eden Abdi Paşa ise Vidin Ordusu'nu komuta eden Osman Nuri Paşa'ya bölgeye hareket etme emri verdi. Osman Paşa Plevne'ye ulaştığı ilk günlerde Rus taarruzu ile karşı karşıya kalmıştı. Ancak Osman Paşa'nın komuta ettiği ordu Rus taarruzunu kırmayı başardı ve 2500 zayıat verdirdi. Osman Paşa'nın kendi askeri fikirleriyle yaptığı aktif savunma Rus ordusunun ikinci taarruzdan da yenik ayrılmasını sağlamıştı.⁵⁴

Ruslar Plevne savunmasını aşmakta zorlanınca Rus Çarı bizzat cepheye geldi. Bundan sonra ise Osman Nuri Paşa Rus kuşatmasını delmek için bir taarruz hareketine girişti. Başarısız olan bu girişimin ardından Osman Nuri Paşa esir düştü. Plevne savunmasını aşan Rus kuvvetleri ise 22 Ocak 1878'de Edirne'yi işgal ederek Çatalca'ya kadar gelmişlerdi. Doğuda ise Erzurum önlerine kadar ilerlemeyi başardılar. Osmanlı Devleti'nin isteği ile Edirne Mütarekesi imzalandı(31 Ocak 1878). Bu, savaşı bitiren antlaşmaydı.⁵⁵ Edirne Mütarekesinden sonra ise İstanbul önlerine kadar gelen Rusya ile Osmanlı Devleti arasında Ayastefanos (Yeşilköy) Antlaşması imzalandı.

Oldukça ağır hükümler içeren bu antlaşmaya göre Romanya, Sırbistan ve Karadağ'ın bağımsızlığı Osmanlı Devleti tarafından tanınacak, Osmanlı Devleti'ne bağlı Bulgaristan Prensiği kurulacak, Kars, Ardahan, Batum ve Doğu Beyazıt Ruslara

---

⁵³ Karal, *age*, s. 45-48.

⁵⁴ Mesut Uyar, Edward J. Erickson, *Osmanlı Askeri Tarihi*, (Çev.: Mesut Uyar), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2017, s. 379-381.

⁵⁵ Uçarol, *age*, s. 339.

bırakılacaktı. Ancak başta İngiltere olmak üzere Büyük Devletler Osmanlı Devleti'ni kısmen parçalayan ve Rus güdümüne sokan bu antlaşmayı kendi çıkarlarına uygun bulmadıkları için kabul etmemişlerdir. Bunun ardından Berlin Antlaşması imzalanmıştır. Bu antlaşmaya göre Bulgaristan Prensiğinin küçültülerek kurulması kararlaştırılmış, Sırbistan, Karadağ ve Romanya bağımsız olmuş, Bosna-Hersek Osmanlı toprağı olmak kaydıyla Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun yönetimi altına verilmiştir (Avusturya-Macaristan bu bölgeyi 1908 yılında ilhak edecektir). Ayrıca Balkan Dağlarının güneyinde valisini Osmanlı Devleti'nin atayacağı bir Şarki Rumeli vilayeti kurulacaktır (bu vilayeti ise 1885 yılında Bulgar Prensiğı topraklarına katacaktır). Berlin Antlaşması ile Osmanlı Devleti Yanya ve Selanik arasındaki Rumeli eyaletine hükmeder pozisyona getirilmiştir.⁵⁶

Burada bahsedilmesi gereken bir diğer husus ise Yunanistan Devleti'nin topraklarını genişletme isteğidir. Yukarıda belirttiğimiz üzere Teselya, Epir ve Girit'i ilhak etmek isteyen Yunanistan, Rusların Edirne'ye girmesinin ardından Yanya vilayetini işgal etmek istemiş ancak büyük devletlerin müdahalesi sonucu bu arzusundan vazgeçmiştir. Yine Yunanistan, topraklarını genişletmek için 1897 yılında Girit'e bir kuvvet göndererek burayı işgal ettiğini ilan etmiştir. Ancak Büyük Devletler bu durumu kabul etmeyerek ada etrafında hazır bulunan kuvvetlerine müdahale yetkisi vermişlerdir. Bunun üzerine ise Yunanistan dikkati Balkanlara çekmek için Teselya sınırından Osmanlı askerlerine bir saldırı düzenlemiştir. Osmanlı Devleti ise Yunanistan'ın bu hareketi karşısında 17 Nisan 1897'de Yunanistan'a savaş ilan etmiştir. Alasonya-Teselya ve Yanya-Epir bölgelerinde birbirinden bağımsız olarak gerçekleşen savaşta Çatalca ve Dömeke Muharebeleri ile kesin zafer kazanan Osmanlı Devleti açısından Yunan başkenti Atina'ya yürümek için hiçbir engel kalmamıştır. Ancak başta Rusya olmak üzere büyük devletler Osmanlı Devleti'ne hareketi durdurması ve barış yapması için müdahale etmişlerdir. Bunun sonucunda ise İstanbul Barış Antlaşması imzalanmıştır. Bu antlaşma ile devletler savaştan önceki durumlarına dönmüşler ve Yunanistan Osmanlı Devleti'ne 100.000.000 Frank savaş tazminatı ödemiştir.⁵⁷

---

⁵⁶ Halil İnalcık, *Devlet-i Aliyye (Osmanlı Tarihi Üzerine Araştırmalar IV)*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2016, s. 285-286.

⁵⁷ Karal, *age*, s. 112-118., Uyar, Erickson, *age*, s. 420-425.

Savaştan alınan mağlubiyet Yunanistan'ın Megali İdea ülküsünden vazgeçirmeyecektir. Nitekim 1898 yılında büyük devletlerin katkısı ile Osmanlı kuvvetleri Girit Adası'ndan çekilmiş ve Yunan Velihtı Prens Yorgi vali olarak atanmıştır. Bu durum Girit'e Yunan ailesinin hükmetmesi demektir.⁵⁸

On dokuzuncu yüzyılda Osmanlı Devleti görüleceği üzere Balkanlardaki nüfuzunu büyük ölçüde kaybetmiştir. Bölgedeki güç kaybı yirminci yüzyılın başlarında gerçekleşen Balkan Savaşı ile doruk noktasına ulaşacaktır. Öyle ki Müslümanların ağırlıkta olduğu bölgeler dahi işgal edilerek halk göçe zorlanacaktır. Osmanlı Devleti'nin Rumeli toprakları ise Doğu Trakya ve Manastır'dan ibaret olacaktır.

II- İDARİ

On dokuzuncu yüzyılda Osmanlı Devleti birçok konuda olduğu gibi dönemin ihtiyaçlarına göre idari açıdan da reformlara gitmiştir. Klasik dönemdeki işlerliğini kaybeden ve yıpranan merkez teşkilat ve taşra teşkilatının yeniden düzenlenmesi yani modernize edilmesi bir zorunluluk haline gelmiştir. Bir başka deyişle Osmanlı Hükümeti idari reformlarla yönetimi Tanzimat döneminin merkezcilik politikasına cevap verir hale getirmeye çalışmıştır.

On sekizinci yüzyılın sonlarında Avrupa'da modern merkezi devletlerin oluşması ve Osmanlı Devleti'nin güç kaybına uğrayan merkezi yönetimi on dokuzuncu yüzyılda merkez ve taşra teşkilatında yapılan reformların temelini oluşturmuştur.⁵⁹

Tanzimat döneminde Babıalı'nın öneminin ve etkisinin arttığı görülür. Mustafa Reşid, Mehmed Emin Ali ve Fuad Paşa gibi yetenekli sadrazamların elinde ki bu kurum, devlet organizasyonunu planlayan bir kurum halini almıştır. Sadrazamın başkanlığını yaptığı Heyet-i Vükela (Meclis-i Has) hükümeti oluşturmaktadır. Burada görüşülüp karara bağlanan meseleler sadrazam tarafından padişaha sunulmuş, Padişah burada alınan kararları onaylama ya da reddetme yetkisini bünyesinde barındırmıştır.

II. Mahmud'un saltanatının son yıllarında merkez teşkilatta köklü değişikliklere gidilmiştir. Nezaretler kurularak modern anlamda bir kabine sistemine

⁵⁸ Armaoğlu, *age*, s. 551.

⁵⁹ Ali Akyıldız, "Osmanlılar", *DİA*, XXXIII, İstanbul, 2007, s. 506.

geçmek amaçlanmıştır. Sadaret Kethüdalığı 1836'da Umur-ı Mülkiye Nezareti (1838 yılında ismi Umur-ı Dahiliye Nezareti olmuştur) Reisülküttaplık; Hariciye Nezareti, Çavuşbaşılik ise Deavi Nezaretine dönüştürülmüştür. Yine bu yılda defterdarlığın yerini alacak Umur-ı Maliye Nezareti ve ulemanın gelir kaynaklarını kontrol etmek amacıyla Evkaf-ı Hümayun Nezareti kurulmuştur. Yeni ordunun kurulmasıyla da Seraskerlik makamı oluşturulmuştur.⁶⁰

Bu nezaretlerin haricinde bazı meclislerin içinden çıkarak müstakil hale gelen nezaretlerde bulunmaktadır. 1839 yılında müstakil olarak oluşturulan Ziraat ve Ticaret Nezareti ve 1870 yılında kuruluşunu tamamlayan Nafia Nezareti buna örnektir. Yine Osmanlı kabinesinde Seraskerin yanında Bahriye ve Harbiye Nezaretleri oluşmuştur.⁶¹

Tanzimat Fermanı ilan edilmeden önce II. Mahmud tarafından kurulan Meclis-i Vala-yı Ahkam-ı Adliye (kurulma amacı ilanı düşünülen Tanzimat'ın uygulanmasıydı), sadrazama danışmanlık yapması için kurulan Dar-ı Şura-yı Bab-ı Ali (24 Mart 1838) ve askeri reformları kararlaştırmak için kurulan Dar-ı Şura-yı Askeri (1836) isimlerinde üç meclis mevcuttur. Tanzimat Fermanı'nın ilanı ile Meclis-i Ali-i Umumi kurulmuştur. Meclis-i Vala ve Meclis-i Ali-i Umumi de alınan kararlar ise padişahın onayından geçtikten sonra yürürlüğe girmiştir. Sultan Abdülmecid ve Abdülaziz bu meclislerde alınan kararları birkaç istisna dışında uygulamışlardır.

Meclis-i Vala-yı Ahkam-ı Adliyye 1854 yılında Meclis-i Ali-i Tanzimat ve Meclis-i Vala-yı Ahkam-ı Adliye isimleriyle ikiye ayrılmıştır. 1861'de yeniden tek hale getirilen Meclis-i Vala, 1868 yılında Divan-ı Ahkam-ı Adliyye ve Şura-yı Devlet adıyla ikiye ayrılmıştır. Osmanlı Devleti 1839-1876 döneminde yasama, yürütme ve yargı güçlerinin ayrı olduğu bir devlet yapısına kavuşma noktasında önemli adımlar atmıştır. Nitekim Meclis-i Vala yasama ve yargı güçlerini yürütmeden ayrı ve kısmen bağımsız olarak yürütmüştür.

Bu gelişmeler, fikir hareketlerinin etkisi ve dışardaki çalkantılı gelişmelerin neticesinde 1876 yılında ilk anayasa olan Kanun-ı Esasi ilan edilip Meclis-i Ayan ve Meclis-i Mebusan'dan oluşan I. Meşrutiyet ilan edilmiştir. Ancak II. Abdülhamid

---

⁶⁰ Abdullah Saydam, "Tanzimat Devri Reformları", *Türkler*, XII, (Ed. Kemal Çiçek), Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, s. 787-788.

⁶¹ İlber Ortaylı, "Tanzimat Devri ve Sonrası İdari Teşkilat", *Osmanlı Devleti ve Medeniyeti Tarihi (IRCICA)*, I, (Ed. Ekmeleddin İhsanoğlu), Yıldız Matbaacılık, İstanbul, 1994, s. 298.

tarafından ilan edilen Meşrutî yönetim siyasi gelişmelerin bir sonucu olarak yine onun tarafından lağvedilmiştir.⁶²

Yukarıda Osmanlı Hükümeti'nin merkez teşkilatta yapmış olduğu reformlara kısaca değinilmiştir. Merkezi idarede yapılan yeniliklerin başarıya ulaşması için ise taşrada da bu reformların uygulanması gerekmektedir. Nitekim Osmanlı Hükümeti on dokuzuncu yüzyılda merkezde olduğu gibi taşra teşkilatında da köklü değişikliklere gitmiştir.⁶³

Osmanlı Devleti klasik dönemde her idari birime iki görevli tayin etmiştir. Bunlardan biri padişahın yürütme erkini temsil eden ‘bey’(beylerbeyi ya da sancakbeyi) öteki ise hukuki yetkisini temsilen kadıdır. Osmanlı Devleti ilk fetihler ile genişlemeye başlayınca hakim olduğu toprakları idari yapıya kavuşturma yoluna gitmiştir. Bunun ilk örneği 1361 yılında kurulan Rumeli Beylerbeyliği'dir. I. Bayezid zamanında Anadolu Beylerbeyliği kurulmuş, on beşinci yüzyılda Rum ve Karaman Beylerbeyliği kurulunca bu sayı dörde çıkmıştır. Bunlara ek olarak Yavuz Sultan Selim döneminde Şam, Halep, Diyarbakır ve Mısır Beylerbeylikleri kurulmuştur. I. Süleyman, II. Selim ve III. Murad dönemlerinde yeni fethedilen yerler ve daha önceden sancak olan bazı yerlere beylerbeylik verilmesi (Rumeli Beylerbeyliği'ne bağlı bir sancak olan Bosna ve Özi'nin müstakil birer Beylerbeylik haline dönüştürülmesi buna örnek teşkil eder) ile toplam sayı 34'ü bulmuştur. Zaman zaman savaşlarda kaybedilen topraklar ile ise bazı beylerbeyliklerin ortadan kalktığı görülmektedir.⁶⁴

Osmanlı taşra idaresi aşağıdan yukarıya olmak üzere köy, nahiye, kaza, sancak ve eyalet (beylerbeylik) şeklinde teşkilatlanmıştır. Köylerin birleşmesiyle nahiyeler, nahiyelerin birleşmesiyle kazalar, kazaların birleşmesiyle sancaklar, sancakların birleşmesiyle de eyaletler meydana gelmiştir.⁶⁵ Bu idari birimlerin yapısı on dokuzuncu yüzyılda çeşitli sebeplerle yeniden düzenlenmiştir.

---

⁶² Mehmet Seyitdanlıoğlu, ‘‘Divan-ı Hümayundan Meclis-i Meb’usan’a Osmanlı İmparatorluğu’nda Yasama’’, *Osmanlı (Teşkilat)*, VI, (Ed. Güler Eren), Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 1999, s. 19-22.

⁶³ Akyıldız, ‘‘Osmanlılar’’, *DİA*, s. 508.

⁶⁴ Nejat Göyünç, ‘‘Osmanlı Devleti’nde Taşra Teşkilatı (Tanzimat’a Kadar)’’, *Osmanlı (Teşkilat)*, VI, (Ed. Güler Eren), Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 1999, s. 77-78.

⁶⁵ Yusuf Halaçoğlu, *XIV-XVII. Yüzyıllarda Osmanlılarda Devlet Teşkilatı ve Sosyal Yapı*, TTK, Ankara, 1991, s. 73.

Tanzimat hareketiyle güçlenen merkeziyetçilik politikası Osmanlı Devleti'nin taşra teşkilatını iki temel şekilde etkilemiştir. İlk olarak mali alanda yeni bir teşkilatlanmaya gidilmiştir. İkinci olarak ise mahalli kişilerin ve kümelerin devlet yönetimini etkileme süreçlerinin hızlı ve eşitlikçi bir şekilde işlemesine gerek duyulmuştur. Yerinden yönetim geleneğinin doğmasını sağlayan bu iki unsur vilayetlerin fiziki teşkilatlarının değişmesine yol açmıştır. Büyüyen yeni yerleşim merkezlerinin idari bölünmeyi düzenlemeye zorlaması dış ticaret kanallarının ve ulaşım ağlarının değişmesiyle birlikte üretim ve kontrol mekanizmalarının değişime uğraması ve merkezin, idari etkisini arttırmak için eyaletlerin sınırlarının daraltılması yoluna gitmesi taşra teşkilatında yapılan değişikliklerin temelini oluşturmuştur.⁶⁶

Osmanlı vilayet yönetiminin yeniden düzenlenmesi için örnek teşkil eden uygulama 1861 yılında tespit edilen Cebel-i Lübnan'ın statüsü olmuştur. Maruniler ve Dürziler arasında ki çatışmanın uluslararası bir sorun haline almasıyla Osmanlı Hükümeti Cebel-i Lübnan için (Beyrut bölgesi hariç tutularak) 17 maddelik Lübnan nizamnamesini yayınladı. Buna göre; Cebel-i Lübnan Mutassarrıflığı Hıristiyan bir mutasarrıf başkanlığında karma bir idare meclisi tarafından yönetilecek diğer kurullar ve mahkemelerde de karma usul uygulanacaktı. Büyük devletlerin bu statünün Rumeli ve Mezopotamya vilayetlerinde de uygulanması için baskı yapması üzerine bunu tehlikeli gören Osmanlı devlet adamlarından Ahmed Cevdet Paşa, Fuad Paşa ve Mithad Paşa yeni vilayet yönetiminin statüsünü hazırladılar. 1864 yılında yayınlanan Vilayet Nizamnamesi önce Tuna vilayetinde uygulandı (ilk vali Mithad Paşa olmuştur). Trablusgarp, Halep, Bosna ve Edirne'de uygulanan yeni nizam olumlu sonuçlar doğurdu. 1864 yılından itibaren Anadolu'da 16 vilayet 74 sancak, Avrupa'da 10 vilayet 44 sancak Afrika'da ise 1 vilayet 5 sancakta uygulanan bu sistem 1871 yılında yeniden formüle edilerek İdare-i Umumiye-i Vilayet Nizamnamesi olarak hazırlanıp ilan edilmiştir. İstanbul başkent oluşundan, Hicaz ve Yemen aşiret düzenine dayandıklarından, Bosna, Girit ve Mısır özerk durumlarından, Cebel-i Lübnan ise özel statüsünden dolayı nizamname dışında bırakılmışlardır.⁶⁷ Kudüs, Canik ve Şehrizor (elviye-yi gayri mülhaka) 1908 yılından sonra da Bingazi, Bolu, İzmit, Çatalca, Urfa, Asir, Kala-i Sultaniyye ve Karesi merkez yönetimine bağlanmışlardır.⁶⁸

⁶⁶ Mutullah Sungur, "XIX. Yüzyılda Osmanlı Devleti'nde Taşra İdaresi ve Vilayet Yönetimi", *Türkler*, XIII, (Ed. Kemal Çiçek), Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, s. 751.

⁶⁷ İlber Ortaylı, *Türkiye Teşkilat ve İdare Tarihi*, Cedit Neşriyat, Ankara, 2008, s. 429-430.

⁶⁸ Sungur, agm, s. 751.

Yeni idari yapıya göre eyaletlerin adı vilayet olarak değiştirilerek vilayetler livalara, livalar kazalara, kazalarda nahiyeye ve köylere (karye) ayrılmıştır. Her birim bir üst birimine karşı sorumlu tutulmuştur. Bu yapının en yetkili görevlisi vilayetlerin başında bulunan validir. Livada mutasarrıf kazada ise kaymakam en yetkili devlet görevlisi olarak belirlenmiştir. Köylerde ise muhtarların seçimle göreve gelmesi usulü kararlaştırılmıştır.

1871 Vilayet Nizamnamesi'nde valinin görevini ifa etmesi için ona yardımcı olacak memurlar: memurin-i icraiyye muavin defterdar, mektupçu, umur-ı ecnebiyye ve ticaret ve ziraat ve maarif müdürleri, tarik eminleri, defter-i hakani ve emlak ve nüfus ve evkaf idarelerinin reisleri ve alaybeyinden oluşmaktadır.⁶⁹

Valinin yetki ve görevleri mülki, mali, adli, maarif ve nafia (eğitim ve bayındırlık) ve zabite (güvenlik) olmak üzere beş kısımda belirtilmiştir. Valinin temel mülki yetki ve görevleri: kurulmuş olan düzenin ve kanunların yürütülmesi, merkezden gelecek emir veya kanunları uygulaması, mutasarrıflar aracılığıyla memurları denetlemesi, nahiyeye meclisinde çıkan kararlardan yetkisi dahilinde olanları onaylaması ve vilayeti senede bir, iki defayı geçmemek kaidesiyle denetlemesi olarak belirlenmiştir.⁷⁰ Mali yetki ve görevleri: vilayetin bütün vergi ve gelirlerinin toplanması üretim mallarının idaresi, vergi memurlarının denetlenmesi ve maliye nezaretine bildirmek kaydıyla vergi düzenlemesi yapabilmesi olarak kararlaştırılmıştır.⁷¹ Valinin maarif ve nafia görevleri ise oldukça geniş tutulmuştur. Yol, okul inşası, liman ve rıhtım açılması, hastane, fabrika ve şirket açılması kısacası vilayetin ziraat, eğitim, sanayii, sağlık ve ticaret işlerinin neredeyse tamamı valinin idaresine havale olunmuştur.⁷² Güvenlik ile ilgili ise valilere yolların emniyetini sağlamak ve çıkabilecek olan ayaklanmaları merkeze bildirmek kaydıyla müdahale etmek görevleri verilmiştir. Ayrıca valinin baş gösteren isyan hareketini bastırma konusunda yeterli olmadığı durumlarda bölgedeki en büyük askeri yetkiliye durumu bildirmesi gerekmektedir.⁷³ Valilerin adli görevleri ise: genel ve özel güvenliği bozan ve mahkeme tarafından suçlu bulunan kişilerin cezalarının uygulanmasında Bab-ı Ali'ye bilgi verilememesi halinde valinin bu cezayı uygulama yetkisi vardır. Ancak

⁶⁹ *Düstur I. Tertib*, Matbaa-i Amire, İstanbul, 1289, s. 625.

⁷⁰ *Düstur I. Tertib*, s. 626-627.

⁷¹ *Düstur I. Tertib*, s. 627.

⁷² *Düstur I. Tertib*, s. 628.

⁷³ *Düstur I. Tertib*, s. 628-629.

bilginin ulaştırılamamasını gerektiren sebeplerin Bab-ı Ali'ye bildirilmesi gerekmektedir.⁷⁴ Valilerin askeri yetkileri de Tanzimat'tan sonra Arabistan, Rumeli ve Anadolu'ya yayılan altı ordunun müşirlerine bırakılmıştır.

Valiye yardımcı olan memurlara ek olarak halktan müslim ve gayr-i müslim ikişer üye seçilerek Vilayet İdari Meclisi oluşturulmuştur. Bahsi geçen meclise her cemaatin Ruhani liderleri de katılmıştır. Yılda bir kez ise livalardan gelen temsilcilerle Vilayet Umumi Meclisi toplanmıştır. Bunlar istişari meclisler olarak kalmıştır.

Livalarda ise mutasarrıfların yanında valinin yanında bulunan memurlara benzer memurlar yardımcı olarak görev almaktadır. Yine Vilayet İdari Meclisi gibi kurulan Liva İdare Meclisi bulunmaktadır. Kaymakamlar tarafından yönetilen kazalarda ise yine bahsi geçen meclisler gibi Kaza İdare Meclisi oluşturulmuştur.

1871 yılında belirlenen statüsü ile nahiyeler ise nahiyeye müdürü tarafından yönetilmektedir.⁷⁵ Mahalli bir yönetimin öngöröldüğü nahiyeler Osmanlı Hükümeti için sorun yaratabilecek bir idari birimdir. Nahiyeler; özerk statüsü ve mahalli meclisleriyle özellikle balkanlardaki ulusalcı hareketlerin kırsala inmesi için uygun bir ortam yaratıyordu. Nitekim Avusturya-Macaristan İmparatorluğu Hariciye Nazırı Andrassy Bosna'da Hıristiyan çoğunluğun olduğu nahiyeye meclisi kurulmasını Bab-ı Ali'den istemiştir. Yine benzer bir istekte Rus Elçisi tarafından Bulgaristan için Bab-ı Ali'ye iletilmiştir.⁷⁶ Dış baskıların etkisiyle etnik ve dini grupların nahiyeye meclislerinde temsil edilmesini öngören 1876 tarihli Nevahi Nizamnamesi yayınlanmış; ancak Osmanlı Hükümeti bunu uygulamakta oldukça yavaş davranmıştır.⁷⁷

En küçük idari birim olan köyler ise seçilen muhtarlar tarafından yönetiliyordu. 1871 Nizamnamesi'ne göre köy 20 haneden büyükse bir de ikinci muhtar seçilirdi. Muhtarın dışında köyün nüfusuna göre 3 ila 12 kişiden oluşan bir İhtiyar Meclisi mevcuttur. İhtiyar Meclisi üyeleri seçimle göreve gelirdi.⁷⁸

19. yüzyılda gelen bir yenilik ise modern belediyelerin kurulması olmuştur. Klasik Osmanlı kent yönetiminde belediye hizmetlerinin yürütülmesinde en önemli

---

⁷⁴ *Düstur I.Tertib*, s. 629.

⁷⁵ *Düstur I. Tertib*, s. 637.

⁷⁶ Ortaylı, *age*, s. 431-432.

⁷⁷ Akyıldız, "Osmanlılar", *DİA*, s. 508.

⁷⁸ Ortaylı, *age*, s. 433. *Düstur I.Tertib*, s. 617.

kurumun kadılık olduğu gör÷lmektedir. Osmanlı kadısı; askeri ve mülki yönetimi üstlenen (beylerbeyi, sancakbeyi) devlet görevlileri ile birlikte şehrin güvenliği, vakıfların denetlenmesi ve belediye hizmetlerinin gör÷lmesinden sorumlu tutulmuştur. Kadı; şehrin temizliği, esnafın kontrolü, malların fiyatlarının belirlenmesi (narh) ve şehrin imar düzeninin gözetilmesi gibi görevleri üstlenmiştir. Kadıya bu görevleri yerine getirirken Yeniçeri Ocağı'na bağlı subaşı, böcekçi başı gibi kolluk kuvvetleri yardım etmiştir.

19. Yüzyılın ilk yarısında bozulan kadılık kurumu ve Yeniçeri Ocağı belediye hizmetlerini sekteye uğratmış, bu görevi pratikte mütesellim ve ayanlar üstlenmişlerdir. 1826 yılında Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılması ile kadının yerel yönetim alanında ki yaptırım gücü tamamen son bulmuştur. Bu tarihte belediye işlerinin gör÷lmesi için İhtisab Nazırlığı ve taşrada bu nazırlığa bağlı İhtisab Müdürlükleri kurulmuştur. Ancak bu kurumlar kent sorunlarının çözülmesinde etkili olamamışlardır.

İhtisab Nezareti'nin yerine ise Osmanlı Devleti'nde ilk belediye örgütü başkent İstanbul'da 1854 yılında Şehremaneti adıyla kurulmuştur. Modern belediyelerin temellerinin atıldığı bu kurum şehremini isimli görevli tarafından yönetilip kent ile ilgili kararların alınmasında Şehir Meclisi ile birlikte çalışacaktır. Bunun yanı sıra şehir planlamasını yapmak için İntizam-ı Şehir Komisyonu oluşturulmuştur. Yapılan çalışmalar neticesinde ise İstanbul'un 14 daireye bölünmesi öngör÷lmüş; ancak maddi imkansızlıklar neticesinde sadece Galata ve Beyoğlu bölgeleri için Altıncı Daire-i Belediye adında yeni bir birim oluşturulmuştur. Bu birim ve çıkarılan nizamnamelerden sonra 1864 Tuna Vilayet Nizamnamesi'nin dördüncü maddesinde her köyün bir İdare-i Belediye olarak kabul edildiği belirtilmektedir. Osmanlı Devlet adamlarının yerel yönetimde belediye kurumunun önemini anladığını ortaya koyan bu maddeye rağmen; 1864 Nizamnamesi'nde taşra belediyelerinin kurulmasını düzenleyecek yasal çerçeve konulmamıştır.

1867 yılında, 1864 Nizamnamesi'ne bağlı olarak "Vilayet Dahilinde Olan Şehir ve Kasabalarda Teşkil Olunacak Daire-i Belediye Meclislerinin Sureti Tertibi ve Memurlarının Vezaifi Hakkında Talimat" ile ona bağlı olarak "Daire-i Belediye Meclisi'nin Vezaif-i Umumiyesi Hakkında Talimat" çıkarılmıştır. Böylelikle taşra yönetiminde belediye kurumu oluşturulmuştur. Bu iki talimatname ile kadıların

görevlerinden olan belediye yönetimi ayrı bir kurum olarak karşımıza çıkmaya başlamıştır. 1871 İdare-i Umumiye-i Vilayet Nizamnamesi'nin 111-123. Maddeleri ile bütün şehirlerde belediyelerin kurulması öngörülmüştür. Vali, mutasarrıf ve kaymakamın bulunduğu her yerleşim biriminde bir belediye idaresi kurulacaktır.

İstanbul'da ki uygulamadan sonra belediye örgütü Osmanlı yerel yönetiminin önemli bir unsuru olarak ortaya çıkmış, 1871 Nizamnamesi ile tüm imparatorluğu kapsayacak şekilde genişletilmiştir.⁷⁹ Modern belediyelerin kurulması yolunda ki bu önemli adımların mali ve siyasi sıkıntılardan ötürü uygulama alanı açısından her bölgede aynı şekilde başarılı olduğunu söylemek ise mümkün değildir. Taşrada ticaretin gelişmiş olduğu yerlerde belediye teşkilatları kurulup önemli faaliyetlerde bulunmuşlar ancak diğer yerler bunda pek başarılı olamamışlardır. Yine de Osmanlı Devleti'nden Cumhuriyete 389 belediye intikal etmiştir.⁸⁰

Tanzimatçı devlet adamları Batılı Devletleri örnek alarak merkez ve taşra teşkilatında düzenlemeler yapmış, yeni kurumlar meydana getirerek imparatorluğu modern ve merkezi bir yapıya kavuşturmayı amaçlamışlardır. Öyle ki Tanzimatçı elit Fransa'nın Paris kentinin belediye örgütlenmesini örnek bir uygulama olarak model almış ve örnek bir kurum olmasını istedikleri Galata ve Beyoğlu'na bakacak olan Altıncı Daire-i Belediye'yi oluşturmuşlardır. Fransa'da kabul edilen anayasa (1793) ile oluşturulan 'municipalite' Osmanlı Devleti'nde bu alanda yapılan düzenlemelere temel oluşturmuştur. Gerçekten de Paris Belediyesi dairelere ayrılmış olup şehrin en seçkin semti Altıncı Daire olarak adlandırılmıştır.⁸¹

Fransa'nın uygulamış olduğu 'department' sistemi örnek alınarak yürürlüğe konulan idari taksimat ise tam manasıyla bir kopya olmaktan uzaktır. Bununla beraber, İmparatorluğun topraklarının genişliği ve nüfusunun Fransa'nın nüfusundan hem nitelik hem de nicelik bakımından farklı olması sebebiyle uygulanış itibariyle bir takım sorunlar doğurduğu ve Fransa'da ki kadar başarılı olmadığı da bir gerçektir.⁸²

İdari birimlerin taksimi II. Abdülhamit döneminde de muhafaza edilmiştir. Ancak 93 Harbi'nden sonra merkeze bağlı bazı vilayetler Osmanlı Devleti'nden

---

⁷⁹ Mehmet Seyitdanlıoğlu, *Tanzimat Döneminde Modern Belediyeciliğin Doğuşu (Yerel Yönetim Metinleri)*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2010, s. 1-8.

⁸⁰ Akyıldız, "Osmanlılar", *DİA*, s. 509.

⁸¹ Seyitdanlıoğlu, *age*, s. 9.

⁸² Karal, *age*, s. 316.

kopmuştur. Tuna ve Sofya vilayetleri Bulgar Prenslığı'ne, Bosna ve Hersek vilayetleri Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'na bırakılmıştır. Erzurum vilayetine bağlı Kars ve Batum sancakları Rusya'nın, Cezayir Bahr-i Sefid vilayetine bağlı Kıbrıs sancağı ise İngiltere'nin toprağı olmuştur. Edirne vilayetinin sancakları olan İsmiliye ve Filibe ise Doğu Rumeli vilayetine (imtiyazlı vilayet) terk edilmiştir. Daha başka sebepler ve toprak kayıpları nedeniyle Kosova, Bitlis, Beyrut ve Musul vilayetleri oluşturulmuş, yeni kazalar ve livalar kurulmuş, merkeze bağlı livalardan bazıları ise özerk hale gelmiştir.⁸³

II. Abdülhamit'in Panislamizm politikasına önem vermesi ve Rumeli'de ki toprak kayıplarının çok olması nedeniyle Arap yarımadasında bulunan vilayetlere daha çok önem verilmiştir. Nitekim devlet salnamelerinde mülki taksimat gösterilirken izlenen sıra Edirne vilayeti, Rumeli vilayetleri, Anadolu vilayetleri ve Arap vilayetleri iken bu usül terk edilerek Hicaz vilayetinden başlanmak suretiyle Arap vilayetleri ilk sıraları almıştır. Ayrıca Arap vilayetlerine atanan valilerin ücretleri diğerlerinden daha yüksek hale getirilmiştir.⁸⁴

III- SOSYO-EKONOMİK

On dokuzuncu yüzyılda Osmanlı Devleti, devlet yönetimi, iktisadi yaşam ve toplumsal hayatı kökünden değiştirecek reformlar yapmıştır. On yedinci yüzyılın ikinci yarısı ve on sekizinci yüzyılda yapılan değişiklikler beklentiye karşılamamış kötü gidiş durdurulamamıştır. Kurumları ve toplumsal yapıyı eskiden olduğu gibi yeniden inşa etme çabaları kısa vadede bazı olumlu sonuçlar doğursa da uzun vadede olumsuzlukla nihayet bulacaktır. Nitekim Osmanlı devlet adamları imparatorluğu yok olmaktan kurtarmak için her alanda başarılı olan Batı Avrupa Devletlerini örnek alarak, geleneğe aykırı olmamak kaydıyla bir takım reformlara girişmişlerdir.⁸⁵

Bu reformlar devleti, kurumlarını ve toplumu modernleştirmeye yöneliktir. Yukarıdan aşağıya doğru yapılan reformlar, ordu, bürokrasi, eğitim, haberleşme gibi birçok alanda toplumun tüm katmanlarını etkiler niteliğe sahiptir. Büyük şehirler ve

---

⁸³ Karal, *age*, s. 331.

⁸⁴ 1300 (1883) tarihli Devlet Salnamesinde Edirne vilayeti ile başlanırken, 1314 (1896) tarihli Devlet Salnamesinde vilayetlerle ilgili olan bölüme Hicaz vilayeti ile başlanmıştır. *Salname-i Devlet-i Al-i Osmaniyye*, Matbaa-i Ebuzziya, Kostantiniye, 1299, s. 265. *Salname-i Devlet-i Al-i Osmaniyye*, y.y., Dersaadet, 1314, s. 548. Karal, *age*, s. 331.

⁸⁵ Abdullah Saydam, "Yenileşme Döneminde Osmanlı Toplumunu", *Türkler*, XIII, (Ed. Kemal Çiçek), Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, s. 849-850.

başkent İstanbul'un dışında kalan yerlerin reformlardan etkilenme süreleri farklı olsa da zamanla toplumu oluşturan kesimler değişmeye başlamıştır.

Tanzimat Fermanı'nın müslim gayr-i müslim ayrımı yapılmaksızın herkesi Osmanlı vatandaşı olarak kabul etmesi toplumu kaynaştırma bakımından önemli bir reformdur. Buna ek olarak cizyenin kaldırılması, vergilerin adaletli toplanması, kılık kıyafet değişikliği, ilköğretimin zorunlu olması, basın faaliyetleri, posta örgütü, taşrada oluşturulan idare meclisleri ile vatandaşın devlet işlerinde söz sahibi olmasının sağlanması Osmanlı toplumunda ki değişim ve dönüşümün temellerini oluşturmuştur. Osmanlı Hükümeti Tanzimat Fermanı ile tüm Osmanlı vatandaşlarının can, mal ve namuslarının devlet tarafından güvence altına alındığını bildirmiştir.⁸⁶ Bu Islahat Fermanı'nda daha genişletilmiş bir şekilde karşımıza çıkmaktadır. Yine birey ön plana çıkartılıp reaya yerine toplumun her kesimini kapsayıcı teb'a terimi kullanılmıştır.⁸⁷ Bu reformların Osmanlı toplumunda her kesim tarafından kabul edilip devletin arzu ettiği biçimde Osmanlı kimliğinin oluşması ise pek te mümkün olmamıştır. Nitekim yüzyılın sonunda birçok unsur kendi devletlerini kurmuş olarak karşımıza çıkacaktır.

Modernleşme ve Batılılaşma mefhumu Türk düşünürlerin fikirlerine de tesir etmiştir. Hürriyet, medeniyet, eşitlik kavramları sıkça kullanılır olmuştur. Özellikle Yeni Osmanlılar⁸⁸ adıyla anılan düşünürler liberal geleneğin monarşileri zayıflatmasıyla İslam'ın sade versiyonunu bu iki ideolojinin uzlaştırılmasında kullanmışlardır. Yeni Osmanlılar, 1876 yılında ilan edilen Meşrutiyet ve kabul edilen Kanun-ı Esasi'nin mimarları olmuşlardır.

Yeni Osmanlıların fikirleri ise Namık Kemal özelinde değerlendirilebilir; çünkü cemiyetin en önemli ismi olan Namık Kemal bir siyasi teori ve felsefe geliştirme çabası ile çağdaşlarından ayrılmaktadır.⁸⁹ Namık Kemal'e göre Batı Uygarlığının en

---

⁸⁶ Tanzimat Fermanı'nda bununla ilgili olarak şu madde yer almaktadır; "... *Malını müsadere ile vereseşi hukuk-ı irsiyyelerinden mahrum kılınmamak ve tebaayı saltanat-ı seniyyemizden olan ehl-i islam ve milel-i saire bu müsaadat-ı şahanemize bila-istisna mazhar olmak üzere can ve ırz ve namus ve mal maddelerinden hükm-i şer'i iktizasınca kaffe-i memalik-i mahrusamız ahalisine taraf-ı şahanemizden eminiyyet-i kamile verilmiş...*"; Halil İnalçık, Mehmet Seyitdanlıoğlu, *Tanzimat (Değişim Sürecinde Osmanlı İmparatorluğu)*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2012, s. 15.

⁸⁷ Saydam, agm, s. 850-853.

⁸⁸ 1865-1876 yıllarında Osmanlı aydınlarının idareye karşı oluşturduğu muhalif cemiyet Yeni Osmanlılardır. Cemiyetin önemli üyeleri arasında Namık Kemal, Ebuzziya Tevfik ve Ziya Paşa bulunmaktadır. Kemal Beydilli, "Yeni Osmanlılar" *DİA*, XLIII, İstanbul, 2013, s. 430.

⁸⁹ Kenan Çağan, "Namık Kemal'de Devletin Niteliği ve Temel Dayanakları", *Akademik İncelemeler Dergisi*, VII, sayı 1, 2012, s. 262.

iyi özellikleri ya zaten Klasik İslam Uygarlığından türemiştir ya da muhakkak İslam Uygarlığında bir benzeri bulunmaktaydı. Müslümanlar bunları benimserlerken aslında kendi geleneklerindeki şeylere geri dönmüş oluyorlardı⁹⁰. Yine Namık Kemal'in İslami gelenekteki meşveret ile meşrutiyeti bağdaştırma çabası yukarıda bahsi geçen görüşlerini destekler niteliktedir. Onun bu benzetme çabası ise meşrutî yönetime karşı ulemanın ve toplumun tepkisini azaltmaya yönelik yapılmış manevralar olarak da değerlendirilebilir. Namık Kemal'in şu sözleri ise onun fikirlerinin anlaşılması için önemlidir: *'Halkın iradesinin dışında ve üstünde olan bir iradeye dayanan egemenlik olamaz. Ancak egemenlik hakkı toplumun kişilerinde olmakla beraber kişilerin bu hakları doğrudan doğruya uygulaması mümkün değildir. Halkın egemenlik hakkını uygulayacak, onların rızasıyla o hakkı temsil edecek bir heyet olması gereklidir. Halk egemenlik hakkını çeşitli yollarla yönetenlere havale eder bunların en iyi olanı özgürlükleri en az kısıtlayandır.'*⁹¹ Osmanlı ülkesinde basının gelişmesi ile bu fikirler birçok kişi tarafından okunmuş ve benimsenmiştir. Ancak Yeni Osmanlıların mimarı oldukları Meşrutî yönetim II. Abdülhamid tarafından ilan edildikten kısa bir süre sonra yine onun tarafından siyasi gelişmeler neticesinde lağvedilmiştir. Basına da çeşitli kısıtlamalar getirilmiştir. Batılılaşma ile gelişen Türk düşünürlerinin fikirleri Osmanlı Devleti'nin son yıllarındaki kaderini şekillendirecek olan İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin⁹² kurulması, II. Meşrutiyet'in ve Cumhuriyet'in ilanına temel oluşturması bakımından son derece önemlidir.

Yine on dokuzuncu yüzyılda toplumun yapısını belirleyecek olan eğitim alanında da modernleşmeye gidilmiştir. Kademeli olarak gerçekleşen eğitim reformları ile istenilen seviyeye ulaşılamasa da önemli bir seviyeye geldiği söylenilebilir.

---

⁹⁰ Bernard Lewis, *Modern Türkiye'nin Doğuşu*, (Çev.: Boğaç Babür Turna), Arkadaş Yayınevi, Ankara, 2010, s. 196.

⁹¹ Niyazi Berkes, *Türkiye'de Çağdaşlaşma*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2012, s. 289.

⁹² İttihat ve Terakki Cemiyeti; Askeri Tıbbiyeli öğrenciler olan İbrahim Temo, Abdullah Cevdet, İshak Sükuti, Çerkez Mehmet Reşid tarafından 1892 yılında kurulmuştur. Cemiyetin kurucu kadrosu, memleketin karşı karşıya kaldığı felaketlerin baş sorumlusu olarak hükümetin idare sistemini görmüş, milletin kaderini tek bir şahsın eline bırakmayarak Meşrutiyet'in yeniden ilan edilmesi gerektiğini öne sürmüşlerdir. Cemiyet düzenli bir teşkilat haline geldikten sonra kurucular, cemiyeti temsil etmesi için Ahmet Rıza Bey'e davet göndermişlerdir. Ahmet Rıza'nın davete iştirak etmesi ile birlikte İttihat-ı Osmaniye Cemiyeti yerine A. Comte'un Pozitivist felsefesinden esinlenerek İttihat ve Terakki adının cemiyete verilmesi uygun görülmüştür. Ahmet Bedevi Kuran, *İnkılap Tarihimiz ve Jön Türkler*, Kaynak Yayınları, İstanbul, 2000, s. 45. Erdem Sönmez, *Ahmed Rıza: Bir Jön Türk Liderinin Siyasi-Entelektüel Portresi*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 2012, s. 56.

Memur yetiştirmek için açılan Mekteb-i Maarif-i Adliyye'nin yanı sıra Harbiye, Tıbbiye, Rüşdiye, İdadi, öğretmen yetiştirmek için kurulan Darümuallimin ve Darümuallimatlar modern eğitim kurumları olarak karşımıza çıkmaktadır. 1869 Nizamnamesi ile mesleki ve teknik okullara da önem verilmiştir. Özellikle II. Abdülhamid'in saltanatı döneminde eğitim kurumlarında önemli bir artış meydana gelmiştir. II. Abdülhamid tahta çıktığında 250 olan rüşdiye sayısı onun saltanatında 600'e, 5 olan idadi sayısı 104'e, 200 olan iptidaiye sayısı ise 9000'e yükselmiştir. 1800'lü yılların başında %1 olan okuma oranı ise 1900'lü yılların başında istenilen bir seviye olmasa da yükselerek %5-10 seviyesine çıkmıştır.⁹³

Osmanlı Devleti yine bu yüzyılda ticareti geliştirmek ve kolay ulaşımı sağlamak adına karayolları ve demiryolları yapımına da önem vermiştir. Osmanlı topraklarında inşa edilen ilk demiryolu İskenderiye-Kahire hattıdır. 1851-1856 yıllarında İngiliz sermayesi ile yapılmıştır. Rumeli topraklarında ise ilk demiryolu hattı 66 kilometrelik Köstence-Çernovada hattıdır. Anadolu topraklarında ise ilk demiryolu hatları, 130 kilometrelik İzmir-Aydın ve 93 kilometrelik İzmir-Kasaba(Turgutlu) olarak karşımıza çıkmaktadır (1856-1866).⁹⁴1914 yılına gelindiğinde ise Osmanlı ülkesinde ki demiryolu hattı uzunluğu 8334 kilometreyi bulmuştur. Demiryollarının yanı sıra karayolu yapımında da önemli aşamalar kaydedilmiştir. 1858 yılında 6500 kilometre olan karayolları 1904 yılına gelindiğinde 23675 kilometreye çıkmıştır. Modern liman ve rıhtım inşaatları da yapılarak demiryolları veya anayollara bağlanmıştır.⁹⁵ II. Mahmud döneminde kurulan posta teşkilatı ve Abdülmecid döneminde kurulan telgraf hattı da bu yüzyılın önemli olayları arasında yer almaktadır.

Osmanlı Devleti'nde ki Islahat hareketlerinin her aşaması ekonomik açıdan sömürgeleşmesi ile peş peşe gelmiştir. Öyle ki 1838 Ticaret Antlaşması'nın ardından 1839 yılında Tanzimat Fermanı ilan edilmiş, 1854 yılında alınan ilk dış borcun ardından 1856'da Islahat Fermanı yayınlanmış, 1875 yılında ki iflasın ardından imzalanan 1878 Berlin Antlaşması'nda reformlar vaat edilmiştir.⁹⁶ Osmanlı Devleti'nin siyasi istikrarsızlığı, kaybedilen savaşlar teknolojik dönüşümünün sağlanamaması gibi birçok faktör devletin bütçe açıklarını kronikleştirmiştir. Nitekim

---

⁹³ Saydam, agm, s. 861-862.

⁹⁴ Vahdettin Ergin, "Osmanlı Devleti'nin Demiryolu Siyaseti", *Türkler*, XIV, (Ed. Kemal Çiçek), Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, s. 463-464.

⁹⁵ Saydam, agm, s. 866.

⁹⁶ Stefanos Yerasimos, *Az Gelişmişlik Sürecinde Türkiye 2 (Tanzimat'tan I. Dünya Savaşı'na)*, Gözlem Yayınları, İstanbul, 1975, s. 645.

1808-1839 tarihleri arasında çeşitli ayar ve vezinlerde olmak üzere 47 çeşit gümüş para ve yine muhtelif adlarla altın paralar bastırılmıştır. 1808 ve 1830 yılları arasında Osmanlı altını 35 defa gümüş kuruş ise 37 kez tağşişe maruz kalmıştır. Yapılan sikke tağşişleri ile Osmanlı parasının değeri düşerken fiyatlarda aynı oranda artış göstermiştir.⁹⁷ Osmanlı Devleti bütçe açıklarını kapatmak ve nakit ihtiyacını karşılamak için Galata bankerlerinden faizle borç almış yani iç borçlanma (esham) yoluna gitmiştir. Ancak bu yöntemlerde kısa vadeli çözümler olarak kalmıştır.

Osmanlı Devleti ek gelir sağlamak amacıyla 1839 yılında kaime adı verilen kağıt paraları piyasaya sürmüş faiz cazibesi nedeniyle kaimeler halk tarafından tutulmuştur. Galata bankerleri çıkarlarını korumak için bunlar tahvil altın karşılıkları yok diyerek halk arasında propaganda yapmışlardır. Öyle ki Osmanlı Hükümeti kendi yayın organı olan Takvim-i Vekayi ve Ceride-i Havadis gazetelerinde kağıt paraların yani kaimelerin bütün dünyada kullanıldığını ve iktisadi gelişimin buna bağlı olduğunu bildiren ferman ve duyurular yayınlamıştır.⁹⁸ Osmanlı Devleti ekonomik durumun kötü olması nedeniyle Kırım Savaşı esnasında İngiltere'den ilk dış borcunu almak zorunda kalmıştır. Bunun akabinde ilan edilen Islahat Fermanı'nda ise Osmanlı ülkesinde yabancı sermaye ile bir banka kurulmasından bahsedilmiştir. Fermandaki bahsi geçen bölüm şöyledir: “ ... *Ve Devlet-i Aliyyemin tashih-i usul-i sikke ile umuru maliyesine itibar verecek banka misillü şeyler yapılp memalik-i mahrusa-i şahanemin menba-ı servet-i maddiyesi olan hususata iktiza eden sermayelerin tayiniyle... teshilat-ı sahihanın icra olunması ve bunun için maarif ve ulum sermaye-i Avrupa'dan istifadeye bakılması esbabının biletraf mütaalasıyle peyderpey icraya konulması...*” Islahat Fermanı'nda yabancı sermayeye başvurulması açıkça belirtilmiştir. Nitekim bu tarihte Bank-ı Osmani kurulmuştur. ⁹⁹ İngiliz sermayesi ile kurulan Bank-ı Osmani Fransız sermayesinin dahil edilmesiyle Bank-ı Osman-i Şahane adını almıştır.

Osmanlı Devleti yabancı sermayeye tamamen açık hale gelmesiyle birlikte dış borçlanma yoluna gitmeye de devam etmiştir. Devlet 1854-1874 yılları arasında 15 kez dış borç almak zorunda kalmış, 1875 yılında borçlarını ödeyemeyeceğini ilan

---

⁹⁷ Kaya Bayraktar , “ Osmanlı Bankası'nın Kuruluşu” , *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, III, Sayı 2, 2012, s. 72.

⁹⁸ Haydar Kazgan, *Osmanlı'da Avrupa Finans Kapitali*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1995, s. 75.

⁹⁹ Edhem Eldem, *Osmanlı Bankası Tarihi*, (Çev.:Ayşe Berktaş), Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 2000, s. 12.

etmiştir(moratoryum). Nitekim bu durum 1881 yılında Muharrem Kararnamesi (28 Muharrem 1299) ile Düyun-ı Umumiye'nin (genel borçlar) kurulması ile sonuçlanacaktır.

Osmanlı Devleti 93 Harbi devam ederken Bank-ı Osmani Şahane ile Galata bankerlerine olan borçlarını da ödeyemeyeceğini açıklamıştır. Öncelikle bu iç borçların tasfiyesi için rüsum-ı sitte ismi verilen damga, içki, balık avı, tuz ve tütünden alınan vergilerin 10 yıllık tutarını alacaklılara bırakmıştır. Hükümetin bu çözümü Osmanlı Devleti'nden alacakları olan dış devletlerin tepkisini çekmiştir. Sonuçta 1881 yılında bir uzlaşmaya varılarak damga, içki, balık avı, tuz, tütün ve ipekten alınan vergiler, borçlar bitinceye kadar alacaklılara tahsis edilmiş bunun için de Düyun-ı Umumiye İdaresi kurulmuştur. Düyun-ı Umumiye'nin kuruluşu Osmanlı borçlarının yönetimi, ödemesi ve vergilerin toplanması ile görevlendirilmiştir.¹⁰⁰

Osmanlı Devleti Düyun-ı Umumiye İdaresi kurulduktan sonra da dış borç almaya devam etmiştir. 1886-1914 yıllarında 26 defa dış borç alınmıştır. Bu süreçte 163.030.000 sterlin karşılığında 179.333.000 lira % 4 faizle borçlanılmıştır. İdarenin kuruluşundan önce alınan borçlara ve faiz oranlarına bakıldığında ise bu dönemde alınan borçların daha iyi şartlarda alındığı söylenilebilir. Bunun sebebi ise Avrupa finans çevresinin Düyun-ı Umumiye İdaresi'ni bir sigorta olarak kabul ederek Osmanlı Devleti'ne borç vermekten çekinmemesidir. Buna ek olarak Düyun-ı Umumiye sermaye sahiplerinin alacaklarını gecikme olmadan ödediği için Osmanlı Devleti'nin daha iyi şartlarda borç alabilme olanağı doğmuştur. II. Abdülhamid'in reformları ve Düyun-ı Umumiye İdaresi'nin varlığı ile yeniden güven kazanan sermayedarlar Osmanlı Devleti'nde yeni yatırımlara girişmişlerdir. II. Abdülhamid ise bütçeyi denk hale getirmek için borç almaktan başka devletin vergi veren tabanını genişletmek için ekonomik gelişmeyi özendirmiştir.¹⁰¹

On dokuzuncu yüzyılın sonlarına doğru II. Abdülhamit tarafından sanayii, ziraat ve ticaret odaları kurulmuştur. Bu şekilde esnaf faaliyetleri daha sınırlı kurumlar aracılığıyla mesleki teşkilatlarını sürdürmüştür. Bu birimlerde birçok yerde yönetim kurulu üyeliklerini gayr-i müslimler ellerinde bulundurmışlardır. Bu kesime tanınan

---

¹⁰⁰ Ahmet Tabakoğlu, "Yenileşme Döneminde Osmanlı Ekonomisi", *Türkler*, XIV, (Ed. Kemal Çiçek), Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, s. 213-214.

¹⁰¹ Erdoğan Keskinç, "Düyun-ı Umumiye İdaresi", *Türkler*, XIV, (Ed. Kemal Çiçek), Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, s. 372.

imtiyazlar Türk tüccar ve işadamlarını gayr-i müslimlerin taşeronu durumuna düşürmüştür. Öyle ki Müslümanların %39'u sanayii ve ticaretle uğraşırken gayr-i müslimlerin %61'i bu alanlarda çalışmıştır.¹⁰²

Osmanlı Devleti yine bu yüzyılda modern anlamda nüfus sayımı da yapmıştır. Hükümet 1831-1838 yılları arasında ilk nüfus sayımını yapmış; ancak bu imparatorluğun bazı bölümlerini kapsayan ve hane sayımını esas alan bir sayım olmuştur. 1870'li yıllardan sonra modern nüfus sayımları yapılması konusunda önemli aşamalar kaydedilmiştir. 1866-1873 yılları arasında Tuna vilayeti ve Irak'ın bir kısmında yapılmış fakat sonuçları tam olarak yayınlanmamış olan sayım ile 1846 yılında imparatorluk ve bazı vilayetleri için hazırlanan salnamelerde yer alan nüfus bilgileri Osmanlı sayımında ki gelişmeyi gösterir niteliktedir. 1866 yılı sayımının önemli bir özelliği ise Tezkire-i Osmaniye adında Osmanlı Kimliğinin dağıtılması olmuştur. Tezkire-i Osmaniye'nin dağıtılma amacı ise fertlerin statülerinde ki değişikliklerin kayıt altına alınmak istenmesidir. Başlangıçta Tuna vilayeti için 5 milyon kart basılmış, sayımın ülke genelinde olması beklentisiyle de 15 milyon ilave kart basılmıştır.¹⁰³

Kadın ve erkeğin dahil edildiği modern sayımlara ise 1882 yılında başlanılıp sonuçlar 1893 yılında açıklanmıştır. Bu rakamlarda kaybedilen topraklardan gelen göçmenler ve Osmanlı Devleti'nden çeşitli sebeplerle göç eden vatandaşlarda göz önünde bulundurulmalıdır. Ayrıca Girit, Yemen, Hicaz gibi bazı yerlerde çeşitli sebeplerle sayımlar tam olarak yapılamamıştır. 1893 rakamlarına göre toplam nüfus 17.388.662 olarak sayılmıştır. 1897 yılında ise sayımı yapılan vilayetlerin toplam nüfusu 19.050.307 olarak verilmiştir. Resmi istatistiklere göre diğer yerlerin rakamları toplam nüfusa ilave edildiğinde nüfus 32.206.854 kişiye ulaşmaktadır. Osmanlı Devleti'nde ki dini ve etnik grupların sayıları ise: 12.587.137 Müslüman, 2.332.191 Rum, 1.001.465 Ermeni, 187.106 Yahudi, 817.735 Bulgar, 235.983 Ecnebi ve 230.045 diğer olarak karşımıza çıkmaktadır.¹⁰⁴

---

¹⁰² Saydam, agm, s. 871.

¹⁰³ Kemal H. Karpat, *Osmanlı'da Değişim, Modernleşme ve Uluslaşma*, (Çev. : Dilek Özdemir), İmge Kitabevi, Ankara, 2006, s. 404-407.

¹⁰⁴ Saydam, agm, s. 880. 1893-1897 tarihleri arasında ki Osmanlı Nüfusu ile ilgili cetveller için Bkz. Kemal H. Karpat, *Ottoman Population 1830-1914 (Demographic and Social Characteristics)*, The University of Wisconsin Press, London, 1985, s. 121-161.

Yukarıda kısaca bahsedildiği üzere Osmanlı İmparatorluğu çağa ayak uydurabilmek için bir başka deyişle yaşamını devam ettirebilmek için hemen hemen her alanda reformlar yapmıştır. İktisadi ve sosyal gelişmeler ise Osmanlı Devleti'nin başka bir hüviyet kazanmasında önemli olmuştur. Gerçekleşen reformlar Cumhuriyetin kurulmasından günümüze kadar olan süreçte yönetim şeklinden idari teşkilata ekonomi politikasından eğitime kadar hemen her alanda etkisini göstermiştir.

IV- YANYA VİLAYETİ

A. Yanya'nın Coğrafi Konumu

Osmanlı Avrupası'nın güneybatısında yer alan Yanya vilayetinin Batısında Yunan Denizi ve Otranto Boğazı, güneyinde Narda Körfezi, doğusunda Manastır vilayeti, kuzeyinde ise İşkodra vilayeti bulunmaktadır. Yüz ölçümü 17.900 km² 'dir. Yunan Denizine açık olan Yanya kıyıları girintili çıkıntılıdır. Yanya arazisi ise genel anlamda engebeli ve dağlık olmasına karşın batı kısmı engindir. Yanya vilayetinin yüksek yerleri soğuk, dağlık kesimleri kış boyu karla kaplıdır. Ancak güney kesimini oluşturan asıl Yanya ve civarında ki vadilerde yumuşak bir iklim egemendir.¹⁰⁵

Yanya vilayetinin merkezi olan Yanya (İoannina) şehri ise Yunanistan'ın kuzeybatısında dağlık bir bölge olan Epir'in (Epirus) siyasi, ekonomik ve kültürel merkezidir. Yanya, deniz seviyesinden 520 metre yüksekte kuzeydoğu tarafı mitsikeli (miçkeli) dağıyla çevrili, Pambotis gölüne (Yanya gölü) doğru uzanan bir yarımadaanın üzerinde kurulmuştur.¹⁰⁶

B. Osmanlı Egemenliğinden Önceki Yanya Tarihi

Yanya şehrinin isminin nereden geldiği konusunda iki farklı görüş bulunmaktadır. Bunlardan ilkinde göre şehrin adı Arslan Paşa Camii'nin yerindeki Ioannis manastırından gelmiş, ikinci görüşü oluşturan Şemseddin Sami'nin beyanına göre ise kent adını Bizans Prensi olan Yani'den (Joanni) almıştır.¹⁰⁷

Tarihçi Procopius Yanya şehrinin I. İuistiniaos (527-565) tarafından inşa ettirilen New Euroia olduğunu ifade etmiştir. Ancak 1983 yılında yapılan kazılar neticesinde temelleri antik döneme inen kalıntılar üzerinde bulunan 13. Yüzyıla ait bir

¹⁰⁵ Necdet Sakaoğlu, *20. Yüzyıl Başında Osmanlı Coğrafyası*, Denizkültür, İstanbul, 2007, s. 89-90.

¹⁰⁶ Machiel Kiel, "Yanya", *DİA*, XLIII, İstanbul, 2013, s. 317.

¹⁰⁷ Mehmet Ali Gökaçtı, "Geçmişten Günümüze Yanya", *Tarih ve Toplum*, Sayı 181, Ocak 1999, s. 35.

hamam bulunmuş, antik şehir oluşumları Bizans-Osmanlı kalesi temelinde keşfedilmiştir. Ayrıca 2007 yılında M.Ö 350-338 yıllarına kadar geri gittiği anlaşılan korint gümüş sikkeler bulunmuştur. Bununla beraber, antik yerleşim yerinin adı henüz bilinmemektedir. Şehrin adı ilk kez Navpaktos Konsili'nin (673) kayıtlarında piskoposluk merkezi olarak geçmektedir. 879 yılındaki İstanbul Konsili'nde de yine piskoposluk merkezi olarak bahsedilmiştir.

Yanya ve Epir X. asırda Bulgar Kralı I. Simeon tarafından ilhak edilmiştir. 1020 yılında ise Bizans İmparatoru II. Basileios Bulgarları yenilgiye uğratarak bölgeye hakim olduktan sonra Yanya'yı Ohri Başpiskoposluğuna bağlamıştır.¹⁰⁸ Epir ve Yanya şehri 1081 yılında İtalya'dan gelen Normanların saldırısına uğramıştır. Bizans tacını almak isteyen Norman Robert Guiskard tahta yeni çıkan, yeterli savaş kuvvetine ve paraya sahip olmayan I. Aleksios Komnenos'un durumundan istifade etmek için kendisine İstanbul yolunu açacak olan Dyrrhakhion'a (Dıraç) gözünü dikmiştir. Kara ordusundan daha vahim durumda olan donanmasının mağlubiyet alacağından emin olan I. Aleksios Venedik'ten yardım istemiştir. Robert Guiskard'ın donanması Venedik donanmasına karşı giriştiği savaşı kaybetse de karadan yaptığı harekatta Bizans'a karşı galibiyet kazanmıştır. Normanlar; Epir, Teselya ve Makendonya 'yı ele geçirip Larissa'yı kuşatmışlardır. Ancak İtalya'da çıkan isyan sebebiyle Robert Guiskard komutayı oğlu Bohemund'a bırakarak geri dönmek zorunda kalmıştır. Bizans mukavemetinin artmasından sonra da Venedik müttefik olarak Dyrrhakhion'u (Dıraç) ele geçirmiştir. İsyanı bastırıp geri dönen Guiskard yeniden Bizans ile savaşa tutuşsa da 1085 yılında salgın hastalık nedeniyle ölmüş böylece Norman tehlikesi ile uzunca bir süre karşılaşılmamıştır.¹⁰⁹

1204 yılında IV. Haçlı Seferi ile birlikte Latinler İstanbul'u ele geçirmişlerdir. Bu olayın akabinde ise Bizans hanedan üyeleri tarafından İznik ve Trabzon İmparatorlukları'nın yanı sıra I. Mihail Angelos Komnenos Dukas tarafından Epir Despotluğu kurulmuştur.¹¹⁰ Despotluğun kuzey merkezi Yanya, güney merkezi ise Arta (Narda) kenti olmuştur.¹¹¹ Epir Despotluğunun kurucusu I. Dukas Yunan kuzeybatı sahillerini ve Teselya'nın büyük bir bölümünü ilhak etmiştir. Halefi

---

¹⁰⁸ Kiel, "Yanya", s. 318.

¹⁰⁹ Georg Ostrogorsky, *Bizans Devleti Tarihi*, (Çev.: Fikret Işıltan), TTK, Ankara, 2011, s. 330-331.

¹¹⁰ *The Oxford Dictionary of Byzantium*, "Epiros Despotate, Of", (Ed. Alexander Kazhdan), I, New York, 1991, s. 716.

¹¹¹ Melek Delilbaşı, "1564 Tarihli Mufassal Yanya Livası Tahrir Defterine Göre Yanya Kenti ve Köyleri", *TTK Türk Tarih Belgeleri Dergisi*, XVII, Sayı 21, 1996, s. 1.

Theodore ise 1216 yılında Ohri'yi, 1224 yılında ise Latinlerden Selanik'i alarak Despotluğun topraklarına katmıştır. İstanbul'u ise kuşatmasına rağmen alamamıştır. Theodore'un yerine gelen II. Dukas ise Bizans tacı için İznik İmparatorluğu ile giriştiği 1259 tarihli Pelagonia Savaşı'nı kaybetmiştir. Ancak Epir bir süre daha özerk yapısını muhafaza etmiştir.¹¹²

13. Yüzyılda Epir Despotluğu siyasal açıdan önemli bir etkinliğe sahip olmamasına rağmen düşünce ve sanat hareketleri bakımından bunun tersi bir tablo çizmiştir. Öyle ki bölgede başlayan antik çağa yönelik araştırmalar daha sonraki yıllarda İtalya'da ortaya çıkacak olan Rönesans hareketinin hem doğusunda hem de gelişiminde önemli bir rol oynamıştır. Bunun haricinde 13. Yüzyılda Arnavutların Epir Bölgesine adımlarını atmaları demografik yapının farklılaşmasına neden olmuştur.¹¹³

On dördüncü yüzyılın başlarında ise özellikle Epir'in güneyinde Angelos sülalesi önemini yitirmiş ve idare Kefelonyalı İtalyan bir sülale olan Orsini'lerin eline geçmiştir. Yanya ise 1319 ve 1321 yıllarında II. Andronikos Palaiologos'tan otonom yönetim hakkı elde etmiştir.¹¹⁴

1340'lı yıllara gelindiğinde ise Sırp Kralı Stefan Duşan, Bizans'ın taht kavgalarıyla meşgul olmasını fırsat bilerek Bulgarlar ile ittifak yapıp Yanya ve Avlonya gibi önemli toprakları ilhak etmiş, Selanik ile Halkidikya yarımadasından bazı yerleri de almıştır.¹¹⁵ 1355'te Duşan'ın ölümünün ardından Epir ve Teselya idaresi üvey kardeşi Symeon Uroş'un eline geçmiştir. 1366 yılında ise sert yönetimi ile bilinen Sırp Kralı Tomas Preljubovic bölgeyi idaresi altına almıştır. Preljubovic; Arnavut, Bulgar ve Ulahlar'dan meydana gelen bir birliğin Yanya'ya yaptığı ilk saldırıyı önlese de bir yıl sonra 1380 yılında yeniden saldırı tehlikesi ile karşı karşıya kalmış ve Osmanlı Devleti'nden yardım istemiştir. Gjin Sphata komutasında ki Arnavutları dağıtan Lala Şahin Paşa'nın ardından 1384 yılında Timurtaş Paşa Epir'e gitmiş ve Sphata'yı Epir'in güneyinde ki Arta'dan (Narda) çıkartmak için uğraşmıştır. Aynı yılın son ayında Preljubovic ölmüş ve karısı Maria Angelina İtalyan bir maceracı olan Esau Boundelmonti ile evlenmiştir. I. Murad'ın Kosova savaşında şehid olmasının ardından Sphata Yanya'ya saldırmış Boundelmonti I. Bayezid'dan yardım

¹¹² *The Oxford Dictionary of Byzantium*, "Epiros Despotate, Of", s. 716.

¹¹³ Gökaçtı, agm, s. 34.

¹¹⁴ Delilbaşı, agm, s. 1.

¹¹⁵ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, I, TTK, Ankara, 1988, s. 196.

istemiştir. 1390 yılında I. Bayezid'in görevlendirdiği Gazi Evrenos kumandasındaki ordu Arnavutları mağlup etmiştir.¹¹⁶

Boundelmonti 1411 yılında ölünce Yanyalıları, Arnavutların eline geçen şehirlerinin yönetimini alması için Boundelmonti'nin akrabası olan Zanta Kontu Levkada ve Vonitzsa dükü İtalyan Carlo Tocco'yu şehre davet etmişlerdir. Tocco 1418 yılında şehri ele geçirmeyi başarmıştır. 1429 yılında Carlo Tocco ölünce yeğeni II. Carlo Tocco ile gayrimeşru çocukları arasında iç savaş meydana gelmiştir. Savaş sırasında beş kardeşten biri olan Memnon II. Murad'dan yardım istemiştir. Bunun üzerine Rumeli beylerbeyi olan Sinan Paşa Yanya üzerine yürümüş 1430 yılında şehir Sinan Paşa'ya teslim olmuştur.¹¹⁷ II. Murad fermanla şehre dini ve mali imtiyazlar tanımıştır. Tanınan haklar iki yüz yıl yürürlükte kalmıştır. Yanya'nın idaresinin Frenklerden Türklere geçişi ise zamanla olmuştur. I. Carlo Tocco'nun gayrimeşru çocuklarından bazıları İslamiyet'i kabul etmiş ve Osmanlı kumandanları içerisinde Karlozadeler (Karlızadeler) olarak yer almışlardır.¹¹⁸

C. Osmanlı Egemenliğinde Yanya

Yanya şehrinin Osmanlı Devleti'nin egemenliğine geçmesi yukarıda kısaca bahsedildiği üzere 1430-1431 yılında II. Murad'ın saltanatında gerçekleşmiştir. Yanya'nın II. Murad'a teslim edilmesi bahsi anonim bir Grekçe Epir Kroniğinde geçmektedir. Kroniğe göre Sultan II. Murad Selanik'te iken Yanya halkına teslim olmaları için bir name göndermiştir. II. Murad'ın göndermiş olduğu amannamede şehrin tahrip edilmesini, direnenlerin esir edilmesini ve kan dökülmesini istemiyorsanız bana boyun eğin ve şehri teslim edin yazmaktadır.

Sinan Paşa'nın yine Yanya halkına gönderdiği diğer bir amannamede ise halkın, direniş olmadan şehri teslim etmesi halinde kiliselere dokunulmayacağı ve çanlarının çalmaya devam edeceği, Başpiskoposun Roma dönemindeki haklarına ve yargılama yetkisine aynen sahip olacağı idarecilerin tımarlarının ellerinden alınmayacağı; aksi halde yani direniş olması halinde ise Selanik'in tahrip edildiği gibi Yanya'nın da tahrip edileceği yazmaktadır. Yanyalıları ise direnecek güçlerinin

---

¹¹⁶ Kiel, "Yanya", s. 318.

¹¹⁷ Melek Delilbaşı, "Selanik ve Yanya'da Osmanlı Egemenliğinin Kurulması", *Belleten*, LI, Sayı 199, 1987, s. 93. İsmail Hakkı Uzunçarşılı Yanya'yı teslim alan kişinin Halkondil'den atıfla Rumeli beylerbeyi Karaca Paşa olduğunu ifade etmiş; ancak Françes'in şehri Sinan isminde bir Türk komutan teslim aldı beyanına da yer vermiştir. Bkz. Uzunçarşılı, *age*, s. 411-412.

¹¹⁸ Kiel, "Yanya", s. 318.

olmaması sebebiyle Selanik'in dışında yer alan Kilidi isminde ki yere elçilik heyeti göndermişlerdir. Heyet II. Murad'a şehrin anahtarlarını teslim etmiş ve bir fermanla imtiyazlar elde etmişlerdir. II. Murad kaleyi teslim almaları ve orada yerleşmeleri için bir miktar asker göndermiştir. Böylelikle, Türk nüfusu yerleşmeye başlamış ve Yanyalıları Bizans döneminde verilen imtiyazlar II. Murad tarafından da verilmiştir. ¹¹⁹ Yine Yanya çevresinde ki bazı kasabalara ve köylere bir takım hizmetleri yerine getirmeleri karşılığında bazı vergilerden muaf olma hakkı tanınmıştır. Özellikle Metsovo, Zagori, Syrrako ve Kalarytes civarındaki kasaba ve köylerde yaşayan çoğunluğu Ulahlardan oluşup Rum ve Arnavutların da bulunduğu bölge halkı sarp dağlardaki geçit ve yolların güvenliğinden sorumlu tutulmuşlardır. Armatol olarak anılan ve silah taşıma hakkına sahip olan bu zümre Osmanlı literatüründe "Martoloslar" olarak isimlendirilmiştir. Martoloslar İmparatorluk içerisinde ulaşım ve mal nakliyatının güvenli bir şekilde sağlanmasında önemli rol oynamışlardır. Ancak Osmanlı Devleti'nin gücünün zayıflaması ile birlikte eşkıyalık ve bağımsızlık arayan milletlerin silahlı kuvveti olmak suretiyle devleti zor durumda bırakmışlardır.

Epir'in kuzeyinde bulunan Himara bölgesi halkı ise sahilleri Venediklilere karşı korumak ve olası Osmanlı-Venedik Savaşında Osmanlı ordusuna yardım etmek koşuluyla ticarete gümrük vergilerinden ve çeşitli vergilerden muaf tutulmuşlardır. Himara halkının yerel lideri olarak kabul edilen kişilerin ise (kepetenaioi) Yanya Valisini ziyaretlerinde dahi silahlarını taşıma hakları bulunmaktadır. Himara'nın imtiyazlı durumu ikinci meşrutiyete (1908) kadar devam etmiştir.

1430 yılından itibaren bölgede hakimiyet kuran Osmanlı Devleti 1463-1479 yıllarında meydana gelen Venedik Savaşı sırasında bölgede çıkan ilk isyanla uğraşmak zorunda kalmıştır. Osmanlı kuvvetleri tarafından zorlanılmadan bastırılan bu isyanda Osmanlı Devleti'nin Akdeniz'de güçlenmesinden rahatsız olan Venedik ve Fransa'nın yanı sıra Aragon ve Sicilya Krallarının da etkisi olmuştur. Bir başka isyan hareketi ise 1570-1573 Osmanlı-Venedik Savaşı esnasında vuku bulmuştur. Venedik'in bağımsızlık sözü verdiği Armatollerin dahil olduğu hareket on yıl sonunda bastırılabilmiştir. ¹²⁰

---

¹¹⁹ Delilbaşı, agm, s. 93-97.

¹²⁰ Gökaçtı, agm, s. 36-37.

Yanya'da ki en önemli isyan ise 1611 yılında meydana gelmiştir. Afroz edilen Tırhala piskoposu Skylosophos'un liderlik ettiği isyanda Venediklilerin yardım ettiği 800 civarı kişi Türk köylerine saldırarak onları katletmişlerdir. Osmanlı kuvvetlerinin müdahalesi ile isyan bastırılmış ve isyanın lideri olan Skylosophos idam edilmiştir. Bu olayın ardından ise Sultan I. Ahmed tarafından daha önceden verilmiş olan imtiyazlar kaldırılmış ve 1618'de şehrin Hıristiyanlarının yarısı surların dışına çıkartılmıştır. Kale içinde ki manastır ve kiliseler ise yıkılmıştır. Surların dışına çıkartılan Hıristiyanlar, evler ve kiliseler inşa etmişlerdir.

1611 yılından 1787 yılına kadar olan süreçte Yanya sancağını Arslan Paşa ve onun ailesinden gelenler yönetmişlerdir. İstikrarlı yöneticiliklerinin yanı sıra Başta Yanya sancağının idarecisi Zülfikar Bey'in oğlu Arslan Paşa'nın yaptırmış olduğu külliye olmak üzere birçok yapıyı Yanya şehrine kazandırmışlardır.¹²¹

1787 yılından sonra ise yaklaşık 35 yıl Yanya'yı yönetecek olan Tepedelenli Ali Paşa göreve gelmiştir. Yanya Aslanı ve Yanya Sultanı gibi unvanlar atfedilen Rumeli ayanlarından Tepedelenli Ali Paşa hem Yanya kenti hem de Osmanlı tarihi için önemli bir şahsiyet olmuştur. Yönetimi sırasında Yanya için önemli işler yapmış, kimi zaman İstanbul'dan bağımsız hareket etmiş ve son olarak da isyan hareketine girişmiştir. Ali Paşa'nın yönetimi, isyanı ve isyanın bastırılmasından sonra meydana gelen gelişmeler bölgenin yapısı ve geleceği için önem arz etmektedir.

Kökeni hakkında tartışmalar olan Tepedelenli Ali Paşa¹²² Teselya-Epir dağ geçitlerindeki güvenlikten sorumlu Derbentler başbuğu görevinde iken 1787 yılında Yanya mutasarrıflığına atanmıştır.¹²³ Bu tarihten sonra Osmanlı Devleti'nin Rumeli'de yapmış olduğu savaşlarda yararlılık göstermiş, Sırp'ların ayaklanmasına engel olmuş ve dağlı Arnavut eşkıyaların dağıtılmasına yardımcı olmuştur. Vidin'de isyan eden Pazvandoğlu'na karşı yapılan askeri harekate 15000 askerle katılan Ali

---

¹²¹ Kiel, "Yanya", s. 319-320.

¹²² Tepedelenli Ali Paşa'nın Türk mü yoksa Arnavut mu olduğu konusunda tartışmalar vardır. Türk olduğu tezini savunan bazı Türk araştırmacıların getirdiği en makul delil Ali Paşa'nın üç tuğlu paşa (Altun Tuğlu) olması (Üç tuğ Türklere verilirdi), ve beratında kendisinden Anadolu Ali olarak bahsedilmesidir. Kemal Beydilli, "Tepedelenli Ali Paşa", *DİA*, XL, İstanbul, 2011, s. 476. Arnavut olduğu görüşünü savunanlar ise bazı Arnavut, Yunan ve Fransız tarihçilerdir. Bunlar Yunanca ve Arnavutçayı çok sık kullanmasını delil olarak göstermektedirler. Ayrıca Şemseddin Sami de onun Arnavut olduğu görüşünü savunmuştur. Tartışmalar için bkz.: Entela Muço, *Yanya Valisi Tepedelenli Ali Paşa ve Emlakı*, Alem Yayınları, İstanbul, 2010, s. 14-20.

¹²³ Hamiyet Sezer, "Tepedelenli Ali Paşa'nın Derbentler Başbuğluğu", *Ankara Üniversitesi Güneydoğu Avrupa Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi Dergisi*, I, Sayı 1, 2012, s. 158.

Paşa'ya üç tuğlu paşalık ve "sultanın aslanı" lakabı verilmiştir(1798). 1799 yılında Osmanlı-Rus müttefik donanması ile hareket eden Ali Paşa Butrinto'yu ele geçirince kendisine vezaret rütbesi verilmiştir. Ali Paşa, 1802 yılında ise dağlı isyanlarını engellemek üzere Rumeli Valiliğine getirilmiştir. ¹²⁴

Tepedelenli Ali Paşa oğulları sayesinde de zenginliğini ve gücünü arttırmayı bilmiştir. ¹²⁵ Merkezi yönetim ile de iyi geçinip muti bir görünüm çizmiş herhangi bir problem yaşamaktan kaçınmıştır. Ali Paşa'nın ve oğullarının bölgede güçlenmesi ise Osmanlı Devleti'nin dikkatini çekmiş; ancak savaş zamanlarında asker sağlaması ve bölgede ki isyan hareketlerini minimize etmesi bir süreye kadar müdahale edilmemesine neden olmuştur.

Tepedelenli Ali Paşa bağımsız bir hükümdar gibi hareket etmiş ve II. Mahmud merkeziyetçilikten büyük ölçüde kopan imparatorluğu tekrar merkezi bir devlet haline getirmeye çabalamıştır. Bunun yanı sıra Nişancı Halet Efendi'nin bağımsız bir Rum Devleti kurma çabası olan Etniki Etery'a'nın faaliyetlerini Ali Paşa'nın merkeze gönderdiği raporlara rağmen önemsiz göstererek II. Mahmud'un dikkatini tamamen Tepedelenli Ali Paşa üzerinde yoğunlaştırması Ali Paşa'nın sonunu hazırlamıştır. Ali Paşa'nın ortadan kalkması Balkanların batısında çıkacak olan milliyetçilik hareketlerini bastıracak bir kuvveti yok etmek demektir. ¹²⁶ Osmanlı kuvvetleri tarafından kuşatılan Ali Paşa'nın gücünü kaybetmemek için Rumları ayaklanmaya çağırdığı, silah ve para yardımı yaptığı da söylenmektedir. 2 yıl süren direnişten sonra ise Ali Paşa öldürülmüş Yanya şehri ve çevresinde Osmanlı Devleti doğrudan bir hakimiyet kurmayı başarmıştır(14 Şubat 1822). ¹²⁷ Ali Paşa'nın ortadan kalkması ve sonrasında ki gelişmeler neticesinde ise bağımsız Yunanistan Devleti kurulmuştur.

¹²⁴ Beydilli, "Tepedelenli Ali Paşa" s. 477.

¹²⁵ Ali Paşa'nın en büyük oğlu olan Ahmet Muhtar 1789 Avusturya-Osmanlı savaşlarında gösterdiği yararlılıkla mirmiranlık rütbesi almıştır. 1797 yılınca Ohri sancağı mutasarrıfı olmuş 1798 yılında Ağrıboz ve Karlılı sancakları tevcih edilmiştir. Ayrıca Tırhala, Delvine ve İnebahtı sancakları mutasarrıflığı yapmış 1810 yılında beylerbeyliği payesi ve Avlonya sancağı verilmiştir. Ortanca oğlu Veli Paşa ise devlet hizmetine derbendat nazırlığı görevi ile başlamıştır. 1804 yılında Delvine mutasarrıfı daha sonra derbentler başbuğluğu yapmış Rumeli beylerbeyliği payesi almıştır. 1806 yılında İnebahtı sancağı mutasarrıfı olan Veli Paşa Mora Valiliği de yapmıştır. 1810 yılında Vidin seraskeri olmuş daha sonra ise Tırhala sancağı mutasarrıflığı yapmıştır. Tepedelenli Ali Paşa'nın en küçük oğlu Salih Paşa hakkında fazla bir malumat olmasa da 1815 yılında mirmiranlık rütbesi ile İnebahtı sancağı mutasarrıflığı ve 1818 yılında Avlonya sancağı mutasarrıflığına ağabeyi Ahmet Muhtar Paşa'nın yerine getirilmiştir. Hamiyet Sezer, "Tepedelenli Ali Paşa'nın Oğulları", *Tarih Araştırmaları Dergisi*, XVII, Sayı 28, 1995, s. 156-159.

¹²⁶ Alaaddin Yalçınkaya, "III. Selim ve II. Mahmud Dönemleri Osmanlı Dış Politikası", *Türkler*, XII, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, s. 647-648.

¹²⁷ Beydilli, "Tepedelenli Ali Paşa" s. 478.

Yanya şehri yeni kurulan Yunanistan Devleti'nin topraklarına katmak istediği bir yer olmuş, kentte bulunan Rum nüfus ise bu emellerinin gerçekleştirilmesi için kullanılmıştır. Nitekim 1854 yılında Osmanlı Devleti'nin Kırım Savaşına girmesini fırsat olarak gören Yunanistan, Rusya'nın da teşvikiyle Epir ve Teselya Rumlarını ayaklandırmıştır. Yunanistan'ın desteklediği isyancılar Larissa (Yenişehir), Preveze ve Narda'yı (Arta) ele geçirmiş, Yanya ve Tırhala'da da etkili olmaya başlamışlardır. Durumun ciddiyetine vakıf olan Osmanlı Devleti ise dönemin Hariciye Nazırı Fuad Efendi'yi asayiş ve düzeni sağlaması için bölgeye göndermiştir. Fuad Efendi bölgede asayişi sağladığı gibi ileriki dönemler içinde idari tedbirler alarak isyan hareketini başarısızlığa uğratmıştır. Yanya'nın Yunan kuvvetleri tarafından alınması ise 1913 yılında Birinci Balkan Savaşı'nın sonunda gerçekleşecektir.¹²⁸

Çeşitli etnik unsurları barındıran, Müslüman, Hıristiyan ve Yahudilerin birlikte yaşadığı önemli bir kültür merkezi olan Yanya yukarıda bahsettiğimiz üzere Rönesans hareketinde rol oynamış, sosyal ve kültürel açıdan da 17. Yüzyılın sonunda ortaya çıkan Yunan aydınlanmasına paralel olarak gelişim göstermiş, bu diğer yüzyıllarda da devam etmiştir. Bu gelişimde en önemli rolü ise tüccar sınıfı oynamış, eğitimi ve kültürel faaliyetleri finanse etmişlerdir. Öyle ki 1828 yılında tüccar ailesi Zaimos kardeşlerin kurduğu Zesimaia Okulu eğitim sistemi ve öğretim metotları ile pek çok okula örnek teşkil etmiştir. Kısa zamanda ününü artıran Zesimaia Okulu'na Türkler'de ilgi göstermişlerdir. Balkan Savaşı'nın önemli isimlerinden Hasan Tahsin Paşa ve Esat Paşa gibi pek çok devlet adamı ve asker bu okuldan mezun olmuşlardır. II. Abdülhamid'in saltanatında ise medrese haricinde eğitim faaliyetinin bulunmadığı Yanya'da modern tarzda okullar açılmıştır. Bununla birlikte Yanya'da çeşitli alanlarda faaliyet gösteren dernekler ve kulüpler kurulmuş gazete ve dergiler yayınlanmaya başlanmıştır. İlk olarak 1869 yılında Türkçe ve Yunanca olarak yayınlanan Yanya Vilayet Gazetesi'nin ardından çoğunluğu Yunanca olmak üzere çeşitli alanlarda birçok dergi yayınlanmıştır. Yerel basın ve derneklerin faaliyetleri halkın kültür düzeyinin gelişmesine katkı sağlamıştır.¹²⁹

---

¹²⁸ Emine Gümüşsoy, "1854 Yanya-Tırhala Olayları ve Osmanlı Devleti", *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı 19, 2008, s. 97-98.

¹²⁹ Gökaçtı, agm, s. 40-41.

XVIII. Yüzyıl sonu ile XIX. Yüzyıl başlarında sancak olarak Rumeli eyaletine bağlı olan Yanya, 1846 yılında eyalet haline getirilmiştir.¹³⁰ Yanya, Tanzimat düzenlemelerinden sonra Epir'in (Delvine, Ergirikasrı ve Berat) 1856'dan 1882'ye kadar da Teselya'nın (Tırhala, Yenişehir, Volos vb.) dahil olduğu Yanya vilayetinin ana merkezi olarak belirlenmiştir.¹³¹ İmparatorluğun son yüzyılında Yanya bölgesi hem Osmanlı Devleti'nin çevre vilayeti hem de Doğu Akdeniz'de önemli bir geçiş noktası olmuştur. Yanya; Yunanistan Krallığı, İtalya ve Osmanlı Devleti arasında iktisadi ve siyasi bir bağlantı noktası olmuştur.¹³²

1912 yılının ekim ayında başlayan Balkan Savaşı'nda bir çok yerin ve en önemlisi Selanik'in savaşılmadan teslim olmasının ardından merkezle bağlantısı kopan Yanya, 6 ay Esat Paşa'nın komutasında ve Ali Fuat Paşa'nın kurmay başkanlığında Yunan kuvvetlerine karşı tüm imkansızlıklara rağmen mukavemet göstermiştir. Erzak ve cephanesi kalmayan Türk ordusu kenti Yunan ordusuna teslim etmeye mecbur kalmış, Birinci Balkan Savaşı da bu suretle tamamlanmıştır. 6000 asker ve 450 subayın şehid olduğu savaşta kent 21 Şubat 1913'te Yunanlara teslim edilmiş ve Yunan Krallığı'nın bir parçası olmuştur.¹³³ İstiklal Savaşı'ndan sonra imzalanan Lozan Antlaşması'nda kabul edilen nüfus mübadelesi ile şehirde yaşayan 5000 civarı Müslüman kenti terk etmiştir.¹³⁴

Günümüzde ise 20. Yüzyılın başı itibariyle Yanya vilayetini oluşturan sancaklardan Yanya ve Preveze sancakları bugünkü Yunanistan'ın, Berat ve Ergiri sancakları ise bugünkü Arnavutluk'un sınırları içerisinde yer almaktadır.¹³⁵

---

¹³⁰ Hamiyet Sezer Feyzioğlu, *Tepedelenli Ali Paşa İsyanı*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2017, s. 3.

¹³¹ Kiel, "Yanya", s. 319.

¹³² İlber Ortaylı, "Yanya Vilayetinin Limanı Olarak 19. Asrın İkinci Yarısında Preveze", *Belleten*, LXII, Sayı 233, 1998, s. 137.

¹³³ Gökaçtı, agm, s. 42.

¹³⁴ Kiel, "Yanya", s. 319-320.

¹³⁵ Yüksel Nizamoğlu, "Yanya Vilayetinin Durumuna Dair Hazırlanan Layihalar ve Sonuçları", *OTAM*, Sayı 33, Bahar 2013, s. 223.

2. BÖLÜM

H.1319 (M.1901) TARIHLİ YANYA VİLAYETİ SALNAMESİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

I- VİLAYETİN MERKEZ TEŞKİLATI

H. 1319 (M. 1901) yılı Yanya valisi Osman Fevzi Paşa'dır. Rütbe-i Osmani, Mecidi, İmtiyaz Madalyası, Liyakat Madalyası, Gümüş Ferik, Murassa' birinci altın ve gümüş, İftihar Madalyası, Gümüş Tesisat-ı Askeriye, Rusya ve Yunan Muharebeleri Madalyaları bulunmaktadır.

A. Meclis-i İdare-i Vilayet: Vilayet İdare Meclisi'nin reisi Yanya vilayeti valisi Osman Fevzi Paşa'dır. Meclisin tabii üyeleri naib, vali muavini, defterdar, mektupçu, müfti ve metropolistir. Vali muavini ve metropolis gayr-i müslim diğer dört üye ise Müslümandır. Naib, vali muavini, defterdar ve mektupçu sırasıyla harameyn, ûlâ¹³⁶, mütemayiz¹³⁷ ve ûlâ sânisî rütbelere sahiptirler. Meclisin seçilmiş dört üyesi bulunmaktadır. Bunların ikisi Müslüman diğer ikisi ise gayr-i müslimdir. Müslüman üyelere biri mirmiran¹³⁸ öteki ise sâlise¹³⁹ rütbelere sahiptir.¹⁴⁰

B. Umûr-ı Mülkiye Müfettişliği: Müfettişin Tesisat-ı Askeriye, Rumeli ve Yunan Muharebe Madalyaları bulunmaktadır. Onun haricinde birde kâtip görev yapmaktadır. Kâtip vilayet-i celile-i maiyyet memurlarındandır.

C. Meclis-i İdare Kalemi: Mütemayiz rütbesine sahip başkâtibin yanı sıra ikinci kâtip ve bir mukayyidden (kayıt memuru) oluşmaktadır.

---

¹³⁶ *Ûlâ:* Mülki rütbelere birinin adıdır. *Ûlâ sânisinden* büyük bâlâdan küçüktür. Bu rütbeyle sahip olanlar ricalden sayılıp teşrifata da dahil olmuşlardır. Askeri rütbelere "ferik"liğe denktir. Ancak paşa denilmeyip önceki durumlarına göre bey veya efendi denilmiştir. Memuriyete mahsus olmak üzere 1832 senesinde ihdas olunmuştur. Sonradan *ûla evveli* ve *ûla sanisi* olmak üzere ikiye ayrılmıştır. *Ûlâ sânisî* ricalden sayılmayıp teşrifata da dahil değildir. Pakalın, *age*, III, s. 542.

¹³⁷ *Mütemayiz:* Mülki rütbelere biridir. 1845 yılında ihdas olunmuştur. Saniyeden büyük *ûla sanisinden* küçüktür. Askeri rütbelere arasında miralaya denktir. Bu rütbe sahipleri ricalden sayılmamıştır. Pakalın, *age*, II, s. 639.

¹³⁸ *Mirmiran:* Mülki rütbelere biridir. Beylerbeyi demektir. Beylerbeyilik teşkilatta valilik derecesindedir. 1843 tarihine kadar mülkiye memurlarına da askeri rütbelere olan feriklik ve mir-i liva rütbelere verilirken o tarihten sonra askeri rütbelere tevcihi terk edilmiş, onun yerine ferikliğe denk olmak üzere mir-i miran, livalığa karşılık olmak üzere emir'ül-ümera rütbelere ihdas olunmuştur. İlk zamanlar beylerbeyilik ve mirmiranlık ayrı olup beylerbeyilik mirmiranlığın üstünde yer almış; ancak daha sonradan bu iki rütbe birleştirilmiştir. Mirmiranlara paşa denilmektedir. Pakalın, *age*, II, s. 545.

¹³⁹ *Sâlise:* Mülkiye rütbelere biridir. Saniyeden küçük, rabiadan büyüktür. Askeri rütbelere binbaşına eşittir. Ricalden sayılmayıp teşrifata dahil değildirler. Pakalın, *age*, III, s. 104.

¹⁴⁰ *Yanya Vilayeti Salnamesi*, Vilayet Matbaası, Yanya, 1319, s. 72.

Ç. Mektûbi Kalemi: Mektûbi Kalemide; mütamayiz rütbesinde bir mümeyyiz (yazıları temize çeken görevli), sâlise rütbesinde bir ser müsevvid (temize çekilecek olan yazıyı yazan görevli), sâniye¹⁴¹ ve hâmise¹⁴² rütbelerinde birer müsevvid ve bir mülazım, sekiz mübeyyiz (müsveddeleri temize çeken görevli) görev almaktadır. ¹⁴³

D. Evrak Kalemi: Müdür, muavin ve dört mukayyiden oluşmaktadır.

E. Tercüme Kalemi: Bir tercüman ve bir muavin görevlidir.

F. Matbaa-i Vilayet: Vilayet matbaasında nazır, müdür ve gazete muharriri, hesap memuru, tercüman, Türkçe ve Rumca ser mürettibleri (dizgici), üç muavin, bir litografya (taş baskı ustası) memuru, bir makinist, bir müvezzi (gazete dağıtıcısı) ve iki çerhacı (bir makineyi idare eden veya işleten görevli) olmak üzere on dört görevli bulunmaktadır. Türkçe ve Rumca mürettiblerin olması iki dilde de yayın yapıldığını göstermektedir. ¹⁴⁴

G. Nüfus Nezareti: Sâlise rütbeli nazır, başkâtip ve ikinci kâtipten oluşmaktadır.

Ğ. Devair ve Memuriyn-i Maliye

1. Umûr-ı Maliye Müfettişliği: Mütamayiz rütbesinde bir müfettiş ve sâlise rütbesinde bir kâtip görev yapmaktadır.

2. Muhasebe-i Vilayet: Sâniye rütbesinde bir mümeyyiz, rabia¹⁴⁵ rütbesinde bir mesarifât kâtibi, iki mesarifât mukayyidi (biri rabia rütbeli), rabia rütbeli varidat kâtibi, mesalih-i cariyeye kâtibi, mesarif-i câriye refiki, merkez liva mesarifât kâtibi, merkez liva varidat kâtibi, merkez liva mukayyidi, merkez kaza kâtibi, yevmiye

¹⁴¹ Sâniye: Mülkiye rütbelerinden biridir. Sâliseden büyük ula sanisinden küçüktür. Askeri rütbelerden miralaya denktir. Diğer rütbelere gibi bu da memuriyette mahsus olmak üzere 1832 senesinde ihdas edilmiş iken sonradan memuriyetle olan alaka kaldırılmış, yalnız rütbe olarak verilmeye başlanmıştır. Ricalden sayılmayıp teşrifata dahil değildirler. Diğer rütbelere gibi 1908 yılından sonra kaldırılmıştır. Pakalın, *age*, III, s. 123-124.

¹⁴² Hâmise: Mülki rütbelerdendir. Mülki rütbelerin ilkidir. Askeri rütbelere mülazıma denktir. Ricalden sayılmayıp teşrifata dahil değildirler. Pakalın, *age*, I, s. 719.

¹⁴³ *ags*, s. 73.

¹⁴⁴ *ags*, s. 74-75.

¹⁴⁵ Rabia: Mülki rütbelere dendir. Sâliseden küçük hamiseden büyüktür. Bu rütbe sahipleri ricalden sayılmayıp teşrifata dahil değildirler. Pakalın, *age*, III, s. 1.

mukayyidi, sandık emini ve hazine-i celile dava vekili görevlidir. Daire de ki toplam görevli sayısı on dördtür. ¹⁴⁶

3. Vergi İdaresi: Vergi idaresi müdürü mütemayiz rütbesine sahiptir. Çerkovişte, Malakas, Korendos ve Zagor nahiyesi vergi kâtiplerinin yanı sıra vergi muhammenleri süvari ve piyade tahsildarları, defterci, mizan kâtibi ve vergi kâtibi görev yapmaktadır. Dairede bir gayr-i müslim (vergi muhammeni) görevli olup diğer memurlar Müslümandır. ¹⁴⁷

4. Defter-i Hakani İdaresi: Başkâtip, ikinci kâtip, memur ve merkez tapu kâtibi görevlidir.

5. Evkaf Muhasebeciliği: Sâniye rütbesinde bir muhasebeci ve bir kâtipten oluşmaktadır.

6. Mahkeme-i Şer'iyeye: Başkâtip ve ikinci kâtipten oluşmaktadır.

7. Adliye Müfettişliği: İki müfettişi bulunmaktadır. Müfettişlerden biri Müslüman olup ûlâ sânisî rütbesinde; ötekisi ise gayr-i müslim olup mütemayiz rütbesindedir.

8. Mahkeme-i İstinaf-ı Hukuk Dairesi: Bir reis bir aza mülazımı ve dört azadan oluşmaktadır. Azalarından biri sâniye rütbesindedir. Dairede sadece bir gayr-i müslim görevlidir. ¹⁴⁸

9. Mahkeme-i İstinaf-ı Ceza Dairesi: Bu dairenin reisi mütemayiz rütbesindedir. Dört azasından ikisi gayr-i müslim diğer ikisi Müslümandır. Ayrıca bir Müslüman aza mülazımı da vardır.

10. Mahkeme-i İstinaf Müdde-i Umûmiliği: Müdde-i umûmi (savcı), kâtip ve adliye hesap kâtibi görevlidir.

11. Mahkeme-i İstinaf Kalemî: Başkâtip ve dört zabıt kâtibinden oluşmaktadır.

12. Mahkeme-i Bidâyet-i Hukuk Dairesi: Reis iki aza ve bir aza mülazımından oluşmaktadır. Azalardan birisi gayr-i müslimdir.

---

¹⁴⁶ *ags*, s. 75-76.

¹⁴⁷ *ags*, s. 76.

¹⁴⁸ *ags*, s. 77.

13. Mahkeme-i Bidâyet-i Ceza Dairesi: Reis, iki aza ve aza mülazımından oluşmaktadır. Sâlise rütbesinde bir aza vardır. Dairede görevli azalardan biri gayr-i müslimdir.¹⁴⁹

14. Mahkeme-i Bidâyet Müdde-i Umûmi Muavinliği: Burada sadece sâniye rütbeli müdde-i umûmi muavini görevli gözükmektedir.

15. Mahkeme-i Bidâyet-i Hukuk ve Ceza Kalemi: Başkâtip ve dört zabıt kâtibinden oluşmaktadır.

16. İstintak Dairesi: Müstantık-ı evvel (sorgu hakimi), müstantık-ı sâni, mukavelat muharriri ve icra memuru görev yapmaktadır.

17. Ticaret Mahkemesi: Reisi sâlise rütbeli gayr-i müslimdir. Dört azasından ikisi Müslüman ikisi gayr-i müslimdir.

18. Mahkeme-i Ticaret Kalemi: Başkâtip ve üç zabıt kâtibinden oluşmaktadır.¹⁵⁰

H. Maarif İdaresi:

1. Maarif Müfettişliği: Üç müfettiş görev yapmaktadır. İki sâniye rütbelidir.

2. Maarif Müdüriyeti: Üla sâniye rütbeli bir müdür, rabia rütbeli bir muhasebe memuru, muayene memuru ve sandık emini ve muhasebe ve muayene memuru yardımcılarını görev yapmaktadır.

3. Maarif Meclisi: Reisi maarif müdürüdür. Dört azası, bir muhasebe memuru ve bir tabibi vardır. Azaların ikisi sâniye biri sâlise rütbelidir.¹⁵¹

I. Vesâit-i Nakliye Komisyonu: Reisi gayr-i müslim olan belediye reisi dir. Dokuz azası vardır. Azalarından biri kolağası, biri yüzbaşı biri ise mülazım-ı evveldir (üsteğmen). Diğer azalarından biri rabia rütbelidir. Azaları arasında bir baytar ve bir gayr-i müslim vardır.

İ. Ticaret ve Ziraat ve Sanat Odası: Reis-i evveli üla rütbeli Müslüman; reis-i sâni ise üla rütbeli bir gayr-i müslimdir. Ziraat müfettişi olarak üç kişi

---

¹⁴⁹ *ags*, s. 78.

¹⁵⁰ *ags*, s. 79.

¹⁵¹ *ags*, s. 80.

görevlidir. Biri gayr-i müslimdir. İki azasından biri mirmiran rütbelidir. Ayrıca görevli tek kâtibin sâlise rütbesi vardır.

J. Nafia İdaresi: Başmühendisi gayr-i müslimdir. İki başmühendis muavininden biri Müslüman diğeri gayr-i müslimdir. Görev yapan üç kondüktörden (Yolcu trenlerinde biletleri denetleyen ve vagon işlerine bakan görevli) biri gayr-i müslimdir. Ayrıca dairede bir nafia kâtibi ve bir muavin çalışmaktadır. ¹⁵²

K. Ziraat Banka Şubesi Meclisi: Şube meclisinde dört kişi vardır. Bunlar: Reis, ziraat müfettişi ve iki şube memurudur. Şube memurlarından biri gayr-i müslimdir. Şube heyetinde memur, memur muavini, kâtip ve veznedar vekili ve mukayyid görevlidir. Ayrıca ûla rütbeli vilayet kapı kethüdası, ziraat müfettişi, baytar müfettişi ve barut alım satımı ile ilgilenen mülazım-ı evvel (üsteğemen) bulunmaktadır.

L. Telgraf ve Posta Baş Müdüriyeti: Başmüdür ûlâ sânisî rütbesinde; müfettiş muavini ise sâniye rütbesindedir. Muhasebe başkâtibi tahrirat kâtibi ve rabia rütbeli sandık emini görev yapmaktadır. ¹⁵³

1. Telgraf İdaresi: Merkez müdürü, muhaberat-ı ecnebiye memuru muhabere ser memuru, dört muhabere memuru, dört muvakkat muhabere memuru ve makineciden oluşmaktadır. Muhabere memurlarından biri rabia rütbelidir.

2. Posta İdaresi: Sâlise rütbeli merkez müdürü, ittihad memuru, posta kâtibi ve taahhüd memuru çalışmaktadır. ¹⁵⁴

M. Jandarma Dairesi: Jandarma kumandanı mirliwa Ahmed Esad Paşa'dır. Alay Emîni Hafız Hasan Efendidir. Birinci merkez taburunda binbaşı, yüzbaşı, mülazım-ı evvel (üsteğmen), ve mülazım-ı sâni (teğmen) rütbelerinde askerler vardır. ¹⁵⁵

N. Polis İdaresi ve Polis Meclisi: Mütamayiz rütbesinde bir ser komiser vardır. İki ikinci komiserden biri sâlise rütbesindedir. Ayrıca iki üçüncü komiser görev yapmaktadır. Polis meclisinin reisi ser komiserdir. Polis meclisini azalar, mukayyid

---

¹⁵² *ags*, s. 81.

¹⁵³ *ags*, s. 82.

¹⁵⁴ *ags*, s. 83.

¹⁵⁵ *ags*, s. 84-85.

polis ve polis neferatı oluşturmaktadır. Polis neferatında bir gayr-i müslim bulunmaktadır.¹⁵⁶

O. Umûr-ı Sıhhiye Müfettişliği: Ülâ, ülâ rütbeli bir müfettiş bulunmaktadır.

Ö. Daire-i Belediye: Belediye reisi mütemayiz rütbeli gayr-i müslimdir. Belediye dairesi azalarından sâniye, sâlise ve rabia rütbeli görevliler vardır. Tabib, başkâtip, kontrat memuru, mühendis, evrak mukayyidi, sandık emini, tezakir muharriri, maaş memuru, tanzifat (temizlik işleri) vergisi tahsildarı, anbar memuru, gaz ve ispiro deposu memuru, evzan ve ekyal (ölçü ve tartı) memuru, ser tulumbacı, tanzif ve tebhir memuru görevlidir. Belediye reisi hariç altı gayr-i müslim bulunmaktadır.¹⁵⁷

P. Hamidiye Gureba Hastanesi Komisyonu ve Memuriyn: Reis sıhhiye müfettişidir. Üç aza, bir kâtip bulunmaktadır. Azalarından mütemayiz ve sâlise rütbesinde olanlar vardır. İki azası gayr-i müslimdir. Nazır ve hastane operatörü sıhhiye müfettişidir. Doktor, vekilharç, kâbile (ebe), eczacı, imam ve papaz görevlilerindedir. Azalar ve papazın haricinde bir doktor gayr-i müslimdir.¹⁵⁸

R. Düyûn-ı Umûmiye İdaresi: Müdür, başkâtip, sandık emini, ikinci kâtip, müskirat kâtibi, muavin, anbar ve kantarcı bulunmaktadır.

S. Reji Nezareti: Yanya ve İşkodra vilayetleri nazırı üla sâniye rütbesindedir. Ser kâtip, sandık emini, ser muhasebe muavini, hukuk memuru ve deavi vekili, tahrirat kâtibi, dört muhasebe kâtibi, ziraat şubesi memuru, ziraat şubesi kâtibi, duhan (tütün) paketleri memuru, fabrika müdürü, mamul tütünlerin muhafızı memuru, ziraat memuru, anbar memuru, muhammen ve iki harmancı görevlidir. On beş gayr-i müslim dört Müslüman çalışmaktadır.¹⁵⁹

Ş. Üçüncü Ordu-yu Hümâyun Altıncı Nizamiye Fırkasının Yanya ve Havalisinde Bulunan On Birinci Liva Ümera ve Zâbitanı: Nizamiye Liva Kumandanı Mirliva Hüsni Paşa'dır.

---

¹⁵⁶ *ags*, s. 85.

¹⁵⁷ *ags*, s. 86-87.

¹⁵⁸ *ags*, s. 87.

¹⁵⁹ *ags*, s. 88-89.

1. Erkân-ı Harbiye Dairesi: Bu dairede binbaşı, mülhak yüzbaşı, evrak memuru (mülazım-ı sâni) ve mülhak (subay yardımcısı) görevlidir.

2. Divan-ı Harp Heyeti: Reisi binbaşdır. Azaları arasında topçu alay emini, yüzbaşı, mülazım-ı evvel, mülazım-ı sâni ve jandarma ser çavuşu bulunmaktadır.¹⁶⁰

3. Merkez Dairesi: Merkez kumandanı Mirliva'dır. Merkez zabiti mülazım-ı sâni rütbesindedir.

4. Heyet-i Sıhhiye: Burada tabib-i evvel kaymakamdır. eczacı-i evvel kolağası, katib mülazım-ı sânidir. Ayrıca cerrah-ı evvelde ile birlikte dört görevli vardır.

5. Nizamiye Yirmi Birinci ve Yirmi İkinci Alayı: Miralay ve mülazım-ı sâni rütbesinde bir sancakdar görevlidir. Yirmi birinci alay dört tabur ve musikadan mürekkeptir. Her taburda bir binbaşı vardır. Yüzbaşı, mülazım, mülazım-ı sâni, tabib, cerrah, kâtip, imam, eczacı ve tüfengci gibi görevliler bulunmaktadır. Yirmi birinci alayın musikasında iki yüzbaşı bir mülazım-ı sâni görev yapmaktadır. Yirmi ikinci alay da ise miralay ve mülazım-ı sâni rütbesinde bir sancakdar bulunmaktadır. Yirmi birinci alay gibi dört taburdan oluşup musika dördüncü taburun içinde bir mülazım-ı evvel görevli olarak gösterilmektedir. Yirmi birinci alaydan farklı olarak birinci taburda bir alay müfettişi vardır. Ayrıca üçüncü taburun en rütbeli personeli kolağasıdır.¹⁶¹

T. Seyyar Üçüncü Topçu Fırkasının Dokuzuncu Livası: Kumandan mirlivadır. Liva yaveri mülazım-ı evvel rütbesindedir.

1. Seyyar On yedinci Alayı: Miralay, mülazım-ı evvel, alay yaveri, alay emini, alay kâtibi, sancakdar, saraç başı ve nalband başı görevlidir. Seyyar on yedinci alayın birinci taburunda en yüksek rütbeli binbaşı ve kolağasıdır. Çeşitli rütbe ve görevlerdeki personelin yanı sıra marangoz, teymurcu (demirci) ve kamacıda yer almaktadır. İkinci taburun ise üçüncü cebel bölüğü vardır. Buranın en rütbeli personeli yüzbaşıdır. Mülazım-ı evvel, kamacı ve teymurcu görevlidir. Misafir ve açıktaki bulunan üç zabitan vardır. Bunların en rütbelisi ise yüzbaşıdır.¹⁶²

---

¹⁶⁰ *ags*, s. 90.

¹⁶¹ *ags*, s. 91-99.

¹⁶² *ags*, s. 100-102.

U. Preveze ve Tevabi' Kala'-i Hakanisi Topçu Ümera ve Zâbitanı:

Kaymakam, tabur kumandanı kaymakam ve kolağası en rütbeli personelidir. Yüzbaşı, mülazım-ı evvel, mülazım-ı sâni, kamacı ve tabib gibi görevliler mevcuttur. Dört bölük olup yalnızca üçüncü bölük yüzbaşı kadrosu münhal (boş) olarak gözükmektedir. ¹⁶³

Ü. Üçüncü Ordu-yu Hümâyuna Mensub Otuz Üçüncü Yanya Redif

Alayının Ümera ve Zâbitanı: Miralay görevlidir. Otuz üçüncü alayın birinci Yanya taburunun en rütbeli görevlisi binbaşısıdır. Çeşitli rütbelerde ki personelin yanı sıra debboy (depo) memuru ve süvari bölüğü kumandanı (yüzbaşı) görev yapmaktadır.

V. Üçüncü Ordu-yu Hümâyuna Mensub Otuz Üçüncü Yanya İlave

Alayının Ümera ve Zabitanı: Alay kumandanı kaymakamdır. Birinci Yanya ilave taburunun kumandanı kolağası rütbesindedir. Dört bölük olup; dördüncü bölük kumandan kadrosu münhaldir. İkinci Yanya ilave taburunun tabur kumandanı ve ikinci bölük kumandan kadrosu münhaldir. ¹⁶⁴

Y. Mekâtib-i Resmîyye-i Vilayet, Mekâtib-i İdadi-i Mülki:

1. Heyet-i İdare: İdare heyeti bir müdür, üç müdür yardımcısı, kâtip ve mübayaa' memuru, anbar ve debboy memuru, imam ve tabipten oluşmaktadır.

2. Heyet-i Tedrisiye: On iki muallim görev yapmaktadır. Okutulan dersler: Türkçe, Arapça, Farsça, Rumca, Fransızca, edebiyat, ilm-i eşya, hıfzısıhha, hesap, kozmografya, tarih, mevalid, müsellesat, kavanin-i servet, ahlak, ulum-ı diniyye, coğrafya, kimya, kitabet-i resmîyye, usul-ı defteri, meh(k)anik, fizik, hendese, cebir, hüsn-i hat, ve resimdir. Mektebin yedi sınıfta 159 öğrencisi bulunmaktadır.

3. Dar'ül-Muallimin-i İbtidaiye Şubesi: Tek bir muallimi olduğu gözükmektedir.

4. Dar'ül-Feyzi Osmani Mekteb-i İbtidaiyesi: Muallimlikte yapan bir müdür, dört muallim ve bir mubassirden (okullarda öğrencilerin durumu ile ilgilenen ve düzeni sağlamakla görevli kimse) oluşmaktadır. 102 öğrencisi vardır.

---

¹⁶³ *ags*, s. 103-104.

¹⁶⁴ *ags*, s. 105-106.

5. Hamidiye İnas Mekteb-i Rüşdiyesi: Muallime-i evvel, muallime-i saniye ve nakış muallimesi, mubassire ve elifba muallimesi bulunmaktadır. Toplam üç muallimenin olduğu mektebin öğrenci sayısı 102'dir.

6. Kal'a-i Sıbyan Mektebi: İki muallim görevlidir.

7. Mekâtib-i Sıbyaniyye: Dokuz mahallede sıbyan mektebi bulunup; her birinde bir muallim görevlidir.¹⁶⁵

Z. Merkez Vilayette Bulunan Düvel-i Ecnebiye Konsolosları İle Maiyyet Memurları: Merkez vilayette Avusturya-Macaristan, Rusya, İngiltere, Fransa, İtalya, İngiltere ve Yunanistan'ın konsolosları ve tercümanları bulunmaktadır.¹⁶⁶

II- VİLAYETİN TAŞRA TEŞKİLATI

Vilayetin taşra teşkilatı sancak ve kazalara ayrılmaktadır. Bazı kazalara bağlı nahiyelerde bulunmaktadır. Merkez teşkilatta bulunan bazı kurumlar taşra teşkilatında bulunmayıp; sancaklarda ve kazalarda daha az memur görevlidir. Bazı kazalar coğrafi konum itibariyle farklı kurumlara sahiptir.

A. Yanya Sancağı (Merkez Sancak)

1. Merkez Kazasına Merbut Nevahi: Merkez kazasına bağlı Zagor ve Korendos nahiyeleri bulunmaktadır. Nahiyelerin en yetkili görevlisi nahie müdürüdür. Zagor nahiyesinde nahie müdürünün yanı sıra; kâtip, telgraf ve posta memuru, mülazım-ı evvel rütbeli zabıta memuru ve gayr-i müslim bir tabib görevlidir. Korendos nahiyesinde ise Zagor nahiyesinden farklı olarak tabib bulunmamaktadır.

2. Aydonat Kazası: Kazanın yöneticisi kaymakamdır. Aydonat kazası kaymakamı salise rütbesindedir. Kazada bulunan kurumlar şunlardır: Meclis-i idare-i kaza, mahkeme-i bidayet, maarif komisyonu ve belediye dairesidir. Nüfus memuru, düyûn-ı umûmiye memuru gibi çeşitli devlet memurlarının yanı sıra sıbyan, rüşdiye, iptidaiye ve inas mektepleri bulunmaktadır. Bu mekteplerde altı muallim görevlidir.

¹⁶⁷

3. Filat Kazası: Filat kazası coğrafi konum itibariyle deniz kıyısına yakın bir yerde bulunduğu için Aydonat kazasına ek olarak bazı kurumlar barındırmaktadır.

---

¹⁶⁵ *ags*, s. 107-109.

¹⁶⁶ *ags*, s. 110-111.

¹⁶⁷ *ags*, s. 116.

Duyun-ı umumiye idaresi, rüsûmat idaresi ve ziraat bankası muhasebe sandığı bu kurumlardır. Ayrıca Spada iskelesinde polis ve zabıta memuru görev yapmaktadır. Filat kazasında dört iptidaiye olup; beş muallim yer almaktadır.¹⁶⁸

4. Koniçe Kazası: Aydonat kazasında bulunan kurumların aynısı Koniçe kazasında da mevcuttur. Bir rüşdiye ve bir iptidaiye vardır. Bu mekteplerde görevli üç muallim bulunmaktadır.¹⁶⁹

5. Leskovik Kazası: Meclis-i idare-i kaza, mahkeme-i bidâyet ve ziraat banka muhasebe sandığı kazada bulunan devlet kurumlarıdır. Mekteb-i Rüşdiye ve mekteb-i iptidaiye bulunmaktadır. Ayrıca Leskovik kazasında üçüncü ordu-yu hümâyuna mensub otuz üçüncü Yanya redif alayının ikinci ve üçüncü Leskovik taburları ile dördüncü Leskovik ilave taburu yer almaktadır.¹⁷⁰

6. Maçova Kazası: Meclis-i idare-i kaza ve mahkeme-i bidâyet bulunmaktadır. Çeşitli görevlerde memurlukların (rüsûmat müdürü, nüfus memuru, polis memuru, reji memuru vb.) bulunduğu Maçova kazası Yunanistan ile sınır olduğu için iki adet pasaport memuru görev yapmaktadır.¹⁷¹

B. Ergiri Sancağı Teşkilatı

Ergiri Sancağı mutasarrıfı mirmiran rütbelidir. Sancağın merkez teşkilatı şu şekildedir:

1. Meclis-i İdare-i Liva: Liva idare meclisinin altı tabii üyesi ve beş seçilmiş üyesi vardır. Tabii üyelerinden bir saniye bir sâlise rütbeli görevli olup; iki gayr-i müslim dört Müslüman bulunmaktadır. Seçilmiş üyelerinin ise ikisi gayr-i müslimdir.

2. Tahrirat Kalemi: Müdür muavini, evrak mukayyidi ve iki mübeyyizden oluşmaktadır.

3. Muhasebe Kalemi: Başkâtip, evrak mukayyidi, sandık emini, merkez mal kâtibi ve üç mübeyyiz görev yapmaktadır.¹⁷²

---

¹⁶⁸ *ags*, s. 117-119.

¹⁶⁹ *ags*, s. 120-121.

¹⁷⁰ *ags*, s. 122-125.

¹⁷¹ *ags*, s. 125-126.

¹⁷² *ags*, s. 128.

4. Vergi Kalemi: Başkâtip, ikinci kâtip, memur, defterci ve iki muhammeden oluşmaktadır.

5. Defter-i Hakani Kalemi: Başkâtip ve rabia rütbeli bir memurdan oluşmaktadır.

6. Nüfus Kalemi: Kâtip ve memur görevlidir.

7. Ziraat Banka Şubesi: Memur, muavin, nafia kâtibi ve kâtip ve veznedar görev yapmaktadır.

8. Maarif Komisyonu: Bir reis, dört azadan oluşmaktadır. Azalardan biri rabia biri ise hamise rütbelidir.

9. Telgraf ve Posta İdaresi: Müdür ve üç muhabere memurundan oluşmaktadır.¹⁷³

10. Adliye Dairesi: Bidâyet-i hukuk mahkemesi, bidâyet-i ceza mahkemesi ve bidâyet kalemi vardır. Bidâyet-i hukuk mahkemesinde bir reis iki aza ve bir aza mülazımı görev yapmaktadır. Azalardan biri hamise rütbelidir; diğer aza ise gayr-i müslimdir. Bidâyet-i ceza mahkemesinde bir reis bir aza ve bir aza mülazımı görevlidir. İki aza kadrosundan birisi münhaldir. Görevli tek aza ise hamise rütbeli bir gayr-i müslimdir. Ayrıca rabia rütbeli müdde-i umûmi muavini, sâlise rütbeli icra memuru ve müstantik görevlidir. Bidâyet kaleminde ise baş kâtip ve dört zabıt kâtibi yer almaktadır.

11. Belediye Dairesi: Reis, bir tabip, beş aza ve iki kâtip ve sandık eminden oluşmaktadır. Tabip sâlise rütbelidir. Azalardan ve kâtip ve sandık eminden biri gayr-i müslimdir.¹⁷⁴

12. Ergiri Jandarma Taburu: Jandarma taburunda binbaşı en rütbeli görevlidir. Yüzbaşı, mülazım-ı evvel ve mülazım-ı sâni rütbeli askerler bulunmaktadır.

13. Reji İdaresi: Müdür muhasebeci ve sandık emini ve kâtip ve deavi vekili görev yapmaktadır. Muhasebeci ve sandık emini gayr-i müslimdir.

---

¹⁷³ *ags*, s. 129.

¹⁷⁴ *ags*, s. 130-131.

14. Memuriyn-i Müteferrika: Nafia mühendisi, Düyûn-ı umûmiye memuru, polis komiser vekili ve polis neferi görevlidir. ¹⁷⁵

15. Mekâtib: İki rüşdiye altı iptidaiye de görevli on bir muallim bulunmaktadır.

16. Merkez Kazasına Merbut Koroleş Nahiyesi: Koroleş nahiyesinde nahiyeye müdürü ve katip görevli olarak gösterilmektedir. ¹⁷⁶

17. Üçüncü Ordu-yu Hümâyuna Mensub Otuz Üçüncü Yanya Redif Alayının Üçüncü Ergiri Taburu: Üçüncü Ergiri taburunda bir binbaşı yer almaktadır. Kâtip, debboy memuru ve tüfengci diğer görevlilerdir. Yüzbaşı ve mülazım-ı sâni rütbeli görevliler bulunmaktadır.

Ergiri üçüncü ilave taburunun tabur kumandanı kolağasıdır. Birinci bölük ve ikinci bölük kumandanlığı kadrosu münhal gözükmektedir. Üçüncü ve dördüncü bölük kumandanları mülazım-ı evveldir. Dördüncü Ergiri ilave taburunda ise tabur kumandanı kolağasıdır. Dört bölüğün bölük kumandanları mülazım-ı evveldir. ¹⁷⁷

C. Ergiri Sancağının Kazaları ve Teşkilatı

1. Premedi Kazası: Premedi kazasının kaymakamı sâniye rütbesindedir. Premedi kazası; kaza idare meclisi, mahkeme-i bidâyet, maarif komisyonu, ziraat banka şube sandığı, belediye dairesi ve zabıta dairesinden oluşmaktadır. Bunun yanı sıra çeşitli memurlarda (nüfus memuru, telgraf ve posta memuru gibi) bulunmaktadır. Kaza merkezinde bir rüşdiye ve bir iptidaiye olup; üç farklı karyesinde birer iptidaiye de mevcuttur. Buralarda altı muallim görev yapmaktadır.

Premedi kazasına bağlı tek nâhiye olan Fraşari nâhiyesinde müdür, kâtip, zabıta memuru görev yapmaktadır. Nâhiyede bir iptidaiye mektebi vardır; burada da bir muallim görevlidir. ¹⁷⁸

---

¹⁷⁵ *ags*, s. 131-132.

¹⁷⁶ *ags*, s. 132.

¹⁷⁷ *ags*, s. 133-134.

¹⁷⁸ *ags*, s. 135-137.

2. Pogun Kazası: Pogun kazasının kaymakamı rabia rütbelidir. Kaza idare meclisi, mahkeme-i bidâyet ve maarif komisyonu kazada bulunan kurumlardır. Çeşitli memurlarda bulunmakta olup; bir iptidaiye mektebi vardır. ¹⁷⁹

3. Tepedelen Kazası: Tepedelen kazasının kaymakamının herhangi bir rütbesi bulunmamaktadır. Kazada, kaza idare meclisi ve mahkeme-i bidâyet kurumları bulunmaktadır. Düyûn-ı umûmiye memuru, sandık emini, tapu kâtibi gibi memurlarda görev yapmaktadır. ¹⁸⁰

4. Himara Kazası: Himara kazasının kaymakamının rütbesi bulunmamaktadır. Kaza idare meclisi, mahkeme-i bidâyet ve çeşitli memurluklardan oluşan Himara kazası, kıyı bölgesinde olduğu için Palermo İskelesinde görevli liman reisi, rüsûmat memuru ve polis memuru vardır. Ayrıca Palermo Kalesi'nde topçu mülazımı olarak yer alan bir görevli de bulunmaktadır. ¹⁸¹

5. Delvine Kazası: Delvine kazası kaymakamı mütemayiz rütbesindedir. Kaza idare meclisi, mahkeme-i bidâyet, belediye dairesi, rüsûmat idaresi ve düyûn-ı umûmiye kurumları mevcuttur. Merkezde bir rüşdiye ve bir iptidaiye mektebi, iki karyesinde de birer iptidaiye bulunmaktadır. Buralarda görevli dört muallim vardır.

Delvine kazasına bağlı Serandoz nahiyesi bulunmaktadır. Nahiyeye müdürü rabia rütbelidir. Kıyı bölgesinde olduğu için liman reisi, karantina memuru ve gazhane memuru görev yapmaktadır. ¹⁸²

Ç. Berat Sancağı Teşkilatı

Berat Sancağı mutasarrıfı ûlâ, ûlâ rütbelidir. Sancağın merkez teşkilatı şu şekildedir:

1. Meclis-i İdare-i Liva: Liva idare meclisinin beş tabii üyesi, beşte seçilmiş üyesi bulunmaktadır. Tabii üyelerinden biri mütemayiz biri de sâniye rütbesindedir. Seçilmiş üyelerinden de biri mirmiran biri mütemayiz rütbesindedir. Tabii üyelerden ikisi ve seçilmiş üyelerden ikisi gayr-i müslimdir.

---

¹⁷⁹ *ags*, s. 137-139.

¹⁸⁰ *ags*, s. 139-140.

¹⁸¹ *ags*, s. 141-142.

¹⁸² *ags*, s. 142-145.

2. Tahrirat Kalemi: Müdür muavini, mübeyyiz, telgraf mukayyidi ve evrak memuru görev yapmaktadır. Müdür muavini ve mübeyyiz sâlise rütbesine sahiptir.¹⁸³

3. Muhasebe Kalemi: Başkâtip, iki refik, yevmiye kâtibi, merkez kâtibi, evrak mukayyidi ve sandık emini görev yapmaktadır.

4. Vergi Dairesi: Bu daire memur, kasaba kâtibi ve refikinin yanı sıra dört nahiyenin vergi kâtiplerinden oluşmaktadır.

5. Defter-i Hakani Dairesi: Sâlise rütbeli bir memur, başkâtip ve kaza kâtibinden oluşmaktadır.¹⁸⁴

6. Nüfus Kalemi: Memur ve kâtip görevlidir.

7. Ziraat Banka Sandığı: Muhasebe kâtibi ve refiki yer almaktadır.

8. Ziraat Banka Meclisi: Reis ve dört azadan oluşmaktadır. Azaların üçü gayr-i müslimdir.

9. Maarif Komisyonu: Reis-i evvel, reis-i sâni ve dört azadan oluşmaktadır. Azalardan biri mütemayiz rütbesindedir; biri ise müderristir.

10. Telgraf ve Posta İdaresi: Sâlise rütbeli bir müdür ve iki muhabere memurundan oluşmaktadır.¹⁸⁵

11. Adliye Dairesi: Adliye dairesi; hukuk mahkemesi, ceza mahkemesi ve mahkeme-i hukuk ve ceza kaleminden oluşmaktadır. Hukuk mahkemesinde bir reis, dört aza yer almaktadır. Azalardan ikisi gayr-i müslimdir. Ceza mahkemesinde salise rütbeli bir reis iki aza ve ikide aza mülazımı yer almaktadır. Azalardan biri gayr-i müslimdir. Müdde-i umûmi muavini, icra memuru, müstantik ve mukavelat muharriri görev yapmaktadır. Mahkeme-i hukuk ve ceza kaleminde ise başkâtip ve beş zabıt kâtibi görevlidir.

12. Belediye Dairesi: Belediye dairesi reisi rabia rütbeli; tabip ise sâlise rütbelidir. Kâtip, sandık emini, müfettiş, refik ve aşî memurunun yanı sıra altı aza bulunmaktadır. Azalardan ikisi gayr-i müslimdir.¹⁸⁶

---

¹⁸³ *ags*, s. 146-147.

¹⁸⁴ *ags*, s. 147.

¹⁸⁵ *ags*, s. 148.

¹⁸⁶ *ags*, s. 149.

13. Berat Jandarma Taburu: Taburun en rütbeli askeri binbaşısıdır. Yüzbaşı mülazım-ı evvel ve mülazım-ı sâni rütbelerinde askerler görevlidir.

14. Polis Dairesi: Üçüncü komiser, dört polis neferi yer almaktadır. Polis neferatından iki kişi gayr-i müslimdir.

15. Memuriyn-i Müteferrika: Ūlâ sânisî rütbelî çiftlikat-ı mevkufe nazır, düyûn-ı umûmiye memuru, nafia kâtibi, mahkeme-i şeriyye kâtibi, bir refik, reji müdürü (gayr-i müslim) reji muhasebecisi (gayr-i müslim) ve reji kâtibi vardır.¹⁸⁷

16. Mekâtib: Sancak merkezinde Hamidiye Mekteb-i İdadisi bulunmaktadır. İdadide Türkçe, coğrafya, Arapça, ahlak, usul-ı defteri, hendese, cebir, hesap, malumat-ı nafia, ulum-ı diniyye, Fransızca, hüsn-i hat, hıfzıssıhha, tarih ve resim dersleri yer almaktadır. Okulda bir müdür, bir mubassir vekili ve yedi muallim görevlidir. Muallimlerden biri gayr-i müslimdir. Ayrıca merkezde iki iptidai yer almaktadır. Yine iki farklı karyede birer iptidai de bulunmaktadır. Buralarda ise dört muallim görevlidir.¹⁸⁸

17. Üçüncü Ordu-yu Hümâyuna Mensub Otuz Beşinci Berat Redif Alayının Ümera ve Zabitanı: Otuz beşinci redif alayının başında miralay bulunmaktadır. Otuz beşinci alayın birinci Berat taburunun binbaşı kadrosu münhaldir. Yüzbaşı mülazım-ı sani rütbelerinde askerler vardır. Üçüncü bölüğün yüzbaşı kadrosu da münhal gözükmemektedir. Otuz beşinci alayın ikinci Malakas taburunda ise binbaşı, yüzbaşı, mülazım-ı evvel ve mülazım-ı sâni rütbelerinde askerler mevcuttur. Üçüncü bölük mülazım-ı sâni kadrosu münhaldir.¹⁸⁹

18. Berat İlave Alayının Ümera ve Zâbitanı: Alay kumandanı kadrosu münhaldir. Birinci Berat ilave taburunun kumandanı kolağasıdır. Mülazım-ı evvel rütbeli askerler olup; dördüncü bölük kumandan kadrosu münhaldir. İkinci Berat ilave taburunun ise tabur kumandanı kadrosu münhaldir. Mülazım-ı evvel rütbeli askerler vardır. İkinci bölük kumandan kadrosu münhaldir.¹⁹⁰ Dördüncü Berat ilave taburunun tabur kumandanı kolağasıdır. Mülazım-ı evvel rütbeli görevliler olup; birinci bölük kumandanlığı kadrosu münhaldir.

---

¹⁸⁷ *ags*, s. 150-151.

¹⁸⁸ *ags*, s. 151.

¹⁸⁹ *ags*, s. 152-153.

¹⁹⁰ *ags*, s. 153.

Üçüncü Malakas ilave taburunun tabur kumandanı kolağasıdır. Mülazım-ı evvel rütbeli askerler vardır. Üçüncü bölük kumandanı kadrosu münhaldir. Dördüncü Malakas ilave taburu tabur kumandanı kolağasıdır. Mülazım-ı evvel rütbeli askerlerle birlikte diğerlerinden farklı olarak kolağası rütbeli süvari redif alayı kumandanı ve süvari redif yüzbaşısı görevlidir. ¹⁹¹

D. Berat Sancağının Kazaları ve Teşkilatı

1. Avlonya Kazası: Avlonya kazasının kaymakamı rabia rütbelidir. Kazada, kaza idare meclisi, mahkeme-i bidayet, emlak-ı seniyye idaresi, belediye dairesi, telgraf ve posta idaresi, rüsumat idaresi, düyûn-ı umûmiye idaresi ve polis idaresi bulunmaktadır. Kıyı bölgesinde bulunan Avlonya kazasında diğer yerlerden farklı olarak memlaha idaresi¹⁹² bulunmaktadır. Çeşitli memuriyetlerde ise farklı olarak liman reisi, manifesto anbar memuru, zift maden memuru ve zift kâtibi yer almaktadır.

Kaza merkezinde iki rüşdiye iki iptidai ve bir inas mektebi yer almaktadır. Ayrıca beş karyesinde iptidai mektepleri mevcuttur. ¹⁹³ Buralarda görevli dokuz muallim ve inas mektebinde görevli olan iki muallime vardır.

Üçüncü ordu-yu hümâyuna mensub otuz üçüncü alayın dördüncü avlonya redif taburunda binbaşı, yüzbaşı, mülazım-ı evvel ve mülazım-ı sâni rütbeli askerler vardır. İkinci ve dördüncü bölük mülazım-ı sâni kadrosu münhaldir. Buraya bağlı birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü Avlonya ilave taburları mevcuttur. Dört taburunda tabur kumandanları kolağasıdır. Yalnızca ikinci Avlonya ilave taburunun ikinci bölük kumandanı kadrosu münhaldir.

Avlonya kazasında Avusturya-Macaristan ve Yunanistan konsoloslarının yanı sıra İtalya Agen ve Rusya Agen konsolosları da bulunmaktadır. ¹⁹⁴

2. İskorapar Kazası: İskorapar kazasının kaymakamının herhangi bir rütbesi bulunmamaktadır. Kazada bulunan kurumlar: kaza idare meclisi ve mahkeme-i bidayettir. Bunun haricinde nüfus memuru, zabita memuru gibi çeşitli memurlar

---

¹⁹¹ *ags*, s. 154-155.

¹⁹² Memlaha: Deniz, göl veya tuzlu su kaynaklarında tuz yahut kaya tuzu çıkartılan yer (tuzla).

¹⁹³ *ags*, s. 156-159.

¹⁹⁴ *ags*, s. 160-162.

bulunmaktadır. İskorapar kazasına bağlı bulunan Timuriçe nahiyesinde ise nahiye müdürü, kâtip ve zabıta memuru görev yapmaktadır.¹⁹⁵

3. Luşna Kazası: Luşna kazası kaymakamı sâlise rütbesindedir. Meclis-i idare-i kaza, mahkeme-i bidâyet kazada bulunan kurumlardır. Belediye reisi, polis memuru ve belediye kâtibi görevliler ise kazada bulunan memurlar listesinde gösterilmiştir. Luşna kazasına bağlı Fiyer nâhiyesinde ise nâhiye müdürü, zabıta memuru, polis memuru, telgraf ve posta memuru ve düyûn-ı umûmiye memuru görev yapmaktadır.¹⁹⁶

E. Preveze Sancağı Teşkilatı

Preveze Sancağı mutasarrıfı ûlâ, ûlâ rütbelidir. Sancağın merkez teşkilatı şu şekildedir:

1. Meclis-i İdare-i Liva: Meclisin tabii üyelerinin sayısı altıdır. Üç üyede sâlise rütbesi bir üyede İzmir payesi vardır. İki üye gayr-i müslimdir. Meclisin seçilmiş dört üyesi vardır. Bunların ikisi Müslüman ikisi de gayr-i müslimdir. Ayrıca sâniye rütbeli meclis başkâtibi de görev yapmaktadır.

2. Tahrirat Kalemi: Müdür muavini, evrak mukayyidi ve mübeyyiz görev yapmaktadır.

3. Muhasebe Kalemi: Kalemde rabia rütbeli bir başkâtip, merkez kâtibi, mukayyid sandık emini ve hazine vekili görevlidir.

4. Vergi Kalemi: Başkâtip, memur, ikinci kâtip ve defterciden oluşmaktadır.

5. Defter-i Hakani Kalemi: Sâlise rütbeli memur ve başkâtip görevlidir.

6. Nüfus Kalemi: Memur ve kâtipten oluşmaktadır.

7. Ziraat Banka Sandığı: Reis muhasebe kâtibi bir refik ve üç azadan oluşmaktadır. Azalardan ikisi gayr-i müslimdir.¹⁹⁷

8. Maarif Komisyonu: Reis, üç aza ve liman reisinden oluşmaktadır.

---

¹⁹⁵ *ags*, s. 163-164.

¹⁹⁶ *ags*, s. 164-165.

¹⁹⁷ *ags*, s. 166-167.

9. Adliye Dairesi: Bidâyet-i hukuk mahkemesi, bidâyet-i ceza mahkemesi, bidâyet kalemi ve mahkeme-i ticaretten oluşmaktadır.

Bidayet-i hukuk mahkemesinde reis, iki aza ve bir aza mülazımı vardır. Azalardan biri gayr-i müslimdir. Bidâyet-i ceza mahkemesinde reis, iki aza ve bir aza mülazımı görevlidir. Azalardan biri gayr-i müslimdir. Ayrıca rabia rütbeli müdde-i umumi muavini, icra memuru, mukavelat muharriri ve müstantik görev yapmaktadır. Bidâyet kaleminde başkâtip, dört zabıt kâtibi ve bir müdde-i umûmi muavini kâtibi vardır. Mahkeme-i ticaret ise salise rütbeli reis, altı aza, başkâtip ve ikinci kâtipten oluşmaktadır. Azalardan beşi ve ikinci kâtip gayr-i müslimdir.

10. Telgraf ve Posta İdaresi: Sâlise rütbeli bir müdür, iki muhabere memuru ve diğer idarelerden farklı olarak Fransızca muhabere memuru görev almaktadır.

11. Belediye Dairesi: Belediye reisi gayr-i müslimdir. Tabip sâlise rütbelidir. Altı aza, bir kâtip, bir sandık emini ve bir aşî memuru görevlidir. Altı azasından beşi, sandık emini ve aşî memuru gayr-i müslimdir.¹⁹⁸

12. Rüsûmat Nezareti: Rüsûmat Nezareti'nin nazırı ûla sânisî rütbesindedir. Muhasebe başkâtipi, icmal ve tezkire muharriri gibi görevliler yer almaktadır. Farklı olarak eşya-i ayniye memuru, manifesto memuru, iskele memuru ve istimator (gümrüklerde mallara değer biçen görevli) görevlidir. Nezarete sadece bir gayr-i müslim vardır.

13. Düyûn-ı Umûmiye İdaresi: Müdür, başkâtip, sandık emini, ikinci kâtip, anbar emini ve kantarcıdan oluşmaktadır.

14. Reji İdaresi: Müdür, muhasebeci, Preveze ve Loros ziraat memuru görevlidir. Muhasebeci gayr-i müslimdir.¹⁹⁹

15. Vesâit-i Nakliye Komisyonu: Reis jandarma binbaşısıdır. Azaları: belediye reisi, topçu yüzbaşı, jandarma yüzbaşı, vergi memuru, defter-i hakani memurudur.

16. Preveze Jandarma Taburu: Binbaşısı, yüzbaşı, mülazım-ı evvel ve mülazım-ı sâni rütbeli askerler mevcuttur.

---

¹⁹⁸ *ags*, s. 168-169.

¹⁹⁹ *ags*, s. 170.

17. Polis İdaresi: Üçüncü komiser ve üç polis neferi görevlidir.²⁰⁰

18. Karantina Dairesi: Tabip, başkâtip ve ikinci kâtipten oluşmaktadır. Tabip ve ikinci kâtip gayr-i müslimdir.

19. Liman Dairesi: Liman dairesi reisi korvet (savaş gemisi) kâtibidir.

20. Memuriyn-i Müteferrika: Tercüman-ı liva, mühendis, kondüktör, pasaport memuru, nafia kâtibi ve mahkeme-i şeriyye kâtibi görevlidir. Kondüktör gayr-i müslimdir.

21. Memuriyn-i Bahriye: Komodorluk dairesi, tevfikiye vapur-ı hümâyunu ve sahir vapur-ı hümâyunundan oluşmaktadır. Komodorluk dairesinde komodor (amiral yetkisiyle görevli deniz subayı) kaymakamdır. Ayrıca kâtip ve Preveze Limanı'nda lenger-endaz (demir atmış gemi) sevahil memuru görevlidir. Tevfikiye vapur-ı hümâyununda görevli süvari kol sani, mülazım, mülazım-ı sâni cerrah, kâtip ve çerhacı görevlidir. Sahir vapur-ı hümâyununda ise süvari yüzbaşı çerhacı ve mülazım-ı evvel bulunmaktadır.

22. Mekâtib: Sancak merkezinde bir rüşdiye mektebi, bir inas rüşdiye mektebi ve bir iptidaiye mektebi mevcuttur. Buralarda görevli on öğretmen vardır. İnas rüşdiye mektebinde görevli olan üç öğretmen kadındır.²⁰¹

23. Memuriyn-i Ecnebiyye: Avusturya-Macaristan konsolos vekili, İtalya konsolos vekili, Yunan konsolosu ve tercüman, Rusya Vis konsolosu bulunmaktadır. İngiltere konsolosu münhal olarak gözükmekte olup; tercümanı görevlidir.²⁰²

F. Preveze Sancağının Kazaları ve Teşkilatı:

1. Loros Kazası: Loros kazası kaymakamı sâlise rütbesindedir. Kazada, kaza idare meclisi, mahkeme-i bidâyet ve belediye dairesi bulunmaktadır. Yine çoğu kaza gibi zabıta memuru, nüfus memuru gibi görevliler çeşitli memurluklarda gösterilmiştir. Diğer birçok kazadan farklı olarak Salhure iskelesinde görevli rüsûmat müdürü ve rüsûmat istimatoru gibi görevliler vardır. Yunanistan'a sınır olduğu için köprü pasaport memuru ve polis memuru gibi görevliler bulunmaktadır.

---

²⁰⁰ *ags*, s. 171.

²⁰¹ *ags*, s. 172-173.

²⁰² *ags*, s. 174.

Loros kazasında bir iptidai ve bir inas iptidai mektebi vardır. Bu okullarda görevli iki öğretmen bulunmaktadır. İnas mektebinde ki öğretmen kadındır. Loros kazasına bağlı Çemernik nahiyesinde ise nahiye müdürü, kâtip ve telgraf ve posta memuru görevlidir.²⁰³

2. Margiliç Kazası: Margiliç kazası kaymakamı sâniye rütbesindedir. Kazada, meclis-i idare-i kaza, mahkeme-i bidâyet, belediye dairesi, maarif komisyonu, ziraat banka muhasebe sandığı bulunmaktadır. Memuriyn-i müteferrika kısmında ise farklı olarak Mortu ve Gümenice İskelelerinde görevli polis memurları yer almaktadır. Ayrıca Mortu İskelesinde birde telgraf ve posta memuru görevlidir.

Margiliç kazasında bir iptidai mektebi ve burada görevli bir muallim bulunmaktadır. Ayrıca beş karyesinde birer tane olmak üzere iptidai mektebi vardır. Buralarda da görevli beş muallim bulunmaktadır.

Margiliç kazasına bağlı Parga nâhiyesinde nâhiye müdürü, telgraf ve posta müdürü, vergi kâtibi ve polis memuru yer almaktadır. Parga nâhiyesinde diğer nahiyelerden farklı olarak rûsumat idaresi ve Parga rûsumat müdürüynine bağlı rûsumat memurları bulunmaktadır. Ayrıca reji idaresi, kıyı bölgesinde olması hasebiyle karantina memuru görev yapmaktadır. Yine Parga nâhiyesinde bir iptidai mektebi bulunup burada görevli iki muallim yer almaktadır.

Margiliç kazasına bağlı Fener nâhiyesinde ise yalnızca nahiye müdürü ve kâtip gösterilmiştir.²⁰⁴

Yanya vilayeti merkez sancak ile birlikte dört sancaktan on altı kaza ve dokuz nâhiyeden oluşmaktadır. Ayrıca 156 mahalle 1606 karye ve çiftlik vardır.²⁰⁵

Salnameye göre Yanya vilayeti Yanya sancağı, Ergiri sancağı, Berat sancağı ve Preveze sancağından oluşmaktadır. Preveze sancağının kuzeyi, Ergiri sancağının güneyinde yer alan, Manastır vilayeti ve Yunanistan ile sınır olan merkez sancağa (Yanya sancağı) bağlı kazalar; Aydonat, Filat, Koniçe, Leskovik ve Maçova'dır. Yanya sancağına bağlı nâhiyeler ise Zagor ve Korendos'dur.

---

²⁰³ *ags*, s. 175-177.

²⁰⁴ *ags*, s. 178-181.

²⁰⁵ *ags*, s. 199.

Manastır vilayetinin güneybatısında, Berat sancağının güneyinde yer alan Ergiri Sancağı ise Premedi, Pogun, Tepedelen, Himara ve Delvine kazalarından oluşmaktadır. Ergiri sancağına bağlı Koroleş, Premedi kazasına bağlı Fraşari ve Delvine kazasına bağlı Serandoz nâhiyeleri bulunmaktadır.

Kuzeyinde İşkodra vilayeti, doğusunda ise Manastır vilayeti bulunan Berat sancağı ise Avlonya, İskorapar, ve Luşna kazalarından oluşmaktadır. İskorapar kazasına bağlı Timuriçe ve Luşna kazasına bağlı Fiyer nâhiyeleri vardır.

Yanya vilayetinin en güneyinde yer alan doğusunda Yunanistan güneyinde Narda Körfezi, kuzeyinde ise merkez sancağın bulunduğu Preveze sancağı ise Loros ve Margiliç kazalarından ibarettir. Loros kazasına bağlı Çemernik ve Margiliç kazasına bağlı Parga nâhiyesi bulunmaktadır. Yanya vilayetinin batısında ise Yunan ve Adriyatik denizleri bulunmaktadır.

III- YANYA VİLAYETİNİN SOSYO-EKONOMİK DURUMU

A. Nüfus

H. 1319 (M. 1901) tarihli Yanya Vilayeti Salnamesine göre 74636 haneden oluşan Yanya vilayetinin toplam nüfusu 527.120 olarak gösterilmektedir. Bu nüfusun 171.633'ü Yanya sancağında, 158.232'si Berat sancağında, 140.590'ı Ergiri sancağında ve 56.665'i de Preveze sancağında yaşamaktadır. Rakamlar kadın erkek veya Müslüman gayr-i müslim olarak yer almayıp; sancaklara dağılmış haliyle beyan edilmiştir.²⁰⁶ Şemseddin Sami'nin verdiği bilgilere göre Yanya Sancağı ve oraya bağlı Maçova ve Koniçe kazalarının ahalisi Müslüman, Ulah ve Rum'dur. Diğer üç kazanın ahalisi ise Arnavut ve ekseriyetle Müslümandır.²⁰⁷

1308 Yanya Vilayeti Salnamesine göre vilayette 223.885 Müslüman, 118.033 Rum, 129.517 Ortodoks Arnavut, 37.767 Ulah, 3517 Yahudi ve 93 Katolik yaşamaktadır. Bu rakamlara göre 1890-1891 yılı nüfusu toplam 512.812'dir.²⁰⁸

Osmanlı Devleti'nin 1897 yılına ait nüfus sayımında ise Yanya vilayetinin toplam nüfusu 516.681 olarak sayılmıştır. 1897 yılı verilerine göre Yanya'da Müslüman erkek sayısı 111.670, Müslüman kadın sayısı 109.805, Rum erkek sayısı

²⁰⁶ *ags*, s. 199.

²⁰⁷ Şemseddin Sami, *Kamusul Alam*, VI, Mihran Matbaası, İstanbul, 1316, s. 4790.

²⁰⁸ *Salname-i Yanya*, y.y., Yanya, 1308, s. 254.

145.839, Rum kadın sayısı ise 141.973 olarak verilmiştir. Ayrıca vilayette 4144 Yahudi, 3247 diğer gayr-i müslim, 1 Latin ve 2 Bulgar yer almaktadır.²⁰⁹

B. Eğitim

Yanya'da medreseler haricinde bulunan idadi zükur ve inas (erkek ve kız) rüşdiyeleri şunlardır; Yanya İdadi Mektebi (Yanya İdadisi), Yanya Hamidiye İnas Rüşdiyesi, Berat Hamidiye İdadi Mektebi, Aydonat Rüşdiye Mektebi, Koniçe Rüşdiye Mektebi, Leskovik Rüşdiye Mektebi, Avlonya Rüşdiye Mektebi, Ergiri Rüşdiye Mektebi, Lihove Rüşdiye Mektebi, Delvine Rüşdiye Mektebi, Premedi Rüşdiye Mektebi, Preveze Rüşdiye Mektebi ve Preveze İnas Rüşdiyesi. Bu okullarda görevli 41 öğretmen olup; 746 öğrenci öğrenim görmektedir.²¹⁰ Yanya Salnamesinde öğrenci sayısı yer almayan Yanya Darü'l-Muallimin Şubesi'nde de H.1319 (M.1901) tarihli Maarif Salnamesine göre 16 öğrenci bulunmaktadır.²¹¹

Salnamede verilen bilgilere göre vilayetin kasabalarında bulunan iptidai okulların sayısı ise 28'dir. Buralarda 33 öğretmen bulunup, 1465 öğrenci öğrenim görmektedir. Vilayetin karyelerinde ise 33 iptidai mektebi bulunup 33 öğretmen 667 öğrenci yer almaktadır.²¹²

Yanya Salnamesinde II. Abdülhamid'in tahta çıktığı günden 1901 yılına kadar vilayet dahilinde açılan okulların açılış tarihleri bulunduğu yerler ve türleri verilmiştir. Buna göre II. Abdülhamid'in saltanatının ilk yirmi beş yılında vilayette 2 idadi, 14 rüşdiye, 42 iptidai ve 1 rüşdi inas açılmıştır.²¹³

Yanya vilayetinde salnamede yer almayan gayr-i müslim okulları da mevcuttur. Bu okulların çoğu Rum okulları olup; Rum Patrikliğine bağlıdır. Ayrıca bir Musevi ve bir de Ulah okulu bulunmaktadır.²¹⁴ En çok Rum okulunun bulunduğu

²⁰⁹ Karpat, *Ottoman Population 1830-1914*, s. 160-161.

²¹⁰ *Yanya Vilayeti Salnamesi*, 1319, s. 201.

²¹¹ *Salname-i Nezaret-i Maarif-i Umumiye*, Matbaa-i Amire, İstanbul, 1319, s. 931.

²¹² *Yanya Vilayeti Salnamesi*, 1319 s. 202-205. Yanya Salnamesinde verilen öğrenci ve öğretmen rakamları ile toplam sayı (yekün) kısmında verilen rakamlar bazı yerlerde uyumsuzluk göstermektedir. Kasabalarda bulunan iptidai mekteplerde öğrenim gören öğrenci sayısı rakamlar toplandığında 1465 iken yekün (toplam) kısmında 1558 rakamı yer almaktadır. Karyelerde bulunan iptidai mekteplerindeki öğrenci sayısı 665 olarak gösterilmiş; ancak toplandığında 667 rakamına ulaşılmaktadır. Öğretmen sayısı ise bir eksik yazılmıştır. Yine idadi zükur ve inas rüşdiyelerindeki öğrenci sayısı 746 olduğu halde yekün kısmında 673 rakamı verilmiştir.

²¹³ *Ags*, s. 205-207.

²¹⁴ *Salname-i Nezaret-i Maarif-i Umumiye*, s. 934-939.

vilayet olan Yanya, öğrenci sayısı itibariyle de Selanik ve Edirne'den sonra üçüncü sırada yer almaktadır.²¹⁵

Okulların haricinde Yanya'da 14 medrese bulunmaktadır. Merkezde bulunan medreseler; Aişa Hanım, Veliyüddin Paşa, Aslan Paşa, Celali Paşa ve Mustafa Efendi'dir. Koniçe'de Hüseyin Şah, Aydonat'ta Pervegan, Berat'ta El-Hac Sinan, Margiliç'te Piri Paşa, Avlonya'da Namazgah ve Ergiri'de İskendol medreseleri yer almaktadır. Ayrıca Filat'ta banisinin ahali olduğu bir medrese ve yine Filat'ın Konispol karyesi halkının banisi olduğu bir medresede bulunmaktadır. Bununla birlikte Delvine'de ismi yer almayan; ancak banisinin Siyavuş Paşa olduğu bir medrese mevcuttur.²¹⁶

Vilayette bulunan kütüphane sayısı ise 3'tür. Bunlar; Yanya, Berat ve Ergiri'de yer almaktadır. Ergiri'de bulunan kütüphanenin banisi Ergiri ahali olup; ismi yer almamaktadır. Yanya'da ki kütüphanenin ismi Veliyüddin Paşa, Berat'ta bulunanın ki ise İbrahim Paşa'dır.²¹⁷

C. İmar Faaliyetleri

Yanya Salnamesinin vilayet ile ilgili bilgi verildiği kısımda şehirde ki camii, kilise ve havralardan rakamsal olarak bahsedilmiş; isimlerine ve mevkilerine yer verilmemiştir. Son zamanlarda yapılmış olan veya yapımına devam edilen yol, bahçe ve hükümet dairesi gibi imar faaliyetleri hakkında daha geniş malumat verilmiştir.

Yanya şehrinde 1901 yılı itibariyle 131 dükkan ve mağaza, 18 camii-i şerif, 11 kilise ve 2 havra bulunmaktadır. Üç katlı 65 odalı kargir bir hükümet dairesi, yine üç katlı kargir 18 odalı daire-i askeriye, nizamiye kışlası, topçu ve süvari kışlaları, gureba hastahenesi ve Yanya Valisi Osman Fevzi Paşa'nın gayretleriyle inşa edildiği beyan edilen kız rüşdiyesi bulunmaktadır. II. Abdülhamid'in tahta çıkışının 25. Yıl dönümü vesilesiyle hükümet dairesinin bulunduğu askeriye meydanında 12 metre yüksekliğinde bir saat kulesinin inşaat halinde olduğu ve 19 Ağustosta resmi açılışının yapılacağı belirtilmektedir.

---

²¹⁵ Nizamoğlu, agm, s. 222.

²¹⁶ *Yanya Vilayeti Salnamesi*, 1319, s. 207-208. 1901 tarihli Maarif Salnamesine göre medrese öğrencilerinin toplam sayısı 417'dir. *Salname-i Nezaret-i Maarif-i Umumiye*, s. 935.

²¹⁷ *Yanya Vilayeti Salnamesi*, 1319, s. 208.

Manastır yolunun şose haline getirildiği ve Yanya Gölünün etrafında ki sırtlara ve tepelere nazır bir bölgede yapılmış olan bahçenin belediye dairesince etrafını yeşillendirmek suretiyle çalışmalarına devam ettiği belirtilmiştir. Yine belediye dairesinde Yanya Çarşısı'nın kaldırımlarının ve etrafının düzeltilmesi için çalışmaların devam ettiği de beyan edilmiştir. Şehrin güneyinde bir sırt üzerinde bulunan şehid mezarlığının duvarlarla muhafaza altına alınmış olduğu ve gureba hastanesinin su sıkıntısının çözüldüğü belirtilmiştir.²¹⁸

Ç. Tarım ve Hayvancılık

H. 1319 (M.1901) tarihli Yanya Vilayeti Salnamesinde vilayetin arazisinin tarıma çok elverişli olmadığı; ancak buğday, yulaf, pirinç, tütün, çavdar, keten, arpa, biraz pamuk ve mısır ekiminin yapıldığı belirtilmektedir. Bunların arasında en fazla üretimi yapılan ise mısırdır. Sahil ve sahillere yakın yerlerde ise kaliteli zeytinlerin elde edildiği; vilayetin birçok yerinde her türlü yemişli ağaçların yetiştiği beyan edilmiştir. Preveze Sancağında, portakal, limon ve mandalina; Parga'da ise ağaç kavunu yetiştirildiğinden bahsedilmiştir.

Vilayetin yaylak ve kışlaklarında beslenmekte olan hayvanlardan vilayet ahalisi faydalanmaktadır. Hayvanların tüylerinden kilim, aba, şabak, ve velenceseler yapılabir önemli bir kısmı ihraç olunmaktadır. Yine yağ ve peynirlerden de önemli bir kısmının ihraç edildiği beyan edilmektedir. Preveze'nin meşhur balık yumurtalarının da ihraç edilen ürünler arasında önemli bir yeri olduğu belirtilmiştir.²¹⁹

D. Maliye

Salnamede vilayetin sancaklara göre gelir ve giderleri ziraat bankalarının sermaye ve ikrazatı, daire-i belediyelerin ve reji nezaretinin gelir ve giderleri gösterilmiştir. Ayrıca Preveze Rüsûmat Nezareti'nin ithalat ve ihracat rakamlarına da yer verilmiştir.

Vilayetin gelir tablosunda vergi ve bedel-i askeri, ağnam canavar, hububat aşarı, zeytin aşarı, aşar-ı mütenevvi ve varidat-ı sâire sancaklardan alınan miktarları ile gösterilmiştir. Yanya sancağından alınan vergilerin toplamı yekün kısmında 2.059.144 guruş olarak yanlış bir şekilde ifade edilmiştir. Yanya sancağından alınan

---

²¹⁸ *ags*, s. 195-197.

²¹⁹ *ags*, s. 200.

vergiler alt alta toplandığında 10.236.305 guruş rakamına ulaşılmaktadır. Vilayetin dört sancağının toplam gelirinin gösterildiği bölümde verilen 26.680.943 guruş rakamı yukarıda bahsettiğimiz hatayı desteklemektedir.²²⁰

Gider tablosunda ise şeriye, dahiliye, adliye, maliye, maaşat-ı zaatiye, düyûn-ı umûmiye, jandarma ve zabtiye giderleri sancaklara dağılmış şekliyle gösterilmiştir. Buna göre vilayetin toplam gideri 8.689.095 guruştur.²²¹

Vilayetin reji nezaretinin gelir ve giderleri sancaklara ve kazalara ayrılmış bir şekilde gösterilmiştir. Buna göre reji nezaretinin toplam varidatı 3.570.168 guruş toplam mesarifatı ise 1.416.019 guruştur. Mesarifat bölümünde verilen rakamlar yekün kısmında verilen rakam ile uyum göstermesine karşın; varidat kısmında bir uyumsuzluk olduğu gözükmemektedir. Varidat tablosunda verilen, sancakların ve kazaların gelirleri alt alta toplandığında 3.560.167 guruş rakamına ulaşılmaktadır. Yekün kısmında verilen rakam ile arasında 10.001 guruşluk bir fark olduğu gözükmemektedir.²²²

Preveze Rüsumat Nezareti'nin rakamlarına göre ithalat 21.745.402 guruş, ihracat ise 19.294.069 guruştur. Bu rakamlara göre ihracata göre ithalat fazlası 2.451.333 guruş olmuştur.²²³

Belediye dairelerinde ise genel anlamda gelir gider dengesi bulunmaktadır. Aydonat, Koniçe, Premedi, Pogun, Loros ve Luşna Belediyelerinin harcamaları gelirlerinden az görünmektedir. Diğer belediyelerde ise gelir-gider dengesi bulunmaktadır. En yüksek bütçeli Yanya Belediye Dairesi'nin geliri ve gideri 241.854 guruştur.²²⁴

---

²²⁰ *ags*, s. 209.

²²¹ *ags*, s. 210. Ticaret ve Nafia Nezareti İstatistik Umumi İdaresi'nin 1313 (1897) senesine ait Osmanlı Devleti'nin idari birimler itibarıyla gelir ve gider dağılımı tablosuna göre; Yanya'nın 1897 yılı geliri 26.703.631 guruş olarak verilmiştir. Aynı yıl harcamaları ise 19.247.746 guruş olarak ifade edilmiştir. Tevfik Güran, *Resmî İstatistiklere Göre Osmanlı Toplum ve Ekonomisi*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2017, s. 412.

²²² *ags*, s. 216-217.

²²³ *ags*, s. 214.

²²⁴ *ags*, s. 213.

SONUÇ

Osmanlı salnameleri, on dokuzuncu yüzyılda otoritesini yitirmeye başlayan Osmanlı Devleti'nin merkezi bürokratik yapılandırmalarını bir kaynak etrafında toplayarak imparatorluğun yeniden ihya edilmesini amaçlamıştır.

Tanzimat'ın bir getirisi olarak karşımıza çıkan kalemiye aristokrasisi, bürokratik reformları kayıt altında tutarak devletin iç siyasasında güçlü bir geleneğe sahip olduğunu göstermek istemiş; bir bakıma Osmanlı Devleti'nin Avrupalı tarihçiler gözünde geleneksel bir imparatorluk olarak tanıtılması ihtimaline karşın devlet kurumlarının çeşitli verilerini kayıt altına alarak modern ve sosyal bir devlet anlayışı inşa etmişlerdir.

Sosyal ve güçlü devlet anlayışı oluşturmak, dış siyasetin bir sonucu olarak var olsa da iç politikadaki tabanı konsolide etme anlayışı bu kapsamda daha öne çıkmıştır. İç kamuoyunun vilayetler hakkında gerekli verilere ulaşması, padişahın itibarının halk ve ordu gözünde artmasına vesile olmuştur. Bu noktada iç politik unsurlar merkezi otorite etrafında kenetlenilerek dış mercilere karşı bir savunma mekanizması oluşturmak hedeflenmiştir.

Osmanlı salnamelerinin ortaya çıkmasında, dünyada nüveleri on sekizinci yüzyılda atılan, Osmanlı Devleti'ne ise on dokuzuncu yüzyılda sirayet eden vatandaşlık bilincinin meydana gelmesi de etkili olmuştur. Osmanlı vatandaşlık bilinci, ulus-devlet modellerinden farklı olarak imparatorluk yapısı altında Osmanlılık bilinci ile oluşmuştur. Kapsayıcı bir fikir akımı olarak ortaya çıkan Osmanlılığın ana gayesi, imparatorluğun mevcudiyetini devam ettirmek olmuştur. Osmanlı salnameleri de vatandaşlık bilincinin Osmanlılık akımı ile harmanlanmasının bir getirisi olarak ortaya çıkmış, imparatorluğun mevcudiyetini devam ettirebilme sürecine katkı sağlayan resmi bir yayın olmuştur.

Sultan Abdülaziz ve Sultan II. Abdülhamit döneminde, devletin yüceliğinin her fırsatta ön plana çıkarılma arzusu, bu padişahlar döneminde Osmanlı salnamelerinin artmasında ki en önemli etken olmuştur.

Özellikle II. Abdülhamit'in saltanatı döneminde devlet, vilayet ve nezaret salnamelerinin içerikleri zenginleşmiş ve sayfa sayıları artmıştır. Bu dönemde Osmanlı salnamelerinin özellikle ilk bölümlerinde yer alan bilgiler ile Osmanlı Devleti'nin gücünü göstermek amaçlanmıştır; böylece salnameler birer propaganda aracı olma özelliği de göstermişlerdir.

II. Abdülhamit'in saltanatı döneminde yayımlanan H. 1319 (M.1901) tarihli Yanya Vilayeti Salnamesi'nin ilk bölümlerinde de devletin ve padişahın ne denli yüce olduğunu göstermek amacıyla Osmanlı Devleti'nin kurucusu Osman Gazi'den başlamak üzere Osmanlı Sultanlarının kısa biyografilerine yer verilmiştir. Daha sonra ise mülkiye, ilmiye ve askeriyenin rütbeleri, rütbe sahiplerine verilen unvanlar ve Osmanlı nişanları gösterilmiştir.

Salnamenin diğer bölümlerinde ise Yanya vilayetinin merkez ve taşra teşkilatı, devlet kurumları ve bu kurumlarda görev yapan memurları rütbeleri ile birlikte yer almış; Osmanlı Devleti'nin modern hale getirilen idari yapısı ve vilayet yönetimi bütünüyle gösterilmiştir.

Salnamenin son bölümünde ise vilayetin coğrafi konumu, nüfusu, eğitim kurumları, geçim kaynakları, imar faaliyetleri ve ekonomisi hakkında önemli bilgilere yer verilmiştir. Burada yer alan, ekonomi, eğitim ve nüfus ile ilgili rakamlar istatistiki açıdan önemli bilgiler içermektedir. Bununla birlikte rakamların bazı yerlerde uyumsuzluk göstermesi, hesap hatalarının ve matbaa hatalarının yapılmış olması, elde edilen verilerin gözden geçirilmesini ve başka kaynaklarla karşılaştırılmasını gerekli kılmaktadır.

KAYNAKLAR

I- RESMİ YAYINLAR

A- SALNAMELER

Salname-i Devlet-i Al-i Osmaniyye, Matbaa-i Ebuzziya, Kostantiniyye, 1299.

Salname-i Devlet-i Al-i Osmaniyye, y.y., Dersaadet, 1314.

Salname-i Nezaret-i Maarif-i Umumiye, Matbaa-i Amire, İstanbul, 1319.

Salname-i Yanya, y.y., Yanya, 1308.

Yanya Vilayet Salnamesi, Vilayet Matbaası, Yanya, 1319.

B- NİZAMNAMELER

Düstur I. Tertib, Matbaa-i Amire, İstanbul, 1289.

II- KİTAPLAR ve MAKALELER

A- KİTAPLAR

Armaoğlu, Fahir, *19. Yüzyıl Siyasi Tarihi (1789-1914)*, Timaş Yayınları, İstanbul, 2016.

Berkes, Niyazi, *Türkiye'de Çağdaşlaşma*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2012.

Clogg, Richard, *Yunanistan'ın Kısa Tarihi*, (Çev.: Dilek Şendil), Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2015.

Duman, Hasan, *Osmanlı Salnameleri ve Nevsalleri Bibliyografyası ve Toplu Katoloğu*, I. Cilt, Enformasyon ve Dökümantasyon Hizmetleri Vakfı, Ankara, 2000.

Eldem, Edhem, *Osmanlı Bankası Tarihi*, (Çev.: Ayşe Berktaş), Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 2000.

Feyzioğlu, Hamiyet Sezer, *Tepedelenli Ali Paşa İsyanı*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2017.

Güran, Tevfik, *Resmi İstatistiklere Göre Osmanlı Toplum ve Ekonomisi*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2017.

Halaçoğlu, Yusuf, *XIV-XVII. Yüzyıllarda Osmanlılarda Devlet Teşkilatı ve Sosyal Yapı*, TTK, Ankara, 1991.

İnalcık, Halil, *Devlet-i Aliyye (Osmanlı Tarihi Üzerine Araştırmalar IV)*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2016.

İnalcık, Halil, Seyitdanlıoğlu, Mehmet, *Tanzimat (Değişim Sürecinde Osmanlı İmparatorluğu)*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2012.

Karal, Enver Ziya, *Osmanlı Tarihi – Nizam-ı Cedid ve Tanzimat Devirleri- (1789-1856)*, V. Cilt, TTK, Ankara, 2007.

_____, *Osmanlı Tarihi – Islahat Fermanı Devri-(1856-1861)*, VI. Cilt, TTK, Ankara, 2007.

_____, *Osmanlı Tarihi – Birinci Meşrutiyet ve İstibdat Devirleri-(1876-1907)*, VIII. Cilt, TTK, Ankara, 2011.

Karpat, Kemal, H., *Osmanlı'da Değişim, Modernleşme ve Uluslaşma*, (Çev. : Dilek Özdemir), İmge Kitabevi, Ankara, 2006.

_____, *Ottoman Population 1830-1914 (Demographic and Social Characteristics)*, The University of Wisconsin Press, London, 1985.

Kazgan, Haydar, *Osmanlı'da Avrupa Finans Kapitali*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1995.

Kocahanoğlu, Osman Selim, *Midhat Paşa'nın Hatıraları: Hayatım İbret Olsun*, I. Cilt, Temel Yayınları, İstanbul, 1997.

Kuran, Ahmet Bedevi, *İnkılap Tarihimiz ve Jön Türkler*, Kaynak Yayınları, İstanbul, 2000.

Lewis, Bernard, *Modern Türkiye'nin Doğuşu*, (Çev.: Boğaç Babür Turna), Arkadaş Yayınevi, Ankara, 2010.

Muço, Entela, *Yanya Valisi Tepedelenli Ali Paşa ve Emlakı*, Alem Yayınları, İstanbul, 2010.

Ortaylı, İlber, *Türkiye Teşkilat ve İdare Tarihi*, Cedit Neşriyat, Ankara, 2008.

Ostrogorsky, Georg, *Bizans Devleti Tarihi*, (Çev.: Fikret Işıltan), TTK, Ankara, 2011.

Sakaoğlu, Necdet, *20. Yüzyıl Başında Osmanlı Coğrafyası*, Denizkültür, İstanbul, 2007.

Seyitdanlıoğlu Mehmet, *Tanzimat Döneminde Modern Belediyeciliğin Doğuşu (Yerel Yönetim Metinleri)*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2010.

Sönmez, Erdem, *Ahmed Rıza: Bir Jön Türk Liderinin Siyasi-Entelektüel Portresi*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 2012.

Uçarol, Rifat, *Siyasi Tarih (1789-1994)*, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1995.

Uyar, Mesut, Erickson, Edward, *Osmanlı Askeri Tarihi*, (Çev.: Mesut Uyar), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2017.

Uzunçarşılı, İsmail Hakkı, *Osmanlı Tarihi*, I. Cilt, TTK, Ankara, 1988.

Yerasimos, Stefanos, *Az Gelişmişlik Sürecinde Türkiye 2 (Tanzimat'tan I. Dünya Savaşı'na)*, Gözlem Yayınları, İstanbul, 1975.

B- MAKALELER

Akyıldız, Ali, "Osmanlılar", *DİA*, XXXIII. Cilt, İstanbul, 2007, s. 506-509.

Aydın, Bilgin, "Salname", *DİA*, XXXVI. Cilt, İstanbul, 2009, s. 51-54.

Bayraktar, Kaya, "Osmanlı Bankası'nın Kuruluşu", *C. Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt III, Sayı 2, 2012, s.71-88.

Beydilli, Kemal, "Tepedelenli Ali Paşa", *DİA*, XL. Cilt, İstanbul, 2011, s. 476-479.

_____, "Yeni Osmanlılar" *DİA*, XLIII. Cilt, İstanbul, 2013, s. 430-433.

Çağan, Kenan, "Namık Kemal'de Devletin Niteliği ve Temel Dayanakları", *Akademik İncelemeler Dergisi*, Cilt VII, sayı 1, 2012, s. 255-280.

Delilbaşı, Melek, "1564 Tarihli Mufassal Yanya Livası Tahrir Defterine Göre Yanya Kenti ve Köyleri", *TTK Türk Tarih Belgeleri Dergisi*, Cilt XVII, Sayı 21, 1996, s. 1-40.

_____, "Selanik ve Yanya'da Osmanlı Egemenliğinin Kurulması", *Belleten*, Cilt LI, Sayı 199, 1987, s. 75-106.

Ergin, Vahdettin, "Osmanlı Devleti'nin Demiryolu Siyaseti", *Türkler*, XIV. Cilt, (Ed. Kemal Çiçek), Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, s. 462-469.

Gökacı, Mehmet, Ali, "Geçmişten Günümüze Yanya", *Tarih ve Toplum*, Sayı 181, Ocak 1999, s. 31-43.

Göyünç, Nejat, "Osmanlı Devleti'nde Taşra Teşkilatı (Tanzimat'a Kadar)", *Osmanlı (Teşkilat)*, VI. Cilt, (Ed. Güler Eren), Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 1999, s. 77-88.

Gümüşsoy, Emine, "1854 Yanya-Tırhala Olayları Ve Osmanlı Devleti", *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı 19, 2008, s. 97-112.

Keskinkılıç, Erdoğan "Duyun-ı Umumiye İdaresi", *Türkler*, XIV. Cilt, (Ed. Kemal Çiçek), Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, s. 371-380.

Kiel, Machiel, "Yanya", *DİA*, XLIII. Cilt, İstanbul, 2013, s. 317-321.

Nizamoğlu, Yüksel, "Yanya Vilayetinin Durumuna Dair Hazırlanan Layihalar ve Sonuçları", *OTAM*, sayı: 33, Bahar 2013, s. 197-228.

Ortaylı, İlber, "Tanzimat Devri ve Sonrası İdari Teşkilat", *Osmanlı Devleti ve Medeniyeti Tarihi (IRCICA)*, I. Cilt, (Ed. Ekmeleddin İhsanoğlu), Yıldız Matbaacılık, İstanbul, 1994, s. 283-324.

_____, "Yanya Vilayetinin Limanı Olarak 19. Asrın İkinci Yarısında Preveze", *Belleten*, Cilt LXII, Sayı 233, 1998, s. 137-146.

Seyitdanlıoğlu, Mehmet, "Divan-ı Hümayundan Meclis-i Meb'usan'a Osmanlı İmparatorluğu'nda Yasama", *Osmanlı (Teşkilat)*, VI. Cilt, (Ed. Güler Eren), Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 1999, s. 17-23.

Saydam, Abdullah, "Tanzimat Devri Reformları", *Türkler*, XII. Cilt, (Ed. Kemal Çiçek), Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, s.782-804.

_____, "Yenileşme Döneminde Osmanlı Toplumunu", *Türkler*, XIII. Cilt, (Ed. Kemal Çiçek), Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, s. 847-886.

Sezer, Hamiyet, "Tepedelenli Ali Paşa'nın Derbentler Başbuğluğu", *Ankara Üniversitesi Güneydoğu Avrupa Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi Dergisi*, Cilt I, sayı: 1, 2012, s. 155-164.

_____, ‘‘Tepedelenli Ali Paşa’nın Oğulları’’, *Tarih Araştırmaları Dergisi*, Cilt XVII, sayı: 28, 1995, s. 155-164.

Sungur, Mutullah, ‘‘XIX. Yüzyılda Osmanlı Devleti’nde Taşra İdaresi ve Vilayet Yönetimi’’, *Türkler*, XIII. Cilt, (Ed. Kemal Çiçek), Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, s. 750-761.

Sütçü, Tevfik, ‘‘Sosyal Bilimlerde Araştırma Kaynağı Olarak Almanaklar, Salnameler ve Yıllıklar’’, *İlmi Araştırmalar*, Sayı 18, 2004, s. 79-92.

Tabakoğlu, Ahmet, ‘‘Yenileşme Döneminde Osmanlı Ekonomisi’’, *Türkler*, XIV. Cilt, (Ed. Kemal Çiçek), Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, s. 207-240.

The Oxford Dictionary of Byzantium, ‘‘Epiros Despotate, Of’’, (Ed. Alexander Kazhdan) I. Volume, New York, 1991, s. 716-717.

Ünalp, Rezzan F., ‘‘İlklerin Savaşı: Kırım Savaşı (1853-1856)’’, *Askeri Tarih Araştırmaları Dergisi*, Sayı 22, 2013, s. 1-15.

Yalçınkaya, Alaaddin, ‘‘ III. Selim ve II. Mahmud Dönemleri Osmanlı Dış Politikası’’, *Türkler*, XII. Cilt, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, s. 629-659.

III- SÖZLÜKLER

Devellioğlu, Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat*, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara, 2007.

Pakalın, Mehmet Zeki, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, Cilt I, II ve III, MEB, İstanbul, 1993.

Sertoğlu, Midhat, *Osmanlı Tarih Lügati*, Kurtuba Kitap, İstanbul, 2015.

Şemseddin, Sami, *Kamus-i Türki*, Çağrı Yayınları, İstanbul, 2010.

_____, *Kamusul Alam*, VI. Cilt, Mihran Matbaası, İstanbul, 1316.

EKLER

A- H. 1319 (M. 1901) TARİHLİ YANYA VİLAYETİ SALNAMESİNİN TRANSKRİPSİYONU

MUKADDİME

Vilayetimizin bin üç yüz on dokuz sene-i hicriyesine mahsus salnamesi işine bugün muki'-i intişâra vaz' olundu.

Salnamenin münderecat cihetiyle tenvi'ini tab' cihetiyle tekmilini arzu ettiğimiz halde vakit darlığı matbaa noksanı gibi esbab bu babdaki arzumuzu kuvvede bıraktı. Zeman-ı neşrini teyemmünen cülus-u hümâyun-ı hazret-i hilafetpenahi gibi kulûb-ü sadife-i Osmaniyeyi envar-ı sürura gark eden bir yevm-i mes'uda tesadüf ettirmekle şu naçiz esere izafi bir kıymet vermek amelinde bulunduk.

Bütün efkâr ve amelini umûr-ı mühimme-i vilayetin rıza-yı âli-yi hazret-i şehriyari dairesinde hüsn-i temeşşine hasr etmekle vilayetin her şu'be-i idaresine bir feyz-i terakki veren vali-i âli-i vilayet büdde-i asdak-ı şehriyar-i ulvi haslet-i yâveran-ı hazret-i padişahiden ve teftiş-i askeri komisyonu-ı âlisi aza-yı keraminden ferik saadetli Osman Fevzi Paşa Hazretlerinin eser-i delalet-i devletleriyle edevat-ı tabiiye noksanının kariben ikmalî ve bimenhu teala sene-i atiyeye mahsus salnamenin - iktidarımız dahilinde behredar-ı mükemmeliyet olarak neşri ümidi bizim için şimdiden bir medar-ı teselli teşkil etmektedir.

Heman Cenab-ı Hak veli-i ni'met bi minnet akdesimiz şehriyari faruk-câh ve şehin-şah adalet-penah şevketli kudretli padişahımız Gazi Sultan Abdülhamid Han-ı Sâni efendimiz hazretlerini mâdâm'ül-elvân-ı erike-i pirâ-yı şevket ve şan buyursun amin.

Fi 19 ağustos sene 317 Pazar (Matbaa-i Vilayet)

Sene-i Kamekiye 1319 – Sene-i Maliye 1317

İmsak		İsa		Asr-ı Evvel		Zuhur		Tulu-uş Şems		Şuhur		Eyyam
										Nisan	Muharrem-ül Haram	
S	D	S	D	S	D	S	D	S	D			
8	49	1	33	9	9	5	29	10	37	5	1	Perşembe
	46		34		9		28		34	6	2	Cuma
	43		34		8		26		32	7	3	Cumartesi
	41		34		8		25		29	8	4	Pazar
	35		34		7		24		27	9	5	Pazartesi
	33		35		7		22		25	10	6	Salı
	32		35		6		21		23	11	7	Çarşamba
	29		36		5		20		21	12	8	Perşembe
	26		36		5		19		19	13	9	Cuma
	23		37		4		18		16	14	10	Cumartesi
	21		37		4		17		14	15	11	Pazar
	18		37		3		16		12	16	12	Pazartesi
	15		38		3		15		9	17	13	Salı
	12		38		2		14		8	18	14	Çarşamba
	9		38		2		13		5	19	15	Perşembe

Sene-i Kameriye 1319 – Sene-i Maliye 1317

Sene-i Kameriye 1319 – Sene-i Maliye 1317												
İmsak		İsa		Asr-ı Evvel		Zuhur		Tulu-uş Şems		Şuhur		Eyyam
										Nisan - Mayıs	Muharrem-ül Haram	
S	D	S	D	S	D	S	D	S	D			
8	6	1	38	9	1	5	12	10	3	20	16	Cuma
	3		38		1		11	10		21	17	Cumartesi
8			39	9			10	9	58	22	18	Pazar
7	57		39	9			9		55	23	19	Pazartesi
	54		40	8	59		8		53	24	20	Salı
	52		40		58		7		50	25	21	Çarşamba
	49		41		57		6		48	26	22	Perşembe
	47		41		56		5		46	27	23	Cuma
	44		42		55		4		43	28	24	Cumartesi
	42		42		54		3		41	29	25	Pazar
	39		43		53		2		39	30	26	Pazartesi
	37		43		52		1		37	1	27	Salı
	35		43		51	5			35	2	28	Çarşamba
	33		44		50	4	9		33	3	29	Perşembe
	30		44		50		58		31	4	30	Cuma

Sene-i Kamekiye 1319 – Sene-i Maliye 1317

Sene-i Kamekiye 1319 – Sene-i Maliye 1317												
İmsak		İsa		Asr-ı Evvel		Zuhur		Tulu-uş Şems		Şuhur		Eyyam
										Mayıs	Safer	
S	D	S	D	S	D	S	D	S	D			
7	27	1	44	8	49	4	57	9	29	5	1	Cumartesi
	25		45		49		56		27	6	2	Pazar
	22		45		48		55		25	7	3	Pazartesi
	19		45		48		54		23	8	4	Salı
	17		46		47		52		21	9	5	Çarşamba
	16		46		47		51		20	10	6	Perşembe
	15		47		46		50		18	11	7	Cuma
	13		47		46		49		17	12	8	Cumartesi
	11		48		45		48		16	13	9	Pazar
	9		48		45		47		14	14	10	Pazartesi
	7		48		44		47		13	15	11	Salı
	5		48		44		46		10	16	12	Çarşamba
	3		49		43		46		9	17	13	Perşembe
	1		49		43		45		8	18	14	Cuma
6	59		49		42		45		7	19	15	Cumartesi

Sene-i Kamekiye 1319 – Sene-i Maliye 1317

Sene-i Kamekiye 1319 – Sene-i Maliye 1317												
İmsak		İsa		Asr-ı Evvel		Zuhur		Tulu-uş Şems		Şuhur		Eyyam
										Haziran - Mayıs	Safer	
S	D	S	D	S	D	S	D	S	D			
6	58	1	49	8	42	4	44	9	6	20	16	Pazar
	56		50		41		44		5	21	17	Pazartesi
	54		50		41		43		4	22	18	Salı
	52		50		40		43		3	23	19	Çarşamba
	51		50		40		42		3	24	20	Perşembe
	49		50		39		42		2	25	21	Cuma
	48		50		39		41		2	26	22	Cumartesi
	47		51		38		41		1	27	23	Pazar
	46		51		38		41		1	28	24	Pazartesi
	45		51		37		40	9		29	25	Salı
	44		51		37		40	9		30	26	Çarşamba
	43		52		36		40	8	59	31	27	Perşembe
	42		52		35		39		59	1	28	Cuma
	42		52		35		39		59	2	29	Cumartesi

Sene-i Kameriye 1319 – Sene-i Maliye 1317

Sene-i Kameriye 1319 – Sene-i Maliye 1317												
İmsak		İşa		Asr-ı Evvel		Zuhur		Tulu-uş Şems		Şuhur		Eyyam
										Haziran	Rebiülevvel	
S	D	S	D	S	D	S	D	S	D			
6	41	1	53	8	34	4	38	8	58	3	1	Pazar
	40		53		34		37		58	4	2	Pazartesi
	39		53		33		37		57	5	3	Salı
	39		54		33		37		57	6	4	Çarşamba
	39		54		32		37		56	7	5	Perşembe
	39		54		32		37		56	8	6	Cuma
	38		54		32		37		55	9	7	Cumartesi
	38		55		32		37		55	10	8	Pazar
	37		55		32		37		55	11	9	Pazartesi
	37		55		32		37		55	12	10	Salı
	38		54		32		37		55	13	11	Çarşamba
	38		54		33		37		55	14	12	Perşembe
	39		54		33		37		56	15	13	Cuma
	39		54		33		37		56	16	14	Cumartesi
	39		53		33		38		57	17	15	Pazar

Sene-i Kamekiye 1319 – Sene-i Maliye 1317

Sene-i Kamekiye 1319 – Sene-i Maliye 1317												
İmsak		İsa		Asr-1 Eviel		Zuhur		Tulu-uş Şems		Şuhur		Eyyam
										Haziran - Temmuz	Rebiülevvel	
S	D	S	D	S	D	S	D	S	D			
6	29	1	53	8	34	4	38	8	57	18	16	Pazartesi
	40		53		34		39		58	19	17	Salı
	41		52		35		39		58	20	18	Çarşamba
	42		52		35		40		59	21	19	Perşembe
	43		52		36		40		59	22	20	Cuma
	44		52		36		40		59	23	21	Cumartesi
	45		51		37		41	9		24	22	Pazar
	46		51		37		41	9		25	23	Pazartesi
	47		51		38		42	9	1	26	24	Salı
	48		51		38		42		1	27	25	Çarşamba
	49		50		39		43		2	28	26	Perşembe
	50		50		39		43		2	29	27	Cuma
	52		50		40		43		3	30	28	Cumartesi
	53		50		41		44		4	1	29	Pazar
	56		50		41		44		5	2	30	Pazartesi

Sene-i Kameriye 1319 – Sene-i Maliye 1317

Sene-i Kameriye 1319 – Sene-i Maliye 1317												
İmsak		İsa		Asr-ı Evvel		Zuhur		Tulu-uş Şems		Şuhur		Eyyam
										Temmuz	Rebiülahir	
S	D	S	D	S	D	S	D	S	D			
6	58	1	49	8	42	4	45	9	6	3	1	Salı
	59		49		42		45		7	4	2	Çarşamba
7	1		49		43		46		8	5	3	Perşembe
	3		49		43		46		9	6	4	Cuma
	5		48		44		47		10	7	5	Cumartesi
	7		48		44		47		12	8	6	Pazar
	9		48		45		48		13	9	7	Pazartesi
	11		48		45		49		15	10	8	Salı
	13		47		46		50		16	11	9	Çarşamba
	15		47		46		51		18	12	10	Perşembe
	16		46		47		52		19	13	11	Cuma
	17		46		47		53		21	14	12	Cumartesi
	19		45		48		54		23	15	13	Pazar
	20		45		48		55		25	16	14	Pazartesi
	25		45		49		56		27	17	15	Salı

Sene-i Kameriye 1319 – Sene-i Maliye 1317

Sene-i Kameriye 1319 – Sene-i Maliye 1317												
İmsak		İsa		Asr-ı Evvel		Zuhur		Tulu-uş Şems		Şuhur		Eyyam
										Temmuz	Rebiülahir	
S	D	S	D	S	D	S	D	S	D			
7	27	1	45	8	49	4	57	9	29	18	16	Çarşamba
	29		44		50		58		31	19	17	Perşembe
	32		44		50		59		33	20	18	Cuma
	35		43		51	5		5	35	21	19	Cumartesi
	37		43		52	5	1		37	22	20	Pazar
	39		43		53		2		39	23	21	Pazartesi
	41		43		53		3		41	24	22	Salı
	43		42		54		4		43	25	23	Çarşamba
	46		42		54		5		46	26	24	Perşembe
	49		41		55		6		48	27	25	Cuma
	52		41		56		7		50	28	26	Cumartesi
	55		40		57		8		52	29	27	Pazar
	57		40		58		9		53	30	28	Pazartesi
8			39		59		10		55	31	29	Salı

Sene-i Kameriye 1319 – Sene-i Maliye 1317

İmsak	İsa		Asr-ı Evvel		Zuhur		Tulu-uş Şems		Şuhur		Eyyam
	S	D	S	D	S	D	S	D	Ağustos	Cemaziülevvel	
8	3	1	39	9	5	11	9	58	1	1	Çarşamba
	6		38	9	1	12	10	1	2	2	Perşembe
	9		38		2	13		5	3	3	Cuma
	12		38		2	14		8	4	4	Cumartesi
	15		37		3	15		11	5	5	Pazar
	18		37		3	16		14	6	6	Pazartesi
	21		37		4	17		17	7	7	Salı
	23		37		4	18		19	8	8	Çarşamba
	26		36		5	19		21	9	9	Perşembe
	29		36		5	20		23	10	10	Cuma
	32		35		6	21		25	11	11	Cumartesi
	34		35		6	22		27	12	12	Pazar
	36		34		7	24		29	13	13	Pazartesi
	39		34		7	25		32	14	14	Salı
	43		34		8	26		35	15	15	Çarşamba

Sene-i Kameriye 1319 – Sene-i Maliye 1317

Sene-i Kameriye 1319 – Sene-i Maliye 1317												
İmsak		İsa		Asr-ı Evvel		Zuhur		Tulu-uş Şems		Şuhur		Eyyam
										Agustos	Cemaziülevvel	
S	D	S	D	S	D	S	D	S	D			
8	46	1	34	9	8	5	28	10	37	16	16	Perşembe
	49		33		9		29		39	17	17	Cuma
	51		33		9		30		41	18	18	Cumartesi
	55		33		10		31		43	19	19	Pazar
	58		33		11		32		46	20	20	Pazartesi
9			32		12		33		49	21	21	Salı
9	2		32		13		34		52	22	22	Çarşamba
	5		32		14		35		55	23	23	Perşembe
	8		32		15		36		57	24	24	Cuma
	11		31		16		38	11		25	25	Cumartesi
	14		31		17		39	11	3	26	26	Pazar
	17		31		18		40		5	27	27	Pazartesi
	19		31		19		41		7	28	28	Salı
	22		30		19		43		10	29	29	Çarşamba
	25		30		20		45		12	30	30	Perşembe

Sene-i Kameriye 1319 – Sene-i Maliye 1317

Sene-i Kameriye 1319 – Sene-i Maliye 1317												
İmsak		İsa		Asr-ı Evvel		Zuhur		Tulu-uş Şems		Şuhur		Eyyam
										Ağustos - Eylül	Cemazülahir	
S	D	S	D	S	D	S	D	S	D			
9	27	1	30	9	20	5	46	11	14	31	1	Cuma
	31		29		20		48		16	1	2	Cumartesi
	34		29		21		49		18	2	3	Pazar
	37		29		22		50		21	3	4	Pazartesi
	40		29		22		51		23	4	5	Salı
	43		29		23		52		26	5	6	Çarşamba
	46		28		24		53		28	6	7	Perşembe
	48		28		25		54		30	7	8	Cuma
	51		28		26		56		32	8	9	Cumartesi
	54		28		26		57		34	9	10	Pazar
	57		28		27		59		36	10	11	Pazartesi
	59		28		27	6			38	11	12	Salı
1	2		27		27	6	2		41	12	13	Çarşamba
	4		27		27		2		45	13	14	Perşembe
	6		27		28		4		47	14	15	Cuma

Sene-i Kameriye 1319 – Sene-i Maliye 1317

Sene-i Kameriye 1319 – Sene-i Maliye 1317												
İmsak		İşa		Asr-ı Evvel		Zuhur		Tulu-uş Şems		Şuhur		Eyyam
										Eylül	Cemazülahir	
S	D	S	D	S	D	S	D	S	D			
10	9	1	27	9	28	6	5	11	50	15	16	Cumartesi
	11		27		29		6		52	16	17	Pazar
	14		27		29		8		55	17	18	Pazartesi
	17		27		30		9		57	18	19	Salı
	19		27		30		10		59	19	20	Çarşamba
	21		27		31		12	12	3	20	21	Perşembe
	24		27		31		13		5	21	22	Cuma
	27		27		32		15		7	22	23	Cumartesi
	30		27		32		16		10	23	24	Pazar
	33		27		32		17		13	24	25	Pazartesi
	35		27		32		18		15	25	26	Salı
	38		27		33		20		17	26	27	Çarşamba
	41		27		33		21		19	27	28	Perşembe
	44		27		33		22		23	28	29	Cuma

Sene-i Kamekiye 1319 – Sene-i Maliye 1317

Sene-i Kamekiye 1319 – Sene-i Maliye 1317												
İmsak		İsa		Asr-ı Evvel		Zuhur		Tulu-uş Şems		Şuhur		Eyyam
										Eylül – Teşrin-i evvel	Receb-ül Ferd	
S	D	S	D	S	D	S	D	S	D			
10	46	1	27	9	34	6	23	12	20	29	1	Cumartesi
	47		27		35		24		28	30	2	Pazar
	51		27		36		25		30	1	3	Pazartesi
	54		27		36		27		32	2	4	Salı
	56		27		37		28		34	3	5	Çarşamba
	57		28		38		29		36	4	6	Perşembe
11			28		38		30		38	5	7	Cuma
11	2		28		39		31		41	6	8	Cumartesi
	5		28		39		33		43	7	9	Pazar
	7		28		39		34		45	8	10	Pazartesi
			28		39		35		47	9	11	Salı
	12		28		40		36		49	10	12	Çarşamba
	15		28		40		37		53	11	13	Perşembe
	17		28		40		39		56	12	14	Cuma
	20		28		40		40		59	13	15	Cumartesi

Sene-i Kamekiye 1319 – Sene-i Maliye 1317

Sene-i Kamekiye 1319 – Sene-i Maliye 1317												
İmsak		İsa		Asr-ı Evvel		Zuhur		Tulu-uş Şems		Şuhur		Eyyam
										Teşrin-i evvel	Receb-ül Ferd	
S	D	S	D	S	D	S	D	S	D			
11	21	1	28	9	41	6	41	1	2	14	16	Pazar
	23		28		41		42		5	15	17	Pazartesi
	26		29		41		43		7	16	18	Salı
	28		29		41		45		9	17	19	Çarşamba
	30		29		42		46		11	18	20	Perşembe
	32		29		42		48		13	19	21	Cuma
	34		29		42		49		15	20	22	Cumartesi
	36		29		42		50		17	21	23	Pazar
	38		29		42		51		20	22	24	Pazartesi
	40		30		43		52		22	23	25	Salı
	42		30		43		53		24	24	26	Çarşamba
	45		30		44		54		27	25	27	Perşembe
	48		30		44		55		29	26	28	Cuma
	50		30		44		56		30	27	29	Cumartesi
	52		31		44		57		33	28	30	Pazar

Sene-i Kameriye 1319 – Sene-i Maliye 1317

Sene-i Kameriye 1319 – Sene-i Maliye 1317												
İmsak		İsa		Asr-ı Evvel		Zuhur		Tulu-uş Şems		Şuhur		Eyyam
										Teşrin-i evvel ve sani		
S	D	S	D	S	D	S	D	S	D			
11	54	1	31	9	44	6	58	10	30	29	1	Pazartesi
	56		31		44		59		37	31	2	Salı
	58		31		44	7	0		39	30	3	Çarşamba
12	0		31		45	7	1		40	1	4	Perşembe
12	1		31		45		2		43	2	5	Cuma
	3		31		45		3		45	3	6	Cumartesi
	5		31		45		4		48	4	7	Pazar
	6		31		46		4		52	5	8	Pazartesi
	8		32		46		5		55	6	9	Salı
	9		32		46		6		57	7	10	Çarşamba
	11		32		46		7		58	8	11	Perşembe
	12		32		46		8		59	9	12	Cuma
	14		32		46		9	2	2	10	13	Cumartesi
	15		32		46		10		5	11	14	Pazar
	16		32		46		11		6	12	15	Pazartesi

Sene-i Kamekiye 1319 – Sene-i Maliye 1317

Sene-i Kamekiye 1319 – Sene-i Maliye 1317												
İmsak		İsa		Asr-ı Evvel		Zuhur		Tulu-uş Şems		Şuhur		Eyyam
										Teşrin-i sani	Şaban-ül Azim	
S	D	S	D	S	D	S	D	S	D			
12	17	1	32	9	46	7	12	2	7	13	16	Salı
	18		32		46		12		8	14	17	Çarşamba
	19		32		46		13		9	15	18	Perşembe
	21		32		46		13		11	16	19	Cuma
	22		32		46		14		12	17	20	Cumartesi
	23		32		46		15		12	18	21	Pazar
	24		32		46		16		13	19	22	Pazartesi
	26		34		46		16		14	20	23	Salı
	27		34		46		17		15	21	24	Çarşamba
	28		34		46		17		16	22	25	Perşembe
	29		34		46		18		17	23	26	Cuma
	30		35		46		18		18	24	27	Cumartesi
	31		35		46		19		19	25	28	Pazar
	32		35		46		19		19	26	29	Pazartesi

Sene-i Kameriye 1319 – Sene-i Maliye 1317

İmsak		İsa		Asr-ı Evvel		Zuhur		Tulu-uş Şems		Şuhur		Eyyam
										Teşrin-i sânî Kanun-ı evvel	Ramazân-ül Mübârek	
S	D	S	D	S	D	S	D	S	D			
12	33	1	35	9	46	7	19	2	19	27	1	Salı
	34		35		46		20		19	28	2	Çarşamba
	35		36		46		20		19	29	3	Perşembe
	35		36		46		20		19	30	4	Cuma
	36		36		46		20		20	1	5	Cumartesi
	36		36		46		20		20	2	6	Pazar
	37		36		46		20		21	3	7	Pazartesi
	37		36		46		20		21	4	8	Salı
	38		36		46		21		22	5	9	Çarşamba
	38		36		46		21		22	6	10	Perşembe
	39		36		47		21		23	7	11	Cuma
	39		36		47		22		23	8	12	Cumartesi
	40		36		47		22		23	9	13	Pazar
	40		36		47		22		24	10	14	Pazartesi
	40		36		47		22		24	11	15	Salı

Sene-i Kameriye 1319 – Sene-i Maliye 1317

Sene-i Kameriye 1319 – Sene-i Maliye 1317												
İmsak		İsa		Asr-ı Evvel		Zuhur		Tulu-uş Şems		Şuhur		Eyyam
										Kanun-ı evvel	Ramazân-ül Mübârek	
S	D	S	D	S	D	S	D	S	D			
12	40	1	36	9	47	7	22	2	24	12	16	Çarşamba
	39		36		47		22		23	13	17	Perşembe
	39		36		47		22		23	14	18	Cuma
	38		36		47		21		23	15	19	Cumartesi
	38		36		47		21		22	16	20	Pazar
	37		36		46		21		22	17	21	Pazartesi
	37		36		46		21		21	18	22	Salı
	36		36		46		20		21	19	23	Çarşamba
	36		36		46		20		20	20	24	Perşembe
	35		36		46		20		20	21	25	Cuma
	35		36		46		20		19	22	26	Cumartesi
	34		35		46		20		19	23	27	Pazar
	34		35		46		19		19	24	28	Pazartesi
	33		35		46		19		19	25	29	Salı
	32		35		46		19		18	26	30	Çarşamba

Sene-i Kameriye 1319 – Sene-i Maliye 1317

Sene-i Kameriye 1319 – Sene-i Maliye 1317												
İmsak		İşa		Asr-ı Evvel		Zuhur		Tulu-uş Şems		Şuhur		Eyyam
										Kanun-ı evvel ve sâni	Şevval-ül Mükerrrem	
S	D	S	D	S	D	S	D	S	D			
12	31	1	30	9	46	7	18	2	18	27	1	Perşembe
	30		34		46		18		17	28	2	Cuma
	29		34		46		17		16	29	3	Cumartesi
	28		34		46		17		15	30	4	Pazar
	27		34		46		17		14	31	5	Pazartesi
	26		34		46		16		13	1	6	Salı
	24		33		46		16		12	2	7	Çarşamba
	23		33		46		15		11	3	8	Perşembe
	22		33		46		14		10	4	9	Cuma
	21		33		46		13		9	5	10	Cumartesi
	19		32		46		13		8	6	11	Pazar
	18		32		46		12		7	7	12	Pazartesi
	17		32		46		12		6	8	13	Salı
	16		32		46		12		5	9	14	Çarşamba
	15		32		46		11		3	10	15	Perşembe

Sene-i Kameriye 1319 – Sene-i Maliye 1317

Sene-i Kameriye 1319 – Sene-i Maliye 1317												
İnsak		İşa		Asr-ı Evvel		Zuhur		Tulu-üş Şems		Şuhur		Eyyam
										Kanun-ı sâni	Şevval-ül Mükerrrem	
S	D	S	D	S	D	S	D	S	D			
12	14	1	32	9	46	7	10	2	1	11	16	Cuma
	12		32		46		9	10	59	12	17	Cumartesi
	11		32		46		8		58	13	18	Pazar
	10		32		46		7		57	14	19	Pazartesi
	8		32		46		6		55	15	20	Salı
	6		31		45		5		53	16	21	Çarşamba
	4		31		45		4		51	17	22	Perşembe
	3		31		45		3		49	18	23	Cuma
	1		31		45		2		47	19	24	Cumartesi
12			31		45		1		44	20	25	Pazar
11	58		31		45	7			41	21	26	Pazartesi
	56		31		45	6	59		39	22	27	Salı
	54		31		44		58		37	23	28	Çarşamba
	52		30		44		57		35	24	29	Perşembe

Sene-i Kameriye 1319 – Sene-i Maliye 1317

Sene-i Kameriye 1319 – Sene-i Maliye 1317												
İmsak	İsa		Asr-ı Evvel		Zuhur		Tulu-uş Şems		Şuhur		Eyyam	
	S	D	S	D	S	D	S	D	Kanun-ı sâni ve Şubat	Zilkade-tül Şerife		
11	50	1	30	9	44	6	56	10	34	25	1	Cuma
	48		30		44		55		32	26	2	Cumartesi
	45		30		44		54		30	27	3	Pazar
	42		30		43		53		28	28	4	Pazartesi
	40		30		43		52		26	29	5	Salı
	38		39		42		51		21	30	6	Çarşamba
	36		39		42		50		17	31	7	Perşembe
	34		39		42		49		15	1	8	Cuma
	32		39		42		48		14	2	9	Cumartesi
	30		39		42		47		11	3	10	Pazar
	28		39		41		55		9	4	11	Pazartesi
	25		39		41		43		7	5	12	Salı
	23		38		41		42		5	6	13	Çarşamba
	21		38		40		41		3	7	14	Perşembe
	20		38		40		40	1		8	15	Cuma

Sene-i Kamekiye 1319 – Sene-i Maliye 1317

Sene-i Kamekiye 1319 – Sene-i Maliye 1317												
İmsak		İsa		Asr-ı Evvel		Zuhur		Tulu-uş Şems		Şuhur		Eyyam
										Şubat	Zilkade-tül Şerife	
S	D	S	D	S	D	S	D	S	D			
11	18	1	28	9	40	6	39	12	56	9	16	Cumartesi
	15		28		40		38		53	10	17	Pazar
	12		28		39		37		50	11	18	Pazartesi
	10		28		39		35		47	12	19	Salı
	7		28		39		34		45	13	20	Çarşamba
	5		28		39		33		43	14	21	Perşembe
	3		28		38		32		40	15	22	Cuma
11			28		38		30		38	16	23	Cumartesi
10	58		28		37		29		36	17	24	Pazar
	56		28		37		28		34	18	25	Pazartesi
	54		27		36		27		32	19	26	Salı
	51		27		36		25		30	20	27	Çarşamba
	48		27		36		24		28	21	28	Perşembe
	46		27		35		23		25	22	29	Cuma
	43		27		35		22		22	23	30	Cumartesi

Sene-i Kameriye 1319 – Sene-i Maliye 1317

Sene-i Kameriye 1319 – Sene-i Maliye 1317												
İmsak		İsa		Asr-ı Evvel		Zuhur		Tulu-uş Şems		Şuhur		Eyyam
										Şubat - Mart		
S	D	S	D	S	D	S	D	S	D			
10	41	1	27	9	34	6	21	12	19	24	1	Pazar
	38		27		34		20		17	25	2	Pazartesi
	35		27		33		18		15	26	3	Salı
	33		27		33		17		12	27	4	Çarşamba
	30		27		32		16		10	28	5	Perşembe
	26		27		32		15		7	1	6	Cuma
	23		27		31		14		5	2	7	Cumartesi
	19		27		31		12		3	3	8	Pazar
	17		27		30		10	12		4	9	Pazartesi
	14		27		30		9	11	57	5	10	Salı
	11		27		29		8		55	6	11	Çarşamba
	9		27		29		7		52	7	12	Perşembe
	6		27		28		6		50	8	13	Cuma
	4		27		28		5		47	9	14	Cumartesi
	2		27		27		4		44	10	15	Pazar

Sene-i Kamekiye 1319 – Sene-i Maliye 1317

Sene-i Kamekiye 1319 – Sene-i Maliye 1317												
İmsak		İsa		Asr-ı Evvel		Zuhur		Tulu-uş Şems		Şuhur		Eyyam
										Mart	Zilhicce	
S	D	S	D	S	D	S	D	S	D			
9	59	1	21	9	27	6	2	11	41	11	16	Pazartesi
	57		21		27		2		39	12	17	Salı
	54		28		26	6			36	13	18	Çarşamba
	51		28		26	5	59		34	14	19	Perşembe
	48		28		25		58		32	15	20	Cuma
	46		28		25		57		30	16	21	Cumartesi
	43		28		22		56		28	17	22	Pazar
	40		29		22		55		26	18	23	Pazartesi
	38		29		22		52		22	19	24	Salı
	34		29		22		51		21	20	25	Çarşamba
	31		29		21		49		18	21	26	Perşembe
	27		30		21		48		16	22	27	Cuma
	25		30		20		47		13	23	28	Cumartesi
	22		30		20		46		10	24	29	Pazar
	19		30		19		45		7	25	30	Pazartesi

BAZI VEKAYI'-İ MEŞHURE

-s.28-

Zirde münderic vekayı’-i meşhure tarihleri itibariyle iki kısımdır. Biri tarih-i mesud-i hicret-i celileden mukaddem, diğeri muahherdir.

Hicret-i şerif-i menkabetden mukaddem:

	Sene
Hilkat-ı Adem aleyhi’s-selam	6292
Tufan-ı Nuh aleyhi’s-selam	3174
Mısır’ın İbtida-yı ma’muriyeti	3548
Müluk-ı Beni Aşurun ibtida-yı zuhuru	2812
Viladet-i Hazreti İbrahim aleyhi’s-selam	2570
Hitan-ı Hazreti İsmail aleyhi’s-selam	2470
Hazreti Yusuf aleyhi’s-selamın Mısır’a teşrifleri	2317
Mısır’da yedi sene mümted olan kaht-ı gala	2291
Firavunun Mısır’da etfal-i zukuri itlafi	2176
Latin Krallığı’nın teşkili	2166
Atina Krallığı’nın teşkili	2165
Hazreti Musa aleyhi’s-selamın Mısır’dan hurucları	2075
Müluk-i Yahud’un ibtida-yı hükümeti	2034
Hazreti Davud aleyhi’s-selamın Suriye’de padişahlığı	1638
Hazreti Süleyman aleyhi’s-selamın padişahlığı	1598
Müluk-ı Beni Aşur’dan Babil hükümetinin ayrılması	1353

-s.29-	Sene
Roma şehrinin binası	1337
Buhtu'n-Nasr'ın Suriye ve Kudüs-i Şerifi tahribi	1155
İran Şahlığı'nın Keyaniye tabakasına intikali	1110
İranlıların Mısır'ı istilası	1108
İskender'in Mısır'ı İranlılardan istirdadı	916
İskender'in İran'ı istilasıyla Dara'nın maktuliyeti	915
Mısır'ın Roma'ya iltihakı	612
Milad-ı Hazreti İsa aleyhi's-selam	585
Roma'da Papa nasbı	517
Cam icadı	484
Tabaka-i Sasaniye'nin zuhuru	368
Ayasofya'nın binası	234
Su terazisinin icadı	201
Fransa Krallığı'nın teşkili	163
Tüy kaleminin icadı	40
Leh Krallığı'nın teşkili	33
İskoçya Krallığı'nın teşkili	25
İngiliz Krallığı'nın teşkili	14
İspanya Krallığı'nın teşkili	12

-s.30-

Hicret-i celileden muahher:

	Sene
Gaza-i kübra-yı Bedr	1
Hacc-ı Veda	10
Feth-i celil-i Mekke-i Mükerrreme	10
Feth-i belend-i Hayber	10
Hilafet-i hazreti Ebubekir Radiyallahu anhu	10
Hilafet-i Hazreti Ömer Radiyallahu anhu	13
Bina-yı Basra	14
Feth-i Şam	14
Feth-i Kayseriye	19
Feth-i Mısır	20
Hilafet-i Hazreti Osman radiyallahu anhu	24
Feth-i Cezire-i Kıbrıs	27
Hilafet-i Hazreti Ali radiyallahu anhu	35
İstanbul'un ibtida-yı muhasarası	36
Zuhur-ı Beni Ümeyye	41
Galata'da Arab Cami'nin evvelki binası	49
Vekayı'-i dilsuz-ı Kerbela	60
Darb-ı sikke-i İslamiyye	75

-s.31-	Sene
Viladet-i Hazreti İmam-ı Azam radiyallahu anhu	80
Sicilya Ceziresiyle Mesina Boğazı'nın fethi	82
İslamın Endülüs'e uburı	92
Galata Arab Camiinin ikinci binası	95
Kağıt icadı	120
Arablar beyninde ilm-i kimyanın şüyu'u	121
İnkiraz-ı Beni Ümeyye	133
Zuhur-ı Devlet-i Abbasiyye	139
Endülüs'te Devlet-i Beni Ümeyye teşkili	139
İntikal-i Hazreti İmam-ı Azam radiyallahu anhu	150
Danimarka Krallığı'nın teşkili	183
Mağribde Devlet-i Fatımiyye'nin teşkili	297
Rusya Devleti'nin teşkili	362
Devlet-i Selçukiyye'nin teşkili	422
Macar Krallığı'nın teşkili	455
Viladet-i Hazreti Abdülkadir kuddise sirruhu	480
Saat icadı	516
İntikal-i Hazreti Abdülkadir kuddise sirruhu	561
Müluk-i Eyyubiyye'nin zuhuru	567
Mevlid-i Şerif kıraatının ibtidası ve viladet-i Hazreti Mevlana	604
Devlet-i Abbasiyye'nin inkırızı	656
İntikal-i Hazreti Mevlana kuddise sirruhu	672

-s.32-	Sene
Gözlük İcadı	686
Gemi pusulası icadı	687
Devlet-i Selçukiyye'nin inkırazı	687
Zuhur-ı Devlet-i Ebed Müddet Aliyye-i Osmaniye	688
Mebdei istiklal ve kıraat-i hutbe	699
Feth-i Bursa ve tevellüd-i Hazreti Hüdavendigar Gazi	726
Darb-ı Sikkeyi Hümâyun-ı Osmani	728
Devlet-i Aliyye'de muvazzaf asker tanzimi	728
Şehzade Süleyman Paşa Hazretlerinin mecra-yı Rumeli'ye çıkıp	758
Gelibolu'yu ve havalisini fetihleri	
Top icadı	762
Feth-i Edirne	773
Mısır'da Devlet-i Çerakise'nin zuhuru	784
İntikal-i hazreti Şah Bahaeddin-i Nakşibend kuddise sirruhu	791
Hüdavendigar Gazi Hazretlerinin Kosova'da muzafferiyet ve şehadeti	792
Feth-i Selanik ve Yenişehir	796
Yıldırım Bayezid Han Hazretlerinin Niğbolu galibiyeti	797
Anadolu Hisarını inşa buyurdıkları	798
Bursa'da Camii-i Kebir'in binası	798
Veka'yı-i Timur	804
Bursa'da Emir Sultan hazretlerinin intikali kuddise sirruhu	833
Feth-i Yanya	835

-s.33-	Sene
Sultan Murad Han-1 Sâni Hazretlerinin Varna galibiyeti	848
San'at-ı taba'at icadı	851
Kosova muzafferiyet-i saniyesi	852
Fatih Hazretlerinin Rumeli hisarının binası	856
Karadan gemiler imrarıyle İstanbul'u feth buyurdıkları	857
Eski Sarayın binası	858
Amerika'nın keşfi	862
Devlet-i Eyyubiye'nin inkırazı	865
İtmam-ı Camii-i Hazreti Fatih	868
Saray-ı Cedid'in itmamı	875
Mengli Giray Hanın Devlet-i Osmaniyeye mutava'atı	880
Kemal Reisin Donanma-i Hümayun ile İspanya'ya azimeti	892
Bina-yı Camii-i Sultan Bayezid Han-1 Sani	903
Ümit Burnu tarikinin keşfi	903
Sultan Selim Hazretlerinin Çaldıran vekayı-i meşhuresi	920
Sultan Selim-i Evvel Hazretlerinin Mısır'ı fethi	922
Emanet-i celile ile şerefyab oldukları	922
Cep saatinin icadı	922
Feht-i Halep ve Şam	922
Dersaadet'te tersane binası	923
Viyana'nın birinci muhasarası	935
Canberdi Gazali'nin vefatı	937

-s.34-	Sene
Aden'in teshiri	944
İmparator Karlos'un hezimetı	947
Bahr-i muhit-i şarkıyyeye Seydi Reisin birinci seferi	961
Süleymaniye Camii'nin itmamı	965
Kılıç Ali Paşa'nın kapudan-ı derya nasbı	979
Endülüs'ün tahliyesi	985
Takiyyüddin rasadının inşası ve hesab-ı usul-i a'şari	987
Sultan Mehmed Han-ı Salis Hazretlerinin Eğri Kalesi fethi ve galebesi	1005
Memalik-i İslamiyye'de duhanın isti'mali	1012
İtfaiyenin İstanbul'da isti'mali	1050
Avrupa'da gazete icadı	1051
Viyana'nın ikinci muhasarası	1094
Büyük Petro'nun Rusya'ya nizam-ı vaz'ı	1116
Çiçek aşısı ihtira'i	1167
Balon icadı	1199
Telgraf icadı	1206
Sultan Selim-i Sâlis Hazretlerinin Mısır'ı Bonapart'tan fethi ve istihlası	1213
Selim-i Sâlis oldu mülk-i Mısır'a fatih-i sâni	
Taş basması icadı	1215
Vapur gemisi icadı	1222

-s.35-	Sene
Sultan Mahmud Han-ı Sâni Hazretlerinin Hameyn-i Muhteremeyni Vahabilerden tahliye himmet-i celileleri	1222
Avrupa musalaha-i umumiyesi	1233
Şimendifer icadı	1240
Vaka-yı Hayriyye ve tesis-i askeri nizamiye	1241
Dersaadette Mekteb-i Tıbbiyye'nin tesisi	1242
Cisr-i Atika'nın inşası	1253
Karantina nizamının vaz'ı	1254
Tanzimat-ı Hayriyye	1255
Sultan Abdülmecid Han Hazretlerinin sahih'ül ayar-ı meskukat darbına himmetleri	1259
Ayasofya Camii-i Şerifini imar buyurdıkları	1265
Hırka-i Saadet Daire-i Aliyyesini müceddeden inşa muvaffakiyetleri	1269
Ayniye-i Mukaddese-i Harem-i Saadete muvaffakiyetleri	1277
Bursa Camii-i Kebirini tecdid buyurdıkları	1277
Torpil icadı	1278
Teşkil-i vilayet-i mebdei	1281
Prusyalıların Avusturya ile Sadova Muharebesi	1281
Menafi'-i Umûmiye Sandıkları tesisi	1283
İğneli tiftik icadı	1283
Sultan Abdülaziz Han Hazretlerinin Avrupa'ya seyahati	1284
Süveyş cedvelinin küşadı	1286

-s.36-	Sene
Prusya ve Fransa Devletleri'nin Muharebesi	1287
Almanya İmparatorluğu'nun ilanı	1287
İtalya Devleti'nin Roma'yı istilası	1287
Fransa'nın Cumhuriyet'e inkılabı	1287
Dersaadet'te tramvay ihdası	1288
Tütünün taht-ı inhisara ithali	1289
Tersane-i Amirede havz-ı sabih isti'mali	1289
Galata'da tünel küşadı	1290
İzmit teymur yolunun inşası	1290
Kanun-ı Esasi vaz'ı	1293
Rusya Muharebe-i ahiresi	1293
Berlin Kongresi	1295
Sicil-i Ahvali tesisi	1296
Dersaadet'te müzenin resmi küşadı	1297
Dersaadet rıhtımlarının vaz'ı esası	1312
Dersaadette Darü'l-Aceze'nin resmi küşadı	1313
Devlet-i Aliyye'nin Yunan ile vuku' bulan muharebe ve muzafferiyeti	1315

**SELATİN-İ İZAM-I ŞEVKET-İ İTTİSAM-I OSMANİYYE HAZERATININ
TARİH-İ VİLADET VE CÜLUS-U HÜMÂYUN VE MÜDDET-İ ÖMR-Ü
SALTANATLARI İLE MERÂKID-I MUTEBEREKELERİ**

Müessis-i Bünyan-ı Saltanat Gazi Sultan Osman Han Âlimenkıbet Hazretleri

Ertuğrul Gazi Hazretleri sülbünden 656 sene-i hicriyyesinde tevellüd ile 699 senesi Cemaziyyülevvelisi'nin dördüncü günü bi'l-istiklal câlis-i taht-ı saltanat olup 726 senesi Şehr-i Ramazani'nın yirmi birinci günü irtihalleri vuku' bulmuştur. Medfun-u şerifleri Burusa'da hisar içinde Osmaniye Meydanı nezdindedir.

Burusa Fatihi Gazi Sultan Orhan Hazretleri

Sultan Osman hazretlerinin mahdum-ı meali-i mevsumlarıdır. 680 senesinde tevellüd ederek 726 senesi Şehr-i Ramazani'nda calis-i serir-i saltanat olmuşlar ve 761 senesinde irtihalleri vuku' ile peder-i muazzamları civarında diğer türbe-i mahsusaya defn olunmuşlardır.

Hüdavendigâr Gazi Şehid-i Meşhur Sultan Murad Han-ı Evvel Hazretleri

Sultan Orhan Hazretleri sülbünden 726 senesinde tevellüd ve 761 de peder-i cennet makarrları makamına cülus buyurmuşlardır. 791 senesi Şehr-i Ramazan-ı Şerifi evâilinde Kosova Muharebe-i Meşhuresinde şehiden irtihal buyurmaları ile na'ş-ı mağfîret-i nakşileri Bursa'ya nakil ile Çekirge nam-ı mahaldeki Camii-i Şerif ve imaret-i amireleri karşısında kain türbe-i muhteremeye defn olunmuştur. Mahall-i şehadetlerinde dahi başkaca türbe-i münifeleri vardır. Enva'-i müberrât-ı adidelerinden Bursa'da Saray-ı Hümayun mahalli karşısında ve Osmaniye Meydanı nezdinde Şehadet Camii namıyla bir ma'bed-i vasi' inşa buyurmuşlardır.

Gazi Sultan Yıldırım Bayezid Han Hazretleri

Sultan Murad Han-ı Evvel Hazretlerinin mahdum-ı besalet-i mevsumlarıdır. 761 senesinde kadem-nihade-i mehd-i şuhud olup 791 senesinde calis-i taht-ı Osmani ve 805 senesi Şabanı'nın on beşinci günü tarikdar-ı fani olmuşlardır. Medfun-ı şerifleri Bursa'da meşhur Camii-i Kebir pür-nurlarının gayri olan ve şehrin canib-i şarkisine müsadif bulunan diğer camii-i şerifleri ile medrese ve su kemerleri ve sair asar-ı latifleri civarındadır.

Müessis-i Sâni-i Saltanat Çelebi Sultan Mehmed Han Gazi Hazretleri

Sultan Yıldırım Bayezid Han Hazretleri sulbünden 781 senesinde tevellüd eylemişlerdir. 816 senesinde cülus-u hümâyunları ve 824 senesinde irtihalleri vuku' bulmuştur. Bursa'da gayet müsenna' camii-i şerifleri pigahında ve Sultaniye namı ile meşhur medrese-i şerife ve imaret-i mamurları civarında kain yeşil türbe-i refiyeye defn olunmuşlardır.

Gazi Sultan Murad Han-ı Sâlis Hazretleri

Çelebi Sultan Mehmed Han hazretlerinin mahdum-ı mefhumlarıdır. 806 senesinde tevellüd 824 senesine cülus ile 855 senesi Muharremi'nin beşinci günü Edirne'de âzim-i gülşen-i serây rahmet olup Bursa'da ki Muradiye semtinde kain Camii-i Şerifleri inzalinde kubbesinin üzeri açık türbe-i mahsusalarına nakil ve defn olunmuşlardır. İşbu türbe-i mübareke haremindedir Sultan Cem Hazretlerinin gayet müzeyyen türbeleri ile diğer şehzâdegan-ı zîşân hazeratının da müteaddid ve mükellef türbe-i şerife ve yanında medrese ve imaret-i amireleri mevâridir.

Ebu'l Feth ve'l Megazi Sultan Mehmed Han-ı Sâni Hazretleri

Sultan Murad Han-ı Sani Hazretlerinin mahdum-ı saadet-i mevsimleridir. İstanbul ve Trabzon ve nice beled-i azime fethine muvaffakiyetleri cihetiyle Ebu'l feth unvan-ı celilile-i iştihar bulmuşlardır. 833 senesi Recebi'nin yedinci günü kadem nihade-i âlem-i vücud ve 855 senesi Muharremi'nde calis-i taht-ı meali nümûd oldular ve 886 senesi Rebiülevveli'nin dördüncü günü gazaya azimet esnasında Gekbuze merhalesi civarında irtihal buyurdular. Türbe-i âlileri İstanbul'da Camii-i Cesim ve münevverleri pişgahında ve sair asar-ı celileleri civarındadır.

Gazi Sultan Bayezid Han-ı Sâni Hazretleri

Ebu'l Feth Sultan Mehmed Han Hazretleri sulbünden 851 senesinde tevellüd ile 886 senesinde cülus ve 918 senesi Rebiülahiri'nin onuncu günü irtihal buyurdular. Medfun-ı şerifleri İstanbul'da Bab-ı Seraskeri meydanında ki Camii-i Şerifleri pişgahındadır.

Fatih-i Mısır Sultan Selim Han-ı Evvel Hazretleri

Sultan Bayezid Han-ı Sâni Hazretlerinin mahdum-ı âli-güherleridir. 875

Senesinde tevellüd ile 918 senesinde calis-i taht-ı âl-i baht-ı Osmani ve 926 senesi Şevvalinin dokuzuncu günü âzim-i gülşen-i serây-ı cavidani oldular ve az vakitte çok asar-ı celileye muvaffık buyuruldular. Türbe-i mübarekeleri İstanbul'da vaki' camii-i şerifleri pişgahındadır.

Gazi Sultan Süleyman Han-ı Evvel Hazretleri

Kanuni unvanıyla meşhurdur. Yavuz Sultan Selim-i Kadim Hazretlerinin mahdum-ı mefhumlarıdır. 900 senesinde vilâdet-i seniyyeleri ve 926 senesinde cülus-u hümayunları ve kırk sekiz sene saltanatdan sonra Sigetvar gazasında hastalanarak 974 senesi saferinin yirminci günü irtihalleri vuku'a gelmiştir. Bab-ı Fetva civarında cesim ve metin camii-i şerif bi-nazirleri pişgahında vaki' türbe-i mahsusalarına defn olunmuşlardır. Edirne'de ki eski camii-i şerifte olduğu misüllü türbe-i mezkure kapısının üstünde dahi hacet-i esved-i es'adın bir cüzi bulunduğu meşhur ve eseri meşhud olmağla pişgahından âmâle-i enzâr ziyaretle kesb-i şerif olunmaktadır.

Gazi Sultan Selim Han-ı Sani Hazretleri

Sultan Süleyman Han-ı Evvel Hazretleri sulbünden 930 senesi Recebi'nin altıncı günü tevellüd ve 974 senesinde cülus buyurmuşlar ve 983 senesi

Şabanı'nın yirmi yedinci günü irtihal eylemişlerdir. Medfun-ı şerifleri Ayasofya Camii haremindedir. Müberrât-ı mükemmelelerinden Edirne'de meşhur ve bihemtâ camii-i şerifleri ve Ayasofya'nın cesim minareleri ile derun ve birununda ve Konya ve bilad-ı sairede asar-ı hayriyeleri vardır.

Gazi Sultan Murad Han-ı Sâlis Hazretleri

953 senesi Cemaziyülevvelisinin beşinci günü Sultan Selim Han-ı Sani Hazretleri sulbünden tevellüd ile 983 senesinde cülus buyurmuşlardır. 1003 senesi Cemaziyülevvelisi'nin sekizinci günü irtihal etmeleri ile Ayasofya haremindedir peder-i efhamları türbe-i şerifesi ittisalinde kâin türbe-i mahsusalarına defn olunmuşlardır.

Eğri Fatihi Gazi Sultan Mehmed Han-ı Sâlis Hazretleri

Sultan Murad Han-ı Salis Hazretlerinin mahdum-ı mefhumlarıdır. 974 senesi Zilkadesi'nin yedinci günü tevellüd ve 1003 senesi Cemaziyülevvelisi'nde cülus ve 1012 senesi Recebi'nin on ikinci günü rihlet eylemişlerdir. Medfun-ı şerifleri Ayasofya pişgahında eski darü'l fünûn karşısındaki köşede türbe-i müzeyyene derunundadır.

Gazi Sultan Ahmed Han-ı Evvel Hazretleri

Sultan Mehmed Han-ı Sâlis Hazretleri sulbünden 998 senesi Cemaziyyühahiresi'nin on ikinci günü tevellüd ile 1012 senesi recebinde calis-i taht-ı Osmani olmuşlar ve 1026 senesi zilkadesinin yirmi ikinci günü irtihal eylemişlerdir. İstanbul'da At Meydanında ki altı minareli camii-i şerifleri civarında vaki' türbe-i mahsusada medfundurlar. On dördüncü padişah-ı âlî-câh olup on dört başlarında cülus on dört sene mâkam-ı mualla-yı saltanata revnakar olmuşlardır.

Sultan Mustafa Han-ı Evvel Hazretleri

Sultan Mehmed Han-ı Salis Hazretleri sulbünden 1001 senesinde tevellüd ile 1026 senesi Zilkadesi'nin yirmi ikinci günü birader-i ekberleri Sultan Ahmed Han Hazretleri makamına câlis olup 1028 senesi Rebiülevveli gurrasinde feragat eylemişlerdir.

Sultan Osman Han-ı Sâni Hazretleri

Sultan Ahmed Han-ı Evvel Hazretlerinin mahdum-ı kebir mekarim-i mevsumlarıdır. 1013 senesinde tevellüd ile 1028 senesi Rebiülevveli'nde amca-i mükerrerleri

Sultan Mustafa Han Hazretlerinin birinci feragatinde cülus etmişler ve 1031 senesi Recebi'nin dokuzuncu günü şehiden irtihal etmeleriyle peder-i muhtemleri yanına defn olunmuşlardır.

Sultan Mustafa Han-ı Evvel Hazretleri

1031 senesinde saniyen clis-i taht-ı Âli Osmani olup 1032 senesi Zilkadesi'nin on beşinci günü tekrar feragat ve 1048 senesinde âlem-i ukbaya rihlet eylemişler ve Ayasofya Camii-i şerifine muttasıl kütüphane kurbunda vaki' türbe-i mahsusaya defn edilmişlerdir.

Fatih-i Bağdad Gazi Sultan Murad Han-ı Rabi' Hazretleri

Sultan Ahmed Han-ı Evvel Hazretleri sulbünden 1018 senesi Cemaziyülevvelisi'nin yirmi sekizinci günü tevellüd 1032 senesi Zilkadesi'nin on beşinci günü amca-i muhtemleri Sultan Mustafa Han Hazretlerinin ikinci feragatinde clis-i taht-ı Osmani olmuşlar ve 1049 senesinde irtihal ile peder-i muazzamlarının yanına defn olunmuşlardır. Kemal-i kuvvet ve şeca'at-i fevkalde ile şöhret bulmuşlar idi.

Sultan İbrahim Han Hazretleri

Sultan Ahmed Han-ı Evvel Hazretleri sulbünden 1024 senesi Şevvali'nin on üçüncü günü tevellüd ve 1049 senesi Şevvali'nin on altıncı günü birader-i zafer-i eserleri Sultan Murad Han-ı Rabi' Hazretleri makamına cülus ile 1058 senesi Recebi'nin yedisinde feragat ve yirmi dokuzunda şehiden âlem-i faniden rihlet etmeleriyle Ayasofya Camii-i Şerifi ittisalinde amca-i ekremleri Sultan Mustafa Han-ı Evvel Hazretleri nezdine defn olunmuşlardır.

Gazi Sultan Mehmed Han-ı Rabi' Hazretleri

1051 senesi şehir-i ramazan-ı şerifinin yirmi dokuzuncu günü Sultan İbrahim Han Hazretleri sulbünden tevellüd ile 1058 senesi Recebi'nde peder-i azimleri feragatinde cülus etmişler ve kırk bir sene saltanattan sonra 1099 senesi Muharremi'nin ikinci günü ihtiyar-ı uzlet ve 1104 senesinde Edirne'de rihlet buyurmuşlardır. Na's-ı âlileri İstanbul'a getirilip bağçe kapısında valide-i muhteremeleri Turhan Sultan Hazretlerinin eser-i mükemmelleri olan Yeni Camii-i Şerif havalisinde türbe-i cesimeye defn edilmişlerdir.

Sultan Süleyman Han-ı Sâni Hazretleri

1052 senesinde Sultan İbrahim Han Hazretleri sulbünden tevellüd ile 1099 senesinde birader-i Ekberleri Sultan Mehmed Han-ı Rabi' Hazretleri ferâgatinde calis-i taht-ı Osmani olmuşlar ve 1102 senesinde irtihal buyurmuşlardır. Medfun-ı şerifleri cedd-i alileri Sultan Süleyman Han-ı Evvel Hazretleri türbesindedir.

Sultan Ahmed Han-ı Sâni Hazretleri

Sultan İbrahim Han Hazretlerinin mahdum-ı ekremleridir. 1052 senesi Zilhiccesi'nin altıncı günü tevellüd ile 1102 senesi Şehr-i Ramazanı'nın yirmi altıncı günü birader-i ekremleri Sultan Süleyman Han-ı Sâni Hazretleri makamına cülus eylemişlerdir. 1106 senesinde irtihal ile bunlar cedd-i emcedleri Sultan Süleyman Han-ı Evvel Hazretleri türbesine defn olunmuşlardır.

Sultan Mustafa Han-ı Sâni Hazretleri

1074 senesinde Sultan Mehmed Han-ı Rabi' Hazretleri sulbünden tevellüd ve 1106 senesi Cemaziyülahiresi'nin yirmi ikinci günü amca-i

mükerremeleri Sultan Ahmed Han-ı Sani Hazretleri makamına câlis olmuşlar ve 1115 senesinde ba'de'-ferâğ irtihal-i dar-ı beka ile Yeni Camii-i Şerif havalisindeki Turhan Valide Sultan hazretleri türbe-i şerifesine defn edilmişlerdir.

Gazi Sultan Ahmed Han-ı Sâlis Hazretleri

Sultan Mehmed Han-ı Rabi' Hazretlerinin necl-i necil-i âlileri olup 1084 senesinde tevellüd ve 1115 senesi Rebiülahiri'nin ikinci günü birader-i mefhumları Sultan Mustafa Han-ı Sâni feragatinde cülus etmişlerdir. 1143 senesinde saltanattan ve 1149 senesinde hayat-ı dünyadan feragat etmeleriyle bunlar dahi Yeni Camii-i Şerif haremünde Valide Sultan Hazretleri türbe-i münifesine defn olunmuşlardır.

Gazi Sultan Mahmud Han-ı Evvel Hazretleri

1108 senesi Muharremi'nin dördüncü günü Sultan Mustafa Han-ı Sâni Hazretleri sulbünden tevellüd ile 1143 senesi Rebiülevveli'nin on beşinci günü amca-i mükerremeleri Sultan Ahmed Han-ı Salis Hazretleri feragatinde taht-ı âl-i baht-ı Osmaniye cülus etmişler ve 1168 senesi saferinin yirmi sekizinci cuma günü irtihalleri vuku' ile Yeni Camii yanında ki Valide Sultan

Hazretleri türbe-i münifesine defn olunmuşlardır.

Sultan Osman Han-ı Sâlis Hazretleri

Sultan Mustafa Han-ı Sâni Hazretleri sulbünden 1110 tarihinde viladette 1168 senesi Saferi'nin yirmi sekizinci günü birader-i muazzamları Sultan Mahmud Han-ı Evvel Hazretleri makamına câlis olmuşlar ve 1171 saferinin on altıncı günü irtihal ile bunlar dahi Valide Sultan Hazretleri Camii-i Şerifi nezdinde olan türbe-i vasi'aya defn olunmuşlardır.

Gazi Sultan Mustafa Han-ı Sâlis Hazretleri

1129 senesinde Sultan Ahmed Han-ı Sâlis Hazretleri sulbünden tevellüd ve 1172 senesi Saferi'nin on altıncı günü amca-i zadeleri Sultan Osman Han-ı Sâlisden sonra serir-i saltanata cülus ile 1187 senesi Zilkadesi'nin sekizinci günü irtihal buyurmuşlardır. Ma'bed-i münife-i müteaddidelerinden Laleli namıyla ma'ruf olan Camii-i Şerifleri civarında ve cadde üzerinde vaki' türbe-i mahsusalarına defn olunmuşlardır.

Gazi Sultan Abdülhamid Han-ı Evvel Hazretleri

Sultan Ahmed Han-ı Salis Hazretlerinin mahdum-ı muhteremleridir. 1137 senesinde tevellüd etmişleri ve 1187 senesi Zilkadesi'nin sekizinci günü biraderleri Sultan Mustafa Han-ı Salis Hazretleri yerine câlis-i taht-ı Osmani olmuşlardır ve 1203 senesi Recebi'nin on ikinci günü irtihal ile muvaffik buyuruldukları müberrât-ı adideden bağçe kapısı nezdinde medrese-i münife ve imaret-i amireleri kurbunda olan türbe-i mahsusalarına defn olunmuşlardır.

Fatih-i Sâni-i Mısır Gazi Sultan Selim Han-ı Sâlis Hazretleri

Sultan Mustafa Han-ı Sâlis ibn Ahmed Han-ı Salis Hazretleri sulbünden 1175 senesinde tevellüd ve 1203 senesinde amca-i efhamları makam-ı âlisine câlis ve 1212 senesinde saltanatdan ferağ olmuşlar ve 1223 senesinde şehiden irtihal etmişlerdir. Peder-i ekremleri türbe-i şerifesinde medfundurlar.

Sultan Mustafa Han-ı Rabi' Hazretleri

1193 senesinde Sultan Abdülhamid Han-ı Evvel Hazretleri sulbünden

tevellüd edip 1222 senesi Rebiülahiri'nin yirmi birinci günü amca-i zadeleri Sultan Selim Han-ı Salis Hazretleri feragatinde cülus etmişler ve 1223 senesi Cemaziyülevvelisi'nin dördüncü ferâg ile sene-i mezkure leyle-i kadirinde şehiden irtihal eylemişler peder-i muhteremleri türbe-i münifesine defn olunmuşlardır.

Gazi Sultan Mahmud Han-ı Sâni Hazretleri

1199 senesi şehri-i Ramazanı'nın on üçüncü günü Gazi Sultan Abdülhamid Han-ı Evvel Hazretleri sülbünden ziver-i gehvâre-i şühud olup 1223 senesi Cemaziyülevvelisi'nin dördüncü günü birader-i muhteremleri Sultan Mustafa Han-ı Rabi' feragatinde calis-i taht-ı âl-i baht-ı saltanat ve 1255 senesi Rebiülevveli'nin on dokuzuncu pazartesi günü azim-i gülşen-i serây-ı ahiret olmuşlardır. Çemberlitaş civarında türbe-i mükemmele-i mahsusada medfundurlar.

Gazi Sultan Abdülmecid Han Hazretleri

Sultan Mahmud Han-ı Sani Hazretlerinin sulb-i hümâyunlarından 1238 senesi Şabanı'nın on birinci günü bi'l yemin ve'l ikbal ziynet-i bahşâ-yı mehd-i vücud olup 1255 senesi Rebiülevveli'nin on dokuzuncu

pazartesi günü peder-i âl-i güherleri makamına şeref-i efza-yı şan ve iclal buyurulmuşlar ve 1277 senesi Zilhiccesi'nin on yedinci günü irtihalleri vuku'yla Sultan Selim Han-ı Evvel Hazretleri Camii-i Şerifleri civarında vaki' türbe-i mahsusalarına defn olunmuşlardır.

Gazi Sultan Abdülaziz Han Hazretleri

Sultan Mahmud Han-ı Sani Hazretlerinin necl-i mükerrerleridir. 1245 senesi Şabanı'nın on dördüncü günü kadem nihade-i alem-i vücud olup 1277 senesi Zilhiccesi'nin on yedinci günü biraderleri Gazi Sultan Abdülmecid Han Hazretleri makam-ı mualla-yı ittisamına câlis olmuş ve 1293 senesi Cemaziyülevvelisi'nin on yedinci günü ferağ ve beş gün sonra şehiden irtihal ile peder-i muazzamları Gazi Sultan Mahmud Han-ı Sâni Hazretleri türbe-i latifesine defn olunmuşlardır.

Sultan Murad Han-ı Hâmis

Gazi Abdülmecid Han Hazretlerinin mahdumlarındandır. 1256 senesi Recebi'nin yirmi beşinci günü tevellüd etmiş üç ay üç gün saltanatta bulunup müptela oldukları illetden dolayı mütehalli' olmuşlardır.

HATT-I HÜMÂYUN

Pirâ-yı bahşâ-yı serir-i hilafet-semir-i cihanbâni padişah-ı âlem-penah bi-hemta ve bi-müdafii es-sultan ibn'üs-sultan es-sultan'ül gazi Abdülhamid Han-ı Sâni.

İbn'üs-sultan'ül gazi Abdülmecid Han eyyedallah hilafet-i âli ahirü'd-devran ve şeydallahi bi'l avn ve'l feyz ve'l ihsan efendimiz hazretleri bi'l yemin ve's-suur(seur) bin iki yüz elli sekiz sene-i müteyeminesi Şehr-i Şaban-ı Şerifinin on altıncı Çarşamba günü saat on birde gehvâre-i zib-i vücud olarak bin iki yüz doksan üç senesi mâh-ı Şaban'ül Mükerrerinin on birinci Perşembe günü bi'l ümmet ve'l ittifak serir-i ara-yı hilafet ve saltanat olmuşlardır. Cenab-ı malik'ül mülk zat-ı şevket-simat (...) kemal-i muvaffakiyet ve muzafferiyet ve afiyet ile ila nihayet'üz-zaman taht-ı âl-i baht-ı hilafet-i şahanelerinde bir devam buyursun. Amin. Bi-câh-ı seyyid'ül-murseliyn.

Diğer sahifede işaret kılındığı vecihle mebdei devr-i saadet-i mülk ve millet olan pir mimnet cenab-ı şehriyari bin ikiyüz elli sekiz senesi Şehr-i Şaban-ı Şerifi'nin on altısında ve cülus-ı meyâmin-i me'nus hazreti hilafet-penahi bin iki yüz doksan üç senesi Şehr-i Şaban'ül-Azimi'nin on birine müsadif bin iki yüz doksan iki sene-i rumiyesi Ağustosunun on dokuzunda şeref vaki' olup her sene viladet-i seniyye şehrayin tarih-i arabi ve cülus-ı hümâyun şehrayin tarih-i rumi itibariyle icra kılınmakta olduğundan bu sene-i müteyemminede hangi güne tesadüf edeceği bir vech-i âti beyan olunur.

Cülus-u hümâyun-ı şevket-i nümûd hazreti hilafet-penahi

19 Cemaziyyülevveli sene 1319

19 Ağustos sene 1317

Pazar

Viladet-i Bâhir'üs-Saadet Cenâb-ı Padişahi

16 Şabanü'l-Azim sene 1319

13 Teşrin-i Sani sene 1317

Salı

Viladet-i hümâyün meymenet-i makrun hazreti padişahiye dair valid kesirü'l-hamd cihan-bâni cennet mekan Sultan Abdülmecid Han Gazi Hazretleri canib-i eşrefinden sadrazam Mahmud Rauf Paşa'ya hitaben bab-ı âli'ye şeref varid olan hatt-ı hümâyün-ı meserret-i numunenin suret-i münifesidir:

Benim vezir-i sadakat-i sairim

Cenab-ı hallakın lütuf ve inayet-i Aliyyesine hamd olsun.

İşbu mah halin on altıncı dünkü Çarşamba günü saat

On bir kararlarında sulb-i pak-ı şahanemizden bir şehzade kadem nihade-i

Alem-i şühud ve meserret-i efza-yı gehvare-i vücud olarak esami

(Sultan Abdülhamid) tesmiye eyleyip seni ve cümle bendegân-ı

Saltanat-ı seniyyemizi tebşir için işbu hatt-ı hümâyün meserret-i

Nümud mülükanemizi testir ve dar'üs-saadetü'ş-şerifem ağası ile

Tesyir eyledim. Cenâb-ı vacib'ül-vücud umurını memdud

Ve kudumunu zat-ı şahanemize ve kaffe-i ibadillaha metin ve mesud

Buyursun amin. Bu meserret-i cemileden cümle alemiyan mübeşşir

Ve hisse-i mend olmak üzere yedi gün beşr-i nevbet top endahtı

Ve bi'l cümle vükela-yı feham ve bendegân-ı sıdk-ı ittisamımız ve sair istekli

Olanlar dahi eyyam-ı mezkure gecelerinde ikad-ı kanadil ile icra-yı

Merasim sürur ve şadi olunmasını lazım gelenlere tenbiye eylesin.

Heman Cenab-ı rabbü'l-alemin sülale-i tahiremizi ilelebet bâki
ve daim ve her halde ibadillaha kemal-i refah-ı asayiş ihsan buyursun.

Amin. Bi-hürmetun Rasul'us-sakaleyn.

İşbu hatt-ı hümayun viladet-i mülükânenin ferdası Perşembe günü suret-i mutantanada bab-ı âliye şeref varid olup mükemmel-i münife ile istikbal olunarak meclis-i vâlâ-yı ahkâm-ı adliyye dairesinde vükela-yı feham ve vüzera-yı âzam ve rical ve ümera-yı benâm muvacehesinde kıraat ve yedi gün beşr-i nevbet top endahtıyla her tarafça icrâ-yı meserret olunmuştur.

Cenab-ı Hak ömr ve afiyet ve şan ve şevket hümâyunlarını mezdad buyursun amin.

**RÜTBE-İ MÜLKİYE VE İLMİYE VE ASKERİYENİN TERTİBAT-I
TEŞRİFATİYESİ**

Rütbe-i Vezaret ve Müşiriyet – Sadr-ı Rumeli ve Anadolu

(Rütbe-i Bâlâ)

İstanbul Kadılığı – Feriklik – Rütbe-i Ūlâ Sınıf-ı Ūlâ

(Rumeli Beylerbeyliği)

Harameyn-i Şerifeyn mevleviyeti – Mirlivalık – Mirmiranlık

(Rütbe-i Ūlâ Sınıf-ı Sânisî)

Beled-i Hamse Mevleviyeti – Miralaylık – Rütbe-i Sâniye Sınıf-ı Mütamayizi

Mahrec Mevleviyeti – Rütbe-i Sâniye Sınıf-ı Sânisî – Mir ala Miralık

Askeri Kaymakamlığı – İstabl-ı Amire Müdürlüğü Payesi

Kibar-ı Müderrisin – Binbaşılık – Rütbe-i Sâlise – Rikab-ı Hümâyun

(Kapıcı Başılığı)

Müderrislik Payesi – Alay Eminliği Rütbesi

Rütbe-i Rabi'a – Kolağalığı Rütbesi

Hâcegân Rütbesi – Rütbe-i Hamse – Yüzbaşılık Rütbesi

ELKAB-I RESMİYE

Zat-ı fehametsimât sadr-ı uzmaya hitaben:

Ulema-yı kiram canibinden: Maruz-ı dâi-i kimeneleridirki

Sair zevat taraflarından: Maruz-ı çaker-i kimeneleridirki

İbare arasından isimleri zikr olundukta gıyaben:

Fehametlü Devletlü Hazretleri

Mesned-i celil-i sadaret-i uzmaya ihraz etmiş olan vüzera-yı âzam hazeratına hitaben:

Ulema-yı kiram canibinden: Maruz-ı dâileridirki

Sair zevat taraflarından: Maruz-ı çakerleridirki

İbare arasından isimleri zikr olundukta gıyaben:

Ebhetlü Devletlü Hazretleri

Emir-i Mekke-i Mükerrerme hazretleri ile mazülleri hazeratına:

Devletlü Siyadetlü Efendim Hazretleri

Dar'üs-saadetü'ş-şerife ağası hazretlerine:

Devletlü İnyetlü Efendim Hazretleri

Makam-ı celil-i seraskeriye ve şeref-i sıhriyet-i seniyyeye nail olan vüzera-yı âzam hazeratına:

Devletlü Atufetlü Efendim Hazretleri

Zat-ı serdar-ı ekremiye: Devletlü ref'etlü efendim hazretleri

Vüzera-yı azam ve müşiran-ı kiram hazeratına: Devletlü efendim hazretleri

Rütbe-i bâlâ rical-i kiramine: Atufetlü efendim Hazretleri

Ferikan-ı kirame rütbe-i ûlâ sınıf-ı ûlâ rical-i kiramine Rumeli Beylerbeyliği payeli ümera-yı kirame:

Saadetlü Efendim Hazretleri

Mirlivalara mirmiran-ı kirame rütbe-i ûlâ sınıf-ı sânisî ricali: Saadetlü Efendim

Miralaya rütbe-i sâniye sınıf-ı mütemayizi ashabına: Azimetlü Efendim

Rütbe-i saniye sınıf-ı sâniyesine mir ümeraya askeri kaymakamlarına ıstabl-ı amire müdürlüğü payelilerine : İzzetlü Efendi Paşa Bey Ağa

Binbaşılara rütbe-i sâliselere rikab-ı hümâyun kapıcı başılığı payelilerine alay ümerasına: Ref'etlü Bey Efendi Ağa

Rütbe-i rabi'aya kolağalarına hâcegâna rütbe-i hamiseye yüzbaşılara: Fütüvetlü Bey Efendi Ağa

Rütbe-i mezkure madudunda bulunanlar ile sair memuriyette olanlara: Hamiyetlü Bey Efendi Ağa

-s.60-

Mesned-i Celil-i Meşihat-ı İslamiyeye Hitaben:

Canib-i ulema-yı kiramiden: Maruz-ı da'i-yi dirineleridirki

Sair zevat taraflarından: Maruz-ı bende-i dirineleridirki

İbare arasında gıyaben: Devletlü simahatlı hazretleri

Meşihat-ı Celile-i İslamiyeden Münfasıl Zevat-ı Fehame Hitaben:

Canib-i ulema-yı kiramiden: Maruz-ı daileridirki

Sair zevat taraflarından: Maruz-ı bendeleridirki

İbare arasında gıyaben: Devletlü faziletli hazretleri

Sudur-ı Azama: Semahatlı efendim hazretleri

Çelebi Efendi Hazretlerine: Reşadeti efendim hazretleri

İstanbul Kadılığı Payeli Zevat-ı Kirama: Faziletli efendim hazretleri

Harameyn-i Muhteremeyn Payeli Zevat-ı Kirama: Faziletli Efendim

Bilad-ı Hamse ve Mahrec ve Devriye Mevali Kiramına: Faziletli Efendi

Müderresin-i Kirama: Mükerrermetli Efendi

Kuzattan Bulunan Zevata: Meveddetli Efendi

SALTANAT-I SENİYYENİN NİŞAN-I ZİŞANLARI

Hanedan-ı Âl-i Osman

Murassa'

Hanedan-ı Âl-i Osman nişan-ı zişanı veli-i nimet bi-müntemiz Şevketlü Padişahımız Gazi Sultan (Abdülhamid) Han-ı Sâni Efendimiz Hazretlerinin me'sere-i celile-i hümâyunlarındandır. Ortasındaki kıt'a-yı zirine menfuş tuğra-yı garra-yı hümâyunun zirinde beyaz mineden ma'mul bir defne dalı ve nişanın kaladeye rabt edileceği mahalinde kezalik beyaz mineden masnu' bir kordon bağı vardır.

İftihar

Murassa'

Nişan-ı İftihar cennet-mekân Sultan Mahmud Han-ı Sâni Hazretlerinin zeman-ı saltanatlarında ihdas buyurulmuştur. Rütüb-i müteaddideye münkasım olunmayıp yalnız kıta'-yı murassa'sı vardır.

Nişan-ı İmtiyaz

Murassa'

Nişan-ı İmtiyaz veli-i nimet bi-müntemiz Şevketlü Padişahımız Gazi Sultan (Abdülhamid) Han-ı Sâni Efendimiz Hazretlerinin cümle-i me'sere-i celile-i

hümâyunlarındandır. Rütüb-i müteaddideye münkasım olmayıp altın ve gümüş madalyaları vardır. Kordonunun nısf-ı tûlanisi yeşil nısf-ı diğeri kırmızı renktedir.

Nişan-ı Osmani

Murassa'

Birinci, İkinci, Üçüncü, Dördüncü

Nişan-ı Osmani cennet-mekân Sultan Abdülaziz Han Hazretlerinin icad-ı gerde-i âlileridir. Birinci rütbesinin murassa' ve sîm kıt'alarının ortası yeşil kenarı kırmızı renkli kordonu vardır.

Nişan-ı Mecidi

Murassa'

Birinci, İkinci, Üçüncü, Dördüncü, Beşinci

Nişan-ı Mecidi valid-i kesir'ül-hamid-i şehriyâri cennet-mekân Sultan Abdülmecid Han-ı Gazi Hazretlerinin me'sere-i âlilerindedir. Birinci rütbesinin murassa' ve sîm kıt'alarının ortası kırmızı kenarı yeşil renkli kordonu vardır.

Nişan-ı Şefkat

Birinci, İkinci, Üçüncü

Şefkat Nişanı veli-i nimet bi-müntemiz Padişahımız Gazi Sultan (Abdülhamid)

Han-ı Sâni Efendimiz Hazretlerinin me'sere-i celile-i hümâyunlarındandır. Taife-i nisaya mahsus olup birincisiyle ikincisi murassa'dır ve kordonunun ortası beyaz kenarı yeşil ve kırmızı renktedir.

**DOKUZ YÜZ ELLİ YEDİ SENESİNDEN BERİ YANYA'YA GELMİŞ
OLAN VÜLAT-I İZAM**

Esami	Tarih-i Tayinleri
Lütfi Paşa	957
Müslim Zülfikar Ağa	999
Arslan Paşa	1009
Arslan Paşa'nın damadı Aydonatlı Osman Paşa	1021
Oruçzade Abdullah Paşa	1058
Arslan Paşazade Mustafa Paşa	1086
Mustafa Paşazade Arslan Paşa	1114
Arslan Paşazade Hacı Paşa	1133
Müşarun ileyhın biraderi İbrahim Paşa	1149
Müşarun ileyhın mahdumu Süleyman Paşa	1152
Arslan Paşazade Ahmed Paşa	1153
Müşarun ileyhın mahdumu Mustafa Paşa	1162
Arslan Paşa ahfadından Ergirili Süleyman Paşa	1173
Hacı Paşazade kolu Mehmed Paşa	1179
Müşarun ileyhın biraderi Ali Paşa	1190
Müşarun ileyhın birader zadesi Süleyman Paşa	1201
Ergirili Alizot Paşa	1201

-s.66-

Tepedelenli Ali Paşa	1203
Paşa Beyzade İsmail Paşa	1236
Viryon Ömer Paşa	1237
Sadr-ı Esbak Mehmed Reşid Paşa	1241
Selim Paşa	1247
Reşid Paşazade Emin Paşa	1248
Mahmud Paşa	1249
Def'a-yı Sâniye Emin Paşa	1252
Mustafa Nuri Paşa	1253
Said Paşa	1256
Osman Paşa	1256
Hüsrev Paşa	1261
Mehmed Ziya Paşa	1262
Hafız Paşa	1263
Çerkes Hafız Paşa	1264
Ahmed İzzet Paşa	1265
Rüstem Paşa	1266
Tepedelenli zade İsmail Rahmi Paşa	1267
Ali Rıza Paşa	1268
Def'a-yı Sâniye Rüstem Paşa	1269
Salih Paşa	1269
Besim Paşa	1270
	-s.67-

Mehmed Emin Paşa	1271
Rıf'at Paşa	1274
Hüsni Paşa	1274
Akif Paşa	1275
Def'a-yı Sâniye Hüsni Paşa	1278
Derviş Paşa	1279
Kayserili Ahmed Paşa	1280
Edhem Paşa	1283
Ahmed Rasim Paşa	1284
Rauf Paşa	1287
Safvet Paşa	1287
Redif Paşa	1288
İsmail Paşa	1289
Mustafa Asım Paşa	1290
Ahmed Cevdet Paşa	1291
Def'a-yı Sâniye Hüsni Paşa	1292
Abdi Paşa	1293
Nazif Paşa	1293
Def'a-yı Sâniye Ahmed Rasim Paşa	1294
Def'a-yı Sâniye Mustafa Asım Paşa	1296
Ali Kemal Paşa	1300
	-s.68-

Ahmed Eyyüb Paşa	1301
Hüseyin Rıza Paşa	1305
Def' a-yı Sâniye Ahmed Eyyüb Paşa	1305
Ahmed Hıfzı Paşa	1305
Vali-i vilayet-i yaveran hazreti şehriyariden ve teftiş-i askeriye	1313
Komision-ı âlisi azasından ferik saadetlü Osman Fevzi Paşa	
Hazretleri	

MERKEZ VİLAYET

Vali-i vilayet-i yâveran hazreti şehriyâriden ve teftiş-i askeri komisyon-ı âlisi azasından Osman Fevzi Paşa.

Rütbe-i Osmani, Mecidi, İmtiyaz Madalyası, Liyakat Madalyası, Gümüş Ferik, murassa' birinci altın ve gümüş, İftihar Madalyası, Gümüş Tesisat-ı Askeriye, Rusya, Yunan Muharebeleri Madalyaları.

Meclis-i İdare-i Vilayet

Reis: Vali-i Vilayet	Rütbe	Osmani	Mecidi	Yunan
Aza-yı Tabiisi				Muharebe
Naib: Hacı Abdürrahim Efendi	Haremeyn	3	3	Madalyası
Vali Muavini: Hırısidi Efendi	Ûlâ	2	2	
Defterdar: Mehmed Ali Efendi	Mütemayiz		4	Girid ‘’
Mektupçu: Ahmed Keşfi Efendi	Ûlâ Sânisî	4	2	
Müfti: Abdurrahman Efendi				Yunan ‘’
Metropolis: GarbagoryosEfendi		2	1	
Aza-yı Müntehabesi				
Sadık Paşa	Mirmiran		3	
Rüstem Ağa (Kapucı Başı Gümüş İmtiyaz-ı Atik Murassa' İftihar)	Sâlise			
Nestola Zitov Efendi			5	
Kostanti Alyef Efendi				

Umûr-ı Mülkiye Müfettişliği

Müfettiş Savfet Paşa:

Rumeli   2,   2, Tesisat-ı Askeriye, Yunan Muharebe Madalyaları

Kâtib: Vilayet-i Celile-i Maiyyet memurlarından Mehmed Râşid Bey

Meclis-i İdare Kalemî

Baş Kâtib: Esad Efendi, Mütamayız, Yunan Muharebe Madalyaları

Kâtib-i Sâni: Ali Efendi, Sâniye,   4, Yunan Muharebe Madalyaları

Mukayyid: Reşid Efendi: Yunan Muharebe Madalyaları

Mektûbî Kalemî

Mümeyyiz: İsmail Efendi: Mütamayız,   3, Yunan Muharebe Madalyası

Ser Müsevvid: Tevfik Bey, Sâlise,   4, Yunan Muharebe Madalyası

Müsevvîd: Bahaeddin Efendi, Hamise, Yunan Muharebe Madalyası

Müsevvîd: Zeynelabidin Efendi, Sâniye, Yunan Muharebe Madalyası

Mübeyyiz: Şükrü Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Mübeyyiz: Raci Bey, Yunan Muharebe Madalyası

Mübeyyiz: Nuh Saib Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Mübeyyiz: Safvet Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Mübeyyiz: Midhat Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Mübeyyiz: Nail Efendi

Mübeyyiz: İbrahim Efendi

Mübeyyiz: Şakir Efendi

Mülazım: Hilmi Efendi

Evrak Kalemi

Müdür: Namık Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Muavin: Sâlise, Yunan Muharebe Madalyası

Mukayyid: Abdül Efendi

Mukayyid: Nusret Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Mukayyid: Hayreddin Efendi

Mukayyid: Nail Efendi

Tercüme Kalemi

Tercüman: İsmail Fuad Efendi

Muavini: Müşavir Efendi

Matbaa-i Vilayet

Nazır: Mektupcu Efendi

Müdür ve Gazete Muharriri: İsmail Efendi, Mütamayız, 3

Hesap Memuru: Mehdi Efendi, Sâlise

Tercüman: Likorbagvos Efendi, Sâlise

Türkçe Ser Mürettibi: İdris Efendi

Rumca Ser Mürettibi: Zimzi Efendi

Muavini: Salih Efendi

Muavini: Yorgaki Efendi

Makinist: Selim Efendi

Müvezzi': Hesbi Efendi

Litografya Memuru: Mustafa Efendi

Muavini: Hamid Efendi

Çerhacı: Galib Efendi

Çerhacı: Hayreddin Ağa

Nüfus Nezareti

Nazır: Muhyiddin Bey, Salise

Baş Kâtib: Pertev Efendi

İkinci Kâtib: Ömer Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Devair ve Memuriyn-i Maliye

Umûr-ı Maliye Müfettişliği

Müfettiş: İbrahim Hakkı Bey, Mütamayız

Kâtib: Pertev Efendi: Salise

Muhasebe-i Vilayet

Mümeyyiz: Fevzi Efendi, Sâniye, Yunan Muharebe Madalyası

Mesarifat Kâtibi: Refet Efendi, Rabia, Yunan Muharebe Madalyası

Mesarifat Mukayyidi: Resmi Efendi, Rabia, Yunan Muharebe Madalyası

Mesarifat Mukayyidi: Mehdi Efendi

Varidat Kâtibi: Emin Efendi, Rabia, Yunan Muharebe Madalyası

Mesâlih-i Cârîye Kâtibi: Zülfikar Efendi

-s.75-

Mesâlih-i Cariye Refiki: Yahya Hayati Efendi

Merkez Liva Mesarifat Katibi: Halid Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Merkez Liva Varidat Katibi: İbrahim Efendi

Merkez Liva Mukayyidi: Hacı Hakkı Efendi

Merkez Kaza Katibi: Bekir Sami Efendi

Yevmiye Mukayyidi: Muharrem Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Sandık Emini: Refet Efendi

Hazine-i Celile Dava Vekili: Karakaş Efendi

Vergi İdaresi

Müdür: Akif Efendi, Mütamayız,   4, Yunan Muharebe Madalyası

Mizan Kâtibi: Âbid Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Vergi Kâtibi: Hafız Faik Efendi

Refiki, Fazıl Efendi

Zagor Nahiyesi Vergi Kâtibi: Raşid Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Korendos Nahiyesi Vergi Kâtibi: Edhem Efendi

Çerkovişte Nahiyesi Vergi Kâtibi: Arif Efendi

Malakas Nahiyesi Vergi Kâtibi: Galib Efendi

Defterci: Hüseyin Ağa

Vergi Muhammeni: Abdurrahman Efendi

Vergi Muhammeni: Aksinofon Kunduri Ağa

Süvari Tahsildarı Nefer 26, Piyade Tahsildarı Nefer 17 -

-s.76-

Defter-i Hakani İdaresi

Memur: Abdülkerim Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Baş Kâtib: Naki Efendi   İkinci Kâtib: Abdülkadir Efendi

Merkez Tapu Kâtibi Mehmed Ali Efendi

Evkaf Muhasebeciliği

Muhasebeci: Mehmed Ali Efendi, Sâniye   Kâtib: Hasan Efendi, 5

Mahkeme-i Şer'iyeye

Baş Kâtib: Fuad Efendi

Kâtib-i Sâni: Saib Efendi

Adliye Müfettişliği

Müfettiş: Emin Bey, Ūlâ Sâni

Müfettiş: Yorgaki Efendi, Mütamayiz

Mahkeme-i İstinaf-ı Hukuk Dairesi

Reis: Hakim Efendi

Aza: Mehmed Emin Efendi, Selahaddin Efendi, Saniye, Yorgaki Galko Efendi,
Yusuf Efendi, Aza Mülazımı: İzzet Efendi

Mahkeme-i İstinaf-ı Ceza Dairesi

Reis: Süleyman Naim Efendi, Mütamayiz

-s.77-

Aza: Şeyh Razi Efendi, Mustafa Efendi, İspiraki İspanko Efendi

Nikolaki Hadel Efendi, Aza Mülazımı: Ferid Efendi

Mahkeme-i İstinaf Müdde-i Umumiliği

Müdde-i Umûmi: Abdüllatif Efendi

Kâtib: Mustafa Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Adliye Hesap Katibi: İhsan Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Mahkeme-i İstinaf Kalemî

Baş Kâtib: Akif Bey

Zabıt Kâtibleri: Tayyib Efendi, Hakkı Efendi, Osman Efendi, Nuri Efendi

Mahkeme-i Bidâyet-i Hukuk Dairesi

Reis: Hilmi Efendi, İzmir Paye-i Mücerredi

Aza: Abdullah Efendi, İnastas Alyef Efendi

Aza Mülazımı: Mustafa Efendi

Mahkeme-i Bidâyet-i Ceza Dairesi

Reis: Behcet Bey

Aza: Ali Fevzi Efendi Sâlise, Yenaki Harisyazi Efendi

Aza Mülazımı: Mehmed Efendi –

Mahkeme-i Bidâyet Müdde-i Umûmi Muavinliği

Müdde-i Umumi Muavini: Yakub Nazim Efendi, Sâniye

Mahkeme-i Bidâyet-i Hukuk ve Ceza Kalemî

Baş Kâtib: Alaeddin Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Zabıt Kâtibleri: Nusret Bey, Fazıl Efendi, Subhi Efendi, Yunan Muharebe Madalyaları, Yahya Efendi

İstintak Dairesi

Müstantık-ı Evvel: Pertev Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Müstantık-ı Sâni: Murad Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Mukavelat Muharriri: Ahmed Bahaeddin Efendi, Salise

İcra Memuru: Sadık Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Ticaret Mahkemesi

Reis: Likorgos Efendi: Salise

Aza: Necib Efendi, Yenaki Komyalsi Efendi, Ahmed Efendi, Yalko Efendi

Mahkeme-i Ticaret Kalemî

Baş Kâtib: Hasib Efendi

Zabıt Kâtibleri: Vecihi Bey, Hasan Efendi, Yusuf Efendi

Maarif İdaresi

Maarif Müfettişliği

Müfettiş: Hakkı Bey, Őlâ

Müfettiş: Abdűllatif Efendi, Őlâ,   4,   3

Müfettiş: Edhem Fehmi Efendi

Maarif Műdűriyeti

Műdűr: Celal Bey, Őlâ Sâniyi, Yunan Muharebe Madalyası

Muhasebe Memuru: Vasıf Efendi, Rabia, Yunan Muharebe Madalyası

Muayene Memuru ve Sandık Emiri: Abdűlbaki Efendi, Yunan Muharebesi,
Pederinden Műntakil Murassa' İftihar ve Gűműş İmtiyaz Madalyaları

Muhasebe Memuru Refiki: Hakkı Efendi

Muayene Memuru Refiki: Kamil Efendi

Maarif Meclisi

Reis: Maarif Műdűrű Bey

Aza: Mehmed Efendi, İzmir Paye-i Műcerredi, Yahya Bey Sâniye, Selahaddin
Efendi, Saniye, Mehmed Ađa,     Sâliye,   5, İmtiyaz Gűműş, Karadađ, Yunan
Muharebesi Madalyaları

Muhasebe Memuru Efendi, Tabib Talat Efendi

Vesâit-i Nakliye Komisyonu

Reis: Belediye Reisi Harasnaki Efendi

Aza: Rüstem Ağa, Ferid Bey, Atıf Efendi Rabia, Birinci Yanya İlave Taburu Kumandanı Kol Ağası İbrahim Edhem Efendi, Yanya Redif Birinci Süvari Bölüğü Yüzbaşısı Timur Efendi, Yanya İlave İkinci Taburunun Birinci Bölüğü Mülazım-1 Evveli Talib Efendi, Vilayet Baytarı Osman Efendi, Lütfi Ağa, Tanasaki İştubi Efendi

Ticaret ve Ziraat ve Sanat Odası

Reis-i Evvel: Mustafa Bey, Ülâ, 2 ş 2, Yunan Muharebe Madalyası

Reis-i Sâni: Davipon Efendi, Ülâ

Aza: Sadık Paşa, Mirmiran, Mehmed Ağa ş ş, Ziraat Müfettişi: Lebib Bey, Kostola Zivno Efendi, İstefo Arab Efendi, Katib: Şükrü Efendi, Sâlise

Nafia İdaresi

Baş Mühendis: Vanzoviç Efendi, ş 4, Tesisat-1 Askeriye Madalyası

Baş Mühendis Muavini: Hristidi Efendi, Abdüssamed Efendi

Kondüktör: Fehmi Efendi, Ziver Efendi, ş 5, Kirkor Muradyan Efendi

Nafia Katibi: Yusuf Ziyaeddin Efendi, Muavini: Refet Efendi

Ziraat Banka Şubesi Meclisi

Reis: Mehmed Ağa ۛ ۛ

Aza: Ziraat Müfettişi: Lebib Bey, Ferid Bey

Şube Memuru: Hafız Ahmed Niyazi Efendi, Tanasaki İştubi Efendi

Şube Heyeti

Memur: Hafız Ahmed Niyazi Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Memur Muavini: Mehmed Kutbi Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Kâtib ve Veznedar Vekili: Süleyman Hilmi Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Mukayyid: Mehmed Nusret Efendi

Bazı Memuriyn

Vilayet Kapı Kethüdası: Münbir Bey, Ūlâ

Ziraat Müfettişi Lebib Bey

Baytar Müfettişi: Osman Efendi

Barut Bey'aya Memuru: Mülazım-ı Evvel Tefik Efendi

Telgraf ve Posta Baş Müdüriyeti

Baş Müdür: Hilmi Bey, Ūlâ Sânisî, ۛ 4

Müfettiş Muavini: Mustafa Efendi, Sâniye, Girid Madalyası Gümüş

Muhasebe Baş Kâtibi: Kemal Bey

Tahrirat Katibi: Zeynel Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Sandık Emîni: Edhem Efendi, Rabia, Yunan Muharebe Madalyası

-s.82-

Telgraf İdaresi

Merkez Müdürü: Yusuf Ziya Efendi

Muhaberat-ı Ecnebiye Memuru: Mihran Efendi, 4

Muhabere Ser Memuru: Necati Efendi

Muhabere Memuru: Hasib Efendi

Muhabere Memuru: Hüseyin Efendi, Rabia, Yunan Muharebe Madalyası

Muhabere Memuru: Hüsnü Efendi, 5, Yunan Muharebe Madalyası

Muhabere Memuru: Tahsin Efendi,

Muvakkat Muhabere Memuru: Asif Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Muvakkat Muhabere Memuru: Sabri Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Muvakkat Muhabere Memuru: Pertev Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Muvakkat Muhabere Memuru: Refet Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Makineci: Mehmed Efendi, 4, Sanayi' ve Yunan Muharebe Madalyaları

Posta İdaresi

Merkez Müdürü: Talat Bey, Sâlise, Yunan Muharebe Madalyası

İttihad Memuru: Hamdi Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Posta Kâtibi: Ahmed Efendi

Taahhüd Memuru: Refet Efendi

Jandarma Dairesi

Jandarma Kumandanı Mirliiva Ahmed Esad Paşa

Osmani	Mecidi	İmtiyaz Madalyası	Yunan Muharebe
İkinci	İkinci	Altın ve Gümüş	Madalyası

Alay Emni: Hafız Hasan Efendi, 5, Karadağ, Yunan Muharebe Madalyaları

Birinci Merkez Taburu

Binbaşı: Ali Ağa 4 4, Girid Altın, Yunan Muharebe Madalyaları

Katib: Hasan Efendi, 4, Girid Gümüş, Yunan Muharebe Madalyaları

Birinci Bölük Yüzbaşısı: Tevfik Bey, Tahlisiye Girid

Birinci Bölük Mülazım-1 Sânis: Mersin Ağa, Gümüş İftihar

İkinci Bölük Yüzbaşısı: Hayreddin Efendi, 5

İkinci Bölük Mülazım-1 Evveli: Ali Ağa

İkinci Bölük Mülazım-1 Sânis: Ali Bey

Üçüncü Bölük Mülazım-1 Evveli: Abdurrahman Ağa

Dördüncü Bölük Yüzbaşısı: Mustafa Efendi

Dördüncü Bölük Mülazım-1 Evveli: Hüseyin Efendi

Dördüncü Bölük Mülazım-1 Sânis: Hüseyin Ağa

Beşinci Bölük Mülazım-1 Sânis: Hamid Efendi

Altıncı Bölük Mülazım-1 Sânis: Mevlüd Ağa, İftihar Madalyası

Yedinci Bölük Mülazım-1 Sânis: Kalim Efendi

Yunan Muharebe Madalyası

-s.84-

Birinci Bölük Süvari Yüzbaşısı: Ziya Bey, 5, Girid Madalyası Gümüş

Açıkda Süvari Yüzbaşısı: Mustafa Efendi, 5, Yunan Muharebe Madalyası

Açıkda Piyade Mülazım-ı Evveli: Şerif Ağa, Yunan Muharebe Madalyası

Açıkda Süvari Mülazım-ı Sânisî: Hasan Ağa, 5, Yunan Muharebe Madalyası

Polis İdaresi

Ser Komiser: Vahi Efendi, Mütamayız, 5, Yunan Muharebe Madalyası

İkinci Komiser: Hasbi Efendi, Salise, Yunan Muharebe Madalyası

İkinci Komiser: Aziz Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Üçüncü Komiser: Mehdi Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Üçüncü Komiser Sadık Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Polis Meclisi

Reis: Ser Komiser Efendi

Aza: İkinci Komiser Hasbi Efendi, Aziz Efendi, Mukayyid Polis: Sabri Efendi

Polis Neferatı: Sabri Efendi, Vasf Efendi, Osman Efendi, Halil Efendi,

Kazım Efendi, Mehmed Ali Efendi, Süleyman Efendi, Sadık Efendi

Kahraman Efendi, Receb Efendi, Hasan Efendi, Zeynelabidin Efendi, Murad Efendi,
Halil Efendi, Tahir Efendi, Yorgaki Efendi

Yunan
Muharebe
Madalyası

-s.85-

Umûr-ı Sıhhiye Müfettişliği

Sıhhiye Müfettiş: Mustafa Ruhi Efendi

Ûlâ, Ûlâ, Altın Liyakat, Yunan Muharebe Madalyaları

Daire-i Belediye

Reis: Hırstaki Efendi, Mütamayız, 3

Aza: Selahaddin Efendi, Saniye, Hayri Efendi, Salise, Ferid Bey, Rabia, Hasan Efendi, 5, Doktor Yorgaki Vobila Efendi, 4 4, Tanasaki İştubi Efendi, Sutir Lapa Efendi

Tabib: Talat: Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Baş Kâtib: İbrahim Efendi

Mühendis: İbtalev Beranaskon Efendi

Kontrat Memuru: Hasan Efendi

Evrak Mukayyidi: Eşref Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Sandık Emni: Osman Efendi

Tezakir Muharriri: Mehmed Efendi

Maaş Memuru: Tutoraki Efendi

Müfettiş: Ayasi Efendi

Tanzifat Vergisi Tahsildarı: Ferid Efendi

Anbar Memuru: Mustafa Ağa

-s.86-

Gaz ve İspirto Deposu Memuru: Hasan Ağa

Evzan ve Ekyal Memuru ve Ser Tulumbacı: Hacı Mustafa Efendi

Tanzif ve Tebhir Memuru: Muharrem Efendi

Hamidiye Gureba Hastanesi Komisyonu

Reis: Sıhhiye Müfettişi Mustafa Ruhi Efendi, Ûlâ, Ûlâ, Altın Liyakat, Yunan Muharebe Madalyaları

Aza: İsmail Efendi, Mütamayız,   3, Yunan Muharebe Madalyası

Kostola Zivno Efendi, Sâlise, Yosef Kofine Efendi

Katib: Halid Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Memuriyn

Nazır ve Hastane Operatörü: Sıhhiye Müfettişi Mustafa Efendi

Doktor: Talat Efendi, Vopila Efendi,   4   4

Eczacı: Mihail Efendi

Kâbile: Saide Hanım

Vekilharç: Saadeddin Efendi

İmam: Musa Efendi, Papaz: Teodori Efendi

-s.87-

Düyûn-ı Umûmiye İdaresi

Müdür: Hüseyin Şevki Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Baş Kâtib: Necib Hilmi Efendi

Sandık Emîni: Yusuf Ziya Efendi

İkinci Kâtib: Hasan Tahsin Efendi

Müskirat Kâtibi: Musa Nazım Efendi

Muavini: Zekeriya Yumni Efendi

Anbar ve Kantarcısı: Şerif Ramazan Efendi

Reji Nezareti

Yanya ve İşkodra Vilayetleri Reji Nazırı: İskender Mülhime Efendi

Ûla Sanisi, 2 4, Liyakat Madalyası

Ser Katib: Yolkanke Efendi

Sandık Emîni: Yani Mila Efendi

Ser Muhasebe Muavini: Tuma Duva Efendi

Hukuk Memuru ve Deavi Vekili: Kantancı oğlu Yehalaki Efendi

Tahrirat Kâtibi: Tanasaki Sakilaridi Efendi

Muhasebe Kâtibi: Vasilaki Paskal Efendi

Muhasebe Kâtibi: Sutiraki Çirovni Efendi

Muhasebe Kâtibi: Elkiyoyadi Bertodolo Efendi

Muhasebe Kâtibi: Mihalaki Mişo Efendi

-s.88-

Ziraat Şubesi Memuru: İristidi Efendi

Ziraat Şubesi Katibi: Abdah Efendi

Duhan Paketleri Memuru: Nikolaki Kastan Efendi

Fabrika Müdürü: Menahim Kofine Efendi

Mamul Tütünlerin Muhafızı: Josef Biruza Efendi

Ziraat Memuru: Nuri Adem Ağa

Anbar Memuru: İspiro Neco Efendi

Muhammen: Zimzi Virici Efendi

Fabrika Katibi: İpamnonda Zafridi Efendi

Harmancı: Mimiş Ağa

Harmancı: Eftim Köse Ağa

NİZAMİYE ON BİRİNCİ LİVA ÜMERA VE ZÂBİTANI

**Üçüncü Ordu-yu Hümâyun Altıncı Nizamiye Fırkasının Yanya ve Havalisinde
Bulunan On Birinci Liva Ümera ve Zâbitanı**

Nizamiye Liva Kumandanı Mirliva Hüsni Paşa

Osmani Mecidi Gümüş İmtiyaz Girid Altın, Yunan

İkinci İkinci Muharebe Madalyaları

Erkân-ı Harbiye Dairesi

Binbaşı: Şükrü Bey 4 4, İmtiyaz Madalyası Gümüş

Mülhak Yüzbaşı: Hüseyin Hüsni Efendi

Evrak Memuru: Mülazım-ı Sâni Emin Efendi

Mülhak: Hakkı Çavuş

Yunan Muharebe
Madalyası

Divan-ı Harb Heyeti

Reis: Binbaşı Vasıf Bey 5, Rusya, Yunan Muharebe Madalyaları

Aza: Topçu Alay Emîni Mustafa Behçet Efendi 4, Gümüş Liyakat Yunan Muharebe Madalyası, Yüzbaşı Aluş Ağa 5, Yunan Muharebe Madalyası, Mülazım-ı Evvel Sadık Bey, Mülazım-ı Sâni Cudi Efendi, Jandarma Ser Çavuşu: Mehdi Çavuş Katib: Mülazım-ı Sani: Selim Efendi 4, Gümüş İmtiyaz, Yunan Muharebe Madalyası

-s.90-

Merkez Dairesi

Merkez Kumandanı Mirliya Mustafa Paşa

ع 2 م 2, Kırım, Karadağ, İftihar Gümüş, Yemen Altın, Yunan Muharebe Madalyaları

Merkez Zabiti: Mülazım-ı Sâni Mustafa Efendi

Heyet-i Sıhhiye

Tabib-i Evvel: Kaymakam Mehmed Sadık Bey, Yunan Muharebe Madalyası

Eczacı-i Evvel: Kolağası Hüsni Efendi م 4, Yunan Muharebe Madalyası

Cerrah-ı Evvel: Şevket Efendi م 5, Yunan Muharebe Madalyası

Katib: Mülazım-ı Sani Kamil Efendi م 5, Yunan Muharebe Madalyası

Nizamiye Yirmi Birinci Alayı

Miralay: Feyzi Bey ع 3 م 5, Yunan Muharebe Madalyası

Sancakdar: Mülazım-ı Sâni Raşid Efendi

Yirmi Birinci Alayın Birinci Taburu

Binbaşı: Vasıf Bey م 5, Rusya, Yunan Muharebe Madalyaları

Alay Müfettişi: Hacı Ahmed Efendi, Rusya, Yunan Muharebe Madalyaları

Katib Muavini: Tevfik Efendi

Eczacı: Mehmed Faik Efendi

Cerrah: Hasan Efendi

Tüfengci: Hacı Hasan Efendi

-s.91-

Birinci Bölük Yüzbaşı: Haşim Efendi 5, Yunan Muharebe Madalyası

Birinci Bölük Mülazım-1 Sâni: Osman Efendi

Birinci Bölük Mülazım: Safvet Efendi

İkinci Bölük Yüzbaşı: Mehmed Ağa, Yunan Muharebe Madalyası

İkinci Bölük Mülazım-1 Sâni: Hulusi Efendi

İkinci Bölük Mülazım: İbrahim Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Üçüncü Bölük Yüzbaşı: Süleyman Ağa, Yunan Muharebe Madalyası

Üçüncü Bölük Mülazım-1 Sâni: Emin Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Üçüncü Bölük Mülazım: Abbas Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Dördüncü Bölük Yüzbaşı: Süleyman Efendi, 5, Yunan Muharebe Madalyası

Dördüncü Bölük Mülazım-1 Sâni: Abdurrahman Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Dördüncü Bölük Mülazım: Hüseyin Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Yirmi Birinci Alayın İkinci Taburu

Binbaşı: Tevfik Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Kâtib: Mehmed Hilmi Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

İmam: Ömer Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Tabib Yüzbaşı: Mehmed Fahri Efendi, 5, Yunan Muharebe Madalyası

Eczacı Mehmed Ali Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Kâtib Muavini: Rıza Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Birinci Bölük Yüzbaşı: Hüseyin Ağa, Yunan Muharebe Madalyası

Birinci Bölük Mülazım Sâni: Abdah Efendi, Yunan Muharebe Madalyası -s.92-

Birinci Bölük Mülazım-1 Sânisî: Halil Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

İkinci Bölük Yüzbaşısı: Hasan Ağa, Yunan Muharebe Madalyası

İkinci Bölük Mülazım-1 Sânisî: Ali Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

İkinci Bölük Mülazımı: Halil Efendi

Üçüncü Bölük Yüzbaşısı: Ali Ağa, Yunan Muharebe Madalyası

Üçüncü Bölük Mülazım-1 Sânisî: Nureddin Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Üçüncü Bölük Mülazımı: Esad Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Dördüncü Bölük Yüzbaşısı: Mahmud Efendi, ٤ ٤ ٤, Yunan Muharebe Madalyası

Dördüncü Bölük Mülazım-1 Sânisî: Halil Nuri Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Dördüncü Bölük Mülazımı: Cevdi Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Yirmi Birinci Alayın Üçüncü Taburu

Binbaşı: Ziya Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Kâtib: Mustafa Cemal Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

İmam: Hafız Tahsin Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Tabib Yüzbaşısı: Ahmed Nuri Efendi, ٤ 4, Yunan Muharebe Madalyası

Kâtib Muavini: Mehmed Eşref Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Eczacı: Mustafa Efendi

Cerrah: Hasan Tahsin Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Tüfengci: Mehmed Veysel Usta, Yunan Muharebe Madalyası

Birinci Bölük Yüzbaşısı: Celaleddin Ağa, Yunan Muharebe Madalyası

Birinci Bölük Mülazım-1 Sânisî: Süleyman Ağa, Yunan Muharebe Madalyası -s.93-

Birinci Bölük Mülazım-ı Sânisî: Emin Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

İkinci Bölük Yüzbaşısı: Hamid Ağa, 5 Yunan Muharebe Madalyası

İkinci Bölük Mülazım-ı Sânisî: Hasan Tahsin Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

İkinci Bölük Mülazımı: İbrahim Edhem Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Üçüncü Bölük Yüzbaşısı: İlyas Ağa, Yunan Muharebe Madalyası

Üçüncü Bölük Mülazım-ı Sânisî: İbrahim Edhem Efendi

Üçüncü Bölük Mülazımı: İbrahim Hakkı Efendi

Dördüncü Bölük Yüzbaşısı: Aluş Ağa, 5 Yunan Muharebe Madalyası

Dördüncü Bölük Mülazım-ı Sânisî: İsmail Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Dördüncü Bölük Mülazımı: Şevket Efendi,

Yirmi Birinci Alayın Dördüncü Taburu

Binbaşı: Ali Ağa, Karadağ, İftihar, Plevne, İmtiyaz Gümüş Yunan Muharebe Madalyaları

Kâtib: Osman Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

İmam: Besim Efendi, 5 Yunan Muharebe Madalyası

Tabib Yüzbaşısı: Hubrah Efendi

Eczacı: Rasim Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Kâtib Muavini: Mehmed Refet Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Cerrah: Süleyman Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Tüfengci: İsmail Hakkı Usta, Yunan Muharebe Madalyası

Birinci Bölük Yüzbaşısı: Celaledin Ağa, Yunan Muharebe Madalyası

Birinci Bölük Yüzbaşısı: Mehmed Ağa, 5, Karadağ, Yunan Muharebe Madalyası

-s.94-

Birinci Bölük Mülazım-1 Sânisî: Kazım Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Birinci Bölük Mülazımı: Abidin Efendi

İkinci Bölük Yüzbaşısı: Zekeriya Efendi, 5, Yunan Muharebe Madalyası

İkinci Bölük Mülazım-1 Sânisî: İhsan Efendi,

İkinci Bölük Mülazımı: Mustafa Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Üçüncü Bölük Yüzbaşısı: Münhal

Üçüncü Bölük Mülazım-1 Sânisî: Şehab Efendi

Üçüncü Bölük Mülazımı: Nuri Efendi

Dördüncü Bölük Yüzbaşısı: Haşim Ağa, 4, Yunan Muharebe Madalyası

Dördüncü Bölük Mülazım-1 Sânisî: Emin Efendi

Dördüncü Bölük Mülazımı: Kazım Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Yirmi Birinci Alayın Musikası

Yüzbaşı: Maksud Ağa, Yunan Muharebe Madalyası

Yüzbaşı: Şakir Ağa, Yunan Muharebe Madalyası

Mülazım-1 Sâni: Refet Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Nizamiye Yirmi İkinci Alayı

Miralay: Abdullah Bey,   3, Yunan Muharebe Madalyası

Sancakdar: Mülazım-ı Sâni Kamil Efendi,   5, Yunan Muharebe Madalyası

Yirmi İkinci Alayın Birinci Taburu

Binbaşı: Hacı Mehmed Hilmi Efendi,   5, Yunan Muharebe Madalyası

Alay M fettişı: Ahmed Nediz Efendi,   4, Yunan Muharebe Madalyası

Tabib: Sol Kolağası Hasan Efendi,   5, Yemen Gümüş Madalyası

Eczacı: Safvet Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Kâtib Muavini: Mustafa Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Tayyareci: Mehmed Reşid Efendi

Tüfengci: Mustafa Usta, Yunan Muharebe Madalyası

Birinci Bölük Yüzbaşı: Ali Ağa,   5, Yunan Muharebe Madalyası

Birinci Bölük Mülazım-ı S nisi: Basri Bey,   5, Yunan Muharebe Madalyası

Birinci Bölük Mülazımı: Ali Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

İkinci Bölük Yüzbaşı: Raşid Efendi,   5, Yunan Muharebe Madalyası

İkinci Bölük Mülazım-ı S nisi: Mehmed Efendi

İkinci Bölük Mülazımı: Salih Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

 ç nc  Bölük Yüzbaşı: Hamdi Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

 ç nc  Bölük Mülazım-ı S nisi: Hasan Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

 ç nc  Bölük Mülazımı: Sabri Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Dördüncü Bölük Yüzbaşı: Mehmed Latif Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

-

-s.96-

Dördüncü Bölük Mülazım-ı Sânisî: Zeynel Ağa, ۵, Yunan Muharebe Madalyası

Dördüncü Bölük Mülazımı: Halim Efendi, ۵, Yunan Muharebe Madalyası

Yirmi İkinci Alayın İkinci Taburu

Binbaşı: Ahmed Efendi Gümüş İmtiyaz Madalyası

Katib: Hüseyin Hüsni Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

İmam: Hafız Ömer Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Tabib: Kolağası: Atıf Efendi, ۴, Girid Gümüş Muharebe Madalyası

Kâtib Muavini: Zaim Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Cerrah: Kazım Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Tüfengci: Cafer Usta, ۵, Yunan Muharebe Madalyası

Birinci Bölük Yüzbaşısı: İbrahim Ağa, ۵, Yunan Muharebe Madalyası

Birinci Bölük Mülazım-ı Sânisî: Rıza Vasfî Efendi

Birinci Bölük Mülazımı: Ahmed Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

İkinci Bölük Yüzbaşısı: Halil Ağa, ۵, Yunan Muharebe Madalyası

İkinci Bölük Mülazım-ı Sânisî: Nabi Efendi

İkinci Bölük Mülazımı: Cevdet Efendi

Üçüncü Bölük Yüzbaşısı: Ömer Ağa, Yunan Muharebe Madalyası

Üçüncü Bölük Mülazım-ı Sânisî: Mehmed Nuri Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Üçüncü Bölük Mülazımı: Sıdkı Efendi

Dördüncü Bölük Yüzbaşısı: Mehmed Ali Ağa, ۵, Yunan Muharebe Madalyası

Dördüncü Bölük Mülazım-ı Sânisî: Mustafa Efendi, Girid Muharebe Madalyası

-s.97-

Dördüncü Bölük Mülazım-ı Sânisî: Mehmed Kamil Efendi

Yirmi İkinci Alayın Üçüncü Taburu

Tabur Kumandanı: Kolağası Mustafa Nazmi Efendi, 5, Yunan Muharebe Madalyası

Kâtib: İbrahim Hakkı Efendi, 5, Karadağ, Yunan Muharebe Madalyaları

İmam: Mehmed Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Tabib: Yüzbaşı İsmail Efendi, İftihar Madalyası

Cerrah: Mehmed Nuri Efendi

Birinci Bölük Yüzbaşısı: Mustafa Ağa, 5, Yunan Muharebe Madalyası

Birinci Bölük Mülazım-ı Sânisî: Ali Şevki Efendi, 5, Yunan Muharebe Madalyası

Birinci Bölük Mülazımı: Mehmed Efendi

İkinci Bölük Yüzbaşısı: Ömer Lütfî Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

İkinci Bölük Mülazım-ı Sânisî: Mehmed Hilmi Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

İkinci Bölük Mülazımı: Ferid Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Üçüncü Bölük Yüzbaşısı: Mümin Ağa, 5, Plevne Muharebe Madalyası

Üçüncü Bölük Mülazım-ı Sânisî: Şükrü Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Üçüncü Bölük Mülazımı: Mustafa Kazım Efendi

Dördüncü Bölük Yüzbaşısı: Ramazan Ağa, 5, Karadağ Muharebe Madalyası

Dördüncü Bölük Mülazım-ı Sânisî: İbrahim Efendi

Dördüncü Bölük Mülazımı: Şakir Ağa, Tahlisiye Madalyası

-s.98-

Yirmi İkinci Alayın Dördüncü Taburu

Binbaşı: Osman Efendi

Kâtib: Hüseyin Hakkı Efendi, 4, Yunan Muharebe Madalyası

İmam: Ramazan Efendi, 5, Yunan Muharebe Madalyası

Tabib: Yüzbaşı: Ziyaeddin Efendi, 5, Yunan Muharebe Madalyası

Eczacı: Mülazım-ı Evvel Ahmed Vasıf Efendi, 5, İftihar Madalyası

Kâtib Muavini: Rıza Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Cerrah: Mehmed Efendi, Plevne Muharebe Madalyası

Tüfengci: İbrahim Usta, Yunan Muharebe Madalyası

Birinci Bölük Yüzbaşısı: Hacı Bekir Efendi, 5, Yunan Muharebe Madalyası

Birinci Bölük Mülazım-ı Sânisî: Mehmed Hilmi Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Birinci Bölük Mülazımı: Salih Asım Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

İkinci Bölük Yüzbaşısı: Mehmed Efendi, 5, Yunan Muharebe Madalyası

İkinci Bölük Mülazım-ı Sânisî: Refet Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

İkinci Bölük Mülazımı: Halil Efendi

Üçüncü Bölük Yüzbaşısı: Salih Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Üçüncü Bölük Mülazım-ı Sânisî: Zühdü Efendi, 5, Yunan Muharebe Madalyası

Üçüncü Bölük Mülazımı: Yahya Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Dördüncü Bölük Yüzbaşısı: Osman Ağa, 5, Yunan Muharebe Madalyası

Dördüncü Bölük Mülazım-ı Sânisî: Ali Fahri Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Dördüncü Bölük Mülazımı: Mustafa Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Musika Mülazım-ı Evveli: Abdah Ağa, Yunan Muharebe Madalyası

-s.99-

Seyyar Üçüncü Topçu Fırkasının Dokuzuncu Livası

Kumandan Mirliva Tosun Paşa

ع 3, م 4, Plevne, İftihar, Yunan Muharebe Madalyaları

Liva Yaveri Mülazım-ı Evvel: Sadık Bey

Seyyar On Yedinci Alayı

Miralay: Mehmet Tevfik Bey, ع 4, م 3, Altın ve Gümüş Girid Madalyası

Alay Yaveri: Mülazım-ı Evvel Ömer Efendi, م 5, Yunan Muharebe Madalyası

Alay Emni: Mustafa Behcet Efendi, م 4, Liyakat Gümüş Yunan Muharebe Madalyası

Alay Katibi: Mustafa Nuri Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Sancakdar: Mülazım-ı Evvel Mehmed Ali Efendi

Saraç Başı: Ahmed Ağa

Nalband Başı: Şerif Usta, Yunan Muharebe Madalyası

Seyyar On Yedinci Alayın Birinci Taburu

Binbaşı: Ali Fethi Efendi, م 5

Kolağası: Derviş Efendi, Tahlisiye, Yunan Muharebe Madalyası

Tabib: Sol Kolağası İhsan Efendi, م 5, Yunan Muharebe Madalyası

Baytar: Sağ Kolağası Ahmed Efendi

İmam: Ömer Efendi

Cerrah: Yusuf Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Eczacı: Nail Efendi: Yunan Muharebe Madalyası

-s.100-

Birinci Bölük Yüzbaşısı: Rüstem Ağa, 5, İftihar Yunan Muharebe Madalyası

Birinci Bölük Mülazım-ı Evveli: Eyyüb Efendi, 5, İftihar Yunan Muharebe Madalyası

Birinci Bölük Mülazım-ı Sanisi: Süleyman Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Kamacı: Hasan Rıza Usta, Yunan Muharebe Madalyası

Marangoz: İbrahim Ağa, Yunan Muharebe Madalyası

Teymurcu: Münhal

İkinci Bölük Yüzbaşısı: Bektaş Ağa, Yunan Muharebe Madalyası

İkinci Bölük Mülazım-ı Evveli, Hüseyin Efendi

İkinci Bölük Mülazım-ı Sânis: Selim Efendi 4, İmtiyaz Gümüş, Yunan Muharebe Madalyası

İkinci Bölük Mülazım-ı Sânis: Ahmed Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Kamacı: Ahmed Ağa, Sanayi Madalyası

Teymurcu: Osman Usta, Yunan Muharebe Madalyası

Marangoz: Ahmed Ağa, Yunan Muharebe Madalyası

Üçüncü Bölük Yüzbaşısı: Tahir Efendi, 5, İftihar Yunan Muharebe Madalyası

Üçüncü Bölük Mülazım-ı Evveli: Hüseyin Efendi, Sarb, Yunan Muharebe Madalyası

Üçüncü Bölük Mülazım-ı Sânis: İbrahim Efendi, Tahsiliye, Yunan Muharebe Madalyası

Üçüncü Bölük Mülazımı: Kâmil Efendi, İftihar, Yunan Muharebe Madalyası

Kamacı: Mehmed Şerif Usta, Yunan Muharebe Madalyası

Marangoz: İshak Usta

Teymurcu: Ahmed Osman Usta

-s.101-

Seyyar On Yedinci Alayın İkinci Taburunun Üçüncü Cebel Bölüğü

Yüzbaşı: Murtaza Ağa, 4, Yunan Muharebe Madalyası

Mülazım-1 Evvel: Mehmed Ağa, Yunan Muharebe Madalyası

Kamacı: Osman Ağa, 4, Yunan Muharebe Madalyası

Teymurcu: Yakub Usta, İftihar, Yunan Muharebe Madalyası

Misafir Açıkda Bulunan Zabitan

Misafir Yüzbaşı: Halil Efendi, 5, Yunan Muharebe Madalyası

Açıkda Mülazım-1 Evvel: Zekeriya Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Mülazım-1 Evvel: Hasan Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Preveze ve Tevabi' Kala'-i Hakanisi Topçu Ümera ve Zabitanı

Kaymakam: Hafız Cavid Bey, ٤ 4, ٣ 3, İmtiyaz Madalyası, Altın ve Gümüş İftihar, Rusya, Yunan Muharebe Madalyaları

Tabur Kumandanı: Kaymakam Hüseyin Bey, ٣ 4, Rusya Muharebe Madalyası

Kolağası: Mustafa Efendi, ٤ 4, ٣ 4, Yunan Muharebe Madalyası

Katib: Veysel Bey, ٣ 5, Yunan Muharebe Madalyası

İmam: Adem Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Tabib Yüzbaşı: Celaleddin Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Cerrah: Bekir Efendi, ٣ 5, Yunan Muharebe Madalyası

Teymürcü Baş: İsmail Hakkı Efendi, ٣ 5, Yunan Muharebe Madalyası

Kamacı: Arif Usta, Yunan Muharebe Madalyası

Birinci Bölük Yüzbaşı: Mehmed Hamdi Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Mülazım-ı Evvel: Osman Nuri Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Mülazım-ı Sâni: Davud Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Mülazım-ı Sâni: Mehmed Efendi, ٣ 5, Yunan Muharebe Madalyası

İkinci Bölük Yüzbaşı: Bayram Ağa, ٣ 5, Yunan Muharebe Madalyası

Mülazım-ı Evvel: Hüseyin Ağa, Yunan Muharebe Madalyası

Mülazım-ı Sâni: Ali Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Mülazım-ı Sâni: Nusret Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Üçüncü Bölük Yüzbaşı: Münhal

Mülazım-ı Evvel: Mahmud Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

-s.103-

Üçüncü Bölük Mülazım-1 Evveli: Bekir Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Mülazım-1 Sâni: Adem Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Dördüncü Bölük Yüzbaşısı: Mustafa Naci Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Mülazım-1 Evvel: Mustafa Ağa, Yunan Muharebe Madalyası

Mülazım-1 Sâni: Şakir Ağa, Yunan Muharebe Madalyası

Mülazım-1 Sâni: Mustafa Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

-s.104-

**Üçüncü Ordu-yu Hümâyuna Mensub Otuz Üçüncü Yanya Redif Alayının
Ümera ve Zâbitanı**

Miralay: Mahmud Talat Bey ع 4, م 3, Plevne İftihar, Yunan Muharebe Madalyaları

Otuz Üçüncü Alayın Birinci Yanya Taburu

Binbaşı: Ahmed Ferid Efendi م 4, Yunan Muharebe Madalyası

Katib: Akif Bey م 5, Yunan Muharebe Madalyası

Debboy Memuru: Mülazım-1 Evvel Yakub Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Birinci Bölük Yüzbaşısı: Sadık Efendi, Karadağ Madalyası

Birinci Bölük Mülazım-1 Sânisî: Kamil Efendi

İkinci Bölük Yüzbaşısı: Ali Efendi, م 5, Yunan Muharebe Madalyası

Üçüncü Bölük Yüzbaşısı: Şaban Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Üçüncü Bölük Mülazım-1 Sânisî: Mehmed Receb Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Dördüncü Bölük Yüzbaşısı: Hüseyin Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Dördüncü Bölük Mülazım-1 Sânisî: Süleyman Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Süvari Bölüğü Kumandanı Yüzbaşı Vekili Timur Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

**Üçüncü Ordu-yu Hümâyuna Mensub Otuz Üçüncü Yanya İlave Alayının
Ümera ve Zâbitanı**

Alay Kumandanı: Kaymakam Adem Rıza Bey ع 4, م 4, Yunan Muharebe Madalyası

-s.105-

Birinci Yanya İlave Taburu

Tabur Kumandanı: Kolağası İbrahim Edhem Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Birinci Bölük Kumandanı: Mülazım-ı Evvel Mustafa Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

İkinci Bölük Kumandanı: Mülazım-ı Evvel Davud Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Üçüncü Bölük Kumandanı: Mülazımı Osman Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Dördüncü Bölük Kumandanı: Mülazımı Münhal

İkinci Yanya İlave Taburu

Tabur Kumandanı: Münhal

Birinci Bölük Kumandanı: Mülazım-ı Evvel Talib Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

İkinci Bölük Kumandanı: Mülazımı Münhal

Üçüncü Bölük Kumandanı: Mülazımı Şükrü Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Dördüncü Bölük Kumandanı Mülazımı Mustafa Ağa, 5, Yunan Muharebe Madalyası

Mekâtib-i Resmîyye-i Vilayet

Mekâtib-i İdadi-i Mülki

Heyet-i İdare

Müdür: Osman Efendi

Muavin-i Evvel: Saib Efendi

Muavini Sâni: Rıza Efendi

Muavin-i Sâlis: Hasan Fehmi Efendi

Katib ve Mübayaa' Memuru: Murtaza Efendi, Anbar ve Debboy Memuru: Hasan Efendi

İmam: Hanefî Efendi

Tabib: Talat Efendi

Heyet-i Tedrisiye

Usul-ı Defteri Muallimi, Muhasebe Memuru: Vasıf Efendi

Türkçe ve Ahlak Muallimi: Osman Efendi

Fransızca, Meh(k)anik, Fizik, Hendese, Cebir, Hesab Muallimi: Saib Efendi

Coğrafya, Kimya, Kitabet-i Resmîyye, Ahlak, Hesab Muallimi: Ali Rıza Efendi

Ulûm-ı Diniyye, Arabi ve Farsi Muallimi: Hasan Fehmi Efendi

Ulûm-ı Diniyye Muallimi: Ataah Efendi

Arabi ve Farsi Muallimi: Mustafa Efendi

Edebiyat ve Ahlak Muallimi: Abdah Efendi

Fransızca, İlm-i Eşya, Hıfzısıhha, Hesab, Kozmografya Muallimi: Armanak Efendi

Tarih, Mevalid, Müsellesat, Kavanin-i Servet Muallimi: Satı' Efendi

-s.107-

Hüsn-i Hat Muallimi: Hakkı Efendi

Resim Muallimi: Mülazım Kamil Efendi

Rumca Muallimi: Abdülbaki Efendi

İzahat: Mektebin yüz elli dokuz talebesinden elli üçü leylî, yüz altısı nehari ve leylî talebesinden otuz dokuzu ücretli ve on dördü ücretsizdir. Birinci sınıfta 20, ikinci sınıfta 32, üçüncü sınıfta 28, dördüncü sınıfta 32, beşinci sınıfta 15, altıncı sınıfta 21, yedinci sınıfta 7, ziraat şubesinde 4 şâkird bulunur.

Dar'ül-Muallimin-i İbtidaiye Şubesi

Muallim: Hasan Rüşdü Efendi

Dar'ül-Feyzi Osmani Mekteb-i İbtidaiyesi

Müdür ve Muallim: Sadık Efendi

Muallimin: Emin Efendi, Abidin Efendi, Abdülkerim Efendi, Ahmed Efendi,
Mubassir: Mustafa Efendi

Şakirdan: 102

Hamidiye İnas Mekteb-i Rüşdiyyesi

Muallime-i Evveli: Behice Hanım

Muallime-i Sâniye ve Nakış Muallimesi: Safinaz Hanım

Mubassire ve Elifba Muallimesi: İffet Hanım

Aded-i Talebat: 102

Kal'a-i Sıbyan Mektebi

Muallim: Mehmed Efendi

Muallim: İsmail Efendi

Mekâtib-i Sıbyaniyye

Şemseddin Mahallesi Muallimi: Hafız Abdullah Efendi

Kanlıçeşme Mahallesi Muallimi: Ahmed Efendi

Emir Mahallesi Muallimi: Halid Efendi

Behram Paşa Mahallesi Muallimi: Hafız Ahmed Efendi

Levçe Osman Çavuş Mahallesi Muallimi: Ahmed Efendi

Dedeoruç Mahallesi Muallimi: Halil Efendi

Zevaidiye Mahallesi Muallimi: Kutbi Efendi

Namazgah Mahallesi Muallimi: Kanber Efendi

Levçe Yusuf Ağa Mahallesi Muallimi: Ahmed Efendi

**Merkez Vilayette Bulunan Düvel-i Ecnebiye Konsolosları İle Maiyyet
Memurları**

Avusturya-Macaristan Ceneral Konsulatusu

Konsolos: Mösyö Travyan

Fahri Vis Konsolos: Mösyö Jövel Manher,   4

Fahri Kañıları ve Tercüman: Mösyö Orsti Bevanidi,   4

İtalya Ceneral Konsulatusu

Ceneral Konsolos: Mösyö Komandor Ovekat Jöjermilelir   3

Şövalye: Mösyö Dösantiv Çevanublev

İngiltere Konsolos Memuriyeti

Konsolos Memuru Vekili: Mösyö Komandor Ovekat Jöjermilelir,   3

Tercüman: Doktor Vasilaki Refe Efendi,   4

Rusya Konsulatusu

Konsolos: Mösyö Nikola Sumotin,   3

Tercüman ve Kañıları Mösyö Zimzi Lazaridi,   4

Fransa ve Vis Konsulatusu

Konsolos: Mösyö Edvar Frunye,   4,   4

Tercüman: Mösyö Yenaki Lapa ,   4

Yunan Ceneral Konsulatusu

Konsolos Vekili: Mösyö J. Yosif

Vis Konsolos ve Kâtib: A. Palis,   3

Tercüman: Mösyö Nikolaki Makri

-s.111-

Merkez Vilayet Mehakiminde İcra-yı Vekalet Etmekte Bulunan Zevat

Hazine-i Celile-i Deavi Vekili Sabuh Karakaş Efendi ρ 4, Atıf Efendi, İbrahim Efendi, Ferid Bey Rabia, Nuri Efendi, Pertev Efendi, Vehbi Efendi, Kostanti Suverela Efendi, Yorgaki İdi Efendi, Mihalaki Efendi, Nestura Yokici Efendi, Yorgaki Polihrevni Efendi, Aleksı Meksi Efendi, Tanasaki İştubi Efendi, Anagnusto Beluv Efendi

Merkez Vilayette İcra-yı Tababet Eden Diplomalı Zevat

Yorgici Efendi, Vupila Efendi ε 4, ρ 4, İstefano Hacı Efendi, Kandi Efendi ρ 4, Rumka Efendi, Pişbiri Efendi, İstavridi Efendi, Levi Efendi, Kofine Efendi, Mito Efendi, İspanov Efendi, Lome Efendi, Badalevka Efendi, Vankli Papa Efendi, Şalamanka Efendi, Pirikli Mulyevaza Efendi, Vasil Mulyevaza, Hırısıyadi Efendi, Vilara Efendi, Zimosin Hacı Efendi, Kavrende Efendi,

Diplomalı Eczacılar

Aleksı Gorlan Efendi, Livi Efendi, Hristo Zivlev Efendi, Emanuel Efendi, Bonidi Efendi, Yecavlo Efendi, Zivi Efendi, İpamnonda Efendi, Sabuh Efendi, Malamiza Efendi, Vilara Efendi

-s.112-

Merkez Kazasına Merbut Nevahi

Zagor Nâhiyesi

Müdür: İbrahim Edhem Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Kâtib: Yahya Efendi

Telgraf ve Posta Memuru: Mustafa Remzi Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Zabıta Memuru: Mülazım-ı Evvel Fethi Ağa 5, Yunan Muharebe Madalyası

Tabib: Anastas Labi Efendi

Korendos Nâhiyesi

Müdür: Sami Bey

Kâtib: Halil Efendi

Telgraf ve Posta Memuru: Necib Efendi, 5, Yunan Muharebe Madalyası

Zabıta Memuru: Mülazım-ı Sâni Mustafa Ağa, Yunan Muharebe Madalyası

Aydonat Kazası

Kaymakam: İshak Tevfik Bey, Sâlise

Meclis-i İdare-i Kaza

Reis-i Kaymakam Bey

Aza-yı Tabiiye:

Naib Mustafa Asım Efendi Müderris

Aza-yı Müntehabe:

Kahraman Ağa

Mal Müdürü: Şefik Bey

Mustafa Ağa

Müfti: Hafız Mustafa Efendi

Penayivot Raynke Ağa

Metropolid: Kanikos Efendi ۳

Zimzi İstatira Ağa

Tahrirat Katibi: Cemil Efendi, Rabia, Yunan Muharebe Madalyası

Mahkeme-i Bidâyet

Reis: Naib Efendi

Aza: Hafız Muhiddin Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Aza: Yorgaki Efendi

Baş Katib ve Mukavelat Muharriri: Mustafa Nuri Efendi

İkinci Katib: Hayreddin Efendi

Müstantik Muavini: Çerhis Efendi

Mahkeme-i Şeri'yye Katibi: Hafız Mehmed Rasim Efendi

Maarif Komisyonu

Reis: Hüseyin Hüsni Efendi, Hamise, Yunan Muharebe Madalyası

Aza: Subhi Bey, Galib Ağa, Pervekov, Muhiddin Efendi, Yunan Muharebe Madalyaları,

Receb Ağa Dinov, Musa Ağa, Şan

Belediye Dairesi

Reis Ömer Ağa

Aza: Adem Efendi, Murad Ağa, Yani Dorgani Ağa, Tarandafilev Ağa

-s.115-

Tabib: Petro Raynke Efendi

Katib: Mahmud Namık Efendi

Sandık Emını Abdah Efendi

Memuriyn-i Mütferrika

Mal Müdürü Muavini: Hulusi Efendi

Sandık Emını: Yusuf Cemil Efendi

Tapu Kâtibi: Hüseyin Efendi, Hamise, Yunan Muharebe Madalyası

Nüfus Memuru: Rıza Efendi

Nüfus Kâtibi: Akif Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Telgraf ve Posta Memuru: Şevki Efendi, 5, Yunan Muharebe Madalyası

Zabıta Memuru: Yüzbaşı Hacı Kamil Ağa, 5, Karadağ Muharebe Madalyası

Polis Memuru: Muhsin Efendi

Düyûn-ı Umûmiye Memuru: Süleyman Efendi

Reji Memuru: Ahmed Şükrü Bey

Reji Sandık Emını: Baruh Efendi

Mekâtib-i Kaza

Mekteb-i Rüşdiye Muallimi: Ali Remzi Efendi

Mekteb-i Rüşdiye Hat Muallimi: Ahmed Sabri Efendi

Mekteb-i İbtidaiye Muallimi: Sabri Efendi

Sıbyan Mektebi Muallimi: Talat Efendi

İnas Mektebi Muallimi: Receb Efendi

Karabikar Karyesi Mekteb-i İbtidaiyesi Muallimi: Süleyman Efendi

-s.116-

Filat Kazası

Kaymakam: Abdurrahman Fenni Efendi, Salise

Meclis-i İdare-i Kaza

Reis Kaymakam Efendi

Aza-yı Tabiiye:

Aza-yı Muntehabe:

Naib Hüseyin Edhem Efendi

Yusuf Ağa

Müfti: Mehmed Tevfik Efendi, Müderris

Abbas Ağa

Mal Müdürü: Hafız Efendi, (Yunan Muharebe

Hristov Kiriyo Ağa

Madalyası)

Tanas Makroli Ağa

Tahrirat Katibi: Abdurrahman Nafiz Efendi

Yunan Muharebe Madalyası

Mahkeme-i Bidâyet

Reis: Naib Efendi

Aza: Mehmed Efendi, Anagnost Ağa

Baş Kâtib ve Mukavelat Muharriri: Abdülkerim Efendi

İkinci Kâtib: Davud Efendi, Müstantik Muavini: Karanfil Bey

Mahkeme-i Şeri'yye Katibi: Mehmed Efendi

Ziraat Bankası Muhasebe Sandığı

Reis: Veysel Ağa, Yusuf

Muhasebe Katibi: Osman Nuri Efendi

Aza: Receb Ağa, Hamide, Mihail Avrenim Ağa, Yorgi Danko Ağa

-s.117-

Maarif Komisyonu

Reis: Hüseyin Efendi

Aza: Mehmed Efendi, Reşid Efendi

Belediye Dairesi

Reis: Mehmed Ağa

Aza: Receb Ağa, Harun Ağa, Receb Ağa İshak, Mihail Ağa,

Tabib Vekili: Vasilaki Efendi, Katib: Nafiz Efendi

Memuriyn-i Müteferrika

Mal Müdürü Muavini: Şükrü Efendi

Refiki: Fevzi Efendi

Sandık Emini: Mehmed Receb Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Nüfus Memuru: Osman Efendi

Nüfus Refiki: Mehmed Nuri Efendi

Tapu Katibi: Hüseyin Avni Efendi

Zabıta Memuru: Yüzbaşı Akif Efendi, 5, Yunan Muharebe Madalyası

Polis Memuru: Ahmed Efendi

Telgraf ve Posta Memuru: Rahmi Efendi

Düÿûn-ı Umûmiye Memuru Hasan Tahsin Efendi

Reji Memuru: Receb Ağa

-s.118-

Mekâtib-i Kaza

Filat Mekteb-i İbtidaisi Muallim-i Evveli: Şaban Efendi

Filat Mekteb-i İbtidaisi Muallim-i Sanisi: Adem Efendi

Lopos Karyesi Mekteb-i İbtidaisi Muallimi: Nesbi Efendi

Konispol Karyesi Mekteb-i İbtidaisi Muallimi: Mustafa Efendi

Şalis Karyesi Mekteb-i İbtidaisi Muallimi: Abdüllatif Efendi

Spada İskelesindeki Memuriyn

Zabıta Memuru: Sadık Efendi

Polis Memuru: Nesib Efendi

Rüsûmat İdaresi

Müdür Haşim Hadi Bey, Katib: Yahya Vefik Efendi

Anbar Emni: Tahir Hulusi Efendi, Katalos Mevki'i Memuru: Muharrem Efendi

Düyûn-ı Umûmiye İdaresi

Memur: Yusuf Efendi

Kâtib: Remzi Efendi

Anbarcı: Mustafa Efendi

Karantina Memuru: Yorgaki Efendi

-s.119-

Koniçe Kazası

Kaymakam Salih Bey: 5, Yunan Muharebe Madalyası

Meclis-i İdare-i Kaza

Reis: Kaymakam Bey

Aza-yı Tabiiye:

Aza-yı Müntehabe:

Naib: Naim Efendi

Şeyh Muhiddin Efendi

Mal Müdürü: Hacı Bayram Bey Yunan Muharebe

Hâce Muhtar Efendi

Tahrirat Katibi: Alaeddin Efendi Madalyası

Heralambo Floro Ağa

Metropolid: Kostantinos Efendi

Anderya Tonka Ağa

Mahkeme-i Bidâyet

Reis: Naib Efendi

Aza: Yakub Ağa, Ponabot Ruvali Ağa

Baş Katib: İbrahim Efendi, İkinci Katibi Mehmed Efendi

Müstantik Muavini: Hüseyin Efendi

Mahkeme-i Şeri'yye Katibi: Galib Efendi

Maarif Komisyonu

Reis: İsmail Bey

Aza: Derviş Kamil Efendi, Yakub Ağa, Mehmed Efendi, Bekir Bey

Belediye Dairesi

Reis: Derviş Kamil Efendi

-s.120-

Aza: Veli Ağa, Tevzevis Bekari Ağa, İristidi Papa Ağa

Tabib: Nikolaki Futo Efendi, Katib: İsmail Bey

Memuriyn-i Müteferrika

Mal Müdürü Muavini: Bahaeddin Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Sandık Emini: Nuri Efendi

Nüfus Memuru: Bekir Sami Efendi, Hamise, Yunan Muharebe Madalyası

Nüfus Katibi: Talib Efendi

Tapu Katibi: Salih Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Telgraf ve Posta Memuru: Ali Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Zabıta Memuru: Yüzbaşı Şevket Bey, 5, İftihar, Yunan Muharebe Madalyası

Mülazım-ı Evvel: Abdül Bey

Polis Memuru: Ali Bey, Yunan Muharebe Madalyası

Düyûn-ı Umûmiye Memuru: Ali Efendi

Reji Memuru: Süleyman Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Reji Katibi: Kostanti Efendi

Mekâtib-i Kaza

Mekteb-i Rüşdiye Muallimi: Salih Efendi

Mekteb-i Rüşdiye Hat Muallimi: Alaeddin Efendi

Mekteb-i İbtidaiye Muallimi: Muharrem Efendi

Leskovik Kazası

Kaymakam Mehmed Nuri Efendi, Sâniye, Yunan Muharebe Madalyası

Meclis-i İdare-i Kaza

Reis: Kaymakam Efendi

Aza-yı Tabiiye:

Aza-yı Muntehabe:

Naib: Salih Hilmi Efendi 5

İsmail Bey

Mal Müdürü: Nuri Efendi

Abdi Bey

Tahrirat Katibi: Ali Rıza Bey

Yani Vaçoplov Efendi

Vanikli Taşo Ağa

Mahkeme-i Bidâyet

Reis: Naib Efendi

Aza: Şahin Bey, Sarraf Vaçoplov

Baş Katib: Hakkı Efendi, İkinci Katibi, Mersin Efendi

Mukavelat Muharriri: Behcet Bey, Müstantik Muavini: Avni Efendi

Mahkeme-i Şeri'yye Katibi: Lütfi Efendi

Ziraat Bankası Muhasebe Sandığı

Reis: Naim Bey, Muhasebe Katibi: Abdi Efendi

Aza: Halil Bey, Cafer Efendi, Yorgi Yani Ağa

Belediye Dairesi

Reis: Mehmed Emin Bey, 4, Yunan Muharebe Madalyası

Aza: Halil Bey, Abdi Bey, Yani Vaçoplov Efendi, Kayta Ağa,

Katib: Mehmed Naim Bey

Mühendis: Mülazım-ı Evvel Ali Fehmi Efendi

Memuriyn-i Müteferrika

Mal Müdürü Muavini: Naim Bey, Yunan Muharebe Madalyası

Sandık Emini: Ali Rıza Bey

Nüfus Memuru: Ahmed Fehmi Efendi, 5, Yunan Muharebe Madalyası

Nüfus Kâtibi: Abdül Efendi

Telgraf ve Posta Müdürü: Mehmet Nusret Efendi, Salise

Muhabere Memuru: Murad Hilmi Efendi

Tapu Kâtibi: Zeynelabidin Efendi

Zabıta Memuru: Yüzbaşı Ali Ağa, Yunan Muharebe Madalyası

Mülazım-ı Evvel: Ahmed Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Polis Memuru: Kasım Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Düyûn-ı Umûmiye Memuru: Ahmed Fehim Efendi

Reji Memuru: Bayram Bey

Reji Katibi: Fehmi Bey

Mekâtib-i Kaza

Mekteb-i Rüşdiye Muallim-i Evveli: Ahmed Zihni Efendi, Muderris

-s.123-

Mekteb-i Rüşdiye Riyaziye Muallimi: Mülazım-ı Evvel Ali Fehim Efendi

Mekteb-i İbtidaiye Muallimi: Mehmed Numan Efendi

**Üçüncü Ordu-yu Hümâyuna Mensub Otuz Üçüncü Yanya Redif Alayının
İkinci Leskovik Taburu**

Binbaşı: Hayreddin Efendi

Kâtib: Münhal

Debboy Memuru: Mülazım-ı Evvel Ali Fehmi Efendi, 5, Yunan Muharebe Madalyası

Birinci Bölük Yüzbaşısı: Hüseyin Efendi, 5, Yunan Muharebe Madalyası

İkinci Bölük Yüzbaşısı. Münhal

Üçüncü Bölük Yüzbaşısı: Mehmed Bey, 5, Yunan Muharebe Madalyası

Dördüncü Bölük Yüzbaşısı: Hasan Ağa, 5, Yunan Muharebe Madalyası

Mülazım-ı Sâni Ahmed Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Mülazım-ı Sâni: Ömer Fevzi Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Mülazım-ı Sâni: Mehmed Ali Efendi

Mülazım-ı Sâni: Danyal Efendi

**Üçüncü Ordu-yu Hümâyuna Mensub Otuz Üçüncü Yanya İlave Alayının
Üçüncü Leskovik Taburu**

Tabur Kumandanı: Kolağası Muhtar Efendi, 5, Plevne, Yunan Muharebe Madalyaları

Birinci Bölük Kumandanı: Mülazım-ı Evvel Mehmed Efendi, 5, Yunan Muharebe Madalyası

İkinci Bölük Kumandanı: Mülazım-ı Evvel Ferid Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Üçüncü Bölük Kumandanı: Mülazım-ı Evvel Mustafa Ağa, Yunan Muharebe Madalyası

Dördüncü Bölük Kumandanı: Mülazım-ı Evvel Münhal

Dördüncü Leskovik İlave Taburu

Tabur Kumandanı: Kolağası Selim Ağa, ρ 4, Yunan Muharebe Madalyaları

Birinci Bölük Kumandanı: Mülazım-ı Evvel Abbas Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

İkinci Bölük Kumandanı: Mülazım-ı Evvel Mahmud Ağa, ρ 5, Yunan Muharebe Madalyası

Üçüncü Bölük Kumandanı: Mülazım-ı Evvel Süleyman Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Dördüncü Bölük Kumandanı: Mülazım-ı Evvel Münhal

Maçova Kazası

Kaymakam: Ali Rıza Bey, Rabia

Meclis-i İdare-i Kaza

Reis: Kaymakam Bey

Aza-yı Tabiiye:

Naib: Ali Murtaza Efendi, Müderris

Mal Müdürü: Sami Efendi

İksarkos ve Tedikos Efendi

Tahrirat Katibi: Süleyman Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Aza-yı Müntehabe:

Yorgaki Papa Levli Ağa

Yani Koşarov Ağa

Zimzi Pazilos Ağa

Nikola Karicali Ağa

-s.125-

Mahkeme-i Bidâyet

Reis: Naib Efendi

Aza: Zimzi Yota Ağa, Nikola Akriyov Ağa

Baş Kâtib: İbrahim Bey, Yunan Muharebe Madalyası

İkinci Kâtib: Tahsin Efendi, Müstantik Muavini: Bayram Efendi

Memuriyn-i Müteferrika

Mal Müdürü Muavini: Hulusi Efendi

Sandık Emni: Edib Efendi

Rüsûmat Müdürü: Muhsin Bey

Rüsûmat Katibi: Zeynel Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Koçiflan Mevki' Rüsûmat Memuru: Haydar Efendi

Telgraf ve Posta Müdürü: Abdah Efendi: 5, Yunan Muharebe Madalyası

Nüfus Memuru: Halil Efendi

Nüfus Katibi: Şükrü Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Zabıta Memuru: Yüzbaşı Abdah Ağa, Karadağ, Yunan Muharebe Madalyası

Polis Memuru: Hüseyin Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Jigo Mevki' Pasaport Memuru: Bahaeddin Efendi

Koçiflan Mevki' Pasaport Memuru: İbrahim Efendi

Düyûn-ı Umûmiye Memuru: Feyzah Efendi

Reji Memuru: Şerif Efendi, Gümüş Girid Madalyası

Belediye Katibi: Refet Efendi

-s.126-

Ergiri Sancağı

Mutasarrıf: Mehmed Ziya Paşa, Mirmiran, ع 3 م 2

Meclis-i İdare-i Liva

Reis: Mutasarrıf Paşa

Aza-yı Tabiiye:

Aza-yı Müntehabe:

Naib: Şakir Efendi

Asım Efendi

Mutasarrıf Muavini: Zimtiraki Efendi

Zeynel Efendi

Muhasebeci: Tevfik Efendi, Sâlise

Nikolaki Zotu Efendi

Tahrirat Müdürü: İhsan Bey, Sâniye, م 4

Haralambo Tulice Efendi

Müfti: Hamid Efendi

Meropolid: Kozma Efendi

Meclis Katibi: Necib Efendi, Saniye

Tahrirat Kalemi

Müdür Muavini: Abidin Efendi

Evrak Mukayyidi: Süleyman Efendi

Mübeyyiz: Selami Efendi

Mübeyyiz: Fuad Efendi

Muhasebe Kalemi

Baş Kâtib: Sadık Efendi, م 4

Merkez Mal Kâtibi: Mustafa Bey

Evrak Mukayyidi: Şehri Efendi

Mübeyyiz: Nazif Efendi

Mübeyyiz: Vehbi Efendi

Mübeyyiz: Ömer Efendi

Sandık Emni: Rıza Efendi

-s.128-

Vergi Kalemi

Memur: Kasım Efendi

Baş Katib: Ahmed Efendi

İkinci Kâtib: Hüdaverdi Efendi

Defterci: Mehmed Bey

Muhammen: Mustafa Ağa

Muhammen: Kico Kirko Ağa

Defter-i Hakani Kalemi

Memur: Nail Bey, Rabia

Baş Katib: Mehmed Efendi

Nüfus Kalemi

Memur: Dilaver Efendi

Katib: Cevdet Efendi

Ziraat Banka Şubesi

Memur: Hasan Hüsni Efendi

Muavini: Mehmed Necib Efendi

Kâtib ve Veznedar: Celaleddin Efendi

Nafia Kâtibi: Celil Efendi

Maarif Komisyonu

Reis: Müfti Efendi

Aza: Fehim Efendi, Rabia, Abdülkerim Efendi, Hamise, Musa Rıza Efendi, Rıza Efendi, Çoçul

Telgraf ve Posta Dairesi

Müdür: Rıfat Efendi

Muhabere Memuru: Şevki Efendi

Muhabere Memuru: Bayram Efendi

Muhabere Memuru: Hüsrev Efendi

-s.129-

Adliye Dairesi

Bidâyet-i Hukuk Mahkemesi

Reis: Naib Efendi

Aza: Hilmi Efendi, Hamise, Kico Levlomani Ağa, 5

Aza Mülazımı: Kamil Efendi

Bidâyet-i Ceza Mahkemesi

Reis: İbrahim Edhem Efendi, Müderris

Aza: Münhal, Ponabot Litov Efendi, Hamise

Aza Mülazımı: Selami Efendi

Müdde-i Umûmi Muavini: Ali Fehim Efendi, Rabia

İcra Memuru: Adem Efendi, Salise

Müstantik: Behcet Efendi

Bidâyet Kalemi

Baş Kâtib: Salih Efendi

Zabıt Kâtibleri: Said Efendi, Muhtar Efendi, Rıza Efendi, Selim Efendi

Belediye Dairesi

Reis: Musa Rıza Efendi

Tabib: Hüsameddin Efendi Salise

Aza: Hasan Tahsin Efendi, Veliyüddin Efendi, Hüseyin Hüsnu Efendi, Hasan Ağa,
Panev Ağa

-s.130-

Kâtib ve Sandık Emîni: Rıza Efendi, Kalko Hırıstov Efendi

Ergiri Jandarma Taburu

Binbaşı: Halil Efendi:   4   4, İftihar, Girid, Liyakat, Gümüş Madalyaları

Kâtib: Derviş Efendi, Yunan Muharbe Madalyası

Birinci Bölük Yüzbaşı: Abdurrahman Efendi

Birinci Bölük Mülazım-ı Evveli: Hüseyin Efendi, Yunan Muharbe Madalyası

İkinci Bölük Mülazım-ı Evveli: Murtaza Efendi, Yunan Muharbe Madalyası

Üçüncü Bölük Yüzbaşı: Yusuf Efendi,   4   5, Yunan Muharbe Madalyası

Üçüncü Bölük Mülazım-ı Evveli: Vehib Ağa, Yunan Muharbe Madalyası

Üçüncü Bölük Mülazım-ı Sânisî: Ahmed Ağa

Beşinci Bölük Mülazım-ı Evveli: Bektaş Efendi

Reji Dairesi

Müdür: Ahmed Muhtar Bey

Muhasebeci ve Sandık Emîni: Andre Parolo Efendi

Katib ve Deavi Vekili: Mehmed Tefik Efendi

Memuriyn-i Mütferrika

Nafia Mühendisi: Hasan Tahsin Efendi

Düÿün-ı Umûmiye Memuru: Ali Efendi

Polis Komiser Vekili: Mustafa Efendi

Polis Neferi: Şükrü Efendi

Mekâtib

Mekteb-i Rüşdiye Muallim-i Evveli: Şuayib Efendi

Mekteb-i Rüşdiye Muallim-i Sanisi: Ragıb Efendi

Mekteb-i Rüşdiye Muallim-i Salisi: Servet Efendi

Mekteb-i Rüşdiye Hat Muallimi: Mehmed Ali Efendi

Lihve Karyesi Mekteb-i Rüşdiye Muallimi: Mersin Efendi

Donlevat Mahallesi Mekteb-i İbtidaisi Muallimi: Mesud Efendi

Palurtoz Mahallesi Mekteb-i İbtidaisi Muallimi: Kahraman Efendi

Mescid Mahallesi Mekteb-i İbtidaisi Muallimi: Adem Efendi

Minlat Mahallesi Mekteb-i İbtidaisi Muallimi: Abdülaziz Efendi

Parogonat Karyesi Mekteb-i İbtidaisi Muallimi: Abdüssamed Efendi

Gulam Karyesi Mekteb-i İbtidaisi Muallimi: Abdülhalim Efendi

Merkez Kazasına Merbut Koroleş Nâhiyesi

Müdür: Murtaza Efendi

Kâtib: Talib Efendi

**Üçüncü Ordu-yu Hümayuna Mensub Otuz Üçüncü Yanya Redif Alayının
Üçüncü Ergiri Taburu**

Binbaşı: Mehmed Tefvik Efendi, ٤ 4 ٣, Girid, Rusya, Yunan Muharebe Madalyaları

Kâtib: Aslan Efendi, Plevne, Yunan Muharebe Madalyası

Tüfengci: Şemseddin Usta, Yunan Muharebe Madalyası

Debboy Memuru: Mülazım-1 Sâni Hasan Efendi, ٣ 5, Yunan Muharebe Madalyası

Birinci Bölük Yüzbaşısı: Râşid Efendi, ٣ 4, Yunan Muharebe Madalyası

Birinci Bölük Mülazım-1 Sâni: Hasan Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

İkinci Bölük Yüzbaşısı: Ahmed Efendi

İkinci Bölük Mülazım-1 Sâni: Adem Efendi, , ٣ 5, Yunan Muharebe Madalyası

Üçüncü Bölük Yüzbaşısı: Mehmed Ali Ağa, Yunan Muharebe Madalyası

Üçüncü Bölük Mülazım-1 Sâni: Ferhad Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Dördüncü Bölük Yüzbaşısı: Salih Efendi, , ٣ 4, Yunan Muharebe Madalyası

Dördüncü Bölük Mülazım-1 Sâni: Mümtaz Efendi

Redif Süvari Mülazım-1 Sâni: Nazif Efendi

Ergiri Üçüncü İlave Taburu

Tabur Kumandanı: Kolağası Kadri Efendi ٣ 4, Yunan Muharebe Madalyası

Birinci Bölük Kumandanı Mülazım-1 Evvel: Münhal

İkinci Bölük Kumandanı Mülazım-1 Evvel: Münhal

Üçüncü Bölük Kumandanı: Mülazım-1 Evvel Yakub Efendi, ٣ 5, Yunan Muharebe Madalyası

-s.133-

Dördüncü Bölük Kumandanı Mülazım-ı Evvel: Nazif Efendi

Dördüncü Ergiri İlave Taburu

Tabur Kumandanı: Kolağası Ömer Efendi, 5, Yunan Muharebe Madalyası

Birinci Bölük Kumandanı Mülazım-ı Evvel: Bekir Ağa, Yunan Muharebe Madalyası

İkinci Bölük Kumandanı Mülazım-ı Evvel: Zeynelabidin Efendi, 5, Yunan Muharebe Madalyası

Üçüncü Bölük Kumandanı: Mülazım-ı Evvel Ahmed Şükrü Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Dördüncü Bölük Kumandanı Mülazım-ı Evvel: Namık Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

-s.134-

Premedi Kazası

Kaymakam: Elhac Mehmed Kazım Bey, Sâniye

Meclis-i İdare-i Kaza

Reis Kaymakam Bey

Aza-yı Tabiiye:

Aza-yı Müntehabe:

Naib: Nimetah Fehmi Efendi

Osman Efendi

Mal Müdürü: Muhtar Bey

Rıza Bey

Tahrirat Katibi: Mehmed Şükrü Efendi

Andon Kanebibi Efendi

Metropolid: Kili İkonom Papa Vasili Efendi

Ziso İstefanidi Efendi

Mahkeme-i Bidâyet

Reis: Naib Efendi

Aza: Salih Hayri Efendi, Yorgaki Efendi

Baş Katib: Fehmi Efendi, İkinci Katib: Resul Efendi

Müstantik Muavini: Sadık Efendi, Mukavelat Muharriri: Hasan Hulki Efendi

Mahkeme-i Şeri'yye Katibi: Feyzah Efendi

Maarif Komisyonu

Reis: İslam Efendi

Aza: Lütfi Efendi, Ali Efendi, Abdurrahman Efendi

-s.135-

Ziraat Banka Şube Sandığı

Reis: İslam Efendi

Aza: Tanas Yabık Efendi, Andon Kane Efendi

Muhasebe Kâtibi: Mehmed Lütfi Efendi

Belediye Dairesi

Reis: Mehmed Efendi

Aza: İslam Efendi, Tanas Yabık Efendi, Andon Efendi

Kâtib: Mehmed Hasbi Efendi, Tabib: Yosif Efendi

Cerrah: Hasan Efendi

Memuriyn-i Müteferrika

Mal Müdürü Muavini: İslam Ziya Efendi

Sandık Emni: Muharrem Efendi

Hazine-i Celile-i Deavi Vekili: Abdurrahman Hilmi Efendi

Nüfus Memuru: Şerif Efendi, 5

Nüfus Kâtibi: Ali Rıza Efendi

Tapu Kâtibi: Muhtar Efendi

Telgraf ve Posta Memuru: Mehmed Receb Efendi

Düyûn-ı Umûmiye Memuru: Resul Efendi

Zabıta Dairesi

Yüzbaşı Hasan Efendi: 4, Yunan Muharebe Madalyası

-s.136-

Mülazım-ı Evvel: Şahin Bey, Yunan Muharebe Madalyası

Polis Memuru: İsmail Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Mekatib

Mekteb-i Rüşdiye Muallimi: Abdah Efendi

Mekteb-i Rüşdiye Hat Muallimi: Şükrü Efendi

Mekteb-i İbtidai Muallimi: Habil Efendi

Kilisore Karyesi Mekteb-i İbtidaisi Muallimi: Hayreddin Efendi

Hotheve Karyesi Mekteb-i İbtidaisi Muallimi: İbrahim Efendi

Fratari Karyesi Mekteb-i İbtidaisi Muallimi: Besim Sabri Efendi

Fraşari Nâhiyesi

Müdür: Hüseyin Hüsni Efendi

Kâtib: Mustafa Bey

Zabıta Memuru: Mülazım Hüsni Ağa, Yunan Muharebe Madalyası

Fraşari Nâhiyesi Mekteb-i İbtidaisi Muallimi: Hasan Efendi

Pogun Kazası

Kaymakam Mehmed Galib Bey, Rabia

Meclis-i İdare-i Kaza

Reis: Kaymakam Bey

Aza-yı Tabiiye:

Naib: Hüseyin Avni Efendi

Mal Müdürü: Ali Davud Efendi

Metropolid Vekili: Anastas Efendi

Tahrirat Katibi: Ali Zehdi Efendi

Aza-yı Muntehabe:

Abdül Ağa

Adem Efendi

Tanas Kicono Ağa

Penabot Hacı Ağa

Mahkeme-i Bidâyet

Reis: Naib Efendi

Aza: Bekir Sıdkı Efendi, Rabia, Manşaki Vasilidi Efendi

Baş Kâtib: Ömer Efendi, İkinci Kâtib: Süleyman Efendi

Müstantik Muavini: Hasan Bey, Mahkeme-i Şeri'yye Katibi: Abdülvahid Efendi

Maarif Komisyonu

Reis: Vehbi Efendi

Aza: Şemseddin Ağa, Mustafa Ağa, Vasil Ağa, Tuma Ağa

Tabib: Yorgaki Efendi, Katib ve Sandık Emni: Sabri Efendi

Memuriyn-i Müteferrika

Mal Müdürü Muavini: Vehbi Efendi

Refiki: Yahya Sezai Bey

Sandık Emini: Galigor Efendi

Nüfus Memuru: Şahin Efendi

Nüfus Katibi Ali Efendi

Telgraf ve Posta Memuru Zihni Efendi, Sâlise

Tapu Kâtibi: Hıristaki Efendi

Düyûn-ı Umûmiye Memuru: Ali Efendi

Polis Memuru: Hasan Efendi

Reji Memuru: Luniza Efendi

Mekteb-i İbtidai Muallimi: Mehmed Sadık Efendi

Tepedelen Kazası

Kaymakam: Mehmed Ali Nezhet Bey

Meclis-i İdare-i Kaza

Reis: Kaymakam Bey

Aza-yı Tabiiye:

Naib: Muharrem Fevzi Efendi

Mal Müdürü Ali Efendi

Tahrirat Katibi: Hüsni Efendi

Aza-yı Müntehabe:

Abbas Bey

Veli Ağa

Yeco Kanomov Ağa

Yorgaki Celov Ağa

-s.139-

Mahkeme-i Bidâyet

Reis: Naib Efendi

Aza: Şakir Efendi, Apostol Efendi

Baş Katib: Süleyman Efendi, Müstantik Muavini: Rıfat Efendi

Mukavelat Muharriri: Nesib Efendi

Memuriyn-i Müteferrika

Mal Müdürü Muavini: Ali Efendi

Refiki: Hacı Hakkı Efendi

Sandık Emini: Basri Efendi

Ziraat Banka Muhasebe Katibi: Hüsni Efendi

Nüfus Memuru: Mehmed Rüşdü Efendi

Nüfus Kâtibi: Abdülgani Efendi

Telgraf ve Posta Memuru: Sami Efendi

Tapu Kâtibi: Kanber Efendi

Zabıta Memuru: Yüzbaşı Hacı Abdurrahman Ağa

Polis Memuru: Himmet Efendi

Düyûn-ı Umûmiye Memuru: Hamdi Efendi

Reji Memuru: Hasan Efendi

Himara Kazası

Kaymakam: Sadık Efendi, 5

Meclis-i İdare-i Kaza

Reis Kaymakam Efendi

Aza-yı Tabiiye:

Aza-yı Muntehabe:

Naib: Mehmed İzzet Efendi, Müderris

Hamid Bey

Mal Müdürü: Mehmed Selim Efendi

Ali Ağa

Tahrirat Katibi: İbrahim Salim Efendi

Tasopolov Ağa

Metropolid Vekili: İkonomov Papa Zivtov Efendi

Tabib: Yani Raçov Efendi

Mahkeme-i Bidâyet

Reis: Naib Efendi

Aza: Şemseddin Efendi, Margoriti Varni Efendi

Mukavelat Muharriliği İnzimamiyle Başkâtib: Mehmed Sabri Efendi

İkinci Katib Mehmed Safvet Efendi, Müstantik Muavini: Mehmed Naki Efendi

Memuriyn-i Müteferrika

Mal Müdürü Muavini: Naim Efendi

Sandık Emni: Şükrü Efendi

Nüfus Memuru: İslam Efendi

Nüfus Kâtibi: Rüstem Efendi

-s.141-

Telgraf ve Posta Memuru: Toros Artin Efendi

Zabıta Memuru Mülazım Bekir Sami Efendi

Polis Memuru: Adem Efendi

Palermo İskelesi Liman Reisi: Mehmed Efendi

Palermo İskelesi Rüsûmat Memuru: Davud Efendi

Palermo İskelesi Polis Memuru: Hasan Efendi

Palermo Kalesi Topçu Mülazımı: Şakir Ağa

Delvine Kazası

Kaymakam Abdurrahman Şerif Bey, Mütamayız, Yunan Muharebe Madalyası

Meclis-i İdare-i Kaza

Reis: Kaymakam Bey

Aza-yı Tabiiye:

Aza-yı Müntehabe:

Naib: Ali Rıza Efendi

Selim Bey

Mal Müdürü: Ali Galib Efendi

Hacı Feyzah Efendi

Tahrirat Katibi: Ali Haydar Efendi

Yorgi Lizov Ağa

Metropolid: Gregoryos Efendi

Anagnosti Mevzine Ağa

Mahkeme-i Bidâyet

Reis: Naib Efendi

Aza: Vehbi Bey, Yani Molov Efendi

Baş Katib: Şemseddin Efendi, İkinci Katib: Fettah Efendi

Müstantik Muavini: Abdüsselam Efendi, Mukavelat Muharriri: Nuri Efendi

Mahkeme-i Şeri'yye Katibi: Ferid Efendi

Belediye Dairesi

Reis: Davud Efendi

Aza: Hacı Haşim Ağa, Elmas Bey, Hırsto Zimzi Ağa, Kosto Ağa

Tabib Vekili: İzamidis Efendi, 5, Kâtib ve Sandık Emini: Said Efendi

Memuriyn-i Müteferrika

Mal Müdürü Muavini İsmet Efendi

Sandık Emini: Nureddin Efendi

Ziraat Banka Muhasebe Katibi: Hayreddin Efendi

Nüfus Memuru: Hamid Efendi

Nüfus Kâtibi: Timur Efendi

Tapu Kâtibi: Ferhad Efendi

Telgraf ve Posta Memuru Esad Efendi

Zabıta Memuru Yüzbaşı İbrahim Efendi

Mülazım-ı Sâni Adem Efendi

Polis Memuru: Ragıb Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Düyûn-ı Umûmiye Memuru: Besim Efendi

Reji Memuru: Rıfat Efendi

-s.143-

Reji Katibi: Hasan Efendi

Mekâtib

Mekteb-i Rüşdiye Muallimi: Mehmed Efendi

Mekteb-i İbtidai Muallimi: Şuayib Efendi

Tozat Karyesi Mekteb-i İbtidaisi Muallimi: Osman Nabi Efendi

Julat Karyesi Mekteb-i İbtidaisi Muallimi: Nasreddin Efendi

Serandoz Nâhiyesi

Müdür: Rıfat Necmi Efendi, Rabia, Yunan Muharebe Madalyası

Kâtib: Ali Rıza Efendi

Polis Üçüncü Komiseri: Ahmed Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Zabıta Memuru Vekili: Hüsni Çavuş, Yunan Muharebe Madalyası

Gazhane Memuru: Süleyman Bey

Telgraf ve Posta Memuru: Hurşid Efendi, 5, Yunan Muharebe Madalyası

Karantina Memuru: Ahmed Nuri Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Liman Reisi: Abdah Kaptan, Yunan Muharebe Madalyası

Rüsûmat İdaresi

Müdür: Veli Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Başkâtib: Hafız Nureddin Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

İkinci Kâtib: Sinan Efendi

-s.144-

Anbar Emiri: Tefvik Bey, Kapu Memuru: Ali Kadri Efendi

Kantarçı Seydi Ağa

Düyûn-ı Umûmiye İdaresi

Memur: Hüseyin Hüsni Efendi, Başkâtib: Haydar Efendi

İkinci Kâtib: Murtaza Efendi, Kantarçı Selim Efendi

Reji Memuru: Maltiyadi Efendi

-s.145-

Berat Sancağı

Mutasarrıf: Hacı Atıf Bey, Őlâ, Őlâ,   2,   2

Meclia-i İdare-i Liva

Aza-yı Tabiiye:

Naib: Muharrem Efendi, İzmir Paye-i Műcerredi

Muhasebeci: Fahreddin Efendi, Műtemayız,   3

Tahrirat Műdűrű: Mehmed Emin Efendi, Sâniye, Yunan Muharebe Madalyası

Műfti: Mehmed Nakűi Efendi,   4

Metropolit: Vasilyos Efendi,   3

Aza-yı Műntehabe:

Aziz Paűa, Mirmiran,   2, Yunan Muharebe Madalyası

Salih Bey, Műtemayız,   4

Yani İstefo Ağa

Petro Kosve Ağa

Baű Kâtib: Abdullah Efendi, Rabia

Tahrirat Kalemi

Műdűr Muavini: Sűleyman Cemali Efendi, Sâlise, Yunan Muharebe Madalyası

Műbeyyiz: Vasfı Bey, Sâlise

Evrak Memuru: İzzet Bey

Telgraf Mukayyidi: Ali Efendi

Muhasebe Kalemi

Başkâtib: Salih Salahi Efendi

Refiki: Şuayib Efendi

Refiki: Ramazan Efendi

Yevmiye Kâtibi: Şevket Efendi

Evrak Mukayyidi: Muharrem Efendi

Merkez Kâtibi: Salih Efendi

Sandık Emni: Necib Efendi

Vergi Dairesi

Memur: Muhibiddin Efendi

Kasaba Kâtibi: Timur Efendi

Refiki: Arif Bey

Balaşenik Nahiyesi Vergi Kâtibi: Kamil Efendi

Kapnova Nahiyesi Vergi Kâtibi: Kerim Efendi

Malakasra-i Bala Nahiyesi Vergi Kâtibi: Bayram Efendi

Res Mezakiye Nahiyesi Vergi Kâtibi: Avni Efendi

Defter-i Hakani Dairesi

Memur: Mustafa Latif Efendi, Sâlise

Başkâtib: İslam Efendi, Kaza Kâtibi: Mehmed Rıfat Efendi

Nüfus Kalemi

Memur: İsmail Hakkı Efendi

Kâtib: Receb Efendi

Ziraat Banka Sandığı

Muhasebe Kâtibi: Muharrem Necati Efendi

Refiki: Muharrem Efendi

Ziraat Banka Meclisi

Reis Vekili: Şuayib Ağa

Aza: Banka Kâtibi: Muharrem Efendi, Liyal Ağa, Baçkov Kuli Ağa, Vüşu

Maarif Komisyonu

Reis-i Evvel: Aziz Paşa

Reis-i Sâni: Müfti Efendi

Aza: Hasan Bey, Mütamayiz,   4, Şeyh Hasan Efendi, Mehmed Esad Efendi
Müderriş,   4, Hacı Timur Efendi

Telgraf ve Posta Dairesi

Müdür: Şemsi Efendi, Sâlise

Muhabere Memuru: Cafer Efendi, Muhabere Memuru: Ahmed Efendi

Adliye Dairesi

Hukuk Mahkemesi

Reis: Naib Efendi

Aza: Hacı Ali Bey, Yunan Muharebe Madalyası, Şuayib Ağa, Taki

-s.148-

Tutulani, Petraki Ağa

Ceza Mahkemesi

Reis: Abdah Naci Efendi, Sâlise

Aza: Süleyman Cemal Bey, Perikli Efendi, Aza Mülazımı: Şakir Bey, Hamid Bey

Müdde-i Umûmi Muavini: Ali Efendi

İcra Memuru: Ragıb Efendi, Devriye Rûusu

Müstantik: Mehmed Emin Efendi

Mukavelat Muharriri: Osman Efendi

Mahkeme-i Hukuk ve Ceza Kalemi

Başkâtib: Muhtar Bey

Zabıt Kâtibleri: Mahmud Efendi, Hasan Efendi, İsmet Efendi, Karanfil Efendi, İsmail Efendi

Belediye Dairesi

Reis: Mustafa Bey, Rabia

Tabib: Ali Haydar Efendi, Sâlise

Aza: Ahmed Bey, Arslan Bey, Abbas Bey, Nikola Ağa, Hırsaki Ağa, Kul Pamuk Ağa

Kâtib: Mican Efendi

Refiki: Abdülhalim Efendi

Sadık Emimi: Asıf Bey

Aşı Memuru: Yusuf Efendi

Müfettiş: Ramazan Ağa

Berat Jandarma Taburu

Binbaşı: Halil Efendi, 5, Yunan Muharebe Madalyası

Kâtib: Ali Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Birinci Bölük Yüzbaşısı: Atıfah Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Birinci Bölük Mülazım-ı Evvel: İbrahim Ağa, Yunan Muharebe Madalyası

Birinci Bölük Mülazım-ı Sâni: Sadık Ağa, Yunan Muharebe Madalyası

Üçüncü Bölük Yüzbaşısı: Süleyman Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

İkinci Bölük Mülazım-ı Evveli: Ahmed Tevfik Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Süvari Mülazım-ı Sâni: Ziver Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Polis Dairesi

Üçüncü Komiser: Derviş Efendi

Polis Neferatı: Hüsni Bey, Suaviş Bey, Azanlor Efendi, Yorgaki Efendi

Memuriyn-i Müteferrika

Çiflikat-ı Mevkufe Nazırı: Mahmud Nedim Bey, Ula Sanisi, Altın, Liyakat Madalyası

Düyûn-ı Umûmiye Memuru: Davud Efendi

Nafia Kâtibi: Muharrem Bey

Mahkeme-i Şeri'yye Kâtibi: Hacı Timur Efendi

Refiki: İsmail Efendi

Reji Müdürü: Alfred Mihailidi Efendi

Reji Muhasebecisi: Hristov Levşe Efendi

Reji Katibi: Fazıl Efendi

Mekâtib

Hamidiye Mekteb-i İdadisi

Müdür: Ali Rıza Efendi

Coğrafya ve Türkçe Muallimi: Ali Rıza Efendi

Arabi, Tarih, Ahlak, Usul-i Defteri Muallimi: Fehmi Efendi

Ulûm-ı Diniye, Farsi Muallimi: İbrahim Nuri Efendi

Hendese, Cebir, Hesab Muallimi: Zimzi Efendi

Fransızca, Malumat-ı Nafia, Hıfzısıhha Muallimi: Fettah Efendi

Hüsn-i Hat Muallimi: Bekir Efendi, Resim Muallimi: Münhalder Efendi

Mubassir Vekili: Yusuf Efendi

Mekteb-i İbtidai Muallimi: Hafız Süleyman Efendi

Mekteb-i İbtidai Muallimi: Hafız Hüseyin Efendi

Kapnova Karyesi Mekteb-i İbtidaisi Muallimi: Salih Efendi

Kavta Karyesi Mekteb-i İbtidaisi Muallimi: İsmail Efendi

**Üçüncü Ordu-yu Hümâyuna Mensub Otuz Beşinci Berat Redif Alayının
Ümera ve Zâbitanı**

Miralay Sadi Bey, ٤ 4, ٤ 4, Plevne, Yunan Muharebe Madalyaları

Otuz Beşinci Alayın Birinci Berat Taburu

Binbaşı: Münhal

Katib: Abdülbaki Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Debboy Memuru Mülazım-ı Sani: Yusuf Efendi, ٤ 5, Yunan Muharebe Madalyası

Tüfengci: Kortaş Usta, Yunan Muharebe Madalyası

Birinci Bölük Yüzbaşı: Necib Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Birinci Bölük Mülazım-ı Sâni: Malik Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

İkinci Bölük Yüzbaşı: Selim Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

İkinci Bölük Mülazım-ı Sâni: Nusret Efendi, ٤ 5, Yunan Muharebe Madalyası

Üçüncü Bölük Yüzbaşı: Münhal

Üçüncü Bölük Mülazım-ı Sâni: Mustafa Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Dördüncü Bölük Yüzbaşı: Osman Efendi, ٤ 4, Yunan Muharebe Madalyası

Dördüncü Bölük Mülazım-ı Sâni: Abdah Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Otuz Beşinci Alayın İkinci Malakas Taburu

Binbaşı: Hüseyin Sami Efendi, ٤ 4, Yunan Muharebe Madalyası

Kâtib: Hasan Efendi

Debboy Memuru: Mülazım-ı Evvel, Bekir Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

-

-s.152-

Birinci Bölük Yüzbaşısı: Mehmed Halid Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Birinci Bölük Mülazım-1 Sâni: Arif Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

İkinci Bölük Yüzbaşısı: Cemal Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

İkinci Bölük Mülazım-1 Sâni: Akif Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Üçüncü Bölük Yüzbaşısı: Süleyman Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Üçüncü Bölük Mülazım-1 Sâni: Münhal

Dördüncü Bölük Yüzbaşısı: Veysel Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Dördüncü Bölük Mülazım-1 Sâni: Muharrem Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Berat İlave Alayının Ümera ve Zâbitanı

Alay Kumandanı: Münhal

Birinci Berat İlave Taburu

Tabur Kumandanı Kolağası: Hüseyin Selami Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Birinci Bölük Kumandanı Mülazım-1 Evvel Hüseyin Rıza Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

İkinci Bölük Kumandanı Mülazım-1 Evvel: Mehmed Efendi, 5, Yunan Muharebe Madalyası

Üçüncü Bölük Kumandanı Mülazım: Ahmed Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Dördüncü Bölük Kumandanı Mülazım-1 Evvel: Münhal

İkinci Berat İlave Taburu

Tabur Kumandanı: Münhal

Birinci Bölük Kumandanı Mülazım-1 Evvel Hüseyin Naim Ağa, Yunan Muharebe Madalyası

İkinci Bölük Kumandanı Mülazım-1 evvel: Münhal

-s.153-

Üçüncü Bölük Kumandanı Mülazım- Evvel: Ali Ağa, Yunan Muharebe Madalyası

Dördüncü Bölük Kumandanı Mülazım: Yahya Ağa, Yunan Muharebe Madalyası

Dördüncü Berat İlave Taburu

Tabur Kumandanı Kolağası: Rauf Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Birinci Bölük Kumandanı Mülazım-1 Evvel: Münhal

İkinci Bölük Kumandanı Mülazım-1 Evvel: Ali Besim Efendi

Üçüncü Bölük Kumandanı Mülazım: Hamid Ağa, Yunan Muharebe Madalyası

Dördüncü Bölük Kumandanı Mülazım-1 Evvel: Saim Efendi

Üçüncü Malakas İlave Taburu

Tabur Kumandanı Kolağası: Süleyman Efendi, ρ 5, Yunan Muharebe Madalyası

Birinci Bölük Kumandanı Mülazım-1 Evvel: Mehmed Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

İkinci Bölük Kumandanı Mülazım: Mustafa Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Üçüncü Bölük Kumandanı Mülazım-1 Evvel: Münhal

Dördüncü Bölük Kumandanı Mülazım: Mehmed Emin Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Dördüncü Malakas İlave Taburu

Tabur Kumandanı Kolağası: İsmail Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Birinci Bölük Kumandanı Mülazım-1 Evvel: Ahmed Cemil Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

İkinci Bölük Kumandanı Mülazım-1 Evvel: Halil Ağa

Üçüncü Bölük Kumandanı Mülazım: Ali Vehbi Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Dördüncü Bölük Kumandanı Mülazım: Mahlul Ağa, Yunan Muharebe Madalyası

-s.154-

Süvari Redif Alayı Kumandanı Kolağası: Mazhar Efendi,   4,   5, Yunan Muharebe Madalyası

Süvari Redif Yüzbaşı: İsmail Efendi,   5, Yunan Muharebe Madalyası

Memuriyn-i Ecnebiyye

Yunan Konsolosu: Mösyö Nomikos

-s.155-

Avlonya Kazası

Kaymakam: Emin Raşid Efendi, Rabia

Meclis-i İdare-i Kaza

Reis Kaymakam Efendi

Aza-yı Tabiiye:

Aza-yı Müntehabe

Naib: Vehib Efendi

Malik Ağa

Müfti Ahmed Rıfat Efendi, Müderris

Hasan Ağa

Mal Müdürü: Nusret Efendi

Tanas Ağa

Tahrirat Katibi: Mehmed Rıfat Efendi

Toduri Baga Ağa

Mahkeme-i Bidâyet

Reis: Naib Efendi

Aza: Mehmed Said Efendi, Temostokli Ağa

Baş Kâtib: Nesib Efendi, İkinci Katib: Mahmud Hilmi Efendi

Müstantik Muavini: Receb Efendi, Mukavelat Muharriri: Mehmed Şerif Efendi

Mahkeme-i Şeri'yye Katibi Ferid Efendi

Emlak-ı Seniyye İdaresi

Yanya Emlak-ı Seniyye Müdürü: Binbaşı Hasan Adli Efendi, 4, Yunan Muharebe Madalyası

Katib: Osman Efendi, Rabia

-s.156-

Belediye Dairesi

Reis: Ahmed Rifat Efendi

Aza: Şaban Ağa, Halil Bey, Yorgaki Levka Ağa, Yosef Efendi

Tabib: İbrahim Efendi, Katib: Ramazan Fahri Efendi

Sandık Emimi: Besim Efendi, Aşı Memuru: Yorgaki Efendi

Müfettiş Aziz Efendi

Telgraf ve Posta İdaresi

Müdür: Ahmed Fazıl Efendi, Salise

Muhabere Memuru: Ahmed Şakir Efendi, Şef Hiler Efendi, 4

Memur: Tirezyan Efendi, Memur: Vasilaki Efendi

Memur: Layır Efendi, Şakird Ali Rıza Efendi

Rüsûmat İdaresi

Müdür: Ali Rıza Efendi

Başkâtib: İbrahim Efendi, İkinci Kâtib: Akif Efendi

Manifesto Anbar Memuru: İsmet Efendi

Kantarçı: İbrahim Efendi, Kapı Memuru: Osman Efendi

Düyûn-ı Umûmiye Dairesi

Memur: Eşref Efendi, Katib: Tahsin Efendi

İskele Muayene Memuru: Abdah Efendi

-s.157-

Memlaha İdaresi

Müdür: Mehmed Namık Efendi, Baş Katib: Muharrem Fehmi Efendi

Sandık Emimi: Salih Efendi, Anbar Emimi: Yusuf Efendi

Polis Dairesi

İkinci Komiser: İsmet Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Polis Neferi: Ali Ulvi Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Polis Neferi: Mehmed Ali Efendi

Memuriyn-i Müteferrika

Mal Müdürü Muavini: Zeynel Efendi, Nüfus Memuru: Mehmed Ali Efendi

Refiki: İbrahim Efendi, Nüfus Kâtibi: Abdüsselam Efendi

Sandık Emimi: Kamil Efendi, Pasaport Memuru: Hasan Efendi

Tapu Kâtibi: Cafer Sadık Efendi, Fener Memuru: Nikolaki Efendi

Gutulo Rüsûmat Memuru: Abidin Efendi

Vibosa Rüsûmat Memuru: Ali Efendi

Seman Rüsûmat Memuru: Ali Efendi

Ma Manifesto Anbar Memuru: Selim Efendi

Zabıta Memuru: Yüzbaşı Halid Efendi, 5, Yunan Muharebe Madalyası

Mülazım-ı Sâni: Süleyman Efendi

İdare-i Mahsusa-i Acenta Memuru: Abdülhalim Bey

Liman Reisi: Yüzbaşı Salih Ağa

-s.158-

Zift Maden Memuru: Mösyö Baruya

Zift Maden Katibi: Mösyö Kofidi

Reji Memuru: Kiryakoplu Efendi

Mektib

Mekteb-i Rşdiye Muallim-i Evveli: Mumin Efendi

Mekteb-i Rşdiye Muallim-i Sanisi Sleyman Fuad Efendi

Mekteb-i İbtidai Muallim-i Evveli İbrahim Şefik Efendi

Mekteb-i İbtidai Muallim-i Salisi: Mehmed Efendi

İnas Mekteb-i İbtidaisi Muallime-i Evvelisi Huriye Hanım

İnas Mekteb-i İbtidaisi Muallime-i Saniyesi Rukiye Hanım

Devkat Karyesi Mekteb-i İbtidaisi Muallimi: Selim Sırrı Efendi

İsmoksine Karyesi Mekteb-i İbtidaisi Muallimi: Seyfah Efendi

Kayen Karyesi Mekteb-i İbtidaisi Muallimi: Elmas Fahri Efendi

Terakas Karyesi Mekteb-i İbtidaisi Muallimi: Bekir Sıdkı Efendi

Hoştime Karyesi Mekteb-i İbtidaisi Muallimi: Hüseyin Efendi

**Üçüncü Ordu-yu Hümâyuna Mensub Otuz Üçüncü Alayının Dördüncü
Avlonya Redif Taburu**

Binbaşı: Mehmed Ali Efendi, ٤ 4, ٤ 4

Kâtib Mehmed Mehdi Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Debboy Memuru: Mülazım-1 Evvel Şevket Efendi, ٥ 5, Yunan Muharebe Madalyası

Birinci Bölük Yüzbaşısı: Rıza Efendi, ٥ 5, Yunan Muharebe Madalyası

Birinci Bölük Mülazım-1 Sanisi: Mahmud Celaledin Efendi, Yunan Muharebe
Madalyası

İkinci Bölük Yüzbaşısı: Mehmed Emin Efendi, ٥ 5, Yunan Muharebe Madalyası

İkinci Bölük Mülazım-1 Sânisî: Münhal

Üçüncü Bölük Yüzbaşısı: Besim Sabri Efendi, ٥ 5, Yunan Muharebe Madalyası

Üçüncü Bölük Mülazım-1 Sânisî: Sadık Efendi

Dördüncü Bölük Yüzbaşısı: Nusret Efendi, ٥ 5, Yunan Muharebe Madalyası

Dördüncü Bölük Mülazım-1 Sânisî: Münhal

Birinci Avlonya İlave Taburu

Tabur Kumandanı: Kolağası Abdah Efendi

Birinci Bölük Kumandanı: Mülazım-1 Evvel Hüsni Efendi, Yunan Muharebe
Madalyası

İkinci Bölük Mülazımı: Seyfeddin Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Üçüncü Bölük Mülazımı: Sadık Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Dördüncü Bölük Mülazımı: Kasım Sırrı Efendi, ٥ 5, Yunan Muharebe Madalyası

-s.160-

İkinci Avlonya İlave Taburu

Tabur Kumandanı Kolağası Mehmed Bey, Yunan Muharebe Madalyası

Birinci Bölük Kumandanı Mülazım-ı Evvel: Ahmed Ağa, Yunan Muharebe Madalyası

İkinci Bölük Kumandanı Mülazım: Münhal

Üçüncü Bölük Kumandanı Mülazım: Ahmed Ağa, Yunan Muharebe Madalyası

Dördüncü Bölük Kumandanı Mülazım: Mustafa Ağa, 5, İmtiyaz Gümüş Tahlisiye, Yunan Muharebe Madalyaları

Üçüncü Avlonya İlave Taburu

Tabur Kumandanı Kolağası: Ali Ağa, 5, Yunan Muharebe Madalyası

Birinci Bölük Kumandanı Mülazım-ı Evvel: Münhal

İkinci Bölük Kumandanı: Mülazım Mehmed Ağa, Yunan Muharebe Madalyası

Üçüncü Bölük Kumandanı Mülazım: Hacı Nazif Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Dördüncü Bölük Kumandanı Mülazım: Ragıb Efendi, 5, Yunan Muharebe Madalyası

Dördüncü Avlonya İlave Taburu

Tabur Kumandanı Kolağası: Bekir Sıdkı Efendi, 5, Yunan Muharebe Madalyası

Birinci Bölük Kumandanı: Mülazım-ı Evvel Ahmed Ağa, 5, Yunan Muharebe Madalyası

İkinci Bölük Kumandanı: Mülazım Musa Ağa, Yunan Muharebe Madalyası

Üçüncü Bölük Kumandanı: Mülazım Ahmed Ağa, 5, Yunan Muharebe Madalyası

Dördüncü Bölük Kumandanı: Mülazım İbrahim Ağa, 5, Yunan Muharebe Madalyası

-s.161-

Memuriyn-i Ecnebiyye

Avusturya ve Macaristan Konsolosu: Mösyo Aristotli Petroviç

Yunan Konsolosu: Mösyo Zomyevli

İtalya Agen Konsolosu: Mösyo Ulyesiv Buzibov

Rusya Agen Konsolosu: Mösyo Yenaki Çeyko

İskorapar Kazası

Kaymakam: Fehim Memduh Efendi

Meclis-i İdare-i Kaza

Reis Kaymakam Efendi

Aza-yı Tabiiye:

Aza-yı Müntehabe:

Naib: Rasim Efendi

Kahraman Bey

Mal Müdürü: Danyal Efendi

Salih Bey

Tahrirat Katibi: Kamil Efendi

Arslan Bey, Bektaş Ağa

Mahkeme-i Bidâyet

Reis: Naib Efendi

Aza: Celal Bey, Ali Bey

Baş Katib: Rifat Efendi, Müstantik Muavini: Selim Efendi

Memuriyni Mütferrika

Mal Müdürü Muavini: Ali Efendi, Sandık Emni: Hüsni Bey

Nüfus Memuru: Ömer Efendi, Telgraf Memuru: Şevket Efendi

Nüfus Kâtibi: Ali Efendi, Polis Memuru: Vechi Efendi

Zabıta Memuru: Mülazım Veyis Efendi, Mülazım Hamza Efendi

Timuriçe Nâhiyesi

Müdür: Mehmed Emin Efendi, Katib: Ramazan Efendi

Zabıta Memuru: Elmas Ağa

Luşna Kazası

Kaymakam: İbrahim Medhet Efendi, Sâlise

Meclis-i İdare-i Kaza

Reis: Kaymakam Efendi

Aza-yı Tabiiye:

Naib: Halid Efendi

Mal Müdürü: Sadık Efendi

Tahrirat Kâtibi: Selim Hilmi Efendi

Aza-yı Müntehabe:

Hacı Bey

İsparovli Ağa

Vasili Gici Ağa

Mahkeme-i Bidâyet

Reis: Naib Efendi

Aza: Halid Efendi, Kuli Kirgi Efendi

Başkâtib: Halim Efendi, İkinci Katib: İsmail Efendi

Müstantik Muavini: Mehmed Ali Efendi

Memuriyni Müteferrika

Mal Müdürü Muavini: Mustafa Bey, Tapu Kâtibi Kemal Bey, Sâlise

Refiki: Rıfat Efendi, Sandık Emini Elmas Efendi, Rabia

Belediye Reisi: Halid Efendi, Nüfus Memuru: Abdülkerim Bey

Belediye Kâtibi: Süleyman Efendi, Nüfus Katibi: Hayreddin Bey

Zabıta Memuru: Yüzbaşı Mustafa Efendi, 5, Yunan Muharebe Madalyası

Polis Memuru: Seyfeddin Efendi, Jandarma Mülazımı Şakir Efendi

Fiyer Nâhiyesi

Müdür: Mehmed Hulusi Efendi, Katib: Reis Efendi

Zabıta Memuru: Mülazım-1 Evvel Şakir Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Polis Memuru: İbrahim Efendi

Telgraf ve Posta Memuru: Ahmed Şükrü Efendi

Vyosa Düyûn-1 Umûmiye Memuru Receb Efendi

Preveze Sancağı

Mutasarrıf: Mehmed Pertev Bey, Őlâ, Őlâ,   4,   1

İmtiyaz, Altın, Gümüş, Liyakat Altın, Yunan Muharebe Madalyaları

Meclis-i İdare-i Liva

Reis: Mutasarrıf Bey

Aza-yı Tabiiye:

Naib: Mehmed Nuri Efendi, İzmir Payesi,   3, Yunan Muharebe Madalyası

Mutasarrıf Muavini: Agob Nabet Efendi, Salise

Muhasebeci Mehmed Fazıl Efendi, Salise,   4

Tahrirat Müdürü Hüseyin Vasıf Efendi, Salise

Müfti: İsmail Hakkı Efendi

Metropolid Kozma Efendi,   2

Aza-yı Müntehabe:

Nusret Efendi, Halil Efendi, Ponapot Efendi, Kosta Tola Efendi

Meclis Baş Kâtibi: Mehmed Kani Efendi, Saniye, Yunan Muharebe Madalyası

Tahrirat Kalemi

Müdür Muavini: Muhyiddin Efendi

Evrak Mukayyidi: Hilmi Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Mübeyyiz: Süleyman Efendi

Muhasebe Kalemi

Başkâtib: Şükrü Efendi, Rabia, Yunan Muharebe Madalyası

Merkez Kâtibi: Mazhar Bey, Mukayyid: Tevfik Efendi

Sandık Emmini: Saadeddin Efendi, Hazine Vekili Yahya Efendi

Vergi Kalemi

Memur: Nuri Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Başkâtib: Tevfik Efendi

İkinci Kâtib: Hasan Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Defterci: Behcet Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Defter-i Hakani Kalemi

Memur Ahmed Vefik Efendi, Salise, Yunan Muharebe Madalyası

Başkâtib: Atıf Bey

Nüfus Kalemi

Memur: Sadık Bey, Katib: Muhtar Efendi

Ziraat Banka Sandığı

Reis: Nusret Efendi

Aza: Müfti Efendi, Toduri Pantov Efendi, Agabeytov Efendi

Muhasebe Katibi: İbrahim Efendi, Refiki: Ömer Efendi

Maarif Komisyonu

Reis: Naib Efendi

Aza: Müfti Efendi, Şeyh Sabri Efendi, Osman Efendi, Liman Reisi: Hüsni Efendi

Adliye Dairesi

Bidayet-i Hukuk Mahkemesi

Reis: Naib Efendi

Aza: Şeyh Sabri Efendi, 4, Aleksi Harisi Efendi, Aza Mülazımı Mahmud Bahaeddin Efendi

Bidâyet-i Ceza Mahkemesi

Reis: Ahmed Zahid Efendi

Aza: Mustafa Efendi, Zivonis Perzigi Efendi, Aza Mülazımı: Hüsni Efendi

---

Müdde-i Umûmi Muavini: Ahmed Hamdi Efendi, Rabia

İcra Memuru: Aziz Efendi

Mukavelat Muharriri: Ahmed Efendi

Müstantik: Yusuf bey

Bidâyet Kalemî

Başkâtib: Halim Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Zabıt Kâtibleri: Hüseyin Efendi, Yunan Muharebe Madalyası, Mehmed Efendi, Şefik Efendi, Refik Efendi, Müdde-i Umûmi Muavini Katibi: Şemseddin Efendi

Mahkeme-i Ticaret

Reis: Mehmed Emin Efendi, Salise

Aza: Ahmed Ağa; Yenaki Opepyov Efendi, Yorgi Perzikari Efendi, Sovtir Zali Efendi, Lun Maçe Efendi, Kosta Calekosta Efendi, Başkâtib: Ali İzzet Efendi, İkinci Kâtib: Hiralambo Efendi

Telgraf ve Posta İdaresi

Müdür: Mustafa Cemil Bey, Sâlise, 4, Yunan Muharebe Madalyası

Muharebe Memuru: İsmail Efendi, Sanayi Madalyası

Muhabere Memuru: Şahin Efendi, Fransızca Muhabere Memuru: Rıza Efendi

Belediye Dairesi

Reis: Yorgi Genako Efendi

Tabib: Hasan Süleyman Efendi, Sâlise, Yunan Muharebe Madalyası

Aza: Rauf Efendi, Kosta Tola Efendi, Zimzi Mavro Yorgi Efendi, Yenaki Gikondi Efendi, Kosta Yerzigi Efendi, Yorgi Bekataci Efendi

Kâtib: Sami Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Sandık Emini: İsparo Efendi, Aşı Memuru: Tanas Efendi

Rüsûmat Nezareti

Nazır: Hacı Arif Efendi, Ûlâ Sânisı

Muhasebe Baş Kâtibi: Mehmed Bahaeddin Bey, Yunan Muharebe Madalyası

Tahrirat Baş Kâtibi: Emin Efendi, Muhasebe Refiki Evveli Eşref Efendi

Tahrirat Refiki: Muzaffer Efendi, Muhasebe Refiki Sânisı: Zahid Efendi

Sandık Emını: Ali Efendi, İstimator Said Bey

İdare Başkâtibi: Abdurrahim Bey, Varıdat Mukayyidi: Hüsni Bey

İcmal ve Tezkire Muharriri: Muhyiddin Efendi, Anbar Memuru: Hüsni Efendi

Eşya-i Ayniye Memuru: Şemsi Efendi, Manifesto Memuru: Diyakran Efendi

Mubassir: Nuri Efendi, İskele Memuru: Ömer Efendi

Muayeneci: Celal Efendi, Muayeneci: İsak Efendi

Düyûn-ı Umûmiye İdaresi

Müdür: Salim Efendi, Başkâtib: Davud Şükrü Efendi

Sandık Emını: Tevfik Efendi, İkinci Kâtib: Rüşdü Efendi

Anbar Emını: Niyazi Efendi, Kantarcı: İslam Efendi

Reji İdaresi

Müdür: Arslan Efendi, Muhasebeci: Napolyon Efendi

Preveze ve Loros Ziraat Memuru: Hırton Efendi

Vesâit-i Nakliye Komisyonu

Reis: Jandarma Binbaşı Hacı Hamdi Efendi

Aza: Defter-i Hakani Memuru Efendi, Vergi Memuru Efendi, Belediye Reisi Efendi,
Topçu Yüzbaşı Hamdi Efendi, Jandarma Yüzbaşı: Mustafa Efendi, Nusret Efendi

Preveze Jandarma Taburu

Binbaşı Hacı Hamid Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Kâtib: Süleyman Efendi, 5, Girid Gümüş, Yunan Muharebe Madalyası

Yüzbaşı Mustafa Efendi, 5, Yunan Muharebe Madalyası

Yüzbaşı İslam Ağa, İftihar, Yunan Muharebe Madalyası

Mülazım-1 Evvel: Malik Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Süvari Mülazım-1 Evveli Sabri Bey, İftihar, Yunan Muharebe Madalyası

Mülazım-1 Sâni: Mehmed Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Mülazım-1 Sâni: Şakir Ağa, Yunan Muharebe Madalyası

Mülazım-1 Sâni: İsmail Ağa, Yunan Muharebe Madalyası

Polis Dairesi

Üçüncü Komiser: Sami Efendi, 5, Yunan Muharebe Madalyası

Polis Neferatı: Hasbi Efendi, Yunan Muharebe Madalyası, İsmail Efendi, Cemil
Efendi

Karantina Dairesi

Tabib: Lapovic Efendi, Baş Katib: Ahmed Bey

İkinci Kâtib: Nikolaki Efendi,  5

Liman Dairesi

Reis: Korvet Katibi: Hüsni Efendi,  4,  5, Altın, Akka, Karadağ, Tahlisiye, Yunan Muahrebe Madalyaları

Memuriyni Mütferrika

Tercüman-ı Liva: Tahsin Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Mühendis: Hulusi Efendi, Kondüktör: İsilaki Efendi

Pasaport Memuru: Receb Efendi, Nafia Kâtib, Ali Rıza Efendi

Mahkeme-i Şeri'yye Kâtib Aziz Efendi

Memuriyn-i Bahriye

Komodorluk Dairesi

Komodor: Kaymakam Ahmed Bey, Katib: Mehmed Asım Efendi

Vilayet Sevahiline Memur – Preveze Limanında Lenger-Endaz Süfun-ı Şahane

Tevfikiye Vapur-ı Hümâyunu

Süvari Kol Sani: Ali Efendi, Tahlisiye, Yunan Muharebe Madalyaları

Mülazım Hüseyin Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

-s.172-

Mülazım-ı Sâni Şevket Efendi,  5, İmtiyaz Liyakat, Gümüş, Yunan Muharebe Madalyaları,

Gedikli Ahmed Nail Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Kâtib: İsmail Efendi, Sanayi', Yunan Muharebe Madalyası

Çerhacı: Gedikli Mustafa Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Cerrah Emin Efendi,  4, Yunan Muharebe Madalyası

Sâhir Vapur-ı Hümâyunu

Süvari Yüzbaşı: Nazmi Efendi:  5, Yunan Muharebe Madalyası

Çerhacı: Hasan Efendi: Girid Gümüş, Yunan Muharebe Madalyası

Mülazım-ı Evvel: Mustafa Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Mekâtib

Mekteb-i Rüşdiye Muallim-i Evveli: Saadeddin Efendi

Mekteb-i Rüşdiye Muallim-i Sâni: Resmi Efendi

Mekteb-i Rüşdiye Hat Muallimi: Muhyiddin Efendi

İnas Mekteb-i Rüşdiyesi Muallime-i Evvelisi: Fatma Nevir Hanım

İnas Mekteb-i Rüşdiyesi Muallime-i Sâniyesi: Gülsüm Hanım

İnas Mekteb-i Rüşdiyesi Muallime-i Sâlisesi: Hayriye Hanım

Mekteb-i İbtidai Muallim-i Evveli: Hayri Efendi

Mekteb-i İbtidai Muallim-i Sâni: Hafız Zeynel Efendi

Mekteb-i İbtidai Muallim-i Sâlisi: Kani Efendi

Mekteb-i İbtidai Muallim-i Rabi'i: Abdul Efendi-

s.173-

Memuriyn-i Ecnebiyye

Avusturya ve Macaristan Konsolos Vekili: Mösyo Martin Siroviç,   4

İtalya Konsolos Vekili: Mösyo Yani Simafonda

Yunan Konsolosu : Mösyo Yorgi Manuplov   3

Tercüman: Mösyo Ponapot

Rusya Vis Konsolosu: Mösyo Zimzi İşkofri

İngiltere Konsolosu: Münhal

Tercüman: Mösyo Gessari

Loros Kazası

Kaymakam Mustafa Hulusi Efendi, Sâlise

Meclis-i İdare-i Kaza

Reis: Kaymakam Efendi

Aza-yı Tabiiye:

Aza-yı Müntehabe:

Naib: Mehmed Sadık Efendi

Bayram Bey

Mal Müdürü: Şefik Efendi

Nekib Efendi

Tahrirat Katibi Vekili Mehmed Bey

Anagnosti Şogov Ağa

Metropolid Vekili: Nestur Efendi

Ahrimandaryet Ağa

Mahkeme-i Bidâyet

Reis: Naib Efendi

Aza: Hüseyin Avni Efendi, Hıristomov Mihail Efendi

Başkâtib: Mahmud Efendi

Belediye Dairesi

Reis: İzzet Efendi

Aza: Rıza Efendi, Mehdi Efendi, Kamil Ağa

Kâtib: Mustafa Efendi

Memuriyn-i Müteferrika

Mahkeme-i Şeri'yye Kâtibi: Şefik Efendi

Müstantik Muavini: Ağvaş Efendi

Mal Müdürü Muavini: Tahsin Efendi, Refiki: Fethi Efendi

Sandık Emini: İsmail Efendi, Evkaf Müdürü: Fehmi Efendi

Nüfus Memuru: Tahsin Efendi, Tapu Kâtibi: Ata Efendi

Nüfus Kâtibi: Ali Efendi

Telgraf ve Posta Müdürü: Nail Efendi: 5, Yunan Muharebe Madalyası

Muhabere Memuru: Kamil Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Zabıta Memuru: Yüzbaşı Mehmed Efendi, 4, Yunan Muharebe Madalyası

Mülazım-1 Evvel Ahmed Ağa, Yunan Muharebe Madalyası

Mülazım-1 Sâni Sadık Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Polis Memuru: Ziya Efendi, Tahlisiye, Yunan Muharebe Madalyası

Düyûn-1 Umûmiye Memuru: Feyzah Efendi

Reji Memuru: Ohanis Efendi

Reji Kâtibi: Nikolaki Efendi

Salhure İskelesi Rüsûmat Müdürü: Mesalih Bey

Salhure İskelesi Rüsûmat Başkâtibi: Tahsin Efendi

Salhure İskelesi Rüsûmat İstimatoru: Seyfah Efendi

Salhure İskelesi Düyûn-1 Umûmiye Memuru: Hacı Şevki Efendi

Salhure İskelesi Telgraf ve Posta Memuru: Mehmed Pertev Efendi

Salhure İskelesi Pasaport Memuru: Faik Efendi

Salhure İskelesi Polis Memuru: Rıza Efendi

-s.176-

Köprü Rüsûmat Memuru: Yusuf Efendi

Köprü Rüsûmat Katibi: Ata Efendi

Köprü Telgraf ve Posta Memuru: Lütfî Efendi

Köprü Pasaport Memuru: Sırrı Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Köprü Polis Memuru: Behcet Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Mekâtib

Mekteb-i İbtidai Muallimi: Salih Efendi

İnas Mekteb-i İbtidaisi Muallimesi: Hanife Hanım

Çemernik Nâhiyesi

Müdür: Abdülkerim Efendi, 5, Yunan Muharebe Madalyası

Kâtib: İbrahim Sırrı Efendi

Telgraf ve Posta Memuru: Naim Efendi

Margiliç Kazası

Kaymakam: Hacı Salih Efendi, Sâniye, Yunan Muharebe Madalyası

Meclis-i İdare-i Kaza

Reis: Kaymakam Efendi

Aza-yı Tabiiye:

Aza-yı Muntehabe:

Naib: Hüseyin Hüsni Efendi

Kasım Ağa 5

Mal Müdürü: Abidin Bey

Ahmed Ağa

Müfti: Adem Feraizi Efendi, Bursa Payesi

Nikola Tarandaflov Ağa

Metropolid Vekili: İkonom Yorgi Efendi

Nikola Kolic Ağa

Mahkeme-i Bidâyet

Reis: Naib Efendi

Aza: Hüseyin Efendi, Rabia, Apostol Ağa

Başkâtib: İsmail Hakkı Efendi, İkinci Kâtib: Mahmud Efendi

Belediye Dairesi

Reis: Adem Hakkı Efendi

Aza: Osman Ağa, Rıfat Bey, Hırsto Ağa

Maarif Komisyonu

Reis: Hüseyin Efendi

Aza: Osman Efendi, Adem Efendi, Tahir Efendi

Ziraat Banka Muhasebe Sandığı

Reis: Ahmed Ağa

Aza: Musa Efendi, Muhasebe Katibi: Fazlı Efendi

Memuriyn-i Müteferrika

Mal Müdürü Muavini: Emin Efendi, Refiki: Tevfik Efendi

Sandık Emîni: Şuayib Efendi, Nüfus Memuru: Ali Efendi

Tapu Kâtibi: Mustafa Efendi, Nüfus Katibi: İbrahim Efendi

Mukavelat Muaharriri: Mehmed Efendi, Rabia, Müstantik Muavini: İzzet Efendi

Zabıta Memuru Mülazım-ı Evvel Hayrah Efendi, Gümüş Girid Madalyası

Mülazım Mahmud Ağa, Düyûn-ı Umûmiye Memuru: Kerim Efendi

Polis Memuru: Hüsrev Efendi, Yunan Muharebe Madalyası

Telgraf ve Posta Memuru: Nuri Efendi, Rabia, Yunan Muahrebe Madalyası

Mortu İskelesi Telgraf Memuru: Hasan Efendi

Mortu İskelesi Polis Memuru Behlül Efendi, 5

Gümenice İskelesi Polis Memuru: Hasan Efendi

Reji Memuru: Kenderov Efendi

-s.179-

Mekâtib

Margiliç Mekteb-i İbtidaisi Muallimi: Bahaeddin Efendi

Mezrak Karyesi Mekteb-i İbtidaisi Muallimi: Hüseyin Efendi

Vula Karyesi Mekteb-i İbtidaisi Muallimi: Bahaeddin Efendi

Varfan Karyesi Mekteb-i İbtidaisi Muallimi: Şamit Efendi

Arbiçe Karyesi Mekteb-i İbtidaisi Muallimi: Sadık Efendi

Verahone Karyesi Mekteb-i İbtidaisi Muallimi: Ağvaş Efendi

Parga Nâhiyesi

Müdür: Kamil Efendi, Kâtib: Murad Efendi

Telgraf ve Posta Memuru: Mustafa Efendi, ρ 5 Yunan Muharebe Madalyası

Vergi Kâtibi: Abdurrahman Efendi

Polis Memuru: Tahsin Efendi

Rüsûmat İdaresi

Müdür: Arslan Bey, Rabia, Yunan Muharebe Madalyası

Kâtib: Hakkı Efendi, Anbar Memuru: Rıza Efendi

Parga Rüsûmat Müdüriyne Mülhak Rüsûmat Memurları

İspilance Memuru: Hacı Mehmed Efendi

Arbiçe Memuru: Hasan Hüsni Efendi

Mortu Memuru: Celal Efendi

Ay Yenaki Memuru: Celal Efendi

Reji İdaresi

Müdür Pozu Efendi, Muhasebeci Yorgi Efendi

Anbar Memuru: Josef Efendi, Ziraat Katibi: Mustafa Efendi

Ser Makinist: Piyo Efendi

Memuriyn-i Müteferrika

Karantina Memuru: İsmet Efendi, Liman Reisi: İzzet Efendi

Düyûn-ı Umûmiye Memuru Vekili: Tevfik Efendi

Anbar Memuru: İslam Efendi, Belediye Reisi Halil Bey

Mekteb-i İbtidai Muallimi: Mehmed Efendi, Mekteb-i İbtidai Muallimi: Mehdi Efendi

Fener Nâhiyesi

Müdür: Yunus Enis Efendi, Kâtib: Şaban Efendi

-s.181-

**Sâye-i Avâtıfpiraye-i Hazret-i Hilafetpenahiden Merkez ve Mülhakat-ı Vilayet
Ahali-i Sadıkasından İhraz-ı Merâtib ve Nişan-ı Zışan Eden Zevat**

Yanya

Merkez Naibi Abdüllatif Efendi, İstanbul Payesi,   3,   2

Yâveran-ı Hazret-i Şehriyariden İşkodra Vali-i Sabıkı Edib Paşa, Ferik,   2,   1,
Altın ve Gümüş İmtiyaz Madalyası

Bab-ı Ser-askeri Tahsilat Dairesi Reisi Mustafa Paşa, Ferik,   3,   1

Eşraf-ı Memlekette Mustafa Bey,  lâ  lâ,   2,   2

Topçu Dairesi Başkâtibi Said Efendi,  lâ  lâ,   2,   2

İzmid sancağı Mutasarrıfı Kazım Bey,  lâ  lâ,   3

Muteberan-ı Memlekette Davimpon Efendi,  lâ  lâ,   3,   2

Bitlis Vali-i Sabıkı Tahsin Paşa, Rumeli,   2,   1

Kırkkilise Mutasarrıfı Mustafa Neşet Paşa, Rumeli,   2,   1

Eşraf-ı Memlekette Hayreddin Paşa, Mirmiran

Meclis-i İdare-i Vilayet Azasından Sadık Paşa,   3

Fazlı Paşa Mirmiran

Ticaret Müdür Muavini: Ali Subhi Bey,  lâ Sânisı,   3

Selanik Telgraf Müfettişi: Ahmed Fethi Efendi,  lâ Sânisı

Mektûbi-i Vilayet Mümeyyizi İsmail Efendi, Ūlâ Sânisî ٤ 2, ٣ 2

Mekteb-i Harbiye-i Şahane Ders Nazırı Esad Bey, Erkân-ı Harbiye Miralayı ٤ 4,
٣ 4

Feyzi Bey Nizamiye Miralayı, ٤ 3, ٣ 5

Hıfzı Bey Nizamiye Miralayı

Hicaz Mektubculuğundan Munkasıl Ahmed Subhi Bey Mütamayız

Vilayet Mektubi Kalemî Mümeyyiz Sabıkı Safvet Efendi, Mütamayız, ٤ 3

Meclis-i İdare-i Vilayet Başkâtibi Esad Efendi, Mütamayız

Vergi İdare-i Umûmiyesi Tahrirat Şubesi Mümeyyizi Halid Bey, Mütamayız, ٣ 3

Yanya Belediye Reisi Hıristaki Efendi, Mütamayız, ٣ 3

Muteberan-ı Memlekette Bahuraki Hatun Efendi, Mütamayız, ٤ 3, ٣ 3

Mütehayyizan-ı Memlekette Yahya Bey, Sâniye

Selanik Ticaret Mahkemesi Riyasetinden Mütakaid Mustafa Efendi, Sâniye

Mütehayyizan-ı Memlekette Ahmed Hulusi Efendi, Sâniye, ٣ 3, umur

Mahkeme-i İstinaf Azasından Selahaddin Efendi, Sâniye

Meclis-i İdare-i Vilayet İkinci Kâtibi Ali Efendi, Sâniye, ٤ 4

Mektûbi Kalemî Ser-müsevvidi Tefik Bey, Sâniye ٤ 4

Mektûbi Kalemî Hulefasından Zeynelabidin Efendi, Sâniye

Muhasebe-i Vilayet Mümeyyizi: Fevzi Efendi, Sâniye

Beyrut Vilayeti Vergi Müdürü: Osman Efendi, Sâniye

Bab-ı Ser-askeride Levazımat-ı Umûmiye Dairesi Dördüncü Şubesine Memur: Nuh
Naci Bey, Nizamiye Kaymakamı, ٤ 4, ٣ 4

-s.183-

Mustafa Bey Nizamiye Kaymakamı

Hamdi Bey Nizamiye Kaymakamı

Hüseyin Bey Nizamiye Kaymakamı

Yanya Nakib'ül-Eşraf Kaymakamı Şeyh Kutbi Efendi, İzmir Payesi, ع 4, م 2

İstinaf Mahkemesi Azasından Mehmed Efendi İzmir Payesi

Preveze Naib-i Sabıkı Süleyman Ruhi Efendi, Edirne Payesi, م 5

Müderriş Ali Efendi, Kübbar-ı Müderrişin

Mehmed Hulusi Efendi, Nizamiye Binbaşısı

Mütেকaid Binbaşısı Ömer Ağa, م 5

Hulusi Efendi, Sâlise

Rendazade Şükrü Efendi, Sâlise

Vehib Efendi Zade Mehmed Efendi, Sâlise, م 5

Mehmed Aghadem Sâlise, م 5, İmtiyaz Madalyası Gümüş

Preveze Defter-i Hakani Memuru Ahmed Vefik Efendi, Sâlise ,م 4

Vilayet Evrak Müdür Muavini Mehdi Efendi, Sâlise

Abdül Bey Zade Selahaddin Bey, Sâlise

Preveze Belediye Tabibi Hasan Efendi, Sâlise

Beyrut Defter-i Hakani Memuru Bekir Efendi, Sâlise

Yanya Mukavelat Muharriri Ahmed Efendi, Sâlise

Tikveş Kazası Kaymakamı Musa Hilmi Efendi, Sâlise

Manastır Vilayeti Maarif Müdürü Vasaf Efendi, Sâlise

Yanya ve İşkodra Vilayetleri Maliye Müfettişi Katibi Pertev Efendi, Sâlise

-s.184-

Yanya Belediye Belediye Reisi Sabıkı Hayri Efendi, Sâlise

Vilayet Polis İkinci Komiseri Hasbi Efendi, Sâlise

Yanya Belediye Mahkemesi Azasından Ali Efendi, Sâlise

Meclis-i İdare-i Vilayet Azasından Kostola Zivnov Efendi, Sâlise

Meclis-i İdare-i Vilayet Azasından Rüstem Ağa, Kapucı Başı, İmtiyaz Madalyası

Atik Murassa' İftihar Nişanı

Vilayet Nüfus Nazır-ı Sabıkı Ataşvki Efendi, Rabia

Maarif Muhasebe Memuru Vasıf Efendi, Rabia

Baş Mühendis Muavini Feyzah Efendi, Rabia

Deavi Vekili Atıf Efendi, Rabia

Muhasebe-i Vilayet Hulefasından Rıfat Efendi, Rabia

Muhasebe-i Vilayet Hulefasından Emin Efendi, Rabia

Muhasebe-i Vilayet Hulefasından Resmi Efendi, Rabia

Muteberandan Mitasyol Efendi, Rabia,   4

Mektubi Hulefesandan Bhaeddin Efendi, Hamise

Maarif Muayene Memuru Abdülbaki Efendi, İmtiyaz Madalyası Gümüş, Atik Murassa' İftihar Nişanı

Meclis-i İdare Azasından Kostanti Alyef Efendi   5

Evkaf Katibi Hasan Efendi,   5

 emernik Nahiyesi Müdürü Abdülkerim Efendi,   5

Telgraf Muhabere Memurlarından Hüsni Efendi,   5

-s.185-

Premedi Nüfus Memuru Şerif Efendi,   5

Aydonat

Yusuf Paşa, Miralamira

Filat

Adana Reji Nazırı Adem Bey,  lâ  lâ

Musul Vilayetinden Munkasıl Abdülvehab Paşa, Rumeli

Cemiyet-i R sumiye Azasından Zekeriya Bey,  lâ S nisi

Koniçe

Preveze Mutasarrıfı Pertev Bey,  lâ  lâ   4,   1, Altın ve Gümüş İmtiyaz Madalyası, Liyakat Altın Madalyası

İşkodrada Nizamiye Kumandanı Naki Paşa, Mirliva

Dibeşkota Mevkii Kumandanı İsmail Mahir Bey, Miralay

Maliye Nezaret-i Celilesi H lefasından Melik Efendi, Sâniye

Dersim Muhasebecisi Ahmed Efendi, Sâniye

Şevket Bey Binbaşı

Şahin Efendi Binbaşı

Rauf Bey, Beyrut Jandarma Binbaşı

Veli Ağa Yemen Jandarma Binbaşı

Mehmed Bey, Sâlise

Servet Bey, Sâlise

-s.186-

Selanik Sıhhiye Mufettiſi Rıza Bey, Sâlise

Talib Bey Kapucı Baſı,  5

Leskovik

Makam-ı Sâmi-i Sadaretuzma Tercümanı Hayreddin Bey, Bala,  1, Mecidi, Murassa'

Yaveran-ı Hazret-i Œhriyariden Üçüncü Ordu-yu Hümâyun Birinci Ferik Hasan Tahsin Paſa

Kani Paſa, Rumeli,  3

Berat eftlikat-ı Mevkufe Nazırı Nedim Bey, Ūlâ Sâniſi, Altın, Liyakat Madalyası

Midilli Rüşumat Memuru Ragıb Bey, Mütamayız

Kermasti Kazası Kaymakamı Rauf Bey, Mütamayız,  4

Kırcaali Kazası Kaymakamı Seyyid Ali Bey, Sâniye

Süleyman Bey İstabl-ı Amire

Naslic Redif Taburu Binbaſısı Mahmud Efendi

Kesendre Mal Müdürü Ali Remzi Bey Sâlise

Kandıra Reji Müdürü Hasib Bey, Sâlise

Balıkhane Muhasebe Baſ Katibi Salih Bey, Sâlise

Selanik Vali Maiyyetine Memur Rüştem Fehmi Efendi, Sâlise

Darü'l-Aceze Baş Katibi: Baha Bey, Sâlise

Safvet Bey Sâlise

Kemal Bey Sâlise

İsmail Bey Sâlise

İbrahim Sırrı Bey Sâlise

Daman Bey, Kapucu Başı

Süleyman Bey Kapucu Başı

Aydonat Mal Müdürü Kazım Bey, Rabia

Kosova Ser Mühendis Muavini Hüseyin Efendi, Rabia

Ali Bey, Çulu, Hacegan

Ergiri

Hüdavendigâr Valisi Halil Bey, Bâlâ, ٤ Muraasa', ٣ 1, Altın Liyakat Madalyası

Vilayet Sıhhiye Müfettişi Mustafa Efendi, Ûla Ûla, Altın Liyakat Madalyası

Adem Bey, Ûla Ûla

Şura-yı Devlet Azasından Naki Paşa, Rumeli

Merkez Vilayet Naib-i Sabıkı Hacı Abdülkerim Efendi, Hameyn ٤ 3 3

Selanik Merkez Naibi Abdurrahman Nesib Efendi, Hameyn, ٣ 3

Selanik Defter-i Hakani Memuru Nurah Bey, Ûla Sâlisi ٤ 3 3

Manastır ve Kosova Maarif-i Islahat Müfettişi Musa Kazım Bey Mütamayız

-s.188-

Servet Bey, Mütamayız

Erzurum Merkez Naibi Hayreddin Efendi, Devriye Mevleviyeti

Meclis-i İdare-i Liva Başkâtibi Necib Efendi, Sâniye

Adana Sıhıyye Müfettişi Eşref Efendi, Sâniye

Mustafa Efendi Binbaşı

Şaban Efendi Binbaşı

Yusuf Efendi Binbaşı

Veysel Efendi Binbaşı

Mütekaid Binbaşı Osman Ağa ع 4 م 3

Mütekaid Binbaşı Şakir Ağa

Rıza Bey Sâlise

Saltanat-ı Seniyye Cenevre Baş Şehindarı Resul Hayri Efendi, Sâlise, م 3

Konya İstinaf Müdde-i Umûmisi Salih Efendi, Sâlise

Ergiri İcra Memuru Adem Efendi, Sâlise

Bekir Efendi, Gurga, Sâlise

İşkodra Sıhıyye Müfettişi Besim Efendi, Sâlise

Ergiri Belediye Tabibi Hüsameddin Efendi, Sâlise

Berat Belediye Tabibi Haydar Efendi, Sâlise

Fehim Efendi, Rabia, م 5

Görice(Koritza) Müdde-i Umûmi Muavini Avni Efendi, Rabia

Divaniye Müdde-i Umûmi Muavini Mehmed Efendi, Rabia

Pierre Papadopulo Efendi, Rabia

-s.189-

Bidâyet Mahkemesi Azasından Abdülhalim Efendi, Hamise

Bidâyet Mahkemesi Azasından Ponapot Lito Efendi, Hamise

Mahkeme-i Liva Baş Katibi Sadık Efendi, 4

Hüseyin Efendi 5

Muharrem Ağa 4

Kicov Loluman Ağa 5

Premedi

Şura-yı Devlet Mülkiye Dairesi Azasından, Turhan Paşa, Vezir, İftihar Murassa', 3
Murassa', 1

Teftiş-i Askeri Komisyon-ı Alisi Başkâtibi Şemseddin Sami Bey, Ūlâ Ūlâ, 3 2,
Sanayi Madalyası

Beyrut Telgraf ve Posta Baş Müdürü Safvet Bey, Ūlâ Sânisî, 4 4

Fizan Mutasarrıf-ı Sabıkı Necib Efendi, Sâniye

Tevfik Bey Sâniye

Osman Bey Istabl-ı Amire

Tüfenkyan Hazret-i Şehriyariden Seyfah Bey Binbaşî 3

Akşehir Redif Binbaşısı Mehmed Emin Efendi

Isparta Redif Binbaşısı Ali Rıza Efendi

Manastır Jandarma Binbaşısı Rıza Bey

Tahrirat-ı Hariciye Kalemi Hülefasından İslam Hadi Bey, Sâlise

-s.190-

Pogun

Ergiri Naibi Şakir Efendi, Müderris

Grebene Reji Memuru Vehib Efendi, Sâlise

Muhtar Ağa, Kapucu Başı

Delvine

Göriçe(Koritza) Mutasarrıfı Mehmed Ali Paşa, Rum Eli   1

Halil Bey, Miralay

Altıncı Fırka Hastahanesi Ser Tabibi Miralay Hacı Harun Bey

Koniçe Kazası Kaymakamı Salih Bey, Sâniye

Üsküp Hastahanesinde Tabib Kaymakamı Raşid Bey

Ali Ağa Binbaşı

Berat

Viryon Ömer Paşa Rumeli   3   2

Meclis-i İdare-i Liva Azasından Viryon Aziz Paşa Mirmiran   2

Meclis-i İdare-i Liva Azasından Viryon Salih Bey Mütamayiz,   4

Viryon Hasan Bey Mütamayiz,   4

Viryon Galib Bey, Sâniye

Hüseyin Bey, Sâlise

İlyas Bey, Sâlise

Mahmud Mahir Bey, Sâlise

-s.191-

Hayreddin Bey Sâlise

Şaban Efendi, Sâlise

Tahrirat Müdür Muavini Süleyman Cemali Efendi, Sâlise

Tahrirat Kalemi Mübeyyizlerinden Vasfi Bey Sâlise

Arslan Fehmi Bey Kapucı Başı

Mustafa Bey, Kapucı Başı

Kahraman Ağa, Kapucı Başı, 5

Belediye Reisi Mustafa Bey, Rabia

Meclis-i İdare-i Liva Başkâtibi Abdah Efendi, Rabia

Müfti-i Belde Nakşi Efendi, 4

Avlonya

Konya Valisi Ferid Paşa, Vezir, İftihar Murassa', 1 1 Murassa'

Süreyya Bey, Bâlâ, 2 1

Meclis-i Sıhhiye Azasından Namık Bey, Ūlâ Ūlâ, 4 1

Neşet Paşa, Rumeli 4 1

Sırrı Bey, Sâniye

Cemil Bey, Sâlise

Abbas Ağa, Kapucı Başı

Preveze

Cezayir Bahr-i Sefid Valisi Abidin Paşa, Vezir 1 1

Cemiyet-i Rüsûmiye Azasından Rasih Bey, Bâlâ,   2   1

Veysel Paşa Rumeli

Derviş Paşa Rumeli

Hüseyin Bey, Ūlâ Sânisî,   4

Adem Bey, Ūlâ Sânisî

Loros

Celal Paşa Mirmiran

Leskovik Kazası Kaymakamı, Nuri Efendi, Sâniye

Adana Maarif Müdürü Ahmed Feyzi Efendi, Sâlise

Fuad Bey Sâlise,   5

Margiliç

Emin Paşa, Rumeli

İşkodra Zabtiye Alayı Beyi Ahmed Hamdi Bey

İsa Ağa, Kapucu Başı   4

Tahsin Efendi, Rabia

Müfti Adem Feraizi Efendi, Bursa Payesi

Hafız Ruşan Efendi,   4

Kasım Ağa,   4

Vilayetin Merkez ve Mülhakatına Dair Malumat

Yanya Şehri – Öteden beri namıyla yâd edilen vilayete merkez ittihaz edilmiş olan Yanya şehri otuz dokuz derece, kırk yedi dakika ard-ı şimal ile on sekiz derece kırk bir dakika tul-ı şarkide bulunur. Deniz sathından 520 metre yüksektir.

1308 Salnamesinde, << buraya bazen kanun-ı sanide bazende şubatta kar yağarsa da yerlerde duramaz, erir gider. Soğukta ancak taht'us-sıfır (Santigrad hesabıyla) üçe kadar tenzil eder >> dineldiği bin üç yüz sekizi takip eden senelerin kış mevsimleri o sözü nakz edecek tahviller göstermediği halde bin üç yüz on altı senesi kış mevsiminde Yanya'da bulunanlar Yanya sokaklarında da, on beş yirmi santimetre kalınlığında terakim eden karın on beş günden ziyade yerleri örttüğünü santigrad mizanü'l-hararesinin taht'us-sıfır beşi gösterdiğini gördüler.

Erbab-ı tecrübe-i Yanya'ya göre fevkaledede sayılmağa layık olan bu şiddet-i şitanın üç yüz altı senesinde de görüldüğünü ve daha geriye doğru irca'-i nazar edilecek olursa şehrin şark tarafında kudret-i fatıranın bir bedi'e-i letafetnüması olan gölün donması böyle vaki' olduğunu hatırlıyorlar. Fakat Yanya'nın o şiddetli kışları nadirdir. Ekseriyetle Yanya civarında ki küçük küçük ovalara sırtlara kanun-ı sani

Şubat içlerinde yağın kar yerde çok durmayarak erir. Kış faslının evasıtında asar-ı bahar tenvir-i enzar etmeye başlar. Fakat Yanya'yı uzaktan uzağa ihata eden dağlar kışın bu ak yüzlü soğuk misafirine hayliden hayli hüsn-i kabul gösterirler. O dağlarla tepeleri mayıs içinde böyle güneşin şu'aları altında kendilerini örten kar tabakalarıyla parlarlar.

Yazın sıcak aylarında mizanü'l-harare gölgede alelade 30 – 35 arasında bulunur. Bazen hararetin otuz dokuza çıktığıda tahattur olunuyor.

Yanya şehrinde zükur ve inas 17914 nüfus, 3292 hane, 131 dükkan ve mağaza, 18 camii-i şerif, 11 kilise, 2 havra vardır. Üç kat üzerinde büyük küçük 65 odaya, müteaddid sofalara tevkifhaneye muhteva olan kargir muntazam hükümet dairesi ile hükümet dairesi karşısında yine kargir üç katta 18 odaya müştemil olan daire-i askeriye nizamiye kışlası topçu ve süvari kışlaları daire-i belediye nam-ı hümayun-ı hazret-i hilafetpenahiye nispetle mübâhi gureba hastahanesi ahd-i hümayun-ı hazret-i han-ı allahiye tezyin eden asar-ı aliyyeye parlak bir lahika olmak üzere vali-i âli-i vilayet saadetli Osman Paşa hazretlerinin himem-i celile-i maarifperverileriyle şehrin en güzel mevakı'inden birinde gerçekten nazar-ı riya bir tarzda mevcuda gelmiş olan kız rüşdiyesi silsile-i müessesat-ı mergûbe-i asriyeye iltihaka layık bir metanet ve zerafetle daire-i askeriye pişgahında inşa olunan redif

Dairesi, yine müşarünileyh hazretlerinin inayet-i celile-i umran-perverileri ve vilayet memuriyn ve ahali-i sadıkasının yirmi beşinci sene-i devriye-i cülus-ı hümâyuna bir hatıra-i fâhire olarak izhar ettikleri hahiş-i ubudiyetkârane semere-i güzini olmak üzere daire-i hükümet ve askeriye meydanında on iki metre irtifa'ında bir tarz-ı nevinde inşa edilmekte ve Ağustosun on dokuzuna müsadif yevm-i mesud-ı cülus-ı hümâyunda resmi küşadı icra kılınmak üzere inşaatı ilerlemekte bulunan saat kulesi memleketin câlib-i enzar-ı takdir olan mebani-i cesmiye ve resmiyesi vücuda getirmektedir.

Namazgah pişgahından başlayarak memleketin en güzel ebniye-i hususiyesi önlerinden geçmek üzere Manastır tarik-i kebirine vasıl olan yol geçen sene vali-i hasafet-i şiar-ı vilayet saadetli paşa hazretlerinin himem-i aliyye-i umran-perverileriyle tevsi' ve muntazam bir şose haline ifrağ edilmiştir.

Şehrin kenarından bir çaryek saat kadar mesafede Manastır tariki üzerinde gayretkâran-ı memlekette İhsan Efendinin teşvikat-ı aliyye-i vilayet penahi ile Yanya gölüne etrafındaki sırtlara, tepelere nazır bir mevki'de ahali-i memleketine bir tenzihgah olmak üzere vücuda getirdiği bağçeye kadar mimbend tarikinin daire-i belediyece ağaçlarla tezyinene himmet ediliyor.

Atiyen pek dilara bir hale gelecek olan bu bağçe ve yol şimdiden ahali-i memleketin en başlı bir tenzihgah letafet-penahi sayılmağa ihraz-ı liyakat etmektedir.

-s.196-

Zaten muntazam bir halde inşa edilmiş olan Yanya Çarşınının kaldırımları amedşüd tas'ib edecek bir hale gelmiş olduğu için bu kaldırımlarında muntazam bir şose haline ifrağı vilayet-i celilece karargir olmuştur. Daire-i Belediyece inşaata kemal keremi ile devam ediliyor. Çarşı caddelerinin öyle güzel bir hale gelmesi de taraf zi-şeref hazreti tacdariye nice lisanlardan da davat-ı Hayriye-i celbine vesile olacak icraat-ı haseneden ma'duddur.

Şehrin cihet-i cenubiyesinde bir sırt üzerinde kain medfun-ı şühedanın, metin, muntazam duvarlarla taht-ı muhafazaya alınmış olması ve yukarıda ismi geçen gureba hastahanesinin suya aid ihtiyacının müşkil ber-endezane bir himmetle def' edilmiş bulunması dahi sâye-i tevfiyat-ı pirâyeye-i hazret-i padişahiden son bir iki sene içinde vilayet-i celilece meydana getirilen measir-i umran-perverâne cümlesindedir.

Yanya Gölü – Şehrin şark tarafında iki buçuk saat kadar tul, kırk beş dakika kadar arz, derin mahallerinde yirmi kulaçtan otuz kulaça kadar umk hasıl eden bu tatlı su gölü yed-i kudretin Yanya'ya en kıymetdar bir ihsanı ad edilmeye şayandır. Gölün cihet-i garbiyesinden bir kısmını Yanya Kal'ası tahdid ediyor, bir kısmında mesakin-i hususiye, rıhtımlar üzerinde mebni bağçelerle müzeyyen bir iki gazino bulunur. Garb cihetinin aksam-ı sairesi ise sebze bağçeleriyle tanvir-i enzar ediyorki gölün tatlı suyundan

-s.197-

Feyziyab olan bu bağçeler memleket sakinesine bol bol sebzeler yetiştiriyor. Cihet-i şarkiyesi miçkel (mitsikel) dağının heman gelen sarp, çıplak etekleriyle muhat bulunuyor. Göl şimale doğru uzanan ucundan iki buçuk saat kadar uzakta (lapişista) namındaki küçük göle doğru akıyor. Oradan ve cihet-i cenubiyyesinden taht'ül-arz bir takım mecralar dahi bulunmakta olduğu söyleniyor ve gölün etrafını cabeca ihata eden Ağustos içinde çürümeye başlayan sazlıkların memleketin bihakkı şayan-ı sena olan ciyadat havasını ihlal edememelerine gölün – ve bu ki cüz'i olsun – böyle bir cereyan-ı daimiye malik bulunuşu sebep gösteriliyor. Gölün ortasında Yanya Kal'asının karşısında üç kilometre muhitinde yüz elli kadar hane halkına mesken olan taşlık bir ada bulunuyor.

Gölden birçok balık çıkar. Hususiyle meşhur olan yılan balığı beled-i sâireye hatta Avrupa'ya kadar nakl olunur.

İşte bu balık ticareti ada ahalisine başlıca bir medar-ı maişet oluyor.

Yaz mevsiminde bilhassa ufkun ziya-i dilgüşa-yı karla münevver bulunduğu sırada ada ve karşısında miçkel (mitsikel) dağı eteğindeki soğuk su menba' tenezzüh-cûyan-ı memleket için müferreh bir eğlence teşkil ediyor.

Bir fikr-i tenezzühle masnu' gibi duran, berrak, sakin bir göl, bir çift gürgen samia nüvaziş bir telise ile gölün sath-ı semini üzerinde süzülüp giden kayıklar gurub-ı şemsi müteakib dağın arkasından

Çıkar ki arz-ı didar ederek bu sath-ı latif mae üzerine nurlar yağdıran bir bedr-i tâm, hafif bir rüzgar kayıkların bir takımından yükselen latif nağmeler işte bedai' perest gönülleri malamal şevk-i sürûr edecek bir temaşa-yı ulviyye-i şairane!

Mülhakat Vilayet --- .

Rumelinin cihet-i garbiyyesine müsadif vilayat-ı şahanenin biri olan Yanya vilayeti şarken Manastır vilayeti ve Yunanistan, şimalen Manastır ve İşkodra vilayetleri, garben Yunan ve Adriyatik denizleri, cenuben Yunanistan ile muhat bulunur.

Aydonat, Filat, Koniçe, Leskovik, Maçova kazalarından mürekkeb merkez sancağı Premedi, Pogun, Tepedelen, Himara, Delvine, kazalarından ibaret Ergiri, Avlonya İskorapar, Luşna kazalarından mürekkeb Berat, Loros, Margiliç kazalarından ibaret Preveze Sancakları vilayetin liva ve kazalarını teşkil etmektedir.

Şu hale göre Yanya Vilayeti merkez sancağından maada üç mutasarrıflıktan on altı kaymakamlıktan dokuz müdürlükten 156 mahalleden 1606 karye ve çiftlikten 74636 haneden nüfus-ı umûmiyesi zükur ve inas 171633 ı Yanya, 158232 ı Berat, 140590 ı Ergiri, 56665 ı Preveze, sancaklarından olmak üzere 527120 ye balığ olmaktadır.

-s.199-

Vilayet arazisi ekseriyetle arızalı olduğu için ahval-i ziraaıyye, calib-i nazar-ı ehemmiyet bir halde değildir. Mamafih vilayet dahilinde buğday, arpa, mısır, yulaf, çavdar, pirinç, tütün, biraz pamuk, keten zer' olunur. Mısır ziraati mezruat-ı mahalliye içinde birinci mevki' ihraz eder. Sahil ve sahillere yakın yerlerde iyice zeytin hasıl olur. Preveze sancağı dahilinde portakal, limon, mandalina ve Parga'da ağaç kavunu ve vilayetin vaki-i sâiresinde her türlü yemişli ağaçlar yetişir.

Vilayetce ağnam hasılatı hasılat-ı saireye nispetle mühim sayılabilir. Vilayetin müteaddid yaylak ve kışlaklarında beslenmekte olan ağnamdan ashabı hayliden hayli müstefid olurlar. Bunlarından bir hayli mikdarı harice nakl edilmekle beraber vilayet dahilinde kilim, şayak, aba hususiyle valenceseler yapılır. Yağ ve peynirlerinde de epeyce ihracat vuku bulur. Vilayetin ihracatı meyanında, Preveze'nin meşhur nefis balık yumurtaları bir mevki-i mahsus-ı ehemmiyet ihraz ederler.

Vilayet dahilinde ki mekteplere müdavim-i şakirdan ile mualliminin adedlerine, cülus-ı hümayun-ı hazret-i hilafetpenahi yevm-i mesudundan beri vilayet dahilinde açılmış mekteplere, mevcut kütüphanelere, medreseler, yollara, vilayetin varidat-ı umûmiyesi ile mesarifine, maarif sandığının varidat ve mesarifine, merkez ziraat bankasının sermaye ve ikrazatına, vilayet dahilinde mevcut devair-i belediyenin, varidat ve mesarifatına, vilayetin ithalat ve ihracat-ı umûmiyesine.

-s.200-

**Reji Nezareti Varidat ve Mesarifine Dair Tanzim Kılınan Cedvelleri Sırasıyla
Derc Ediyoruz:**

Mekâtib-i İdadiye Zükur ve İnas Rüşdiyesi		
Esami-i Mekâtib	Muallimin	Şâkirdan
Yanya İdadi Mektebi (*)	13	175
Yanya Hamidiye İnas Rüşdiyesi	5	58
Berat Hamidiye İdadi Mektebi	2	14
Aydonat Rüşdiye Mektebi	2	11
Koniçe Rüşdiye Mektebi	1	28
Leskovik Rüşdiye Mektebi	2	57
Avlonya Rüşdiye Mektebi	4	114
Ergiri Rüşdiye Mektebi	1	46
Lehve Rüşdiye Mektebi	2	11
Delvine Rüşdiye Mektebi	2	25
Premedi Rüşdiye Mektebi	3	43
Preveze Rüşdiye Mektebi	2	50
Preveze İnas Rüşdiyesi	2	114
Yekün	41	673

(*) Yanya İdadisi

Ücretli	Ücretsiz	Nehari	Müslim	Gayr-i Müslim	
49	15	111	169	6	-s.201-

Kasabat Mekâtib-i İbtidaiyesi

Esami-i Mekâtib	Muallimin	Şâkirdan
Yanya Darü'l-feyzi Osmani İbtidai Mektebi	4	201
Aydonat İbtidai Mektebi	1	28
Aydonat İnas-ı İbtidai Mektebi	1	32
Koniçe İbtidai Mektebi	1	19
Leskovik İbtidai Mektebi	1	64
Filat İbtidai Mektebi	1	67
Beratda Vakf-ı Kebir İbtidai Mektebi	1	45
Beratda Vakf-ı Kebir İbtidai Mektebi	1	29
Beratda Atik İbtidai Mektebi	1	87
Avlonya İbtidai Mektebi	1	72
Avlonya İnas-ı İbtidai Mektebi	2	53
Luşna İbtidai Mektebi	1	30
İskorapar İbtidai Mektebi	1	15
Ergiride Palurtoz İbtidai Mektebi	1	57
Ergiride Mescid ve Plaka İbtidai Mektebi	1	32
Ergiride Donavat İbtidai Mektebi	1	64
Ergiride Menalat İbtidia Mektebi	1	45
Premedi İbtidai Mektebi	1	28
Fraşari İbtidai Mektebi	1	30

-s.202-

Delvine İbtidai Mektebi	1	49
Tepedelen İbtidai Mektebi	1	38
Pogun İbtidai Mektebi	1	26
Progonat İbtidai Mektebi	1	43
Preveze İbtidai Mektebi	1	79
Margiliç İbtidai Mektebi	1	79
Loros İbtidai Mektebi	1	48
Loros İnas-1 İbtidai Mektebi	1	48
Parga İbtidai Mektebi	2	58
Yekün	33	1558
Karye Mekâtib-i İbtidaiyesi		
Esami-i Mekâtib	Muallimin	Şâkirdan
Aydonat Kazasında Karabunar Karyesi Mektebi	1	36
Leskovik Kazasında Viriçko Karyesi Mektebi	1	10
Filat Kazasında Konispol Karyesi Mektebi	1	26
Filat Kazasında Lopis Karyesi Mektebi	1	34
Filat Kazasında Şalis Karyesi Mektebi	1	41
Berat Kazasında Kapnova Karyesi Mektebi	1	15
Berat Kazasında Kota Karyesi Mektebi	1	24
Avlonya Kazasında İsmoksina Karyesi Mektebi	1	27
-s.203-		

Avlonya Kazasında Dokat Karyesi Mektebi	1	35
Avlonya Kazasında Terkas Karyesi Mektebi	1	0
Avlonya Kazasında Hoştime Karyesi Mektebi	1	20
Avlonya Kazasında Kozis Karyesi Mektebi	1	26
Avlonya Kazasında Kanine Karyesi Mektebi	1	0
Ergiri Kazasında Gulem Karyesi Mektebi	1	16
Premedi Kazasında Hothive Karyesi Mektebi	1	15
Premedi Kazasında Fratari Karyesi Mektebi	1	10
Premedi Kazasında Klisora Karyesi Mektebi	1	8
Himara Kazasında Kovic Karyesi Mektebi	1	50
Himara Kazasında Berveş Karyesi Mektebi	1	0
Himara Kazasında Nevice Karyesi Mektebi	1	41
Delvine Kazasında Julat Karyesi Mektebi	1	16
Delvine Kazasında Tatzat Karyesi Mektebi	1	28
Tepedelen Kazasında Dragot Karyesi Mektebi	1	7
Tepedelen Kazasında Mecd Goran Karyesi Mektebi	1	18
Tepedelen Kazasında Karahas Karyesi Mektebi	1	9
Tepedelen Kazasında Sinan Mehmed Karyesi Mektebi	1	23
Tepedelen Kazasında Damiz Karyesi Mektebi	1	25
Margiliç Kazasında Mezarlık Karyesi Mektebi	1	22
Margiliç Kazasında Varfan Karyesi Mektebi	1	25
Margiliç Kazasında Arbice Karyesi Mektebi	1	34

-s.204-

Margiliç Kazasında Vula Karyesi Mektebi	1	26
Margiliç Kazasında Verahavna Karyesi Mektebi	1	0
Margiliç Kazasında Kovic Karyesi Mektebi	1	0
Yekün	32	665

Mebdei Saadet-i Mülk ve Devlet Olan Cülus-ı Hümâyun-ı Hazret-i Hilafetpenahi Âzamiye Yevm-i Mesudundan Beri Vilayet Dahilinde Küşad Olunan Mektebler:

Mektebin Bulunduğu Mahal	Mektebin Derecesi	Tarih-i Küşadı
Merkez Vilayette	İdadi	1296
Merkez Vilayette	İbtidai	1306
Aydonat'ta	İbtidai ve Rüşdi	1297
Aydonat'ın Karabunar Karyesinde	İbtidai	1305
Filat'ta	İbtidai	1311
Filat'ın Konispol Karyesinde	İbtidai	1305
Filat'ın Lopis Karyesinde	İbtidai	1310
Filat'ın Şalis Karyesinde	İbtidai	1310
Preveze'de	Rüşdi	1293
Preveze'de	Rüşdi İnas	1316
Margiliç'te	İbtidai	1306

-s.205-

Margiliç Ligorat Karyesinde	İbtidai	1306
Margiliç Gorikohor Karyesinde	İbtidai	1306
Margiliç Verahavne Karyesinde	İbtidai	1306
Margiliç Vula Karyesinde	İbtidai	1306
Margiliç Arbice Karyesinde	İbtidai	1306
Margiliç Parga Karyesinde	İbtidai	1306
Margiliç Kovic Karyesinde	İbtidai	1306
Berat Merkezinde	İdadi	1313
Beratın Kota Karyesinde	İbtidai	1301
Beratın Kapnova Karyesinde	İbtidai	1302
Avlonya'da	İbtidai ve Rüşdi	1301
Avlonya'nın Dokay Karyesinde	İbtidai ve Rüşdi	1310
Avlonya'nın İsmoksina Karyesinde	İbtidai ve Rüşdi	1314
Gostencika'nın Çodva Karyesinde	İbtidai ve Rüşdi	1310
Gostencika'nın Veluşa Karyesinde	İbtidai ve Rüşdi	1309
Ergiri Merkezinde	İbtidai ve Rüşdi	1310
Ergiri Merkezinde	İbtidai ve Rüşdi	1305
Ergiri Merkezinde	İbtidai ve Rüşdi	1304
Ergiri Merkezinde	İbtidai ve Rüşdi	1295
Premedi'nin Hothive Karyesinde	İbtidai ve Rüşdi	1300
Premedi Fratari Karyesinde	İbtidai ve Rüşdi	1310

Pogun'da	Rüşdi	1303
Pogun'da	İbtidai	0
Delvine'de	İbtidai	1308
Delvine'nin Julat Karyesinde	İbtidai	1302
Delvine'nin Tatzat Karyesinde	İbtidai	1295
Koroleş'in Prevgonat Karyesinde	İbtidai	1293
Koroleş'in Kovic Karyesinde	İbtidai	1300
Koroleş'in Gulem Karyesinde	İbtidai	1302
Koroleş'in Berveş Karyesinde	İbtidai	1298
Koroleş'in Nevice Karyesinde	İbtidai	1313
Tepedelen'de	İbtidai	1305
Tepedelen'in Sinan Mehmed Karyesinde	İbtidai	1300
Tepedelen'in Dragot Karyesinde	İbtidai	1313
Tepedelen'in Mecd Goran Karyesinde	İbtidai	1306

Vilayetin Dahilinde Bulunan Medreseler

Medresenin İsmi ve Mevki'	Medresenin Bânisi
Yanya'da Aişa Hanım	Hacı Paşa Kerimesi Aişa Hanım
Yanya'da Veliyüddin Paşa	Tepedelenli Ali Paşazade Veliyüddin Paşa
Yanya'da Aslan Paşa	Zülfikar Ağazade Vezir Arslan Paşa
Yanya'da Celali Paşa	Celali Paşa
Yanya'da Mustafa Efendi	Defterdar Mustafa Efendi

-s.207-

Koniçe'de Hüseyin Şah	Hüseyin Şah Bey
Aydonat'ta Pervegan	Mehmed Ağa Pervegü
Filat'ta	Filat Ahalisi
Filat'ta Konispol Karyesi	Karye Ahalisi
Berat'ta El-hac Sinan	İslam Bey ve Hasan Ruz
Avlonya'da Namazgah	Avlonyalı Mustafa Paşa
Margiliç'te Piri Paşa	Piri Paşa
Ergiri'de İskendol	Muhtar Ağa İskendol
Delvine'de	Siyavuş Paşa

Kütüphaneler

Kütüphanenin İsmiyle Mahali	Bânisi
Yanya'da Veliyüddin Paşa	Tepedelenli Ali Paşazade Veliyüddin Paşa
Berat'ta İbrahim Paşa	İbrahim ve Süleyman Paşalar
Ergiri'de	Ergiri Ahalisi

Vilayetin 1316 Senesi Varidatı						-s.209-
	<u>Yanya Sancağı</u>	<u>Ergiri Sancağı</u>	<u>Berat Sancağı</u>	<u>Prevez Sancağı</u>	<u>Yekün</u>	
Vergi ve Bedel-i Askeri	4722025	2433394	1630193	1128755	9914367	
Ağnam, Canavar	2231694	1734811	1896843	1328187	7191535	
Hububat Aşarı	1887537	1377530	1298710	897885	5461662	
Zeytun Aşarı	40017	1418	263965	155750	461150	
Aşar-ı Mütenevvi'	131590	18799	30744	31144	212277	
Varidat-ı Saire	1223442	689283	739998	787229	3439952	
Yekün	2059144	6255235	5860453	4328950	26680943	

Vilayetin 1316 Senesi Mesarifatı					-s210-
	<u>Yanva Sancağı</u>	<u>Ergiri Sancağı</u>	<u>Berat Sancağı</u>	<u>Preveze Sancağı</u>	<u>Yekün</u>
Şeriyye	125238	99549	62092	62938	349817
Dahiliye	824475	322992	250111	279486	1677066
Adliye	478820	231112	165316	171166	1046414
Maliye	684568	352650	322009	217136	1576363
Maaşat-ı Zatiye	51874	25210	8313	9264	94661
Düyyün-ı Umûmiye	4152	6330	5264	300	16046
Jandarma	3657695	0	0	0	3657695
Zabtiye	136474	49197	37535	47827	271033
	5963296	1087040	850640	788117	8689095

Vilayet Ziraat Bankalarının Sermaye ve İkrazatı				-s.211-
	<u>İkrazat</u>	<u>Tahsilat</u>	<u>Turuk Tahkikati</u>	<u>Maaşat ve Müsafat</u>
Yanya Şubesi	1312585	149968	440015	31154
Preveze Sandukı	543830	60707	320391	11816
Leskovik Sandukı	245872	43802	99836	5225
Filat Sandukı	439059	75278	112913	5225
Margiliç Sandukı	223591	2904	283019	5225
	<u>İkrazat</u>	<u>Tahsilat</u>	<u>Mevcud Sanduk</u>	<u>Maaşat ve Müsafat</u>
Ergiri Şubesi	77800	22441,17	64056,2	23743,12
Berat Sandukı	171960	40568,12	12205	13041,22
Avlonya Sandukı	50100	15583,29	10594,9	5972,30
Tepedelen Sandukı	4550	8954,14	4766,6	5238,20

Devine Sanduki	39500	11647,21	12014,12	5965
Premedi Sanduki	7300	7379,30	2461,3	5290
Yekün	351210	106576,3	106096,32	59656,4
Vilayet Maarif Sandukının Varidatı ve Mesarifatı				
	<u>Varidat</u>	<u>Mesarifat</u>		-s.212-
	403714	504820		

Vilayetin Dahilindeki Daire-i Belediye'nin Varidat ve Mesarifatı

	Varidat	Mesarifat
	Guruş	Guruş
Yanya Belediye Dairesi	241854	241854
Aydonat Belediye Dairesi	42145	40673
Filat Belediye Dairesi	20000	20000
Koniçe Belediye Dairesi	21324	18204
Leskovik Belediye Dairesi	22730	22730
Maçova Belediye Dairesi	9030	9030
Ergiri Belediye Dairesi	36400	31597
Premedi Belediye Dairesi	27357	21511
Pogun Belediye Dairesi	14500	14300
Tepedelen Belediye Dairesi	9880	9880
Delvine Belediye Dairesi	35532	35532
Preveze Belediye Dairesi	100000	100000
Loros Belediye Dairesi	30000	27500
Margiliç Belediye Dairesi	10000	10000
Berat Belediye Dairesi	109441	109441
Avlonya Belediye Dairesi	90470	90470
Luşna Belediye Dairesi	6000	5737

Preveze Rüsumat Nezaretinin 1316 Senesi İthalat ve İhracatı:		Gümrük Resmi	Kıymet	-s.214-
Memalik-i Ecnebiyeden İthalat		1739632	21745402	
Memalik-i Şahenenin Cihat Sairesiyle Memalik-i Ecnebiyeye İhracatı				
Gümrük Resmi	Kıymet			
80861	1010769	Kiyem-i Rayicelerine Göre Yüzde Sekiz ve Altı Ve Dört ve İki Resimle Memalik-i Şahenenin Cihat Sairesine İmrar ve İrsal Olunup Gümrüklerce << Sarfiyat >> Tabir Olunan		
182833	18283300	Muarrif ve Gayr-i Muarrif Olarak Yüzde Birle Memalik-i Ecnebiyeye Sevk Olunup Gümrüklerce << İhracat >> İtilak Olunan		
		263694	19294069	
		Yekün İhracat		
		İhracata Tespitte Fazla-i İthalat	2451333	

İhtar:

Eğer ki işbu cedvelde memalik-i ecnebiyeden vilayet dahiline getirilen eşya yirmi bir milyon yedi yüz kırk beş bin dört yüz iki guruştan ibaret ve meblağ-ı mezkur vilayetten ihraç olunan eşya kıymetine tesbitle ber-vech-i bâlâ iki milyon dört yüz elli bir bin üç yüz otuz üç guruş zaid güyünüyor ise de mikdar-ı hakiki-i ithalat zikr olunan yirmi bir milyon yedi yüz küsür bin guruşla mahdud ve mukayyed olmayub tezkerelerle hem mamulat ve mahsulat-ı memalik-i şahaneden ve hem mahsulat-ı ecnebiyeden olmak üzere Dersaadet ve Selanik ve İzmir gibi cevlangâh ticaret olan yerlerden de vilayet müşarün-ileyhe bir hayli eşya celb ve ithal olunmakta idüğine ve bunların tezkerelerine hesab-‘ül-usul kıymetleri mutarriden gösterilmekte olup gösterilse bile tezakir-i mebhuseden kıyem-i mezkurenin iltikat ve istihracıyla cem’ ve tebyini uzun zamana muhtaç bulunduğuna binaen mikdar-ı sahihi gayr-i kabil isede ali’üt-tahmin şu suretle ithal oluna gelen eşya kıymetleri bayi-i hal on milyon guruşluktan aşağı olmamak lazım geleceğine binaen eğer ki ithalatın işbu kısım-ı muhammeni nazar-ı itibare alınmaz ise fazla-i ithalat mesbuk-üz-zikr iki milyon dört yüz elli bir bin küsür guruşdan ve alınacak olduğu surette zikr olunan on milyon guruşun inzimamıyla on iki milyon dört yüz elli bir bin üç yüz otuz üç guruşdan ibaret olur.

-s.215-

Vilayetin Reji Nezareti 1316 Senesi Varidat ve Mesarifatı

Esami-i Kaza	Varidat	Mesarifat
Yanya	1148918	585529
Koniçe	129591	27737
Leskovik	151024	26488
Maçova	67066	12838
Zagor	147897	25585
Avlonya	122178	40750
Zemce	94170	20436
Berat	31180	53930
Fiyer	34406	16593
Ergiri	201457	109920
Delvine	105114	39202
Premedi	117376	37681
Tepedelen	61994	23888
Pogun	159903	32444
Parga	76422	94962
Aydonat	86385	36304
Filat	139123	33343

Margiliç	21626	30656
Preveze	345659	96710
Loros	318678	71023
Yekün	3570168	1416019

-s.217-

Tashih ve İlave

Sayfa Numarası

Merkez Vilayet Niyâbet-i Şer'îyesine Faziletli Abdülatif Efendi Hazretleri	
Vilayet Defterdarı Saadetli Mehmet Ali Efendiye Terfian Rütbe-i Ūlâ	
Sınıf-1 Sânisî	
Mektûbi-i Vilayet Mümeyyizi Saadetli İsmail Efendiye Terfian Rütbe-i	73
Ūlâ Sınıf-1 Sânisî	
Vilayet Mektubi Kalemî Ser Müsevvidi İzzetli Tefvîk Beye Terfian	73
Rütbe-i Sâniye Sınıf-1 Sânisî	
Vilayet Nüfus Nezareti Baş Kitabete İkinci Kâtibi Ömer Efendi	75
Nüfus Nezareti İkinci Kitabete Aydonat Nüfus Refiki Akif Efendi	75
Vilayet Defter-i Hakani Memuru Refetlû Abdülkerim Efendiye Rütbe-i	77
Sâlisî	
Vilayet Müdde-i Umûmî İzzetli Abdülatif Efendiye Terfian Rütbe-i	78
Sâniye Sınıf-1 Sânisî	
Merkez Bidâyet Mahkemesi Zabıt Kitabetine Bari Efendi	79
Merkez Bidâyet Mahkemesi Mukayyidliğine Mülazımından Servet Bey	79
Ziraat ve Ticaret ve Saniye Odası Riyaset-i Evvelisine Saadetli Sadık	81
Paşa ve Riyâset-i Sâniyesine İzzetli Yahya Bey	

-s.218-

ve Azalığa İzzeti Selahaddin Efendi, İzzetli Bahuraki Hanım Efendi Refetlü Şükrü Efendi, Ömer Caferzade, Lütfi Ağa, Refetlü Kostola Zivno Efendi, İspiraki İspinko Efendi, İstifani Arab Efendi, Eksinofon Kunduri Efendi	
Nafia Ser Mühendis Muavinliğine Fütüvvetli Feyzah Efendi	81
Nafia Ser Mühendis Muavinliğine Süleyman Efendi	81
Merkez Posta Müdüriyetine Leskovik Müdürü Refetlü Mehmed Nusret Efendi	83
Aydonat Mal Müdürlüğüne Leskovik Mal Müdürü Fütüvvetlü Kazım Bey	115
Aydonat Meclis İdaresi Azalığına Bekir Ağa	115
Aydonat Bidâyet Mahkemesi Azalığına Fütüvvetlü Hüseyin Efendi	115
Aydonat Sanduk Emanetine Edhem Efendi	116
Aydonat Tapu Kitabetine Hafız Rasim Efendi	116
Aydonat Nüfus Kitabetine Mülazımından Yahya Efendi	116
Filat Bidâyet Mahkemesi Baş Kitabetine Fazıl Efendi	117
Leskovik Bidâyet Mahkemesi Baş Kitabetine Subhi Efendi	122
Maçova Bidâyet Mahkemesi Baş Kitabetine Hamza Efendi	126
Ergiri sancağı Mutasarrıfı Saadetlü Mehmed Ziya Paşa Hazretlerine	128
Terfian Rumeli Beylerbeyliği Payesi	
Ergiri Mukavelat Muharrirliğine Hıdır Efendi	130

-s.220-

Ergiri Mahkeme-i Şer'îye Kitabetine Sadık Efendi	130
Fraşar Nahiyesi Müdüriyetine Yusuf Ziya Efendi	137
Pogun Kazası Niyâbetine İskorapar Naibi Ali Murtaza Efendi	138
Tepedelen Mal Müdürlüğüne İzzet Efendi	139
Berat Meclis İdaresi Azasından Saadetlü Aziz Paşa Hazretlerine Terfian	146
Rumeli Beylerbeyliği Payesi	
Berat Meclis İdaresi Kâtibi Refetlü Abdah Efendiye Terfian Rütbe-i	146
Sâlise	
Berat Defter-i Hakani Memuru İzzetlü Mustafa Latif Efendiye Terfian	147
Rütbe-i Sâniye Sınıf-1 Sânis	
Berat Nüfus Memuriyetine Preveze Nüfus Memuru Sadık Bey	148
Berat Çiftlikat-1 Mevkufe Memuru Saadetlü Mahmud Nedim Bey	150
Efendi Hazretlerine Terfian Rütbe-i Ülâ Sınıf-1 Ülâ	
Avlonya Niyâbetine Urla Naibi Sabık İsmail Hakkı Efendi	156
Luşna Kazası Niyabetine Kozana Naibi Sabık Faziletlü İbrahim Edhem	161
Efendi	
Preveze Nüfus Memuriyetine Vilayet Nüfus Baş Kâtibi Pertev Efendi	167
Preveze Nüfus Kitabetine Loros Nüfus Kâtibi Ali Efendi	167
Preveze Bidayet Mahkemesi Ceza Dairesi Resisi Fütüvvetlü Ahmed	168
Zahid Efendiye Rabia	
Preveze Ticaret Mahkemesi Riyasetine Selanik Vilayeti Ser Müstantiki	169
Karakoc Efendi	
Loros Nüfus Memuriyetine Preveze Nüfus Kâtibi Muhtar Efendi	176

Loros Nüfus Kitabetine Mülazımından Tahir Efendi	176
Şura-yı Devlet Mülkiye Dairesi Azalığı Bitlis Vali-i Sabık Saadetlü	182
Tahsin Paşa Hazretlerine	
Yanya Muteberatından Refetlü Mutasbol Efendiye Terfian Rütbe-i	185
Sâlise	
Yanyalı Mühendis Perikli Efendiye Dördüncü Mecidi	185
Yanyalı Zimtiraki Kuçko Efendiye Dördüncü Mecidi	185
Aydonat Bidâyet Mahkemesi Azasından Fütüvvetli Hüseyin Efendiye	186
Hâmise	
Leskovikli Ali Paşazade Refetlü Kerim Beye Sâlise	188
Tepedelenli Berat Tahrirat Müdür Muavini Refetlü Süleyman Cemali	189
Efendiye Sâlise	
Tepedelenli Koniçe Nüfus Memuru Fütüvvetlü Bekir Sami Efendiye	189
Hamise	

FIHRİST

	Sahife
Takvim Evkat ve Şuhur	4
Bazı Vaka-yı Meşhure	28
Selatin-i İzam-ı Osmani	38
Suret-i Hatt-ı Hümâyun	56
Meratib-i Teşrifat	58
Elkab-ı Resmiyye	59
Saltanat-ı Seniyyenin Nişan-ı Ziyşanları	62
Yanya'ya Gelen Vülat-ı İzam	66
Merkez Vilayet	72
Nizamiye On Birinci Liva Dairesi	90
Topçu Dairesi	100
Redif Dairesi	105
Mekâtib-i Resmiyye-i Vilayet	107
Merkez Vilayetteki Memuriyn-i Ecnebiye	110
Merkez Vilayetteki Deavi Vekilleri	112
Merkez Vilayetteki Diplomalı Tabib ve Eczacılar	112
Yanya sancağı Mülhakatı	114
Ergiri sancağı	128
Berat sancağı	146

	Sahife
Preveze Sancağı	166
Vilayet Ahalisinden İhrâz-ı Meratib ve Nişan-ı Zîşan Eden Zevat	182
Merkez ve Mülhakata Dair Malumat	194
Mekâtib-i Vilayet	201
Cûlus-ı Hümâyun-ı Hazreti Hilafet Penahi Yevm-i Mesudundan Beri Vilayet	
Dahilinde Kûşad Olunan Mektebler	205
Medaris-i Vilayet	207
Kütüphaneler	208
Varidat-ı Vilayet	209
Mesarifat-ı Vilayet	210
Vilayet Ziraat Dahilindeki Bankalarının Varidat ve Mesarifatı	211
Vilayet Dahilindeki Devair-i Belediyenin Bir Senelik Varidat ve Mesarifatı	213
Vilayetin İthalat ve İhracatı	214
Vilayet Reji Nezaretinin Varidat ve Mesarifatı	216
Tashih ve İlave	218

Yılayetin Turuk-1 Umumiyesi Üzerinde Üç Yüz On Altı Senesi Zarfında İcra Olunan Tamirat ve İnşaat Dair Serimühendislikten Verilen Cedvel:

Esami-i Turuk	Şose Tulu	Tesviye Tertibiye Metre Mikab	Aded	Kargir Açıklığı	Ağşab Açıklığı	Demir Açıklığı	Kuru Divar Metre Mikab	Harçlı Divar Metre Mikab	KilometreTaşları Aded	Kasis		Mülhazat
										Aded	Tul	
Yanya Manasır Turki 100 kilometre 370 metre	73,173	67,37	12	1,00 2,00 3,00	10,00 8,00 6,50 4,00 24,00		3017,86	3969,59	25			İhaleten tamir ve inşa edilmiştir
Yanya Preveze Turki 104 kilometre 284 metre	1,21	295,00 380,00 500,00 50,00	0	1,00 0,60	8,00 32,50	10,00	14,40	50,00	104			İhaleten inşa edilmiştir Emaneten tamir, inşa edilmiştir
Loros Satrivina Turki 3 kilometre Hamidiye köprüsü salhure Turki 16 km 400 metre Yanya Meçova Turki 60 kilometre Kırkoyat Avlonya Turki 95 kilometre	50	141,30 200,00	1	8,00 8,00 16,00 13,50 7,50 5,00 1,00			64,50	80,00		4	10,00	İhaleten, müceddeden inşa edildi Emaneten tamir edilmiştir Emaneten tamir, inşa edilmiştir
Prizen Konice Turki 13 kilometre 500 metre Dehnaki Hanı Ruştiyesi Turki 15 km 153 metre Serandapor Berat Turki 128 kilometre 500 metre Avlonya Berat Turki 71 kilometre Kalyaki Serendoz Turki 73 kilometre Sekoyice Margilic Turki 30 kilometre Aidonat Flat 35 kilometre Kiyasor Tepedelen 18 kilometre 860 metre	10 05 305	942,00 380,00	1 1 1	60,00 5,00 8,00						13,00		İhaleten, müceddeden inşa edildi Emaneten tamir edilmiştir Emaneten tamir edilmiştir Amiye-i mukellefe ile icra edildi

1319 Yanya Vilayeti Salnamesi, s. 1.

﴿ ولایتک مرکز و ملحقاتہ دائرہ معلومات ﴾

یانیه شہری - اوتہ دن بری نامیلہ یاد ایدیان ولایتہ مرکز اتخاذ
ایدیش اولان یانیه شہری اوتوز طقوز درجہ ، قرق بندی دقیقہ
عرض شمالی ایلہ اون سکیز درجہ ، قرق بر دقیقہ طول شرقیہ
بولنیور ، دکز سطحیندن ۵۲۰ مترو پوکسکدر .
۱۳۰۸ سالنامہ سندہ ، « بورایہ بعضاً کانون نائیدہ ، بعضاً
شباطدہ قار یاغارسدہ برلزدہ طورہ ماز ، اریر کیدر ، صوغوقدہ
آنجق تحت الصفر (سانبغراد حسابیلہ) اوچہ قدر نزل ایدر ،
دیندیکی ، بک اوج یوز سکزی تعقیب ایدن سنلرک قیش موسملری
اوسوزی تقض ایدہ جک تحولر کوسترمہ دیکی حالہ بک اوج یوز
اون آلتی سنہ سی قیش موسمنده یانیه ده یوانلر یانیه صوقاقلر نده ،
اون بش بکری سانبغراد قابیلغندہ تراکم ایدن قارک اون بش
کوندن زیادہ برلری اورتدیکی ، سانبغراد میزان لخر ایدہ سنک
تحت الصفر بشی کوستردیکی کوردیلر .
اریاب تجریہ یانیه کورہ قوش ایدہ حسابیلغہ لایق اولان بوشمت
شنامک اوج یوز آلتی سنہ سندہ کورلدیکی ودها کریلرہ بلوغری
ارجاع نظر ایدیلجک اولورسہ ، شہرک شرق طرفندہ ، قدرت
فاطرہ نک بریدیمہ اظافتنامی اولان کولک طومانی بیله واقع اولدیغی
خاطر لایورلر . فقط یانیه نک اوشدنلی قیشلری نادر در . اکثریتلہ
یانیه جوارندہ کی کوچک کوچک اووالرہ ، صیرنلرہ کانون نانی ،

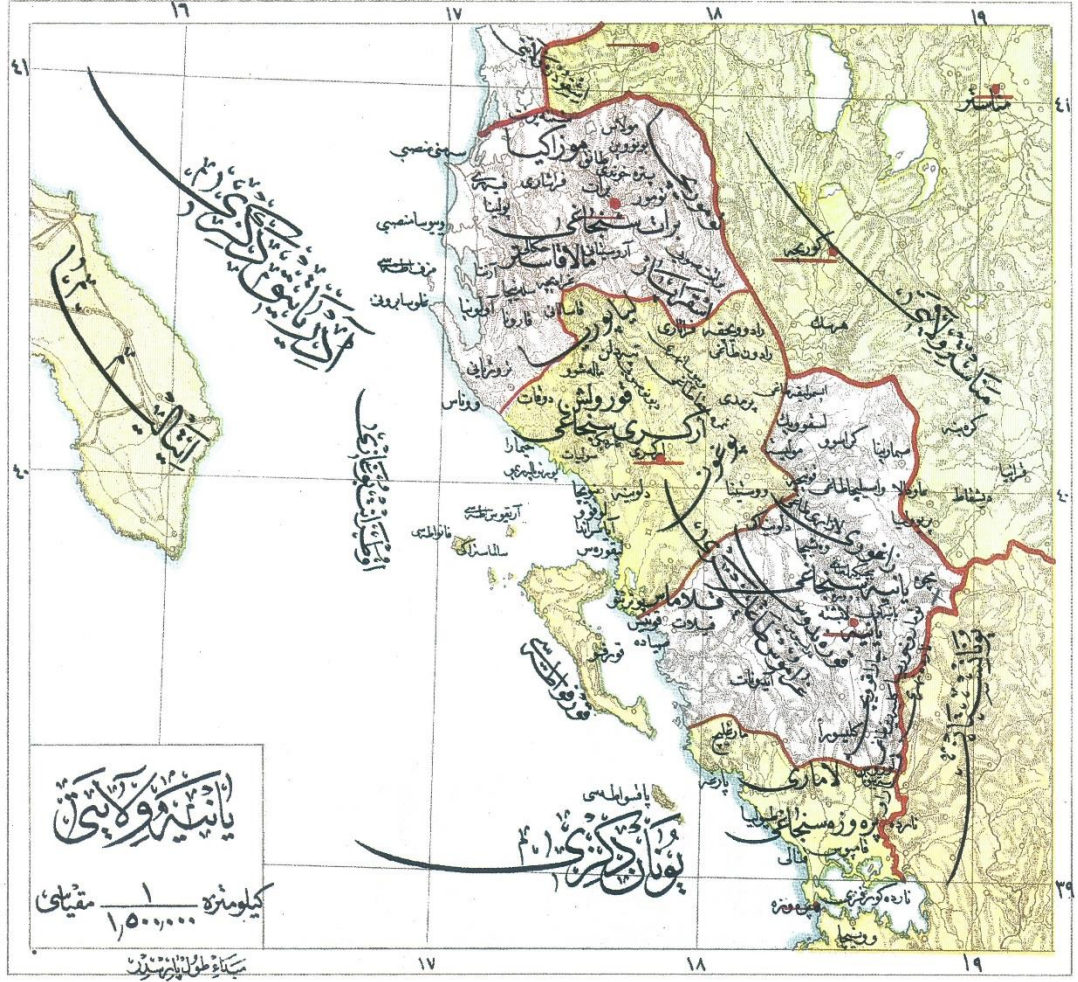
رژمی نظارتی واردات و مصارفہ دائر تنظیم قیاسان جدولاری
صیراسیلہ درج ایڈیورز :

مکاتب اعدادیہ، ذکور و اناث رشیدیہ سی				
شاگردان	معلمین			
۱۷۵	۱۳			
۵۸	۵			
۱۴	۲			
۱۱	۲			
۲۸	۱			
۵۷	۲			
۱۱۴	۴			
۴۶	۱			
۱۱	۲			
۲۵	۲			
۴۳	۳			
۵۰	۲			
۱۱۴	۲			
۶۷۳	۴۱			
یکونہ				
(۰) یانیہ اعدادیہ				
اجر تالی	اجر تسمیہ	نہاری	مسلم	غیر مسلم
۴۹	۲۵۰	۱۱۱	۶۶۹	۶

B- HARİTA

Harita 7: Yanya Vilâyeti

XX. Yüzyıl başlarında Yanya Vilayeti

Binbaşı M. Nasrullah, Kolağası M. Rüşdü, Mülazım M. Eşref, *Osmanlı Atlası (XX. Yüzyıl Başları)*, (Ed. Rahmi Tekin, Yaşar Baş), Osmanlı Araştırmaları Vakfı Yayınları, İstanbul, 2003, s. 34.